

C.8-4 Inleiding tot New Age (nieuw tijdperk)

Situering

8. *Cursussen van 1996 tot 2000*

8.1. Elementen van logica, 1996-1997 (EL1-EL92, 115p.)

8.2. Elementen van methodologie, 1996-1997 (EM1-EM71, 101p.)

8.3. Elementen van Religiefilosofie 96-97, ERF1-ERF335, 396p.)

8.4. Inleiding tot New Age, 1998-1999 (NA1-NA151, 180 p.)

8.5. Elementen van Logica, 1997-1998, (EL1-EL99, 133p.)

8.6. Elementen van ontologie, 1997-1998 (HM1-HM24, 30 p.)

8.7. Kosmologie, 1997-1998 (K1-K52, 62p.)

8.8. Theologie, 1997-1998 (TH1-TH42, 50p.)

8.9. De mens als biologisch wezen, 1997-1998 (BW1-BW42, 52p.)

8.10. De mens als onsterfelijke ziel, 1997-1998 (OZ1-OZ37, 37p.)

8.11. Elementen van cultuurfilosofie, 1998-1999 (CF1-F58, 70p.)

8.12. Elementen van cognitivisme I, 1999-2000 (COGN1-COGN52, 68p.)

8.13. Elem. van cognitivisme II, 1999-2000 (COGN2.1-COGN.2.130, 157p.)

8.14. Elem. van cognitivisme III, 1999-2000 (COG3.1-COG3.58, 82p.)

8.15. Elementen van logistiek, 1999-2000 (LOG1-LOG39, 49p.)

8.16. De sociale kwestie als cultuurkw., 99-00 (SK1-SK100, 141p.)

Opmerking: *Deze cursus werd van een grotere spatiëring voorzien dan de tekst van de oorspronkelijke cursus. Verwijzingen in de oudere versie van deze tekst stemmen dus niet overeen met de huidige paginering van 'word'. Daarom wordt de oorspronkelijke paginering telkens weergegeven met de letters 'NA'. Ze staan voor 'New Age', en worden gevolgd van het oude paginanummer.*

Inleiding: *Deze cursus geeft een verzameling van een aantal steekproeven die New Age als cultuurfenomeen begrijpelijk maken. New Age is een holisme, een manier van het gegeven en het gevraagde (de opgave) te vatten en de oplossing waar te maken. Ook religie wordt geduid als probleemoplossing. De diverse steekproeven leiden niet alleen tot veralgemening; geleidelijk beginnen we de gemeenschappelijke eigenschappen in de steekproeven te herkennen. Maar ze 'veralgehelen' eveneens. De rem 'veralgehelen' is niet echt een Nederlands woord, maar de ermee bedoelde activiteit maakt dat we geleidelijk ook een zicht krijgen op het geheel dat New Age is. New Age lost, net als religie, een aantal levensproblemen op.*

Inhoud: *Klik hieronder de tekst aan die je wenst te lezen.*

1. Al wat holisme is (1-16)	5
1. New Age (nieuw tijdperk) (2).....	6
2. Moderne rede en holistische rede (3).....	7
3. Bijbel en occultisme, modern gezien (4)	9
4. Holisme en religie (5)	10
5. Holistische Praxis (6)	11
6. Bijbel en holisme (7)	12
7. New Age (Nieuw tijdperk. Nouvel age) (8)	13
8. Holisme(n) (9)	14
9. Ethisch holisme (10).....	15
10. De religieuze kwestie (modern gezien) (11).....	16
11. Een religieus getuigenis van max Planck (12).....	18
12. De voldoende redenen van religie(s) (13)	19
13. Pragmatische verantwoording (14)	20
14. De aanspraken van een XIX-d'eeuws rationalisme (15).....	21
15. Modernisme (een immanentistische religie) (16)	22
2. De religieuze kwestie (17-43).....	23
16. Traditionalisme (een type van supernaturalisme) (17)	23
17. Natuurreligie is geen “natuurlijke religie” (18)	25
18. Wat is een sekte ? Wat is een religie ? (19)	26
19. Kierkegaards Catechese (20)	27
20. Het wezen van al wat ‘heilig’ is (21)	28
21. Religie is ‘apocalyps’ (apocalyptiek) (22)	29
22. Religie is aretalogisch : zij verricht wonderen (23)	30
23. Bidden als kenmerk van religie (24)	31
24. Het magische gebed (25)	32
25. De H. Drie-eenheid in het christelijke bidden (26)	34
26. Religie als offervaardigheid (27).....	35
27. Spaans katholicisme tegenover protestantisme (28)	36
28. Postmoderne religies en theologieën (29).....	37
29. Pluralisme inzake religies (“religieus pluralisme”) (30)	38
30. Pluralistische definitie van religie (31).....	39
31. Bewijsvoering (32).....	40
32. Wat de Bijbel uitstoot inzake religie (33)	41
33. Het drievoudige Pinksteren (34)	43
34. Het primitief-antieke begrip ‘periode’ (kringloop) (35).....	44
35. Het primitief-antieke begrip “(sacrale) totaliteit” (36)	45
36. De goddelijk-demonische bedrieger (37)	46
37. De ‘tegenstrijdigheid’ in het heilige, resp. Het goddelijke (38).....	47
38. Demonie : haat, vervolging (39).....	48

39. Gods 'geest' als hoofdvoorwaarde van geluk (40)	50
40. Vals geluk door omkering van Gods plannen (41).....	51
41. Het heilige trekt bloot (openbaart, onthult) (42).....	52
42 God : sympathiserend of objectiverend ? Of de twee ? (43).....	53
3. Primitieve religie (44-81):	54
43. Etnocentrisch kader (44)	54
44 Drie aspecten die religie uitmaken (45)	55
45. Irreligie als bijgeloof 'inzake fenomenen (46).....	56
46. De veroorzaker(s) (47)	57
47. Een merkwaardig godsoordeel (godsgerecht, ordal(i)e) (48)	59
48. Het godsoordeel, vervolg (49).....	60
49. Fetisjisme (50).	61
50. Logische structuren der magie(en) (51)	62
51. Do ut des" ("ik geef opdat gij geeft") als religie (52)	63
52. Angst. Religieuze angst (53)	64
53. Voorouderverering (manisme) (54)	65
54. Het heidense meisje (spookfenomenen) (55)	67
55. 'Kumo' (koemo) in Papoea-Nieuw-Guinea (56)	68
56. Uittreding (gedaanten : 'dubbelgang(st)ers') (57)	69
57. Lotsworp gepleegd door gewetenloze magie (58).....	70
58. Nahualismen (59)	71
59. Een inwijding (60).....	72
60. Inwijding, vervolg (61).....	74
61. De python en de blinde (62)	75
62. De python en de blinde, vervolg (63)	76
63. "Vorstelijke zonde" (capacocha, capac hucha) (64).....	77
64. De grondig-heidense en zwart-magische vorming (65)	78
65. Het lied van de Ngil (66).....	79
66. Primitieve moraal (67).....	80
67. Bantoe filosofie inzake ethisch kwaad (68)	82
68. Bantoe filosofie, vervolg (69).....	83
69. Mensendoden als punt van eer (70)	84
70. Seksuele magie (71).....	85
71. Seksuele magie., vervolg (72)	86
72. Een heidense bezwering (73).....	88
73. Een heidense bezwering, vervolg (74)	89
74. "De groene gioconda" (75)	90
75. Genesisische of verwekkingsreligie(s) (76)	91
76. De verwekkingsgeest (77).....	92
77. Satan, satanie en satanisme(n) (78)	93
78. Satan, satanie en satanisme(n), vervolg (79).....	94

79. De paradox van de eucharistie (80)	96
80. De paradox van de eucharistie, vervolg (81)	97
4.-- Antieke religie. (82/98).....	98
81. Religie is letten op het heilige (82).....	98
82. 'Heilige' (sacrale) aardrijkskunde (83).....	99
83. Het voedsel als 'heilig' voedsel (84)	101
84. Primitief denken: de mythe (85)	102
85. Gaia. De oermoeder (86)	103
86. Themis, de oergodin der Hellenen (87)	104
87. Odysseus' hellevaart (Homeros) (88).....	105
88. Odysseus' hellevaart (Homeros), vervolg (89)	106
89. Incubatie (genezingsruimteslaap., tempelslaap) (90).....	107
90. Nachtelijke demonie (91).....	108
91. De ethische revolutie van de Bijbel (92).....	109
92 De zwarte madonna's (93).....	111
93. De mythen (94).....	112
94. Antieke theurgie (95)	113
95. Antieke theurgie. (vervolg) (96).....	114
96. Nog eens : "primitieve moraal" (97).....	115
97. Het overwicht der westerse cultuur (98)	116
5. New Age (nieuw tijdperk) - (99/150).....	117
98. Het Lentepunt (99)	117
99. Occultisme (hermetisme, esoterisme) (100)	119
100. Le matin des magiciens (101).....	120
101. Een goeroe (102).....	121
102. Castaneda. De 'goeroe' van New Age (103).....	122
103. "Geen religie. Wel spiritualiteit" (Paulo Coelho) (104).....	123
104. De spiritualiteit van "de alchemist" (105)	124
105. Alchemie (alchimie) (106)	126
106. Bio-energie (1047)	127
107. Sovjetwetenschappers en inwerken op dieren en mensen (108) ...	128
108. Transpersonale psychologie (109)	129
109. Laya yoga, de occulte structuur van het (ziele)lichaam (110)	131
110. Laya yoga, vervolg (111)	132
111. Beendermagie(en) (112)	133
112. Holistische geneeswijzen (113)	134
113. Feng shui (ruimte-acupunctuur) (114)	135
114. Psychometrie: Wat een voorwerp 'vertellen' (prijsgeven) kan (115)	136
115. 'Channeling' (mediumschap) (116)	137
116. "De kleine stem" (117)	139
117. Zelfs een sacrament kan in hoge mate afgebouwd worden (118) ..	140

118. Sjamanisme (119).....	141
119. Sjamanisme, vervolg (120)	142
120. De godheid als mannelijk en vrouwelijk geduid (121)	143
121. Astrologie (122).....	145
122. Astrologie, vervolg (123)	146
123. Grondslagenonderzoek (124).....	147
124. Wat kaartleggen eigenlijk is (125).....	148
125. 'Positief' denken; (visualiseren) (126).....	149
126. De aanmaak van een talisman (127)	151
127. De suggestieve blik (128)	152
128. Heksen/ heksers (129)	153
129. Heksen/ heksers, vervolg (130).....	154
130. Heksen/ heksers, vervolg 2 (131).....	155
131. Tantrisme als geheim genootschap (132).....	157
132. Tantra (tantrisme), Het wilde 'ik' (133)	158
133. Tantrisme, vervolg (134)	159
134. Catherine peyretone. De menseneetster van Montpezat (135)	160
135. De menseneetster van Montpeza, vervolg (136)	161
136. 'Noula' (anneke), de dubbellgangster (137)	162
137. Bewuste uittreding (138).....	164
138. Vampirismen (139)	165
139. Vampirismen, vervolg (140).....	166
140. Vampirismen, vervolg 2 (141).....	167
141. Lorelei (142)	168
142. Liefdesmagie (143).....	169
143. Etnopsychologie, resp. Etnopsychiatrie (144)	171
144. "Mind power" (145)	172
145. "En allen die hem (Jezus) aanraakten, werden genezen" (146).....	173
146. Charismatische beweging (147).....	174
147. Mirakel (definitie) (148)	175
148. Mirakel, vervolg (149)	176
149. Het feitelijke functioneren der (wetenschappelijke) rede (150).....	177
150. "Ik wilde niet zien" (Torey Hayden) (151).	179

C.8-4 Inleiding tot New Age (nieuw tijdperk)

NA1

1. Al wat holisme is (1-16)

Holisme, vooral in verband met religie

Een reeks fiches, in feite steekproeven die tot veralgemening en veralgelijking leiden, volgen die 'elementen' van holisme, vooral van New Age

als cultuurfenomeen begrijpelijk maken. Immers holisme is een manier van het gegeven en het gevraagde (de opgave) te vatten en de oplossing waar te maken. Ook religie wordt geduid als probleemoplossing.

2.-- De religieuze kwestie. (16/42).

De typisch moderne rede schakelt in feite zoveel mogelijk religie uit. - 12/20: rede en huidige religie. - 21/43: het heilige, object van religie, en de houding t.o. v. het heilige. -- Inzonderheid: postmodern religieus pluralisme (29/32) en Bijbelse kritiek op de niet-Bijbelsheilige. --, vooral m.b.t. de “harmonie der tegengestelden” (W.B. Kristensen) (33/43).

3.-- Primitieve religie. (43/80).

Etnocentrisch kader (43). -- Drie hoofdaspecten: dynamisme/ animisme/ veroorzakersgeloof (45). Irreligie als ‘bijgeloof’ inzake fenomenen (46).-- Volgen dan een reeks fenomenen (47/66): o.m. veroorzakers, godsoordeel, fetisjisme, logische structuren der magie, “do ut des”, angst, voorouderverering(manisme), een heidens meisje (spookfenomenen), kumo (Papua), uittreding, uitgetreden schim als magie, nahualismen, inwijding (slangenvrouw), “de python en de blinde”, capacocha (Tanta Carhua), zwartmagische vorming, het lied van de ngil.-- Elementen van primitieve moraal (57/70).-- Seksuele magie (70/80): Dr. Kirkland, de Sardische argia - dans, “de groene gioconda”, genesische religie(s), Satan, satanie en satanisme, de paradox van de eucharistie.

A.II.2. -- Antieke religie. (81/97)

Enkele elementen. -- De verhevenheid van sommige plekken, sacrale aardrijkskunde (poorten der hel), heilig voedsel (mola salsa), Narkissosmythe, Gaia, de oermoeder, Themis als godin van het rechtswezen, Odysseus’ hellevaart, incubatie (tempelslaap), nachtelijke demonie, Kanaänese religie, zwarte madonna’s, theürgie (hoger spiritisme).

Opm.-- Overgang van primitieve, resp. antieke religie naar moderniteit (97/ 98).-- Gewetenloosheid, primitief en modern. Primitieve voornaamheid/ Amerikaanse grofheid.

NA2

1. New Age (nieuw tijdperk) (2)

New Age definiëren is ondoenlijk daar het in volle wording en evolutie is. Wel kunnen fenomenen opgesomd worden die gewoonlijk als tot NA behorend

geduid worden. T.o.v. de moderne secularisering geldt NA als een neosacralisme, een hersacralisering, en meteen als holisme.

Lentepunt (98). Occultisme (99). Matin des magiciens (100). Goeroe (101). Castaneda (102). Coelho (103v.).-- Alchemie (105). Bio-energie (106). Sovjet 'occultisme' (107). Laya yoga (1090). Nei kung (beendermagie) (111). Holistische geneeswijzen (112). Feng shui (113).-- Psychometrie (114). Channeling (115). "De kleine stem (116). Inlijving (117). Sjamanisme (118v.). Ann Lee, vrouwelijke Christus (120). Astrologie (121/ 122). Kaartleggen (124). Positief denken (125). Aanmaak van een talisman (126). -- Suggestieve blik (127). Een heks: Petra (128/ 130). Tantrisme als geheim genootschap (131). Tantra van "het wilde ik" (132v.). Catherine Peyretone, de heks van Montpezat (134v.). -- Noula, de dubbelgangster (130). Bewuste uittreding (137). -- Vampirismen (138/140). Lorelei (141). Liefdesmagie (142). - Etnopsychologie, resp. etnopsychiatrie (143). "Mind Power" (144). Genezing door aanraking (145). Charismatische beweging (146). Definitie van mirakel (1478v.). -- Het feitelijke functioneren der wetenschappelijke rede (149). Ik wilde niet zien" (Torey Hayden) (150).

Opm.-- wanneer men oppervlakkig al die thema's overloopt, rijst de vraag: "Welke element of welke elementen zijn gemeenschappelijk aan al die fenomenen? -- Een eerste antwoord luidt: zij worden door tijdgenoten/ tijdgenotes ernstig genomen en als op werkelijkheid, al zij het een niet-seculaire of 'aardse' werkelijkheid, gesteund ervaren en geduid (d.i. logisch doordacht). Er is dus zoiets als een New-Agerede!

Gaandeweg bij aandachtige lezing, of studie liever, zal blijken dat New Age een van langsom rrn omvangrijker fenomeen is. Dat - het weze gezegd - de echte rationalisten verontrust: sommigen spreken van "nieuwe middeleeuwen" (alsof die tijd nu zo duister was), van "terugval in primitivisme". Ook: het ineenlopen met religie(s). Zodat het sacrale weerom zijn rechten krijgt. -- Men lette erop: wat de cursus biedt, is een inleiding, liefst 'fenomenologisch', d.i. beschrijvend (met zo weinig mogelijk waardeoordelen).

NA3

2. Moderne rede en holistische rede (3).

Onder '**rede**' verstaan wij het menselijke vermogen waarmee wij:

a. Fenomenen - feiten, data, gegevens, d.i. direct gekende werkelijkheden ervaren (uitwendig waarnemen, inwendig gewaarworden);

b. deze vanuit axioma's - vooropstellingen, principes, 'elementen' (in de antiek-Griekse betekenis), mogelijkheidsvoorwaarden - verklaren, d.i. begrijpelijk maken, d.i. vanuit indirect gekende werkelijkheden 'doorzien'. Het eerste aspect van 'rationaliteit' toont zich in fenomenologie; het tweede in logica.

Onder "**moderne rede**" verstaan wij datzelfde vermogen maar voor zover het zich beperkt tot zintuiglijke, in de zin van door de zintuigen van de doorsnee mens ervaarbare, fenomenen.

Is '**fenomeen**', d.i. iets dat zich toont, voor de typisch moderne mens, al wat de doorsnee waarnemende en gewaarwordende mens direct ervaart met zijn zintuigen op min of meer duidelijke, toetsbare wijze.

Heet '**verklaring**' in de typisch moderne zin al wat vooropstelling (axioma's) is o.g.v. dewelke men zintuiglijke fenomenen kan begrijpelijk maken.

De typisch moderne vakwetenschappen (mèt de daaraan aansluitende typisch moderne filosofieën d.i. hetzij de moderne natuurkunde, het meesterstuk ervan, hetzij de naar natuurkundig toonbeeld te werk gaande vakwetenschappen (denk aan de medische wetenschap b.v.), worden op basis van louter zintuiglijk ervaarbare gegevens opgebouwd, -- 'geconstrueerd', zoals sommige postmodernisten beweren.

De **moderne rede**, voor zover zij tenminste nog enigszins van geestesopenheid getuigt, neemt aan dat zij zich beperkt tot een gedeelte (het 'seculaire' gedeelte dan) van de totale werkelijkheid. Zij is dan ook niet holistisch, de totale werkelijkheid bedoelend, maar reductief, d.i. methodisch reductief: zij herleidt het gegeven tot wat de doorsnee zintuiglijke ervaring ervan ervaart.

Paranormale ervaringen - uitwendige waarneming en, inwendige gewaarwordingen - blijven hetzij willekeurig uitgebannen hetzij even willekeurig verwaarloosd. Wat de holistische rede nu juist weigert. Zij miskent de reductieve rede - louter methodisch opgevat - niet maar overschrijdt ze o.g.v. fenomenen die de doorsnee ervaring te buiten of boven gaan.

3. Bijbel en occultisme, modern gezien (4)

Onhistorisch. -- Nemen wij b.v. *K. Deurloo, Waar gebeurd (Over het onhistorisch karakter van Bijbelse verhalen)*, Baarn/ Schoten, 1981.

Deurloo is hoogleraar Oud testament in Amsterdam. Hij stelt dat de Bijbelse verhalen geen historische (versta: met de doorsnee zintuiglijke ervaringen toetsbare) verhalen zijn maar ‘kerugma’, verkondiging in de vorm van vertellingen. Als “sprekende voorbeelden” van zijn duidingswijze legt hij een aantal oud- en nieuwtestamentische teksten uit die hij niet als ooggetuigenverslagen doch als “letterkundige kunstwerken” duidt.

Weliswaar geeft hij toe dat een of andere ‘werkelijkheid’ toch zeer heftige ‘bewogenheden’ moet hebben verwekt zo dat de erdoor bewogenen ze als inhoud van een boodschap trachten over te brengen op anderen. -- Maar - dat wekte in Holland ophef - men mist zelfs het historische minimum. Zodat men de indruk krijgt dat alle Bijbelse verhalen iedere historische basis missen. -- Deurloo vertegenwoordigt de typisch moderne rede in haar reductieve duidingsvorm. Deze let vooral op psychologische en sociologische inslagen: zo op ‘bewogenheid’.

Onwerkelijk. -- Nemen wij *G.A. Larue, The Supernatural, the Occult and the Bible*, New York, 1990.

Larue is gekend Bijbelkenner (University of California). -- Hij stelt dat Bijbels supernaturalisme en hedendaags occultisme “de twee zijden van eenzelfde muntstuk” uitmaken. Vanuit zijn typisch moderne axiomatic tracht hij aan te tonen hoe Bijbel en occultisme elkaar vooropstellen, -- dat de gangbare religies zich niet aan de verantwoordelijkheid kunnen onttrekken inzake de gekste en vaak gevaarlijke buitenissigheden, eigen aan occulte praxis, zoals daar zijn channeling, magie, hekserij en satanisme, astrologie, geloofsgenezing, dodenverering, doodsnabije ervaringen en uittredingen.

Larue heeft één voordeel: hij ziet dat de Bijbel niet begrijpelijk is zonder paranormale (‘occulte’) kennis en actie (wat ‘kritische’, d.i. typisch moderne, Bijbelverklaarders die de Bijbel nog rationalistisch trachten te ‘redden’, wegedeneren). Maar hij neemt én Bijbel én occulte fenomenen voor twee

voorbeelden van eenzelfde ‘vervreemding’ van de louter zintuiglijk waarneembare, resp. gewaarwordbare ‘werkelijkheid’. Ziedaar wat de typisch moderne rede doet.

NA5

4. Holisme en religie (5)

Volgen nu een reeks fiches die het holisme, d.i. de zin voor de totaliteit van al wat was, nu is, zijn zal, nader omschrijven in zijn vele vormen. -- Om het probleem van de verhouding “holisme/ religie” niet in het abstracte te laten knopen wij aan een Chinees holisme aan waarvan de stichter uitdrukkelijk beweert dat het “geen religie” is. Naam: “falun gong” (rad van de wet).

Bibl. st.: Dan. Wermus, *InfoSud, Le Falun (Une révolution de velours venue de Chine)*, in: *Le Temps* (Genève) 04.09. 1998, 41.

Li Hongshi, de stichter. -- Geboren op 13.05.1959 in N.-China (Chang-chun) uit een gezin van intellectuelen. -- Pas vier jaar wordt hij door meer dan twintig ‘wijsheidsleraars’ (holismekenners) gevormd. Niettegenstaande het communistische regime. -

1. Weliswaar werd Qigong (een holisme) dat de levenskracht - basisbegrip - activeert, in de loop van de Grote proletarische cultuurrevolutie (1965+ o.l.v. Mao Zedang) ge vulgariseerd “om de lichamelijke conditie der massa’s te verbeteren”. -

2. Vanaf 1984 wil Li verder gaan: de tot dan toe esoterisch gebleven inzichten en kundigheden - weliswaar van enkeling tot enkeling doorgegeven - wil hij democratiseren. Daartoe werkt hij met zijn leermeesters een **a.** Snelle en **b.** Voor de huidige mens verteerbare methode uit: ‘falun’. In 1992 lanceert hij ze in het grote publiek. En met groot succes.

Axiomatiek. -- Li schrijft een boek: *Zhuan Falun*. Vertaald in tien talen al. Het is een soort metafysiek: de verhouding “wetenschap/ holisme” staat aan het begin. Hij wijst het darwisme af want, volgens Li, is de bakermat van de mensheid te situeren in “andere levensruimten”.

Reïncarnisme. Afwijzing van de seksuele revolutie van het westen (afwijzing van b.v. homoseksualiteit). -- Nadruk op het dagelijkse leven: eigendunk uitschakel en, kwaad niet vergelden, beproevingen verwerken om zo op hoger holistisch peil te komen, zoveel mogelijk gratis helpen (geld verdienen met Falun is verboden) zijn steekproeven uit het boek.

Drie grote axiomata -- Zhen (waarheid, echtheid). Shan (welwillendheid). Ren (geduld, verdraagzaamheid).

NA6

5. Holistische Praxis (6)

Vijf reeksen bewegingen, resp. lichaamshoudingen worden op bevallig-kalme maar ergens machtvolle wijze uitgevoerd (zie foto vorige pagina) “om de meridianen (*opm.*: energiestromen) van het lichaam te openen”. Dit onder begeleiding van een muziekcassette die bevreemdende muziek laat horen. -

De eerste beweging heet “Boeddha spreidt zijn duizend armen open, en de laatste heet “De supranormale vermogens versterken”.

Resultaten -- Bijna iedereen beweert “een energie en een weldadige warmte te voelen”. Velen beweren dat “het hemelse oog” zich opent zo dat zij de werkelijkheid anders zien. -

Genezingen vermenigvuldigen zich (die overigens’ door de medische faculteiten in China getoetst worden). -

M.W., een Chinees die in Genève te werk is gesteld, keerde onlangs uit zijn land terug: “Ik heb mijn drieënzeventigjarige schoonmoeder niet meer herkend: zij kon nauwelijks marcheren; zij begeeft zich aan falun en heeft haar geneesmiddelen weggeworpen maar houdt zich twee uren in lotushouding”.

In parken, op burelen, aan universiteiten passen tallozen falun toe in China maar ook elders in Azië, Amerika en Europa. -- Om 6 h. (soms om 3 of 5 h.) lopen in China de parken vol met arbeiders en huisvrouwen, ambtenaren en leraars, gepensioneerden en studerenden, zelfs politiekers. Daarna gaan zij naar hun werk.

Nochtans werkt falun in een milieu dat niet zo dendereend geestdriftig lijkt: het economisch liberalisme met zijn kapitalistische rage haalt de aloude moraal (en religie) neer. Geldzucht, neergang van het traditionele solidarisme, misdadigheid vallen op. Daarin preekt falun altruïsme.

De communistische gezagsdragers zijn achterdochtig doch gezien het apolitieke van falun nippen zij de ogen dicht.

Religie? -- Van godheid is nergens sprake. Laat staan van een clerus er zijn zelfs geen gediplomeerden in falun, want “iedereen is voor de eigen evolutie verantwoordelijk. Iedereen voelt zelf de energie”.

Wij weten dat het begrip ‘levensenergie’ centraal staat in de traditionele religies. Zo ook in falun. In die zin is falun zeer zeker een religie.

Maar in traditionele religies denkt men en ervaart men die energie niet zonder machtvolle entiteiten (zo gaat in de Bijbel ‘geest’ of “heilige geest” (levensenergie) van God uit) die als hoofdwerk het beheersen van die levensenergie hebben. Niet zo in falun.

NA7

6. Bijbel en holisme (7)

Jezus en Wij lezen in *Wijsh. 12:1* dat Jahweh ‘s ‘geest’ (levensenergie) in alle dingen is. -- “De kracht (‘dunamis’) van de Heer deed Jezus genezingen verrichten” (*Luc. 5:17*). ‘Kracht’ of ‘geest’ (pneuma; Hebr.: ruah (*Gen. 6:17*) geneest. In de zin van *Tobit 3:17*: genezen geldt zowel ziekten als bezetenheden, die immers in de ziel (‘nefesh” (*Gen. 2:7*) wortelen.

Het volk, thuis in die holistische zienswijze, “zocht Jezus aan te raken, want een kracht ging van Hem uit die allen genas” (*Luc. 6:19*). Dat doet de hemoroïssa, in *Luc. 8:44vv.*,. Waarop Jezus: “Wie heeft mij aangeraakt? (...). Ik heb een kracht van mij voelen uitgaan”.

M.a.w.: de in de schepping alom aanwezige ‘geest’ (kracht) wendt Jezus aan om vijftien genezingen en vijftien bezweringsen (die ook genezingen zijn) die in het nieuwe testament vermeld worden, waar te maken. In die zin situeert Hij zich in een oeroude traditie. Weliswaar op unieke, goddelijk-trinitaire wijze. In die zin is Jezus een holistische figuur.

Holisme. -- De term is gangbaar. Zo b.v. heeft Helvetia, de Zwitserse ziekenkas, *La médecine holistique*, o.l.v. Dr St. Becker, in 1991, uitgegeven. Bioinformatie-therapie, humorale therapie, oxygenotherapie, Huneke's neuraaltherapie, Tibetaanse geneeswijze, antroposofische geneeswijze, acupunctuur, spagirie inzake plantenwerkstoffen, reflexotherapie (voetzoolbehandeling), fyto- of plantentherapie, homeopathie, biocybernetische geneeskunde, microbiotherapie, orthomoleculaire geneeskunde, oligotherapie worden - elk niet door een medicus maar door een kenner betrekkelijk uitvoerig (mèt voorbeelden) uiteengedaan. -

In alle hoofdstukjes komt al of niet uitdrukkelijk het begrip 'energie' te pas. Maar zonder sacrale entiteiten (God, goden/ godinnen, geesten e.d.). -- Alle types van genezen - èn ze genezen! - gaan de gevestigde natuurkundige medische wetenschap te buiten en vullen ze aan indien zij ze niet vervangen (waar zij - voorlopig of niet - te kort schiet).

Opm. - Dit blijkt uit *Cl. Hill e.a., Le guide des médecines complémentaires*, Paris 1997 (// *The Hamlyn Encyclopaedia of Complementary Health*, London, 1996). Waarin een dertigtal alternatieve geneeswijzen uiteengedaan worden. Immers, op uitzonderingen na, miskent geen alternatief ('complementair') of 'holisticus' de gevestigde medische wetenschap. Deze heeft haar bewijzen geleverd. Maar geen arts zal staande houden dat zij volmaakt is.

NA8

7. New Age (Nieuw tijdperk. Nouvel age) (8)

Falun is slechts één type van wat men heet 'New Age'. New Age is holistisch, met of zonder sacrale entiteiten. Centraal staat het begrip 'energie' (hoe verscheiden ook geduid: van natuurkundig (indien men dat nu - in deze fase - al natuurkundig kan heten) tot bovennatuurlijk. Centraal staat ontvoogding der massa's. Met name: wat tot nog toe beperkt bleef tot 'gespecialiseerden' (kenners van Gods wet, occultisten) die hun/ haar kundigheden esoterisch hielden - buiten het bereik van de massa - als een soort geheim weten, daar treedt b.v. falun - met een aan het grote publiek aangepaste methode - naar voren: falun acht de grote massa ertoe in staat energie in de vorm van denkbelden en praktijken te hanteren. Falun democratiseert. Daar waar traditionele taoïsten en boeddhisten dit voor een élite voorbehielden. Dat doet op zeer gevarieerde terreinen heel New Age.

Is de gevestigde universitaire wetenschap achterdochtig om h   r redenen (de fysische bewijsbaarheid), de gevestigde religies en occultismen zijn het ook om hun redenen (de sacrale, resp. occulte manipuleerbaarheid).

NA9

‘Holisme’ was oorspronkelijk gebruikelijker in Angelsaksische landen. ‘Holos’, antiek Grieks: geheel, -- totaal. -- Holisme is” de leer volgens dewelke de totaliteit (verzameling, stelsel) als totaliteit - vooral van al wat leeft - kentrekken vertoont die men in de integrerende deler niet aantreft”. (*P.Foulquié/ R. Saint-Jean, Dict. d.l. langues philosophique*, Paris, 1969-2, 323).-

14

Methodologisch holisme. -- Alle holisme is in laatste instantie ontologisch gefundeerd. Immers al wat is, is de totaliteit waarbinnen alles zich situeert. -- Men kan holisme driedig typeren.

1.-- Reductionisme. -- De aandacht en waardering kan zich beperken tot lagen binnen het zijn(de).

1.1.-- Scepticisme. -- Sceptis twijfelt niet. Zij beperkt haar aandacht tot al wat zich onmiddellijk toont, d.i. al wat fenomeen is. In die zin beperkt septicisch denken zich tot fenomenologie. De husserliaan beperkt zich tot het breed gezien, vooral innerlijk doorleefde direct gegevene. De behaviorist beperkt zich tot wat gedrag - van buiten uit, zintuiglijk waarneembaar - toont. -- Daarmee bereikt men een eerste schijf in de werkelijkheid.

1.2.-- Sciëntistiek. -- Rationeel denken (en handelen) - vooral in de vorm van vakwetenschappen - overschrijdt d.m.v. redeneren (logica) het direct gegevene der fenomenologie (en der sceptis). Men beoefent deductie en reductie. M.a.w.: i.p.v. zich tot wat zich toont, te beperken (fenomenologische reductie), toont men redenerend aan.

2.-- Holisme. -- Met Descartes en nog meer met Locke beperken de modern wetenschappen (filosofie inbegrepen) zich tot al wat aards gegeven en logisch door-grondbaar is inzake zintuiglijk waarneembare werkelijkheid. -- De holist is én trans-fenomenaal én transrationeel: ook al wat zich als gegeven toont buiten het domein van het aardse (seculiere), wordt als gegeven aanvaardt en wordt voor beredeneren vatbaar geacht.

NA10

9. Ethisch holisme (10)

Bibl. st.: E. Brugmans, *Morele verantwoordelijkheid in een bedreigde wereld*, in: *De Uil v. Minerva* v. 8:4 (1992: zomer), 239/248-

Schrijfster gaat uit van het begrip “bedreigde wereld”, een begrip dat doorlopend in New Age aanwezig is. Een wereld waarin ‘vooruitgang’ (één der moderne hoofd-waarden) - welvaart, algemeen welzijn - “omslaat in het tegendeel”, nl. toename van armoede, geweld, vervuiling, is een bedreigde wereld. –

Ziedaar het gegeven. Het gevraagde: “Hoe uit deze omslag in het tegendeel geraken?” Brugmans bespreekt kort het herstichten van de economie

(nulgroei b.v.), het aanvullen van de mensenrechten (behalve individuele en sociale rechten ook andere rechten (op vrede, op schoon milieu, op culturele identiteit en zo)) als uitwegen. Maar zij staat stil bij de holistische uitweg.

Holisme. -- “Universele verbondenheid” (van b.v. economische, politieke, ecologische factoren binnen de éne cultuur, --wat organisch leven is,-- van al wat is, binnen een alomvattende kracht (waarbij o.m. naar New Age verwezen zij: *Alice Walker, The Temple of my Familiar* (1990 een roman; *J. Lovelock, Gaia (A New Look at Life on Earth)*, Oxford, 1989

Moraal. -- Als gegeven is holisme dus “een werkelijk verband van alles met alles” (inbegrepen de mens als individu en als mensheid). Als gevraagde - steeds volgens schrijfster - is holisme dat alomvattende verband als normatief, d.i. gedragsregelend. Zo b.v. het ingaan tegen de moraal van vele modernen inzake ‘vooruitgang’ die “de mens” toelaat “al het andere”(materie, planten, dieren en zo) te gebruiken uitsluitend ten bate van zichzelf. M.a.w.: de brutale onderwerping van de natuur.

Opm.-- Schrijfster verzet zich tegen één duiding van holisme. Burms en De Dijn verwijten holisten dat zij wetenschappelijke kennis als vast fundament van moraal huldigen. ‘Wetenschap’, volgens hen is slechts een poging om louter op vakwetenschappelijke basis een ontologie te construeren en - wat doorslaggevend is - moraal is iets anders dan dat. Brugmans meent dat Burms en De Dijn het over enkel één vorm van holisme hebben, nl. de sciëntistische vorm ervan. Zij houdt staande dat er in haar taalgebruik sprake is van een niet-sciëntistisch holisme waarop hun kritiek niet van toepassing is.

NA11

10. De religieuze kwestie (modern gezien) (11)

Het is onmiskenbaar: heden, nu het rationalisme zegeviert op alle terreinen der cultuur, stelt zich het slepend vraagstuk der religie(s). --

Bibl. st. : W.G. Hocking, *Les principes de la méthode en philosophie religieuse*, in : *Revue de Métaphysique et de Morale* 29 (1922) : 4 (oct. -déc.), 41, 453.-

Hocking (1873/1966) studeerde eerst voor ingenieur maar de lezing van *W. James' Psychology* fascineerde hem. Wij vatten zijn mening samen.

1.-- Een eigenaardig paradox.

Enerzijds kan onze tijd - 1922 - niet zonder religie en anderzijds weet onze tijd niet hoe ze in leven houden

2.1 - Religiewetenschap.

Massief en massaal religie verwerpen is iets waartoe onze tijd - aldus Hocking - minder in staat is dan onze onmiddellijke voorgangers. Want wij duiden religie minder als een stel leerstellingen ('dogma's') en meer als een onmiskenbaar feit.

De 'objectieve' studie van de religie die daaruit voortvloeit, is één der recentste vakwetenschappen.

a. Zij vangt natuurlijk aan bij de reine beschrijving der gegevens. --

Opm.-- Hocking was bevriend met Edm. Husserl, de fenomenoloog. Daarin spelen enerzijds psychologie en sociologie en anderzijds etnologie (culturologie) een rol.

b. Het indrukwekkend fenomeen 'religie' vervult een aantal rollen ('functies') die even belangwekkend zullen uitvallen. Zij kunnen o.m. vitaal zijn. Zo zelfs dat, vooraleer religie definitief af te schrijven, men best eerst goed weet welke rollen zij speelt.

2.2.- Rationele religiewetenschap.

a. Willens nillens leven wij "in de greep van de rede". Zij is leidinggevend in onze cultuur der moderniteit.

b. Een religie die niet voor de rede standhoudt, lijkt in hoge mate van levenskracht beroofd. -- Het rationeel-wetenschappelijk denken neigt er dan ook toe religie te naturaliseren! Waartegenover staat dat een genaturaliseerde religie van haar wezen beroofd is. De rede heden concentreert zich op religie als een wezenskenmerk van de menselijke natuur en inzonderheid op de cognitieve aspecten. Zodat de huidige religiefilosofieën sterk psychologisch (Sabatier, Höffding) en vooral sociologisch te werk gaan. -

Aldus Hocking in 1922. Het is heden niet zoveel veranderd. Vraag is of de psychologische, sociologische en etnologische rede wel ertoe in staat is het wezen van religie werkelijk te vatten.

NA12

11. Een religieus getuigenis van max Planck (12)

(1858/1947) Bibl. st.: *Max-Planck-Gesellschaft, Forschungsberichte und Meldungen* PRI 17/28 van 11.08.1978, München, 1978.-

De bekende Nobelprijswinnaar fysica 1918 ontketende met zijn quanta-theorie een revolutie. Ziehier zijn 'Godsbewijs'.

Als natuurkundige, d.i. iemand die zijn ganse leven de zakelijke wetenschap voor zover deze materie onderzoekt, gediend heeft, sta ik met zekerheid boven verdenking: men kan mij niet zomaar als fantast of dweper afschrijven. Vanuit die gezichtshoek beweer ik - na mijn atoomonderzoek - wat volgt.

A. Energie. -- Materie op zich bestaat niet. Alle materie ontstaat enkel o.g.v. een energie (kracht), die atoomdeeltjes doet trillen en ze binnen het nietigste zonnestelseltje dat het atoom is, samenhang verleent. -- Welnu, in het heelal is er noch een met verstand en rede begaafde energie noch een eeuwige, abstracte energie aangetroffen. Het is dan ook de mensheid nooit gelukt een perpetuum mobile (opm.: iets dat autonoom zonder van buiten uit bewogen te worden beweegt) uit te vinden.

B. Geest. -- Gevolg: wij moeten in die energie een zich bewuste en met verstand en rede begaafde geest vooropstellen. Deze is de 'Urgrund', de basisvooropstelling, van alle materie. Niet de zichtbare en tegelijk vergankelijke materie is het werkelijke, het ware, het reële. Want zonder die geest bestond, zoals wij zagen, die materie gewoonweg niet. De onzichtbare, onsterfelijke geest is het ware.

C. Wezen. -- Maar geest op zich is onmogelijk: iedere geest is de geest van een of ander wezen. Gevolg: wij moeten noodgedwongen 'Geistwesen', geestbegaafde wezens, vooropstellen.

God. -- Maar met geest begaafde wezens zijn er niet toe in staat uit zichzelf (op eigen vermogen gesteund) te bestaan: zij moeten geschapen zijn. -- Daarom ben ik er niet beschaamd in de mysterieuze schepper te noemen met de naam waarmee de oude cultuurvolkeren der aarde uit vroegere millennia Hem aanduiden: God.

Opm.-- Van het gegeven naar de vooropstelling. -- Indien materie, dan energie. Indien energie, dan geest. Indien geest, dan geestbegaafd wezen. --

Indien geschapen, dan God. -- Ziedaar wat het natuurlijke licht der rede vanuit de natuurkunde vertrekkend kan trachten aan te tonen.

NA13

12. De voldoende reden van religie(s) (13)

Bibl. st.: *J. Bochenski, The Logic of Religion*, New York University Press, 1965.-

Steller, o.c., 127, geeft een tabel van ‘verrechtvaardigingen’ van religie. Mensen, die een religie beleven, doen dit, indien zij zich willen verantwoorden omtrent het type van werkelijkheid waaraan hun religie beantwoordt, door beroep te doen op:

1. Een blinde geloofssprong (wat ‘blind’ ook zou mogen betekenen),

2.1. Een radicaal rationeel verantwoorde stap (“the rationalistic theory”),

2.2. Eén of andere vorm van niet radicaal rationele stap, -- met een marge van ‘irrationaliteit’ (zoals rationalisten zeggen);- Een zeker inzicht (‘insight’), dat - volgens Bochenski ‘bovennatuurlijk’ lijkt te moeten zijn - krijgt geen verdere toelichting. Nochtans: ondervraag ieder echt religieus levend mens en zij/ hij zal u zeggen dat er ‘inzicht’ mee gemoeid is.

Opm.-- Wat Bochenski helemaal niet ziet is dat er buitennatuurlijk (versta: paranormaal) en strikt bovennatuurlijk (versta: enkel door de Bijbelse Godheid schenkbaar) inzicht is.

Een zeker vertrouwen kenmerkt religieuze mensen in de zich openbarende heilige macht (in de Bijbel: God en de profeten; in de Islam: Allah en “zijn profeet”; in een primitieve religie: een zich in een hiërofanie openbarende entiteit (wat of wie dat ook mag zijn)).

Een sprong, -- niet zonder enig inzicht en vertrouwen: ziedaar de meer complexe religieuze werkelijkheid. Werkelijker dan Bochenski’s apart gehouden denkvormen.

Wat Bochenski “indirecte verantwoordingen” heet (inzicht en vertrouwen heet hij “directe verantwoordingen”) komen neer op hetzij deductie en reductie.

Opm.-- Alsof er in de directe verantwoordingen geen de- en reducties aan het werk zijn. Maar kom. -- Men kan natuurlijk een religieverantwoording in een deductieve vorm gieten. Maar zoals Bochenski zelf zegt: in de mate dat religie op hiërofanieën steunen, zijn zij niet deduceerbaar.

Rest de reductie, die hij tweeledig opvat.

a. Een aardse werkelijkheid - een mens met (groot) religieus gezag b.v. - werkt als een feit dat maar zinnig (verantwoord) is, indien het op objectieve 'heilige' werkelijkheid steunt.

b. Het feit kan echter ook rationeel doordacht worden in de vorm van een "religieuze hypothese" die men - al religieus levend - toetst. Bij deze laatste vorm staan wij stil.

NA14

13. Pragmatische verantwoording (14)

Een andere naam - niet door Bochenski geliefd - luidt "pragmatische verantwoording". -

A. Eén of andere ervaring, -- sacrale ervaring natuurlijk, treft de geest (verstand en redeneringsvermogen, gemoed en wil).

B. Een 'verklaring' ('hypothese') wordt gezocht. Indien bewuste ervaring die als sacraal overkomt, aan één of andere objectieve werkelijkheid beantwoordt, dan moet dit door een of andere toetsing controleerbaar zijn -

Denken wij aan Mozes die het brandend braambos 'ziet'. Indien het werkelijk Jahweh is die zich zo toont (hiërofanie, theofanie), dan moet dit achteraf blijken uit controleerbare feiten (deductie uit hypothese). -- Of nemen wij de magiërs die in het oosten "een ster" zien. Zij veronderstellen (hypothese) dat dit aan "een vorst" in Israël beantwoordt. Daarop begeven zij zich naar Jeruzalem en stellen vast dat inderdaad "een vorst" geboren is..

In beide gevallen is er zeker geen radicaal rationele verantwoording. Wel een blinde sprong die niet helemaal blind is want er zijn redenen om het objectieve fundament aan te nemen: een zeker inzicht en een vertrouwen in het meer dan louter ingebeelde is aan het werk. Daarop ontplooit zich de reductieve redenering.

Dat de sacrale reductie niet identisch is met die van de experimentele vakwetenschappen, zoals Bochenski terecht onderstreept, is evident. Wat niet belet dat er een analoge structuur aan het werk is. Overigens: wetenschappers plegen ook blinde sprongen die niet helemaal blind zijn, en handelen met inzicht en vertrouwen en steunen op mensen met (groot) wetenschappelijk gezag.

M.a.w.: wat rationalisten als 'irrationaliteit' bestempelen in religie, is niet zo denderend afwezig in wetenschappelijke vorsingsarbeid. De kloof tussen ontstaande religie en ontstaande vakwetenschap is niet zo radicaal. In beide is rede aan het werk.

Wichelende cognitie. -- 'Wichelen' is - volgens de dikke Van Dale - b.v. aan de hand van een roede aanwezigheid van water, metalen vaststellen - let wel: vaststellen (waarnemen) - maar verrichtbaar pas door "daarvoor gevoelige personen". Het zou wel eens kunnen dat sacrale kennis, 'cognitie', van dat type is. Waarbij dan de nadruk - de beslissende voorwaarde - ligt op "daarvoor gevoelige, versta: vatbare, toegankelijke, personen". Pas dit feit lijkt ons het complex der feitelijke kentrekken van religieuze verantwoording begrijpelijk te maken. En misschien ook dat van grote vorsers op wetenschappelijk gebied.

NA15

14. De aanspraken van een XIX-d'eeuws rationalisme (15)

Bibl. st. : J.Y. Calvez, *La raison chez les catholiques français au XXe siècle*, in: J.Wilke e.a., *Les chemins de la raison (XXe siècle : la France à la recherche de sa pensée)*, Paris/ Montréal, 1997, 227 / 240.-

Steller, prof aan het Institut Catholique de Paris, legt er de nadruk op dat het Franse denken inzake rede en rationaliteit ineenloopt met het katholieke zonder meer. Dit leeft tot de zestigerjaren in deze eeuw van de kerkelijke stellingnamen ter zake in de loop van de XIX-de eeuw. Met name: om te beginnen met de fameuze Syllabus (08.12.1864) van Pius IX. Wij geven de stellingen van een toenmalig rationalisme die als radicaal strijdig, met het katholicisme afgewezen zijn.

1.-- De godloze rede. -

De menselijke rede is de enige beslissingsmacht inzake waarheid/ onwaarheid of zedelijk goed/ zedelijk kwaad zonder ook maar in iets met God rekening te houden. - Dat type van rationaliteit volstaat om het welzijn van

enkelingen en volkeren te verzekeren. Die rationaliteit is radicaal autonoom en haar natuurgegeven mogelijkheden volstaan.

Terloops: dat heette toen de ‘liberale’ rede.

2.-- De godloze rede inzake religie.

Dat type van rationaliteit volstaat om “alle waarheden inzake religie” te scheppen. Immers dit type van rede is de soevereine regel of norm waaraan de mens zijn inzicht in alle mogelijke waarheden kan en moet toetsen.

De joods-christelijke openbaring.

De radicaliteit van de pretenties van een toenmalig rationalisme gaat zo ver te menen dat de goddelijke - Joods-Christelijke - openbaring (zeggen wij de Bijbel) op zich onvolmaakt is - zoals al wat op deze aarde aan menselijke producten bestaat - en dus ineenloopt met de vooruitgang die “ononderbroken en in alle richtingen” door de rationaliteit bewerkstelligd wordt. M.a.w.: zij is een rationeel product.

De zo opgevatte rede is zonder meer religieuze rede en dus theologie b.v. of theologische wetenschappen zijn op natuurlijk inzicht gesteund. Zij zijn ofwel natuurlijke wetenschap ofwel louter natuurlijke filosofie. De dogma’s b.v. zijn scheppingen niet van een God die zich openbaart maar van menselijke rationaliteit.

Opm. Wie ook maar één jota van de Bijbel kent, weet onmiddellijk dat de toenmalige paus niet anders kon dan zo’n rede radicaal afwijzen.

NA16

15. Modernisme (een immanentistische religie) (16)

Bibl. st. : J. Bricout, *Modernisme*, in : J. Bricout, dir., *Dictionnaire pratique des connaissances religieuses*, Paris, 1926, IV :1052 / 1067.-

‘Modernisme’, als de wil om traditionele religie te herstichten o.g.v. axiomata van de moderniteit (of postmoderniteit), is bij katholieken en protestanten, joden en islamieten e.a. zeer levendig aanwezig. Steller beperkt zich tot het katholieke modernisme - 1896/1910 - zoals door de paus gedefinieerd.

1.--Postmetafysisch fenomenalisme. -- Niet de (neo)scholastische ontologie maar een soort agnosticisme is het axioma. -- De rede is streng

binnen de fenomenen, d.i. de gegevens die zich tonen en voor zover zij zich tonen, opgesloten. -

Gevolg. -- God en al wat goddelijk is, als niet-fenomeen, zijn onkenbaar - o.m. door de wetenschappelijke rede - zelfs niet doorheen de werken van God (*Rom. 1:20*).

2.-- De immanentistische rede. -- Niettegenstaande dat zijn religies natuurlijke (heidense) en bovennatuurlijke (Bijbelse) - een feit. Dat een voldoende reden moet hebben. -- Het leven is die reden. Religie is een levensvorm: in de innerlijkheid ('immanentie') van de mens, in de diepten van zijn onbewust leven, is een nood aan god aan het werk. Dat is het religieuze gevoel, het religieuze bewustzijn. God als zich openbarende veroorzaakt dat gevoel en is er als geopenbaarde het object van.

Geloof, religie, is daar de uiting van. Dat is de oorsprong, de voldoende reden, van alle religies, -- ook de katholieke: "De openbaring kon niets anders zijn dan het bewustzijn dat de mens verwierf van zijn verhouding tot God" (*Lamentabili* 03. 07 1907). "De dogma's waarvan de kerk beweert dat zij geopenbaard zijn, zijn geen waarheden van hemelse oorsprong maar een duiding van religieuze feiten die de menselijke geest verwierf o.g.v. een moeizame inspanning".

Opm.-- De natuurlijke rede is niet tot een metafysica in staat die b.v. God bewijst. Diezelfde natuurlijke rede kan ook niet op strenge wijze b.v. Jezus langs geschiedkundig-wetenschappelijke wegen als God waarmaken, want de natuurlijke rede zit opgesloten binnen de fenomenen en dus al het traditioneel-miraculeuze dat de fenomenen overschrijdt, wordt herleid tot wat ook de atheïstische geschiedschrijving daarvan kan vatten. Dat is de radicale onmacht van de fenomeengebonden rede.

NA17

2. De religieuze kwestie (17-43)

16. Traditionalisme (een type van supernaturalisme) (17)

Bibl. st. : J.Y. Calvez, *La raison chez les catholiques français au XXe siècle*, in : J. Wilke e.a., *Les chemins de la raison*, Paris/ Montréal, 1997 230s.

-

Jos. de Maistre (1753/1821), L. de Bonald (1754/1840) e.a. stelden een oeropenbaring (aan het begin van de wereld) voorop, want zonder een bovennatuurlijke ingreep van Godswege is de menselijke rede er niet toe in staat zich een begrip van God en zijn bestaan te vormen. Deze openbaring leeft voort in de religieuze traditie (vandaar de naam).

Vaticanium 1 (1869/1870). -- Het toenmalige concilie verdedigt radicaal de sacrale macht van de natuurlijke menselijke rede. God immers kan als oorsprong en einddoel van alle dingen met zekerheid gekend worden o.g.v. het natuurlijke licht van de menselijke rede.

En wel, zoals S. Paulus, *Rom. 1/20*, zegt, doorheen de geschapen werkelijkheden: “Sedert de schepping van de wereld zijn de onzichtbare volmaaktheden van God kenbaar door de menselijke geest, nl. doorheen zijn werken (*opm.*: de door hem geschapen dingen)”.

Meer nog: juist deze op natuurlijke rationaliteit gesteunde religiositeit is een vooropstelling van de vatbaarheid van de mens voor een bovennatuurlijke (niet op natuurlijk denken gesteunde) openbaring van God.

Rede en geloof. -- Zowel naar object als naar oorsprong ervan zijn rede en geloof twee types van inzicht.

1. De rede is een zeer betrouwbare bron van kennis.

2. Meer nog: zij helpt bij het begrijpen van de informatie verschaft door een bovennatuurlijke openbaring. -- De rede, voor zover zuiver rede, bewijst de grondslagen van het geloof. Dezelfde rede voor zover door het licht van het geloof voorgelicht, is tot “de wetenschap der goddelijke dingen” (religiewetenschap, theologie) in staat.

Eén en dezelfde God schept de mens als met rationaliteit begaafd en onthult de mysteriën van het geloof: wat waar is voor de rede, kan niet tegelijk onwaar zijn voor het geloof. Indien de schijn van het tegendeel gewekt wordt, dan doordat ofwel de dogma's niet juist gevat worden of verwoord ofwel ware inzichten van de rede verward worden met onware meningen.

Opm.-- De kerk verdedigt de rede zowel tegen de godloze duidingen ervan (zie vorig hoofdstukje) als tegen de supernaturalistische duidingen ervan. De rede zelf wordt zo van misvattingen uitgezuiverd.

17. Natuurreligie is geen “natuurlijke religie” (18)

Bibl. st.: K. Leese, *Recht und Grenze der natürlichen Religion*, Zürich 1954.-- Steller was prof religiefilosofie Universität Hamburg.

1. - Heidense vruchtbaarheidsreligies.

Beginnen wij met een voorbeeld. - “Astarte is, net als de Babylonische Ishtar en de Kleinaziatisch-Thrakische Grote Moeder (Kubele), de godin van de erotische liefde, de patrones van het verwekkende leven. -- Het grote mysterie van het leven leek deze volkeren dermate het vereren waard dat men de oorsprong en de mysterieuze invloed ervan niet anders kon duiden dan als beschermd en (be)geleid door een eigen verheven godheid. -- Spijtig: deze grote, eeuwig ware idee (...) is in de praxis vaak verloederd geraakt”. (R. Kittel, *Die Religion des Volkes Israël* (1921)). -- Met deze tekst zijn wij in de eigen sfeer van wat Leese ‘natuurreligie’ heet.

2. - Natuurlijke religie.

Verwoord in de “theologia naturalis” is de natuurlijke religie - in het spoor van Herakleitos van Efesos (-535/-465) door de Stoa (Zenon van Kition (-336/-264) ingezet en overheersend tot en met de XVIII- d’eeuwse rationalistische verlichting - danig rationeel tot in het verstorven-ascetische toe. Aldus Leese. Want “de vitale vooropstellingen van het menselijke bestaan - de natuur rondom ons, de biologisch - lagere natuur in ons met haar driften en gemoedsreacties - komen niet tot haar recht”.

God - hoe dan ook geduid - als zedelijk hoogstaand, zeer ascetisch Opperwezen, en de gestrengte zedenwet - zo a- en antivitaal mogelijk geduid - zijn doorslaggevend. Ziedaar twee hoofdtypes van religie: natuurreligie en natuurlijke religie.

J.G. Herder (1744/1803), godgelovige, tijdens zijn Bückeburgerperiode (1771/ 1776) en Fr. Schleiermacher (1768/1834) in zijn *Reden über die Religion* (1799), overwonnen de natuurlijke religie der verlicht-rationalistische geesten: niet rede en (zedes)wetmatigheid, niet aangeboren abstracties en al te algemene ‘waarheden’; wel historisch gegroeide openbaringen - wat dat ook zijn mag - alsook het singuliere en intuïtie en gevoelens overheersen in de religie die zij eigenlijk tot ‘natuurreligie’ (denken wij aan het romantische natuurgevoel) omduidden. Eros komt gemakkelijk in de plaats van de ascetische naastenliefde (agape).

18. Wat is een sekte ? Wat is een religie ? (19)

Bibl. st. : A. Morelli, *Lettre ouverte à la secte des adversaires des sectes*, Bruxelles, 1997.-

Schrijfster is prof Histoire des Eglises chrétiennes contemporains (ULB). Zij maakte als deskundige deel uit van de Parlementaire onderzoekscommissie inzake sekten. -- Staan wij stil bij het hoofdaspect, nl. de stelling dat, van haar standpunt uit gezien, er ‘eigenlijk’ geen onderscheid is tussen een sekte en een religie.

Definitie. -- Herhaaldelijk klinkt het: “Er is geen enkel criterium (*opm.*: onderscheidingsmiddel) om een sekte van een (grote, ‘historische’ religie te onderscheiden”. O.c., 85: “Indien de Commissie tot geen definitie van het begrip ‘sekte’ kwam, hoe kan zij dan een lijst van sekten opstellen?” -

Opm.-- Bij nader toezien accentueert zij - schrijfster het feit dat de grote, gevestigde religies - vooral de katholieke waarin zij opgroeide - kloosterlijke groepen hebben waarvan enkele trekken inderdaad veel gelijkenis vertonen met sommige trekken van de sekten. Zo b.v. inzake rituelen, gezagsstructuren, verstervingen, financiën, kleding, wervingsmethodes, lobbyvorming e.d.m...

M.a.w.: indien de begripsinhoud van religie/ sekte tot die dingen herleid wordt, dan is de begripsomvang navenant (de definitie bepaalt de lijst (omvang)).

Verdraagzaamheid. -- Aangezien er geen definitie is, is het standpunt van de sektejagerij grondig ondergraven. Daarvandaan de titel van het boekje: de vervolgers van de sekten hebben geen logische basis. Daarom pleit zij voor een verdraagzaamheid die even groot als... de gevestigde verdraagzaamheid t.o.v. de traditionele grote religies.

“Rationeel standpunt”. -- Schrijfster is militante van “de laïciteit” (o.c.,13). Zij heet zichzelf “la rationaliste que je suis”(o.c.,35). “Arme atheïste” (o.c.,51), -- “ongelovige die sinds lang God uit het oog verloren heeft” (ibid.).

—

Gevolg: als “van buiten uit” religies en sekten bekijkend (als rationaliste gelooft zij in die externe benadering als de geldige methode) komen haar religies en sekten als ‘bizar’, ‘irrationeel (dit laatste konden wij verwachten) over.

Moonsecte, Hare Krishna, charismatische bewegingen, Temple solaire enz. staan op dezelfde irrationele - maar verdraagzaam te behandelen - voet. Eén ding: nergens definieert zij ‘rede’ (rationaliteit). Hoe kent zij er dan de ‘lijst’ (omvang) van?

NA20

19. Kierkegaards Catechese (20)

Bibl. st.: *H. Friemond, Existenz in Liebe nach Sören Kierkegaard, Salzburg/ München, 1965, 26/31 (Die Methode Kierkegaards).* -- S. Kierkegaard (1813/1855) gaat uit van een vaststelling.

De (Deense) christenheid maakt zich illusies omtrent haar christendom. Zij vindt het dan ook vanzelfsprekend dat zowat iedereen ‘christen’ heten kan doordat zij het wezen van het christendom zo aanlegt dat iedereen zich christen kan wanen. -

Wanneer Kierkegaard als lutheraan dan de Bijbel leest en daar, -- onverwaterd, het christelijke leven leert kennen, dan is voor hem duidelijk: wij leven in een waanchristendom.

Kierkegaard is wezenlijk een retorisch schrijver: hij wil zijn ontdekking van het wezen van het christendom meedelen aan wezens die aan zinsbedrog inzake zichzelf en hun ware wezen lijden. -- Het christendom invoeren is iets trachten mee te delen aan wezens die ervan overtuigd zijn christenen te zijn terwijl zij - op de keper beschouwd - in het beste geval een soort gewetensvolheidendom verwerkelijken. (O.c. 30).

Catechese. -- Het invoeren van het ware christen zijn vereist een geëigende methode, nl. de onrechtstreekse mededeling. Want met een rechtstreekse aanval op het illusorische van het feitelijke christen zijn, versterkt men nog het zinsbedrog en meteen verbittert men het nog. Niets vereist zo’n voorzichtige behandeling als zinsbedrog indien men het tot bewustzijn wil brengen van zichzelf als zinsbedrog.

De catechese moet dus zich eerst zien in contact - verstandhoudingscontact - te komen met zo'n schijnchristenen vooraleer het religieuze en inzonderheid het christelijke zoals de Bijbel het verwoordt, ter sprake te brengen. Dat doet Kierkegaard in zijn zgn. esthetische werken. -

Opm. -- Maar dan moet de schijnchristen van een esthetisch, d.i. moraalvrij stadium evolueren naar een ethisch, d.i. gewetensvol, stadium om uiteindelijk te ontdekken wat religie, -- inzonderheid Bijbelse religie is, en dus zodoende tot het religieus-Bijbelse stadium te evolueren. Wat dan leidt tot een wezensdefinitie van religie en christendom. Kierkegaard wordt door rationalisten als 'irrationeel' afgedaan maar bij nader toezien blijkt dat zij dit doen niet in naam van 'de' rede maar enkel in naam van hun zeer beperkte rede.

NA21

20. Het wezen van al wat 'heilig' is (21)

Bibl. st.: N. Söderblom, *Das Werden des Gottesglaubens*, Leipzig, 1926. 2, 180f ..

Steller verwijst o.m. naar de Belgische jezuïet Delehaye, die de betekenisgeschiedenis van de term 'sanctus' meesterlijk heeft nagegaan.

'Heilig' was oorspronkelijk een religieuze, geen 'zedelijke' term. - Zelfs nog heden is -- aldus Söderblom -- een religieuze betekenis van de term 'heilig' niet te scheiden.

"Heilig" betekent "al wat de natuur te boven gaat". -- Dat kan een wonder zijn (waarbij de commissie bij haar onderzoek naar "tekens en wonderen" vraagt).-- Dat kan zedelijke heldhaftigheid zijn die toont dat iemand - alle tegenstandige omstandigheden ten spijt - zich behoorlijk weet te gedragen. "In dat geval kleeft de herinnering aan het heilige met macht aan haar mensenliefde en haar streven naar reinheid" (o.c., 180).-- Dat kan - in de openbaringsreligies (jodendom, christendom) 'goddelijkheid' zijn, de eigenschap van de als persoon (Jahweh), als personen (H. Drie-eenheid) opgevatte godheid, zijn.

In een zekere mate - naarmate religie en godsgeloof zich in gewetensvolle richting bewogen - werd de term 'heilig' vereenzelvigd met 'gewetensvol'. "Maar nooit is 'heilig' tot een louter zedelijke term geworden" (ibid.). Ook

wanneer het er toch zo uitzag, heeft het traditionele aanvoelen en de levenskracht die in de term 'heilig' werkt, zich telkens weer laten gelden.

“Het woord ‘heilig’ belet onvoorwaardelijk en onwillekeurig dat taalgebruik dat een tot bloot moralisme afgestompte religie, erkent” (ibid.). Zelfs wanneer in oud- en nieuwtestamentisch taalgebruik ‘heilig’ vereenzelvigd wordt met “zedelijk hoogstaande”, dan nog is ‘heilig’ niet zonder meer ‘gewetensvol’. Zelfs bij I. Kant, verzadigd van protestants moralisme, klinkt ‘erhaben’ nog als meer dan louter ethisch. Wordt ‘heilig’ uitgezegd van gewetensvol leven, dan betekent het uitgerekend de religieus-metafysische achtergrond van dat zedelijk leven. -

Daaruit besluit Söderblom dat de term ‘heilig’ veel beter toegang verschaft tot het wezen van religies dan de term ‘godheid’ (hoe dan ook te duiden): religie is openstaan voor al wat heilig is.

NA22

21. Religie is ‘apocalyps’ (apocalyptiek) (22)

Bibl. st.: *St. Reinach, Cultes, mythes et religions*, III, Paris, 1913- 2, 284/292 (*L’apocalypse de S. Pierre*).

Steller geeft een nauwkeurige definitie: zoals de antiek Griekse term ‘apokalupsis’, verwant met ‘alètheia’, bloottrekking, onthulling, het zegt, is een apocalyps een openbaring van feiten die zich in de andere wereld voordoen en aan de doorsnee (versta: louter aardse, seculaire) kennis ontsnappen. -

Opm.-- De gekendste Apocalyps is het laatste boek van het nieuwe testament. Het lopende begrip verwacht echter ‘eindtijdapocalyps’ met ‘Apocalyps’ zonder meer” (wat het nauwkeurige van Reinach’s definitie uitmaakt).

Mantische begaafdheid. -- ‘Mantiek’ betekent “het vermogen om de andere wereld (wat dat ook zij) te zien” (zien(st)ergave).

Reinach: het is de weergave (beschrijving, verhaal, verslag) voorgedragen door een ‘bevoorrechte’ van een ‘gezicht’ (visioen). -

Opm.-- 1 Sam. 9:9: “Eertijds placht men in Israël - wanneer men God raadpleegde - te zeggen: “Komt! Laat ons naar de zien(st)er gaan”. Want wat

men heden nabi, profeet, heet, noemde men vroeger roèh, zien(st)er". Een begaafde beschikte over "een waarnemer" (*Isaias 21:6*), d.i. "een tweede ik" (*A. Bertholet, Die Religion des alten Testaments*, Tübingen, 1932, 110, b).

Cosmologie. -- Het heelalbeeld, gesteund op apocalyps, is driedelig, zoals alle religies, die naam waard, weten en zoals b.v. *Exod. 20:4* zegt:

- a. de aarde, het land der levenden,
- b.1. de hemel(en) en
- b.2. de onderwereld ('wateren', sjeol).--

Opm.-- *Filip. 2:9/10* zegt dat Jezus, als de verheerlijkte, heerst over al wat in de hemelen, de aarde en de onderwereld ('hel') is. Daarin situeren zich zijn aardse opdracht, zijn Hemelvaart en zijn hellevaart ("nederdaling ter helle").

De heidense apocalypsen. -- Reinach. -- Behalve de oud- en nieuwtestamentische apocalypsen zijn er de heidense. B.v. in Hellas in orfische en paleopythagoreische kringen die de aandacht der oude Grieken op "de andere wereld" trokken. - Homeros, in zijn *Odusseia*, en Vergilius, in de *Aeneis*, beschrijven een hellevaart. -

Daarin leven oeroude sacrale ervaringen voort zoals *E. Dodds, The Greeks and the Irrational*, Berkeley, Los Angeles, 1966, 135/178 (*The Greek Shamans and the Origin of Puritanism*), zijdelings uit de doeken doet: sjamanen zijn thuis in "de andere wereld".

NA23

22. Religie is aretalogisch : zij verricht wonderen (23)

Bibl. st.:

-- *Th. Achelis, Die Religionen der Naturvolker im Umriss*, Leipzig, 1909, 35/65 (*Offenbarung und Wunder*);

-- *S. Reinach, Cultes, mythes et religions, III*, Paris, 1913-2, 293/301 (*Les aréalogues dans l'antiquité*).

-- In *Marc. 6:1/6* luidt het: "Waarvandaan komt hem (Jezus) dit alles? Van welke aard is de sofia, de wijsheid (*opm.*: bovennatuurlijk inzicht), die hem gegeven is? Van welke aard zijn de dunameis, de wonderen (*opm.*: bovennatuurlijke verrichtingen) die door zijn handen geschieden? Is hij immers niet de timmerman, de zoon van Maria? -

Het koppel keert terug b.v. in 1 Cor. 1:25: "Christus is voor Joden en Grieken (...) dunamis, levenskracht (Gen. 6:3, Luc. 8:46), en sofia, wijsheid". -- Wat betekent dat *apocalyptiek en aretalogie* ineenlopen.

Opm.-- Inderdaad: wat de buiten-Bijbelse religies op haar natuurlijke maar vooral louter buitennatuurlijke wijze kennen inzake wonderen en wijsheid, dat vertoont Jezus weliswaar ook op natuurlijke en buitennatuurlijke doch - opvallend - op bovennatuurlijke wijze: genezen in de zin van Tobit 3:16, nl. zowel ziekten als bezetenheden wegwerken.

S. Reinach.-- 'Aretè', gewoonlijk vertaald door 'deugd', betekende eigenlijk "wat iemand deugdelijk, levensvatbaar, tot oplossen van problemen geschikt maakt". In het Latijn: virtus. Reinach legt de nadruk op het opvallend superieure dat aan 'wonderen' eigen is. Hij verwijst o.m. naar Matth. 13:58. -

Terloops: in de taal van M. Eliade 'kratofanie', het zich tonen van levenskracht van hogere, heilige, goddelijke of godgegeven aard. -

De term 'aretè' werd in die zin gebruikt "lang voor de triomf van het christendom". Zoals een antiek opschrift getuigt. Zeus panhèmeros, Zeus als de dag door actief, en Hekatè, de duistere oppergodin die in de verte treft, hebben een stad gered uit vele, grote en slepende noodsituaties. Waarbij de "allerevidentste machtsdaden (aretas -- eigen aan de goddelijke levenskracht (tès theias dunameös), zich openbaren".

Opm. -- De term 'aretalagos', mirakelverteller, is "harmonie der tegengestelden" (W. Kristensen), d.i. nu eens neutraal dan weer melioratief of pejoratief (dit laatste in de zin van "wijsmaker van al te ongelooflijke dingen"). Ineen voeging die alle basisbegrippen kan treffen overigens.

NA24

23. Bidden als kenmerk van religie (24)

Bibl. st.: Fr. Heiler, *Das Gebet (Eine religionsgeschichtliche und religionspsychologische Untersuchung)*, München, 1921-3.-

De aanvang van het werk is overduidelijk: "Religieuze mensen en religievorsers, theologen van allerlei belijdenissen en richtingen zijn het erover eens: het gebed is het centrale fenomeen der religie". (O.c., 1). -- Heiler haalt S. Kierkegaard aan: "Het religieuze is dermate heimelijk dat men, net

een jong meisje, rood worden kan wanneer iemand ons bij het bidden betrapt” (o.c., 26). M.a.w.: het wezen van bidden achterhalen op wetenschappelijke wijze is zeer moeilijk, tenzij indirecterwijze.

Aandacht die tot dialoog komt. -

Men bidt wanneer men let op een hoger wezen maar dan zo dat men ermee in gesprek komt. Cfr. Heiler, o.c., 486/495 (*Das Wesen des Gebets*). Waarbij ‘hoger’ betekent ‘heilig’. Een nadruk op het sacrale wezen ervan krijgt de wezensdefinitie in de uitspraak van de grote kerkvader Johannes Chrysostomus: “Niets is machtgeladener (‘dunatoteron’) of gelijkstelbaarder dan gebed” (o.c., 495). M.a.w.: de mysterieuze levenskracht, kern van alle religies, komt het sterkst door in de loop van het bidden.

Een model.-

J. Jahn, Schwarzer Orpheus (Moderne Dichtung afrikanischer Völker beider Hemisphären), München, 1954, 90 (Guy Tirolen, Gebet eines Negerjungen). —

De aanvang luidt: “Heer, ik ben zo moe. Moe ben ik ter wereld gekomen. En ik ben reeds ver gelopen sedert het schreien van de haan en de weg is zo steil naar de school. (...). Ik zou graag met mijn vader de koele ravijnen ingaan zolang de nacht nog door de magische wouden vaart waar tot wanneer het morgenrood opdaagt, de geesten schichtig voorbijgaan. (...).” -

Opm.-- De negro-Afrikaanse jongen in Guadeloupe leeft én in deze seculaire wereld én in de wereld van “de Heer” (wie dat ook mag zijn) en van “de geesten” in de koele ravijnen.

Dat leven in twee werelden tegelijk is typisch voor alle religie en inzonderheid voor alle bidden: men praat gewoon met de onzichtbare hogere ‘heilige numina’, entiteiten, zoals men praat met medemensen op aarde.

Zoals Don Camillo, in de fameuze filmen, tot Jezus aan zijn kruis spreekt: “Gij ziet toch dat ik het alleen moeilijk aankan”. Wanneer gebed te ‘plechtig’ wordt, mag men het beginnen verdenken. Een wezenskern van vertrouwelijkheid lijkt onvermijdelijk.

NA25

24. Het magische gebed (25)

Aanbidden (d.i. als hogere of allerhoogste entiteit erkennen), danken (om reden van bekomen gunsten), vergiffenis vragen (voor begane misdrijven, d.i.

gewetenloosheid), smeken (d.i. gunsten vragen) behoren tot de meest vermelde inhouden van bidden. Wij staan echter heel bijzonder stil bij het typisch magische bidden. Waarom? Omdat men geregeld hoort beweren dat magie eigenmachtig is en niet bidt. En dus niet tot religie behoort!

De magiër roept aan. —

Alf. di Nola, La prière, Paris 1958, 29.- “Oh! Gij die de kracht beheerst, gij, geest der mannelijke energie, - gij kunt alles aan en zonder u kan ik niets aan, -- ben ik niets. Ik die u toegewijd ben (*opm.*: dankzij inwijdingsriten), ik die aan u overgeleverd ben. Van u komt mijn kracht, mijn macht. Gij hebt mij de gave geschonken, geest van de kracht. U roep ik op. Ga genadig in op mijn magisch lied. Gij behoort mij immers te gehoorzamen want ik heb u geschonken wat gij gevraagd hebt, O geest. Het offer werd namelijk aangeboden, -- offer u aangeboden in het woud. -- Geest, ik ben te uwer beschikking; gij zijt te mijner beschikking. Kom”. -

Opm.-- Men ziet het: het gebed is radicaal magisch, d.i. op het beheersen van de mysterieuze levenskracht met het oog op een zeker te bereiken doel afgestemd. En toch hoe religieus in de zin van ‘afhankelijkheidsbesef’. Religie is niet zomaar quiëtisme, d.i. zich laten dragen door een numineuze macht zonder actieve zin voor vatten van gegevens en gevraagd en de oplossing ervan.

Het gebed immers is zoals de H. Johannes Chrysostomus zegt, *dunamis* in die zin dat door het directe contact - hier met de geest der magie in kwestie - tegelijk communicatie en interactie geschiedt inzake levenskracht.

Het offer, in het woud (wellicht een meisje dat geslachtofferd werd), is kracht-dragend maar te zwak met het oog op het te bereiken doel. Daarom doet de magiër beroep op zijn geest der magie die als hoger, d.i. ‘heiliger’ (in de oorspronkelijke zin van machtgeladener), zijn levenskracht fusioneert - dynamiserend - met die van de biddende en diens offergave.

Geloof. -- “Geloof leeft in de hoop - tevergeefs soms - dat de godheid de regen schenkt. Geloof is een zachtzinnig vertrouwen - tevergeefs soms”. Aldus een dichter (Goudkust). Zonder actief geloof bidt men niet ononderbroken. Zoals b.v. magiërs doen (al lijken zij enkel eigenmachtig te leven in hun spreken).

25. De H. Drie-eenheid in het christelijke bidden (26)

Het verlossingswerk staat of valt, volgens het Nieuwe testament en de kerkvaders (33/800) alsook de grote theologen, met de H. Drie-eenheid. Zonder daar nu breed op in te gaan schetsen wij de rol der drie goddelijke personen in het praktische bidden.

Axioma. -- *Gen. 6:3*, waar gezegd wordt dat indien men gewetensvol leeft, men Gods geest (levenskracht) zal ervaren, noopt onuitdrukkelijk tot het opnemen van het bidden binnen het gewetensvol leven. Bidden dat contact behelst met de godheid.

Het Drie-ene bidden. -- Dat men onophoudelijk moet bidden, blijkt uit *Luc. 18:7, 21 :36*. Wat ononderbroken contact met God behelst.

1. De H. Geest. -

Rom. 8: 26 vv. -- “De Geest komt onze zwakheid helpen. Want wij weten niet eens wát wij behoren te vragen om te bidden zoals het hoort. Doch de Geest zelf komt voor ons tussenbeide in (*opm.*: voor schepselen als wij) onverwoordbare smekingen”.

2. De zoon (Jezus).

Rom. 8:34. “De Christus Jezus - degene die gestorven is, -- wat zeg ik? Die verrezen is en meteen “aan Gods rechterhand” (*opm.*: verheerlijkt) is - die voor ons tussenbeide komt”.

1 Joh. 2:1. “Wij beschikken over een voorspreker bij de Vader, Jezus Christus de gerechtige (*opm.*: gewetensvolle)”. -

Hebr. 7:25. “Jezus, de hogepriester, is ertoe in staat degenen die God benaderen doorheen hem, definitief te redden. Hij die eeuwig levend tussenbeide komt te hunnen gunste.

3. De Vader.

Rom. 8:27. “De Vader die de harten doorgrondt, weet wat de Geest (*opm.*: en de Zoon) verlangt en dat zijn (*opm.*: hun) voorbede ten voordele van de heiligen (*opm.*: godbevrienden) dat is wat hij beoogt”.

Efes. 3:20. “De macht van de Vader werkt in ons weldadig, oneindig boven al wat wij kunnen vragen of denken”.

Terecht stelt de grote traditie dat het dogma der H. Drie-eenheid radicaal centraal staat in het goed begrepen christendom. Van die Drie-eenheid gaat alle ‘geest’, alle goddelijke levenskracht, bron van wellukken, uit. In het gebed

doen wij niet enkel beroep op die bron: zij werkt in ons zonder dat wij er inzage in hebben.

NA27

26. Religie als offervaardigheid (27)

Bibl. st.: W. James, *Varianten van religieuze beleving* (Een onderzoek naar de menselijke aard), Zeist, 1963 (// *The Varieties of Religious Experience* (1902)). -

Het boek is geen religietheorie maar een theorie over de mens als vatbaar voor “religieuze ervaringen”. Wij staan stil bij wat James als zeer kenmerkend voor religie duidt” nl. religie als offerbereidheid. Centraal stelt James het verhevene, d.i. dat wat b.v. de Bijbel Jahweh of H. Drie-eenheid heet. Een “hoger geaarde emotie” is de bereidheid voor dat ‘verhevene’ offers te brengen. Hij lijkt daarmee het wezen zelf van religie te vereenzelvigen.

De teleurstelling grondig overwinbaar. - ‘Offer’ heeft maar zin op de achtergrond van frustrerende ervaringen. -- Op frustraties reageert men gemakkelijk met ontkenning (“Dat kan toch niet”), woede (agressie: “Waartoe overkomt mij dit? Ik neem zoiets niet aan”), dingen (“Ik hou mij braaf: wie weet ontkom ik er toch niet aan!), neerslachtigheid (“Het is een noodlot: niets aan te doen!).-

Opm.-- Men leze E. Kübler-Ross, *Lessen voor levenden* (Gesprekken met stervenden), Bilthoven, 1970, 48/140, ter zake. -- Voor W. James nu tekent echte religie zich af tegen al dergelijke ‘reacties’ die niet tot echte offerbereidheid geraken.

James. -“Voor religie is het dienen van “het hoogste” (opm.: het verhevene, het heilige, het goddelijke) nooit een juk. Doffe onderwerping heeft religie ver achter zich gelaten. Een bereidwilligheid, die elke schakering tussen blijde sereniteit en geestdriftige vreugde kan aannemen, komt ervoor, in de plaats”! (O.c., 27).

Christendom. -- “Terwijl de louter redelijke aansporing (opm.: typisch voor b.v. het stoïcisme) een wilsinspanning vergt, is het christelijk gedrag het resultaat van de bezieling door een hoger geaarde emotie (opm.: de zin voor het dienen van het verhevene) die zonder wilsinspanning aanwezig is”. James bedoelt de hoogmoedig-stugge stoïsche wilsinspanning natuurlijk.

Dit “gelukkig zijn in het absolute en het eeuwige” vinden wij nergens tenzij in religie. (O.c., 32). Deze vorm van ‘geluk’ aanvaardt uiterlijk het kwaad als een vorm van offer maar innerlijk weet het dat het kwaad voorgoed overwonnen is.

Besluit. -- Voor James staat het vast: aan teleurstellingen ontsnapt men niet, ook de atheïst niet, maar de echt religieuze mens ‘sublimeert’ ze o.g.v. zijn contact met het verhevene.

NA28

27. Spaans katholicisme tegenover protestantisme (28)

Bibl. st. : D. Baisset, *La diffusion du protestantisme en Roussillon (Le choc avec un catholicisme marqué par la religiosité hispanique)*, in *Le Roussillon (De la Marca hispanica aux Pyrénées orientales)*. (VIIIe/ XXe siècle), Perpignan, 1995, 341/ 367.-

Stelling: “De godsdienstigheid van le Roussillon is echt de tegenvoeter van de gereformeerde eredienst.

Spaanse religie.-- Diepgaande verering van Maria en de heiligen (reliken inbegrepen) als probleemoplossing valt op: er wordt vertrokken van b.v. epilepsie (H. Paulus), niersteendarmkrampen (H. Liborius), koppijnen (H. Valentinus) of b.v. bliksemafweer (H. Barbara) of regen (H. Gaugericus).-- Gebeden, ja, maar vooral zichtbare, met vertoon gepaard gaande praktijken als bedevaarten, processies, een groot aantal vieringen (profane feesten gelden nauwelijks),-- niet zonder lichteffecten, maskerade’ (carnavalesk).

Axioma: de ingrepen van Maria en de heiligen zijn zo goed als dagelijks brood in het leven.

Opm.-- Niet zozeer de H. Drie-eenheid staat centraal (deze vormt achtergrond); wel de tussenfiguren, de heiligen met Maria, een vrouw, aan het hoofd. M.a.w.: echte volksreligie.

Roomse religie. -- De clerus is zeer Vaticaanse gezind. De inquisitie (1184+) wordt doorgevoerd. De tegenhervorming o.l.v. het Concilie van Trente (1545/1563) beheerst de religie.

De 'onttovering' (secularisering, verwereldlijking) van wereld en leven. -- Steller verwijst naar *Max Weber, Die protestantische Ethik und der Kapitalismus* (1904),-- werk dat o.m. het protestantisme als factor van 'Entzauberung', desacralisering, ontwijding, van de wereld en het leven duidt.

1. De katholieke hiërarchie. -- Deze ziet in dansen en uitwendige werken der devotieuze praktijken eerder een rest van heidense religies. Legt de nadruk op een 'dogmatische' (aan de grote dogma's aansluitende praxis).

2. Het protestantisme. -- Dat kwam hoofdzakelijk uit Frankrijk over. - Heiligenverering, Mariaverering inbegrepen, werd afgewezen. O.m. als probleemoplossing. De eucharistie werd modern geduid (transsubstantiatie); genade en rechtvaardiging werden omgeduid. -- Dit was de typisch moderne 'religieuze' rede die zich doorzette.

NA29

28. Postmoderne religies en theologieën (29).

Een doorslaggevend 'fundament' om eens en voorgoed te beslissen inzake het heilige, de godheid (o.m. de al of niet éne God), te midden van de meningen der moderne rede, is onvindbaar. Rest, zoals Derrida zegt, o.g.v. de verschillen ('différences') der meningen te besluiten tot het uitstellen ('différer') van een eensluidende en definitieve mening.

N.a.v. S. IJsseling, *Apollo, Dionysos, Aphrodite en de anderen (Griekse goden in de hedendaagse filosofie)*, Amsterdam, 1994, werd, door vrienden van IJsseling, gepubliceerd E. Berns e.a., *De God van denkers en dichters*, Amsterdam, 1997.

Verbrokkeling. -- Het modewoord der postmodernen! IJsseling verhaalt enkele 'wederwaardigheden' van Griekse godheden als een spiegel voor de huidige mens, want in de mythen der Grieken bestaat 'god(heid)' slechts in het meervoud. Dat is het bekende Griekse polytheïsme. Deze mythen behoren "ons ervoor te behoeden ons met één God en één verhaal te vereenzelvigen". Te midden van onze multicultuur klinkt dit 'actueel'.

Toch. -- Toch hebben **a.** Griekse denkers (o.m. Plato) en **b.** de Bijbel de éne - alle ondergeschikte want niet eigenlijk scheppende - godheden overschrijdende god voorgedragen. Onder meer als een logische noodzaak. Of

als een openbaring. Zeker o.g.v. kritiek op al wat nogal gemakkelijk als ‘godelijk wezen’ bij “de volkeren” (heidenen) en in Israël bestempeld wordt.

Het voorwoord van Berns, Moyaert en van Tongeren, o.c., 7, zegt: “De filosofische en Bijbelse tradities blijken hun zeggingskracht in de postmoderne verbroekeling niet verloren te hebben”.

Meer gaan wij over het rijke en zeer verscheiden boek niet zeggen. -- Wel dit. -- Misschien is het moment aangebroken om, in deze cursus, *1 Cor. 12:4/6* aan te halen: “Er is voorzeker verscheidenheid van charismata (geestesgaven) maar het is dezelfde Geest (derde persoon), -- verscheidenheid inzake dienstbaarheden maar het is dezelfde Heer (Jezus als tweede persoon), -- verscheidenheid inzake werkdadigheden maar het is dezelfde God (eerste persoon, de Vader) die alles in allen tot stand brengt”.

Het Nieuwe testament toont de éne Jahweh der Joden als een meervoud van drie personen, als de H. Drie-eenheid. Verscheidenheid die zich in hun werkingen binnen de schepping toont.

NA30

29. Pluralisme inzake religies (“religieus pluralisme”) (30)

Bibl. st.: A. Denaux, *De uniciteit van Jezus Christus in een tijd van religieus pluralisme*, in: *Collationes* (Vlaams tijdschr. v. Theol. en Pastoraal), 28 (1998): 1 (maart), 29/ 53.

Wij beperken ons tot de stellingen van de sacraal-pluralisten. -- Om te beginnen: het Bijbelse christendom ontstond te midden van een antieke wereld waarbinnen een veelheid van religies een feitelijk pluralisme schiep. Het heeft er rustig zijn weg gevonden.

De traditionele stelling van het christendom is: de H. Drie-eenheid, vooral de tweede persoon, belichaamd: Jezus, is de enige beslissende bron van heil (soteriologische stelling). Wij zeggen wel ‘beslissende’ bron. Want dat de niet-christelijke religies ‘een’ heil verschaffen, lijdt geen twijfel. De vraag, door het christendom gesteld, luidt, “Is dit soort heil wel degelijk het definitieve en grondige heil zo dat met dat soort heil geen enkele heilsvraag meer zin heeft?”.

Luisteren wij nu naar de stellingen der radicale pluralisten.

1. Verwerping van het exclusieve type van religie. -- ‘Exclusief’ betekent praktisch: “Extra ecclesiam nulla salus” (S. Cyprianus (200 258)), d.i. “Buiten de kerk geen heil”. Waarbij men niet vergete dat het doopsel van begeerte (verlangen) reeds lid maakt van de kerk zonder ze uitdrukkelijk te kennen: de Godsverhouding in geweten is doorslaggevend.

2. Verwerping van het inclusief type van religie. -- K. Rahner, het Tweede Vaticaans concilie waarden de andere religies tot op zekere hoogte (voor zover zij het doorslaggevende heil verschaffen) maar houden staande dat het christendom - de H. Drie-eenheid - de enige bron van definitief heil vertegenwoordigt.

3. Verwerping van het unieke wezen van het christelijke heil. -- De twee vorige stellingen worden door de radicale pluralisten verworpen. Zij herleiden de heilsvraag tot wat men heet “pluraal soteriocentrisme”. Welke God of godheden, welke gemeenschappen wij bijtreden, is minder doorslaggevend. Veel doorslaggevender is: “Welke heilswaarde dekt een religie?”.

Welke namelijk ‘bevrijdende’ (‘soteria’, Lat.: salus, heil) of soteriologische kracht heeft een religie?”. Daarbij blijft men zeer in het vage inzake de definitie van het “heil” of ‘bevrijding’, die eigenlijk “van alles” kunnen zijn (van yogawelzijn tot marxiserende politiek).

NA31

30. Pluralistische definitie van religie (31)

Denaux. -- Het gemeenschappelijke axioma dat steeds vooropgaat, luidt: het heilige, object van religie, is “een onuitsprekelijk mysterie”. Dit behelst, epistemologisch (kennisleerstellig), dat wij - de mensen op deze aarde - het heilige niet tenzij gedeeltelijk kennen. Die kennis situeert zich in een religieuze ervaring. Deze is in beginsel voor iedereen toegankelijk. Zij wordt uitgedrukt in een veelheid van religies die alle slechts steekproeven zijn in de totaliteit van het mysterie van het heilige.

Zo gezien, zonder verdere precisering, is dit een feit dat de religiewetenschappen vaststellen. Maar gaan wij er wat nader op in met Denaux.

Religieuze basiservaring/ vormgeving ervan. -

Met een *Wilfr. Cantwell Smith*, in diens *Faith and Belief* (1979), voeren vele pluralisten een tegenstellingspaar in. 'Faith', basiservaring, hierboven geschetst, enerzijds, en anderzijds 'belief', vormgeving van die ervaring van het heilige in zinnebeelden, tradities, dogma's enz. De vormgeving geldt als een vertaling volgens het Italiaanse spreekwoord "traduttore traditore", d.i. "vertaler, verrader". M.a.w.: de echte religie is en blijft het onvertaalbare, vormloze ervaren. Zodra men dit verlaat komt men in de mythe(n) terecht.

Het is - althans voor wie de mythe traditioneel kent - evident dat de term 'mythe' hier in een zeer enge - en bedenkelijke - zin gebruikt wordt. Zo: "Het taalspel waarmee ik zeg dat Jezus mijn Heer en Redder is, is eigenlijk precies hetzelfde als dat waarmee de geliefde in zijn 'Helena' de schoonste van alle vrouwen ter wereld ziet" (aldus *J. Hick, The Centre of Christianity*, London/New York, 1978).

M.a.w.: werkelijkheidswaarde, behalve de emotionele draagwijdte, heeft dat taalspel (versta: spreekwijze) niet. Dat juist maakt er 'mythe' van! Dit is een onwerkelijk spreken.

Men ziet dat een zekere secularisering van de mythe (R. Bultmann) hier doorkomt op de achtergrond. Ontologische waarde heeft dat 'taalspel' dus niet. Het "zweeft" los van de ervaring die als onuitsprekelijk' niet in vormen - taal b.v. met logische draagwijdte - kan gegoten worden.

Terloops: hoe men van zo'n vage ervaring tot 'soteriologie', uitredding uit problemen van concrete aard, komt, is en blijft zeer de vraag: problemen lost men niet op o.g.v. een onuitsprekelijk-vage religieuze ervaring.

NA32

31. Bewijsvoering (32)

Denaux. -- De stelling dat ook Jezus' aanspraak op alomvattend redderschap (met de Vader en de H. Geest, natuurlijk), een 'mythe' (onwerkelijk spreken) is, voedt zich aan wat volgt.

1. 'God' wat dat ook in de taal ('taalspelen') der pluralisten mag betekenen) - spreken wij liever van "het heilige" -, overschrijdt ons aards bevattingvermogen oneindig.

Gevolg: echte kennis, 'cognitie', is zeer de vraag. Zeker als men de veelheid der religies met elk h  ar definities van het heilige bekijkt.

Daarvandaan het pragmatisme der pluralisten: “Beperken wij ons tot praktisch haalbare resultaten, ‘soteriologie’ geheten. Wat die resultaten ook mogen zijn.

2.1. Een algemeen geldig oordeel over wezen en waarde van een religie of alle religies is begrensd. Over andere religies oordelen vanuit de eigen religie is slechts beperkt mogelijk.

Terloops: E. Troeltsch (1865/1923) wees daar al op in 1902. -- Vraag: “Hoe weet men dat ieder oordeel beperkt is, indien men slechts over een beperkt inzicht terzake beschikt?”. Er moet, als vooropstelling, een algemeen oordeel reeds aanwezig zijn om de beperktheid van onze (algemene of andere religies beoordelende) oordelen te kunnen uitspreken. -- Beter uitgedrukt: zijn onze oordelen slechts steekproeven - inductief - dan betekent dit nog niet dat zij waardeloos zijn en louter pragmatisch gelden. Er is een wezenskennis ook in de steekproevenkennis. Het geheel waarin zij zich situeren - die steekproeven - is erin aanwezig, zijdelings.

2.2. Elke aanspraak - ook die van Jezus - op universele verlossingsmacht leidt in feite tot onderdrukking. -- Dit is waar daar waar men een gemeenschap - een godsvolk b.v. (“Gott mit uns”) - ervan overtuigt dat zij “de waarheid” bezit. Geloof, eens dat het aan communitarisme lijdt, leidt inderdaad gemakkelijk tot religieus imperialisme. Maar daartegenover staat dat, binnen zo’n communautaire systemen inzake religie, er steeds mensen zijn die zich daartegen afzetten en verdraagzaam optreden, ook al, zijn zij b.v. van Jezus’ alomvattend redderschap overtuigd.

Indien geloof wezenlijk - zoals S. Kierkegaard onderstreepte een verhouding “individu/ God” is (een volk bestaat uit echt gelovigen en schijngelovigen), dan leidt het geloof in de H. Drie-eenheid als redster (en niet in “het christendom” als feitelijke christenheid als reddend) niet tot onverdraagzaamheid en onbegrip.

NA33

32. Wat de Bijbel uitstoot inzake religie (33)

Bibl. st.: D. Bretherton, *Psychical Research and the Biblical Prohibitions*, in: J. Pearce-Higgins e.a., *Life, Death and Psychical Research*, London, 1973, 101/124.-

Het gaat over de juiste duiding van *Deut. 18: 9/12*, een tekst waarmee 'kritische' theologen en fanatieke Bijbelmensen dwepen om al wat paranormologie en occultisme is, als onverantwoord af te wijzen. -- Steller stelt vast: de onmogelijke verwarring inzake de vertaling van de Hebreeuwse grondtekst. Ziehier:

Deut. 18: 9. Wanneer gij het land dat Jahweh uw God u geeft, binnengegaan zijt dan zult gij niet dezelfde gruwelpraktijken van die volkeren leren.

Deut. 18:10. Bij u zal men niet iemand aantreffen die zijn zoon of dochter door het vuur doet gaan (*opm.: Levit. 18:21* mensenoffers). Die waarzegging uitoefent of die tijden waarneemt (**Deut. 18:11.** misschien wolkenduiding) of een bezweerder (*opm.: mis-schien slangenbezweerder*) of een heks (*opm.: die magie - zwarte dan - pleegt*).

Deut. 18:11. Of iemand die door knoping lotsworpen uitoefent. -- Of iemand die via een ob (meervoud: oboth) helderziendheid beoefent of via een yiddeoni (net als ob, oboth, en er steeds mee samengaand een helderziendheidsvoorwerp) zien(st)er is. Of een "doresh el hammethim" (*opm.: die via een lijk de ziel raadpleegt*).

Deut. 18:12. Want al wie dergelijke dingen pleegt, geldt als gruwelpleger/ gruwel-pleegster bij Jahweh en uitgerekend om reden van deze gruwelpraktijken jaagt Jahweh die volkeren voor u uit.

Ziedaar - zo goed mogelijk weergegeven - de duiding - vertaling van steller.

Opm.: -- Steller legt er de nadruk op dat de gewijde tekst in geen geval over de Joodse praktijken ter zake spreekt maar over de heidense praktijken die als afgodisch uitgebannen worden. 'Afgodisch' betekent wat i.p.v. Jahweh 'andere' godheden of occulte wezens als levensleiding en heilsbron kiest.

Opm.-- De typisch Bijbelse reden is overduidelijk: wie zich aan die heidense praktijken bezondigt, toont dat hij 'vlees', van Jahweh en zijn decaloog afziende, is zo dat Jahweh zich met zijn 'geest', zijn goddelijke, bovennatuurlijke levenskracht, niet meer verantwoordelijk weet voor zo'n 'gruwels', d.i. het heil buiten Jahweh zoekende praktijken, Zoals reeds *Gen. 6:3* overduidelijk zegt. Zoals in dezelfde termen, eeuwen later, S. Paulus herhaalt: *Gal. 5:16/24*.

33. Het drievoudige Pinksteren (34)

Bibl. st.: S. Augustinus, *Sermo in die pentecostes*, in: Chr. Mobermann, *Annus festivus*, Nijmegen/ Antwerpen, 1935, 155v. - Wij geven de vertaling van wat belangrijk is in deze context.

Wij vieren de dag waarop de Heer Jezus Christus, eens dat hij door zijn Hemelvaart verheerlijkt was, de heilige geest (de Heilige Geest) gezonden heeft. -

Opm. -- In het nieuwe testament zijn er een aantal teksten waarin de goddelijke levenskracht (roeah, pneuma, spiritus) op de voorgrond duidelijk de levenskracht als onpersoonlijke kracht of 'aretè', wonderlijk vermogen, is maar zo dat op de achtergrond de derde persoon der H. Drie-eenheid, de H. Geest, in en doorheen die kracht aanwezig is. Daarvandaan de tweevoudige vertaling. -- Augustinus gaat verder.

Joh. 7:37/39 zegt immers: "Indien iemand dorst lijdt (*opm.*: in de problemen zit op zoek naar een oplossing), hij/ zij kome tot mij (Jezus). Want wie in mij gelooft, hem/ haar zullen stromen van levend water uit de diepten van de ziel opborrelen". Met die woorden bedoelde Jezus de heilige Geest (H. Geest) die allen gingen ontvangen die in de toekomst in hem zouden geloven. Want de geest (de H. Geest) was, aangezien Jezus nog niet verheerlijkt (*opm.*: overvloedige bron van heilige Geest (H. Geest) was, nog niet gegeven. -- Aldus letterlijk het evangelie.

S. Augustinus staat daarop stil bij het Bijbelse verslag van de eerste geesteszending (*Hand. 2:1/4*; vgl. *10: 44vv.* (over heidenen); *19:5* (over johannieten)) die glossolalie, het bovennatuurlijke vermogen een verscheidenheid van talen te spreken, behelsde.-- "Zoals immers na de zondvloed (*Gen. 6:1 / 9:17*) de eigenmachtige goddeloosheid (...) "een hoge toren" tegen de Heer gebouwd heeft waarbij het mensdom als verdiend loon tot talenonenigheid verviel zo dat iedere groep een eigen taal sprak om niet door anderen verstaan te worden, zo bracht de nederige godsdienstigheid (...) de uiteenlopende talen tot de eenheid van de kerk".

Opm.-- Het is duidelijk dat S. Augustinus hier de profeet *Joël 3:1/2* verder uitwerkt (hernomen door Petrus' duiding *Hand. 2:17vv.*): Gods geest (levenskracht) zal "in de laatste tijden" over alle mensen neerdalen met zijn

charismata (sociaal bedoelde paranormale, bovennatuurlijke begaafdheden) die jong en oud, man en vrouw, slaaf en slavin zullen kenmerken. -- Dat is Bijbels 'pluralisme' inzake religie.

NA35

34. Het primitief-antieke begrip 'periode' (kringloop) (35)

Bibl. st.: W.B. Kristensen, *Verzamelde bijdragen tot kennis der antieke godsdiensten*, Amsterdam, 1947, 231/ 290 (vrl. 245/248). Ziehier.

Het verslag van het saeculumfeest in -17.-

Op of bij het onderaards altaar van Dis Pater en Proserpina, godheden van leven (rijkdom), werden nachtelijke offers gebracht maar bij deze gelegenheid gericht tot de godinnen van het noodlot (Parcae (Grieks: Moirai; -- de Eileithuiai (godinnen) van leven en dood der aarde) e.a.). Buiten het saeculum- of lotswendefeest geschiedde hetzelfde maar door het inslaan van een sacrale spijker die voor de oude Romeinen de visualisering (zinnebeeld) was van het onverbidelijke noodlot door de godheden vastgesteld.

Lotswende (periode).-- Voor b.v. de oude Romeinen werd geen tijdvak gesloten zonder meer. Want b.v. Dis Pater en Proserpina waren de godheden van de kracht - levenskracht - der aarde die alles doet ondergaan en doet opgaan (o.c., 248).

M.a.w.: het einde van een tijdvak of saeculum ('eeuw') is tegelijk het begin van een nieuw tijdvak. Dat was de betekenis van het saeculumfeest (en op verstilde wijze van de spijker).

Angst. -- Wanneer Dis Pater en Proserpina het oude saeculum in het nieuwe deden overgaan, toonden zij zich als "de gevreesde godheden van het noodlot" (o.c., 247), -- in die zin dat zij, zoals alle demonische godheden van het heidendom, de ondergang tot vooropstelling van het weliswaar blijvende maar op- en neergang behelzende demonische leven maakten. Dit tegen aards-menselijke vooropstellingen in. Angst was de sfeer.

"Goddelijke levensorde". –

De antieken - *opm.*: in het spoor der primitieven - bedoelden daarmee niet een natuurwetenschappelijke 'natuurwet' maar wel lotsbeschikking door godheden. -

‘Fatum’, noodlot (Grieks: Moira) behelsde dienstbaarheid - ‘godsdiens’, d.i. uitzichtsloze onderworpenheid aan de demonische levensorde. Deze omvatte feilloos dood (= ondergang) in de natuur (kosmisch) en de mensheid (lotskundig). Daaraan waren - aldus Kristensen - “angstige ogenblikken” verbonden. Zulke ogenblikken deden zich voor bij lotswendevieringen in de liturgie, bij de wisseling der perioden (‘peri.odos: kringloop’).

Slotsom. -- Niet absolute wanhoop. Niet absolute hoop. Wel wisseling van hoop en wanhoop eindeloos. Die kringloop doorbreekt Jezus met zijn verlossing.

NA36

35. Het primitief-antieke begrip “(sacrale) totaliteit” (36)

Bibl. St.: W.B. Kristensen, *Verzamelde bijdragen tot kennis der antieke godsdiensten*, Amsterdam, 1947 (vrl. 267/290). -- De diachronische uitdrukking (vorig hoofd-stukje) van het demonische leven is de kringloop.

Staan wij nu stil bij de synchronische uitdrukking ervan, d.i. de totaliteit. Dit is ... de harmonie (versta: ineen voeging) der tegengestelden. --

Het onvergankelijke, heidense leven omvat de tegengestelden, op- en ondergang, naeen, in de periode en dezelfde tegengestelden ineen in de totaliteit. -

Opm.-- De heidense onderlaag waarop de Bijbel inwerkt met het radicaal gewetensvolle opperwezen, Jahweh, H. Drie-eenheid, met de decaloog (“Tien geboden”), komt ter sprake in *Gen. 2:9, 2:17, 3:5* en *3: 22* (de boom der kennis (d.i. radicaal thuis zijn bij) inzake goed-en-kwaad, typisch voor “de goden” (*Gen. 3:5*: “Gij zult zijn als goden die goed-en-kwaad kennen”). *La Bible de Jérusalem* zegt er duidelijk bij dat deze kennis, d.i. thuis zijn, autonomie is inzake zedelijke waarden, waarbij “God dood” is en zijn zedenwet “dode letter”.

Kristensen. -

Zo goed als alle antieke culturen zijn zich scherp bewust van de harmonie der tegengestelden, maar de Babylonisch-Assyrisch gegevens zijn “bijzonder talrijk”(O.c., 267).-

In Anoe (Anu, de Babylonische heelalgodheid, vader der Zevengoden) zijn alle energieën (types van levenskracht) verenigd. “Hij was de universele lotsbepaler: heil en - onheil gingen van hem uit” (o.c., 272). Zo heet Labartu, de demone van ziekte, keer op keer “Anu’s dochter” (d.i. uitwerkster van zijn onheilszijde). M.a.w.: Anu schept goed-en-kwaad. Is ‘totaliteit’ Die zich periodisch uit.

Demonie. –

“Anu’s natuur (*opm.*: tot tweede natuur geworden keuze) was demonisch “in de godsdienstige zin van het woord”, d.w.z. ondoorgrondelijk en onberekenbaar” (ibid.). Gewetenlozen zijn onvoorspelbaar inderdaad. Daarom juist stoot de Bijbelse religie dat type van wezens uit.

“Menselijke wensen en idealen (*opm.*: zoals wij ze nu ongeveer opvatten: waren voor de wereldleider geen wet. (...). Zijn wil was het noodlot dat de mensen evenzeer vertrouwen (opgang) als vrees (neergang) inboezemde. Hij was de god der totaliteit en werd daarom altijd “de vader der Zevengoden” genoemd”(ibid.). -- Pluralistische theologen houden daar niet of veel te weinig rekening mee.

NA37

36. De goddelijk-demonische bedrieger (37)

Bibl. st.: W.B. Kristensen, *Verzamelde bijdragen tot kennis der antieke godsdiensten*, Amsterdam, 1947, 105/124 (*De goddelijke bedrieger*). Wij schrijven de inleiding over.

Definitie. -- Een demonisch-goddelijk oerwezen heeft de mensen bedrogen met een voor alle tijden geldend noodlottig gevolg. Wat niet belet dat dezelfde mensen hem niet als vijand - zonder - meer duiden maar als “de bijzondere machthebber”.

1. Babylonië. --

Ea is de antieke Babyloniërs nabijer dan de rest der goden en godinnen: hij geldt als hun schepper - en - beschermer (hij redde b.v. het leven uit de zondvloed, d.i. totale ondergang) maar o.g.v. een listig bedrog heeft hij ooit alle mensen aan de dood onderworpen.

2. Egypte. -

Set werd als god vereerd maar heeft Osiris, de ‘godmens’, op beetnemende wijze de dood ingelokt. Apap, als demon verafschuwd, is een en al bedrog en

boosheid, -- in strijd met Re als de slang der duisternis, de “vader” van de kinderen van Apap.

3. Griekenland. -

De god Hermes is de listige bedrieger en dief, vereerd in riten waarbinnen roven en stelen mocht. Hij is “de vriend der donkere nachten”. Hij heeft de mensen ooit eens en voorgoed bedrogen maar geldt als heilbrenger die zegen en overvloed onder dezelfde mensen doet opdagen.

4. India. -- In de Veda (een oeroude religie) is Varuna de bedrieger van wie de gelovigen list en bedrog vrezen. Maar hij is tegelijk de verhevenste god in het antieke Indische pantheon als handhaver van de eeuwige orde die het leven vertoont. Zijn wezen is “uiterst geheimzinnig”.

Opm. -- Kristensen vermeldt *Gen. 3:1/24* (De zondeval der eerste mensen onder de invloed van “de slang”). Hij zegt: “Voor de Israëlieten was de slang de bedrieger. De slang was de wijze en listige geest van de onderwereld. Eens misschien als goddelijk wezen vereerd maar in de door de geschiedeniswetenschap gekende tijden als vijand beschouwd”.

Opm. -- Kristensen vermeldt niet de Satansvereerders of satanisten.

Waarzegging. -- Alle antieke religies weten dat minstens een gedeelte der waar-zeggenden door “de goddelijke bedrieger” geïnspireerd wordt. - Kriswordt. -o.c., 107: “Ea schonk aan Adapa groot inzicht, het vermogen om “de wet (usurtu, orde) van het land te verkondigen (d.w.z. de gave der waarzegging). (...)”.

NA38

37. De ‘tegenstrijdigheid’ in het heilige, resp. Het goddelijke (38)

Bibl. st.: W.B. Kristensen, *Verzamelde bijdragen tot kennis der antieke godsdiensten*, Amsterdam, 1947, 273v. -

Behalve de Babylonische Anu vertonen de Griekse Zeüs, de Fortuna in Rome, de Indische Varuna, eens zelfs de Perzische Ahura Mazda (die beide geesten omvat heeft) als soevereine (versta: autonome) lotsbepalers de demonische wezensaard: “Heil en onheil waren van hen afkomstig. Ondergang en opgang, de tegenstellingen die het blijvend leven der wereld

uitmaken (...). De wil dezer goden was het noodlot, de (Grieks uitgedrukt) Moira, -- goddelijk maar ook menselijk". (O.c., 273).

Opm.-- De 'god' 'in het boek Job vertoont gelijkaardige kentrekken, althans in sommige passages.

Geweten. - Gewetensvol ('rechtvaardig' of 'gerechtig') in onze zin waren die hoogste godheden niet. "Door hun handelwijze verloochenden zij de wetten die zij toch voor de mensen (*opm.*: niet voor zichzelf) hadden vastgesteld". M.a.w.: twee maten en twee gewichten!

Sacraal besef. -- Het heilige (goddelijke) in de demonische zin is enerzijds fascinosum (fascinans), opgang, en tegelijk anderzijds tremendum, neergang. "De ouden waren zich van deze tegenstrijdigheid in het goddelijk wezen volkomen bewust. Daarvan getuigen enkele van de meest indrukwekkende stukken uit de godsdienstige literatuur (...): het boek Job, -- de Babylonische klaagliederen, Prometheus gebonden". (Ibid.).

Overgave is godsdienst. -- "De dichters van deze werken hebben van iedere poging afgezien om tot een (*opm.*: wat wij nu heten) 'rationele' of 'ethische' oplossing van het raadsel (*opm.*: mysterium fascinosum et tremendum) te komen. Zij hebben in nederigheid de 'goddelijke' werkelijkheid aanvaard, ondanks alle bezwaren daarmee verbonden.

Zonder enige twijfel is dat ook de houding van de grote menigte geweest. (Ibid.). De heidenen hadden een eigen, menselijke opvatting van moraal en godheid. Maar in feite stonden zij in hun geloof en riten e.d.m. - de uitingen van het goddelijke - voor de klinkklare tegenstrijdigheid zo-even beschreven. "Rechtvaardigheid, wijsheid waren voor al de antieke volken tegelijkertijd 'kosmische' begrippen, 'goddelijke' werkelijkheden die boven menselijk inzicht en gevoel van billijkheid (redelijkheid) uitgingen". (Ibid.).

Dat is nog steeds het sacrale aanvoelen van de grote massa, ook de christelijke, van onze tijdgenoten.

NA39

38. Demonie : haat, vervolging (39)

De etnologen stellen vast dat, i.p.v. de veroorzakers die eens en voorgoed natuur en wereld ordenden, "humeurige, onvoorspelbare wezens" op de

voorgond staan in alle heidense erediensten. -- De Bijbel gaat daar op in, op zijn wijze, natuurlijk.

1. De psalmen. --

Het valt op dat een gedeelte der psalmen telkens weer uitdrukking is van haat, vervolging. -- Zo b.v. *Ps. 143 (142)*: “Heer, luister naar mijn gebed. (...). De vijand zit mij achterna, slaat mijn leven tegen de grond te pletter. Plaatst mij in de duisternis: net zoals degenen die de eeuwige dood ingingen. De levensadem in mij valt stil. Mijn hart, diep in mij, wordt door angst bevangen. (...)”. Zo of in analoge stijl spreken vele psalmen. -- De vraag rijst: “Hoe komt het dat de Godbevriende telkens weer gehaat en vervolgd wordt?”

2. De traditionele theologie.-

Bibl. st.: E. von Petersöorff, Daemonologie, 1/II, München, 1956/1957.-- Steller vertegenwoordigt de Schrift de Kerkvaders (30/800), de grote traditionele theologen. -- Ooit, ergens vroeg in de kosmische geschiedenis, deed zich een zondeval der ‘engelen’ (in de Bijbel ‘godszonen’, ‘heiligen’) voor. “De oerzonde maakte van Lucifer, Satan en van de gevallen engelen de demonen” (o.c., 1:77).

Welnu, God past zijn heils- en opvoedingsplan aan: “De mensen zijn ertoe bestemd de demonen te vervangen” (o.c., I: 89 ff.). Deze basiswaarheid - in de versie van de H. Thomas Van Aquino (1225/1274) topfiguur der christelijke middeleeuwen): *Sent. II, d. 9, a. 8; I qu. 23, a. 6, ad 1; I qu. 63, a. 9, ad 3; I qu 108, a. 8* - is één van de weinige stellingen die zo goed als nooit betwist werd doch zowel door kerkvaders als theologen in een zeldzame eenstemmigheid voorgestaan werd.

De haat en vervolging door onzichtbare wezens -- rechtstreeks of via aardse door hen geïnspireerde mensen-- vindt in deze stelling haar verklaring. De aarde is de plaats van het (laatste) oordeel, d.i. van de grote schifting tussen door God bruikbare - want gewetensvolle - mensen en door God niet bruikbare - want gewetenloze - mensen. Deze laatsten verdienen dan de Bijbelse naam ‘belial’, onbruikbaar want onvoorspelbaar binnen Gods heilsplan. -

Opm. -- Wat men “het heilige” heet, is voorwaar niet zo simpel als ‘gemakkelijke’ denkers zich inbeelden.

NA40

39. Gods 'geest' als hoofdvoorwaarde van geluk (40)

De Bijbel ter zake is formeel: pas indien men gewetensvol leeft, beschikt men over Gods levenskracht (geest, 'ruah') en pas indien men over Gods levenskracht beschikt, mag men zich aan geluk hebben verwachten.

Het tegenmodel. -- *Gen. 6:3* is uitdrukkelijk: "(Gezien de gewetenloosheid der mensheid) dat mijn geest (*opm.*: levenskracht) niet verantwoordelijk zij voor de mens want hij is vlees (*opm.*: gewetenloos)". Zo spreekt Jahweh geconfronteerd met het zedelijk verval vlak vóór de zondvloed. Zondvloed die een ramp is, veroorzaakt door het gebrek aan 'geest' der toenmalige mensheid.

Opm.-- Een kleinschalig model geeft *1 Kon. 1:17/24*. -- De profeet Elias woont in bij een weduwe. Haar zoontje wordt ziek en sterft: "Wat is er tussen mij en u, man van God? Gij zijt dus tot bij mij gekomen om mij mijn fouten in herinnering te brengen en mijn zoon te doen sterven?".

M.a.w.: door haar gewetenloos vroeger gedrag mist de weduwe Gods levenskracht; haar zoontje deelt in dat gebrek: het sterft. Haar geloof in de samenhang "zonde/ gebrek aan 'geest'/ onheil" doet haar klaar zien. -

Opm. -- *Exod. 20:5/6*, *Jer. 31:29* (*Ezek. 18:2*),- *Joh. 9:2*: ("Rabbi, wie heeft gezondigd? Hij of zijn ouders? Zo dat hij als blindgeborene geboren werd?");- - vooral *Rom. 5: 12/20* ("Door één enkel mens; *opm.*: Adam) is de zonde in de wereld gekomen en door die zonde de dood. Zodoende ging de dood over in alle mensen doordat allen gezondigd hebben").-- Noemen wij dat "genealogisch kwaad" (stamboomkwaad).

Bekentenis en boete. -- De weduwe "biecht op". Dit is haar redding. Immers dit laat Jahweh toe vergeving te schenken en dus zijn 'geest' terug ter beschikking te stellen. Met het geluk dat daarop normaal volgt.

De boetepsalmen (6; 32(31); 51(50); 102(101); 143(142)) verwoorden' de ketting "spijt en wroeging/ boete (berouw)". Inderdaad: spijt (teleurstelling, frustratie) komt op n.a.v. onheil. Indien het geweten sterk genoeg doorkomt, gaat die spijt met wroeging, d.i. spijt om reden van de gewetenloosheid die men betreurt) gepaard. Dit kan, bij doorgezette bekering, tot berouw (het afwijzen van het begane kwaad) leiden. Met de wil tot boete (herstel).

Opm.-- De ebed-Jahwehliedereën (*Isaias* 42:1/9; 49: 1/6; 50: 4/11; 52: 13/53: 12) tonen iemand die gewetensvol is maar de uitboeting der anderen op zich neemt (hij heeft geen geluk als plaatsvervanger van anderen).

NA41

40. Vals geluk door omkering van Gods plannen (41)

Er zijn mensen die gewetenloos leven en toch geluk hebben! Die paradox krijgt in *Ezek. 13* een Bijbelse uitleg.

1.-- Valse profeten. -- Ezechiël krijgt “het woord van Jahweh” ingegeven. Joodse mannen treden als zieners (‘profeten’: *1 Sam.* 9:9) op eigenmachtig, ‘autonoom’, zonder Jahweh ‘s ‘geest’ en dus uit eigen ‘geest’ (levenskracht).

Gevolg: daar waar Israëls situatie bedreigd was door “ontketende elementen” wekten zij doorheen hun “ijdele gezichten en bedrieglijke voorspellingen” valse hoop. Ook: Jahweh neemt het tegen hen op. Vroeg of laat treft Hij ze in hun zielen.

2.-- Valse profetessen. -- Eigenmachtig - in feite geïnspireerd door boze geesten - treden Joodse vrouwen op. -- Men naait linten rond polsen, vervaardigt hoofdsluiers “om zielen te winnen”.

Opm. -- De ziel is de zetel van Gods ‘geest’ (levenskracht) die blijkbaar in de zwart-magische praktijken de inzet is: gewetenloze zien(st)ers plooiën Gods levenskracht om in haar tegendeel zo dat tegengoddelijk gedrag, gewetenloosheid, te zien is.

Terloops: zolang Jezus niet op het einde der tijden is teruggekeerd, wordt deze zonde tegen Gods geest door God geduld.

Waar Jahweh onheil voorzag, daar doorheen leugenachtige ingevingen maken heksen in Israël mensen angstig (een traditioneel zwart-magisch procedé overigens). Wat Jahweh op bekering van een gewetenloze aanstuurt, daar schenken magiërinnen - net zoals haar mannelijke collega’s - een levenskracht (‘geest’) zo dat deze “het leven” (versta: Gods leven), niet verwerft.

Meer nog. -- Om enkele handvullen gerst, enkele stukken brood veroorzaken zij de dood waar Jahweh leven voorziet, -- sparen zij het leven waar Jahweh dit niet voorziet.

Ook nog. -- Zij beliegen het volk van God, -- volk dat daarin trapt. -- Ook: Jahweh neemt het tegen die vrouwen op: vroeg of laat spaart hij de zielen van de valse profeten/ profetessen die op gewetenloze wijze zielen vangen, niet. De door hen gevangen zielen bevrijdt hij vroeg of laat door zijn 'geest'. -
- Dan zullen de betrokkenen beseffen dat Jahweh terecht van zichzelf zegt: 'Ik ben' (*Exod. 3:14*; -- *Joh. 8:24*), d.i. Ik treed oordelend op en doe mij als uiteindelijke rechter gelden". Dat geschiedt ten laatste op de dag van het laatste oordeel, door het vuur van het oordeel (*Matth. 25: 41*).

NA42

41. Het heilige trekt bloot (openbaart, onthult) (42)

In *1 Sam. 9: 9/11* luidt het dat de naam 'zien(st)er' later door de naam 'profeet' vervangen werd. En inderdaad: *Joh. 4:17/19* zegt ons dat de Samaritaanse, wanneer zij Jezus' helderziendheid ervaart, zegt: "Ik zie dat gij een profeet zijt". -

Het onthullen van wat 'verborgen: zeggen wij maar 'occult', is, is kenmerk van het eigenaardige 'zien' dat sacrale figuren - zij zijn juist sacraal o.m. doordat zij bewust of onbewust "dingen bloottrekken" - eigen is. Zowel heidens als Bijbels.

Elias en de vrouw. -- "De zoon van de vrouw des huizes werd ziek. De kwaal werd dermate erg dat hij stierf. -- Daarop de vrouw tot Elias "Man Van God, hoe heb ik het nu met u? Gij zijt dus bij mij komen inwonen om **a.** mijn gewetenloos gedrag ('zonden') bloot te trekken en **b.** mijn zoon te doen sterven".

1. De vraag naar een oorzaak. -- Uit *Joh. 9:2* blijkt dat de toenmalige mentaliteit (beter: axiomatiek) bij misrekeningen naar de al of niet occulte oorzaken vraagt. Een blindgeborene komt voorbij. Jezus' leerlingen stellen de vraag: "Rabbi, wie heeft gezondigd? Hij of zijn ouders? Zodat hij als blinde geboren werd?".

Vergeten wij niet dat b.v. *Exod. 20:5v.* zegt dat Jahweh "de fout der voorouders in de nakomelingen aan straf onderwerpt". Vgl. *Jer. 31:29*, *Ezek. 18:2*. -- De vrouw des huizes vraagt zich - o.g.v. een intuïtie blijkbaar - af of de aanwezigheid van een man van Godswege niet iets te zien heeft met "het straffend optreden" dat van ouder op nakomeling overgaat.

2. Het bloottrekken. -- ‘Heilige’, d.i. machtgeladen, mensen - of zij dat bewust willen of niet - trekken bloot. -- Lezen wij *Luc. 2:34 v.* Symeon tot Maria: “Dit kind (Jezus) moet de neer- en opgang van velen in Israël uitlokkv. Het moet een teken van tegenspraak zijn - overigens: een zwaard (*opm.*: smartelijk gebeuren) zal u (Maria) de ziel doorboren. Dit alles opdat de geheime gedachten van vele harten (*opm.*: én bewust én onbewust zielenleven) blootkomen”. -- Confrontatie van Jezus met mensen “trekt bloot”, zoals in Elias’ geval. -

Opm. -- De latere charismatische beweging, in *1 Cor. 14: 24v.*, kent dat ook: “Een ongelovige of oningewijde zal door allen (die ‘profeteren’) onder handen genomen worden, door allen geoordeeld worden: de geheimen van zijn hart zullen blootgetrokken worden”. -- Het echt heilige ‘onthult’.

NA43

42 God : sympathiserend of objectiverend ? Of de twee ? (43)

Bibl. st.: *K. O. Apel, Szientistik, Hermeneutik, Ideologiekritik*, in: *K.O. Apel e.a., Hermeneutik und Ideologiekritik*, Frankf.a.M., 1971, 7/41.

Een model. -- O.c., 39 (43). Bekijken wij de verhouding van de arts t.o.v. een patiënt(e), -- vooral die van een psychotherapeut t.o.v. b.v. een neuroticus. --- Een storing b.v. wordt duidelijk. Zich steunend op b.v. een psychologische theorie (in feite een axiomatic) kent de verzorgende de quasi-natuurkundige ‘verklaarbaarheid’ (‘Erklären’), ja, de voorspelbaarheid van het proces van verdringing (onbewust) of onderdrukking (bewust) van een factor bij de patiënt(e). Dat is ‘sciëntistiek’. In die zin wordt de verzorgde tot een afstandig bekeken ‘object’.

Tegelijk, indien althans de verzorgende medemenselijk bewogen en dus ‘hermeneutisch’ ingesteld is, zoekt hij het quasi-natuurkundig proces op te heffen: niet enkel d.m.v. geneesmiddelen (‘scheikunde’) maar ook door verstandhouding te scheppen en zijn begrip van de factor aan het verstand van de verzorgde te brengen zo dat deze greep krijgt op zijn probleem: van afstandig bekeken object wordt de verzorgde ‘medemens’ die men ‘verstaat’ (‘Verstehen’). Dat is hermeneutiek.

Men ziet dat beide houdingen - de quasi-natuurkundige en de hermeneutische - niet per se tegenstrijdig zijn. Zou er één gesprek zijn tussen mensen waarbinnen niet de twee aan het werk zijn? Hoe sympathiserend ook

wij objectiveren, (maken tot bekeken object) in de loop van een communicatie en interactie de gesprekspartner(in). Het objectiveren echter wordt zeer vaak niet 'gezegd' (het 'on gezegde').

Apel wil deze tweeledigheid uitbreiden tot de menswetenschappen over het algemeen. O.m. tot de geschiedwetenschappen. Goed.

Maar bekijken wij, Bijbels, de verhouding tot Jahweh (O.T.) of de H. Drie-eenheid (N.T.).

Ps. 6. -- "Genade voor mij, Heer, want ik ben aan het einde van mijn krachten. Genees mij, Heer, want ik ben in de war. (...). Maar gij, Heer, hoe lang nog? Keer op mijn geval terug en bevrijd mijn ziel (...)"

Heeft men daarbij niet de indruk dat "de Heer tegelijk sympathiserend en objectiverend is en moet zijn gezien de zondigheid, d.i. de gebrekkige gewetensvolheid, van zijn schepselen? In alle geval, indien men het merendeel der psalmen bidt, dan is het aangewezen met het hermeneutische en de objectieve rekening te houden.

NA44

3. Primitieve religie (44-81):

43. Etnocentrisch kader (44)

"Het beste en schoonste volk" (primitief etnocentrisme.)

Bibl. st.: *G. Van Overschelde, Bij de reuzen en dwergen van Rwanda*, Tielt, 1947, 159v.. -- Steller is missionaris.

Opm. -- **Etnocentrisme.** - Etnologisch betekent dit "het axioma van een gemeenschap, een etnie, met eenzelfde cultuur, dat zij het centrum der mensheid is". In Rwanda zijn de Batwa, een dwerg- of pygmeeënvolk, de Bahutu (Hutu), de meerderheid, en de Batutsi (Tutsi), bekend om hun hoge gestalte.

Etnocentrisme. -- De Batutsi leefden in de hoge bergen "trots en zelf voldaan". Hun land was, volgens hun mythisch denken, "het eerste land ter wereld, het middenpunt der aarde", het gewezen aards paradijs waar de eerste mensen geleefd hadden.

Imana.-- Imana is het opperwezen, enig in zijn soort, volmaakt, alom tegenwoordig, almachtig, schepper van alles (o.c., 242/259). Hij is wel de God van alle volkeren maar toch is hij “op de eerste plaats” “hun God”. Op de bodem der Batutsi had hij de eerste mensen geplaatst en nog elke dag toonde hij hun zijn voorliefde. De mythe: “Wanneer hij bij dag de omliggende volkeren had gadeslagen, keerde hij ‘s avonds naar zijn geliefd Ruanda terug”.

Ba.tutsi.-- De Batutsi zijn het eerst uit de scheppende handen van Imana gekomen en dus zijn zij het “beste en schoonste volk”. Hun huidskleur - zwart - aanzagen zij als de normale kleur van mensen. De kleur der blanken is een overgangskleur. Zoals bij pasgeborenen die in enkel weken hun kleur naar zwart zagen overgaan. Blanke kleur duiden zij of wel als ziekteken ofwel als ‘albinokleur’, ofwel als ras minderwaardigheid (zoals bij de Arabieren die in de landen rond Rwanda alles te vuur en te zwaard vernielden).

‘Imfura’. -- Dat is ‘beschaafden’, die in denken, weten en handelen aan de spits der volkeren staan. De Batwa, de bewoners van Kivu, de Bahutu uit de bosstreek van Rwanda heetten zij abanyamisozi, wilden.

Opm.-- Ziedaar een uiterst korte schets maar voldoende om te doen aanvoelen van wat vele volkeren van zichzelf dachten (en nog denken). Het communitarisme (gemeenschapsaxiomatic) vanaf de primitiefsten is stevast aanleiding - meestal o.g.v. religies - tot ethocentrisme en wat daarmee samengaat: racistische neigingen, ethocides, vreemdelingenafkeer en dergelijke.

NA45

44 Drie aspecten die religie uitmaken (45)

Bibl. st.: N. Söderblom, *Das Werden des Gottesglaubens (Untersuchungen über die Anfänge der Religion)*, Leipzig, 1926-2, vrl. 157ff.

Steller (1866/1931) was aartsbisschop van Upsala en hoogleraar in Upsala en Leipzig. In aangeduide bladzijden tracht hij een samenvattend zicht te krijgen op wat religie als geheel uitmaakt.

1 .-- Animisme. - In die term vat Söderblom een reeks fenomenen samen:
a. ‘levende’ anorganische, organische en menselijke zijnden die als levenbehelzend vereerd worden: bronnen, bomen, dieren, -- mensen, waarbij

niet zozeer de 'ziel' ervan object van verering is maar de levenskracht ('mana') die zij afgeven en uitstralen;

b. zielen van gestorven dieren en mensen (vereerd om dezelfde reden als hiervoor) e.d.m..

2.-- Dynamisme. -- In het spoor van de Engelse missionaris *R.H. Codrington* (in 1891, in: *Melanesian Anthropology and Folklore*, en reeds vroeger, in 1878, in een brief aan Max Müller) ziet Söderblom in de term manatheorie (theorie omtrent mana of levenskracht, 'macht') de weergave van een voor het begrip 'religie' zeer fundamenteel gegeven, nl. (het geloof in) de mysterieuze levenskracht die met alle religie samengaat. De omgang met 'mana' (Grieks: 'dunamis'; Latijn: *virtus*) beperken tot magie en deze van religie afzonderen lijkt Söderblom de feiten verkrachten. Zoals al uit de reden van animisme gedeeltelijk blijkt.

3.-- Veroorzakergeloof. -- In zijn Duits 'Urhebertheorie', vanaf de primitieven stelt men geloof aan 'Urväter' (oervaders) of 'veroorzakers' vast.

Is 'mana' een eigenschap van bepaalde levenloze (voor ons, westerlingen, althans) dingen, van zielen en geesten, de veroorzaker die alles ingericht heeft, moet in uitmuntende mate over 'mana' beschikken als de oorsprong ervan.

Het heilige. -- O.c., 162ff., zegt Söderblom dat, hoe gewichtig het geloof aan een God,-- aan gGod, --n (goden, godinnen) ook zij inzake religie, het begrip 'heilig', onderscheiden van 'profaan', nog veel doorslaggevend is. Vroomheid kan zonder uitdrukkelijk geloof aan godheid, maar niet zonder geloof aan "iets heiligs". Dit geldt zowel voor de archaïsch als voor de latere, 'hogere' religies. Zo b.v. zijn "heilige plechtigheden" voor Söderblom religie voor zover zij "met verering" bejegend worden.

NA46

45. Irreligie als bijgeloof 'inzake fenomenen (46)

Primitieve religie volgens W.-E. Hocking.

Bibl. st. : *W.E. Hocking, Les principes de la méthode en philosophie religieuse*, in: *Revue de Métaphysique et de Morale* 29 (1922): 4 (oct.-déc.), 452s.. -- Hocking (1973 / 1966) was prof aan Harvard University.

1. Primitieve religie. -- Oppervlakkig bekeken is zij een wildgroei van gevoelens (huivering, vrees, ontzetting, -- wrok, -- stoutmoedigheid t.o.v. geduchte machten), riten en taboes.

2.1. Werkelijke intuïtie. -- De rauwste kreet, uiting van religieuze ontzetting, b.v. is metafysisch even interessant als de rustige intuïtie van een geëvolueerd mysticus. Want ook in zo'n kreet van een primitief is intuïtie aan het werk die uitgeeft op werkelijkheden, nl. werkelijke machten die, voor zover als in de natuur aanwezig erkend, universeel zijn en, voor zover gesitueerd binnen een maatschappelijke context, historisch zijn.

2.2. 'Ontkenning' als zich niet neerleggen bij. -- De intuïtieve religie van de primitieven kan geduid worden als een beslist neen dat zich verzet tegen de gegeven dreigingen die de fysische natuur richt tegen de mens die deze wil beheersen, ja, verslinden.

Ziekte, verminking, bloeding, dood, -- de biologische crisissen die de eros en de geboorte van een kind zijn: wat zijn zij anders dan bedreigingen der natuur?

Is het niet juist de primitief (gevraagde) die hier krachtig optreedt? Zijn protest - een massieve ontkenning - uit zich in een wildgroei van gevoelens, riten, taboes e.d... Wat ontkent hij? Dat de natuur de mens totaal definieert, totaal zijn lot bepaalt!

Het is niet de religie - het is de irreligie - die bijgelovig reageert op natuurfenomenen. De religie is wat? Zij is de onoverwinnelijke vorm van ongeloof van de menselijke geest in zijn confrontatie met de fenomenen, de onmiddellijk gegeven dingen. Zij is de zekerheid dat de diepste werkelijkheden zich niet in de fenomenen situeren maar wel in het onzichtbare.

M.a.w.: het is de radicaal ongelovige mens b.v. die bijgelovig opgaat in de fenomenale wereld. Dát uitgerekend weigert de religie en dit vanaf haar primitieve wildgroei die de rationele mens zo kan ergeren.

NA47

46. De veroorzaker(s) (47)

Als eerste van een reeks fenomenen (47)

Bibl. st.: N. Söderblom, *Das Werden des Gottesglaubens*, Leipzig, 1926-29/ 156 (*Die Urheben*).

De veroorzakers of alvaders ('Allväter') maken het derde aspect van de primitieve religies uit. "Het gemeenschappelijke en fundamentele - zoals dat in de mythen verwoord wordt - blijft de oorsprong der dingen te verklaren" (o.c., 96).-

Terloops: de begrippen 'veroorzaker' en 'cultuurheld' ('cultuurheros') lopen ineen. "In beide gevallen gaat het over het verklaren van de oorsprong van instellingen dingen en schepselen"(o.c., 109).

1.-- *Scheppingsarbeid.*

O.c., 121f .. -- In de regel hebben de oerwezen die 'veroorzakers' heten - zij zijn in religieus-magische 'mysteriën' (*opm.:* heilige riten, gewoonlijk aan ingewijden voorbehouden) voorwerp van liederen - de mysteriën zelf ingericht maar zij hebben ook de fundamentele regels (ge- en verboden) van de samenleving gesticht. Deze oorsprongs-wezens schiepen de wereld der dingen, planten, dieren, mensen (hetzij door 'maken' hetzij door 'verwekken') doch niet zonder de verordeningen en ge- en verboden. "Een zekere voorstelling van een ononderbroken orde(ning) in natuur en mensenwereld hangt met het geloof aan oorsprongswezens samen" (O.c., 121). Immers, in tegenstelling tot de humeurige machten (harmonie der tegengestelden, Kristensen).

Opm.: De gewone goden en godinnen b.v. of de voorouderzielen of ook de natuur-geesten), hebben de veroorzakers eens en voorgoed hun werk gedaan.

2.-- "*Deus otiosus*" (*vadsig god*).

'Deus', Latijn voor 'god(heid)' 'Otiosus: Latijn voor "aan werkloosheid, vakantie, toe", vadsig.-- Inderdaad: vanaf hun maak- of verwekkingsarbeid bekommeren de oorsprongswezens zich niet meer met kosmos en mensheid.

Opm.-- Tenzij in zeer uitzonderlijke noodsituaties en op gebed reagerend. -- P. Schmidt, de katholieke kenner der primitieven, zegt dat in weinige gevallen een soort eerstelingenoffer aan de hoogste wezens gebracht wordt maar zelden. Maar gebeden worden vaak tot hen gericht. De oorsprongswezens zijn heden in "de verte": naar een "ander land" vertrokken, in een 'hemel' gebleven, onder de aarde gaan wonen, in stenen, bomen, in heilige sacrale voorwerpen 'veranderd! -- Zij zijn door andere, nabijer en

gevaarlijker - machtvolle wezens (godheden, natuurgeesten, voorouders) verdrongen geworden.

NA48

47. Een merkwaardig godsoordeel (godsgerecht, ordal(i)e) (48)

Bibl. St.: Attilio Gatti, *Het wilde Zwarte hart*, Amsterdam, 1958, 106/115 (*Het vuur der waarheid*).

Heet 'godsoordeel' een krachtproef (o.m. vuur- of waterproef, tweegevecht) zo dat een 'goddelijke' (wat dat ook mag zijn) ingreep waarheid bloottrekt.

Axioma: "De godheid redt de onschuldige". Gatti, etnoloog, bevindt zich te Narwa, in de Serengeti (Tanzania), met 9 blanken en 33 Negro-Afrikanen. Negen dollar werden gestolen. Na schifting blijven Shaffi, Ali, Idi,-- Issa, Asmani, Baruku als verdachten over. -- Mohammed, een kok, verwijst Gatti naar "een groot mganga" (*opm.:* magiër), Mwadana, die het waarheidsvuur toepast. Wat Gatti tijdens het hele verloop van de plechtigheid opvalt, -- hem die vele magiërs aan het werk zag, is dat Mwadana zonder maskerade of ritueel vertoon, sober dus, te werk gaat. Wat bewijst dat het wezen van magie elders dan in opsmuk of 'liturgie' bestaat.

De hete spijker. -- Nadat allen schuld ontkennen, verhit Mwadana een ongeveer 20 cm. lange spijker in een vuurhaard, haalt hem eruit in de vorm van een mes. -- Uit zijn kalebas haalt hij een doekje, smeert de linkerhand in met een groenige vloeistof (een mengsel van planten):

Axioma: "De dawa (...) beschermt de onschuld. Schuld stelt aan het vuur bloot" zegt hij. -- Tot driemaal toe drukt hij secondenlang "het fonkelende blad van massief vuur" tegen zijn linkerhandpalm, legt de spijker weer in het vuur. Wrijft de rechterhand over de linkerhandpalm: "Een gave, matbruine linkerhandpalm" bleef over!

De vuurproef. -- Eén voor één komen de verdachten aan de krachtproef te pas. -- Hij eist een eed "bij Allah en al wat heilig is", dat men met de diefstal niets te maken heeft. Smeert de dawa lichtjes uit over de linkerhand en drukt de spijker er hard tegen. Zodra de laatste man zich aan de proef heeft onderworpen, wenkt Mwadana alle zeven om zich heen. Onderwerpt iedere handpalm aan een nauwkeurig onderzoek hetzij de vingertoppen in het vlees drukkend hetzij wrijvend. Waarbij hij telkens de ogen opheft - hij zit geknield

- en strak in de ogen van de man wiens hand hij vasthoudt, kijkt. -- Elke handpalm vertoont drie strepen van lichte verkleuringen. Geen enkele echter vertoont de grote blaar, het merkteken van de schuld.

NA49

48. Het godsoordeel, vervolg (49)

Almaar door wrijft Mwadana over de handpalmen - de een na de ander - en dan weer van voren af aan. Plotseling slaat hij vier handen weg terwijl hij de mannen wenkte zich terug te trekken. Hij concentreert zich daarop op de drie overgebleven handen: die van Shaffi, Asmani en Idi. Shaffi uit daarop een doffe grom: "Gij doet mij pijn, oude man! Gij weet dat ik onschuldig ben. Toch d...".

De magiër in één verrassende lenige sprong veert recht: "Beken uw schuld!" snauwt hij, de rechterwijsvinger recht in het gezicht van de bediende wijzend. "Zeg waar gij het geld hebt verstopt. Zèg het! Nu!". Haastig wilden de twee anderen wegschuiven: "Blijft!". Tot Asmani en Idi: "Gij hebt ook allebei een meined afgelegd. Kijk!"

Het godsoordeel. -- "Ik heb het toen met eigen ogen gezien. Ieder onzer die erbij was ook. Uit de hand van Shaffi groeide langzaam doch verschrikkelijk een enorme blaar die alle drie verkleuringen ineen voegde en toen omhoogtrok en opblies tot een afschuwelijke vervorming van de hand. Ditzelfde - doch in mindere mate - was het geval met de handpalmen van Asmani en Idi.-

Wij zagen het en de drie slachtoffers zagen het: zo uit hun eigen hand groeide de rechtspraak van het waarheidsvuur. Het was zo'n genadeloze, angstwekkende rechtspraak dat zij als verlamd stonden en de hand niet konden sluiten om de gruwel te verbergen". (O.c.,114).

De enige die zich niet uit het veld laat slaan is Mwadana zelf: de wijsvinger dreef hij hard in Shaffi's borst: "Zeg 'Ja!! Zeg 'Ja!! Dat gij het geld hebt gestolen!". Shaffi had alles en iedereen doorstaan. Nu echter schrompelt hij in elkaar. Met puilende ogen staart hij op de blaar die monsterachtige afmetingen kreeg. "Ja" fluisterde hij schor.

"Ik heb het geld weggenomen". Daarop grijpt Mwadana Idi 's misvormde hand en snauwt: "Gij, gij hebt hem geholpen". Waarop Idi: "Ik hielp het verstoppen". Asmani bekent eveneens: "Ik heb het enkel gezien (...)".

Mwadana tot Shaffi: “Het geld. Ga en haal het!”. Met gebogen hoofd haalde hij het van onder een grote rots, dicht bij de woonwagen van Gatti. In het bijzijn van allen - tot hun verwittiging - geeft Shaffi de drie bankbiljetten aan Mohammed terug.

“Die avond waren wij allen nogal stil”. Om reden van wat een kleine, oude, donkere mganga der Digo's had te zien gegeven inzake helderziendheid.

NA50

49. Fetisjisme (50).

Bibl. st. : H. Trilles, *Chez les Fang (Quinze années au Conga français)*, Lille, 1912, 198/220 (*Le fétichisme*).

Steller, katholiek missionaris, kenner der primitieve religies, was in Gabon, West-Afrika, actief.

Negro-Afrikaanse religie. -- Ontologie. -- Ieder ding - mineraal, plant, dier, -- mens, -- geest - is ‘levend’, weliswaar op onvolmaakte wijze doch werkelijk. Meer nog: ieder zijnde bergt in zich een mysterieuze invloed uitoefenende macht of (levens)kracht.

Deze is nu eens goedaardig dan weer kwaadaardig aanwendbaar door ‘kenners/ kensters’ (die magie beoefenen).

Theologie. -- In een mysterieuze sfeer die geen Negro-Afrikaan wenst te doorvorsen, situeert zich het opperwezen, Nzame, -- de onzichtbare, Almachtige. Hij is ‘hierboven’ (“in den hoge”). Ofschoon hij de eigenlijke Heerser is, toch is hij vadsig: hij rust uit sedert hij “ergens in het begin” alle zijnden schiep.

Opm.-- Deus otiosus. -- De mysterieuze levenskrachten of invloeden zijn door Nzame in de dingen gelegd.

Pneumatologie. -- In antiek Grieks betekent ‘pneuma’, Lat.: spiritus, geest, behalve levenskracht ook entiteit (geest). -- Tussen Nzame en de aardse werkelijkheid in situeren zich talloze geesten die elk een gedeelte van de werkelijkheid leiden. Hun macht, levenskracht, hangt o.m. en vooral af van het domein dat zij leiden. Zo is er de geest van de wateren, de winden, de regens, het vuur, -- de handel, -- de oorlog, -- de kwalen.

Opm.-- Trilles onderstreept het feit dat, volgens de Fang, de tussenwezens wezenlijk boosaardig zijn, ja, het kwaad stichten om het kwaad stichten plegen. Anderen - de Bijbel (*Gen. 2:9; 2:17; 3:5; 3: 22*), W. Kristensen - stellen dat zij ofwel de enen goedaardig de anderen kwaadaardig zijn ofwel een 'harmonie' (mengsel) van goed en kwaad.

Fetisjisme. -- Een model. -- Pleuritis is, volgens vele magiërs - fetisjlui, veroorzaakt én door de ongunstig gezinde geest van pleuritis én de graat van een vissoort die men aanraakt. -- De fetisjman/ -vrouw kent de geest in kwestie, is ermee bevriend, -- kent de 'invloeden' in de visgraat, -- offert (desnoods een mensenleven) als wijgeschenk iets dat levenskracht bevat die geschikt is om pleuritis (én de geest ervan én de graat) te bestrijden. Het offer wordt deels opgegeten deels verbrand, waarbij de brandresten (as, beenderen) tot fetisj, machtgeladen voorwerp dat pleuritis geneest, gemaakt worden.

NA51

50. Logische structuren der magie(en) (51)

Bibl. st.: G. Welter, *Les croyances primitives et leurs survivances (Précis de pale-opsychologie)*, Paris, 1960, 66/92 (*La magie*). -

Zich steunend op J. Frazer (1854/1941), *The Golden Bough* (1890/1915)) beweert Welter dat magie één basisaxioma huldigt: de sympathiewet, nl. "Op grond van een onzichtbaar fluïdum (levenskracht, energie) werken zijnden (dingen, planten, dieren, mensen, geesten, godheden) op elkander in zelfs op afstand". Men ziet het: het dynamisme (axioma van de levenskracht) is de basis van het verband, -- het sacrale verband der dingen.

Gelijkenis en samenhang. -- De sympathie of verband is tweeledig.

1. Gelijkeniswet. -- Het gelijke (origineel) werkt in op het gelijke (model). -- Basis van de nabootsende of imitatieve magie. Frazer zegt ook 'homeopathische' magie.

Appl. Model. -- Op de Russische buitens brachten de pasgehuwden de eerste nacht door nevens de dierenstal (om zo model, toonbeeld, te staan voor de vruchtbaarheid van de dieren). De laatste schoof op het einde van de oogst wordt 'vereerd' als toonbeeld voor de volgende oogst. -- Een foto van iemand is machtgeladen.

2. Samenhangswet. -- Wat iets anders aanraakt, werkt in op dat andere iets. Basis van de besmettelijke of contagieuze magie. Beter: contactuele magie.

Appl. model. -- Lichaamsresten - zij waren ooit één met de persoon: haren, vooral schaamharen, luizen volgezogen van het bloed van iemand - bevatten een fluïdiek contact met de persoon zo dat men op die persoon via die resten kan inwerken. -- Een zieke wrijft men in met een pakje kruiden die men op de weg smijt om wie erop treedt, de ziekte over te dragen. Het zieke fluïdum wordt via de kruiden overgedragen.

Uitwisselingsmagie. -- Men offert iets aan een entiteit zo dat deze ermee haar levenskracht fusioneert en deze zo gedynamiseerde kracht terug schenkt. Regel: "Do ut des" (Ik geef opdat jij geeft).

Offermagie. -- Men eet het vlees (of een deeltje ervan) b.v. om de levenskracht erin aanwezig in zich op te nemen. Het is alsof b.v. een overleden machtvol opperhoofd via dat stuk van hem nog steeds actief is.

Men maakt mooie, voedzame gerechten klaar, -- op een schaal brengt men ze b.v. onder een boom in wiens schaduw een overledene graag vertoefde, om diens ziel te 'voeden' (met de occulte energie in het voedsel).

NA52

51. Do ut des" ("ik geef opdat jij geeft") als religie (52)

Bibl. st.: Dr P. Julien, *Kampvuren langs de evenaar*, Baarn, 1993, 61/76 (*De brand van Gbarnga*).

Steller, Antropoloog, sinds 1926, in W.-Afrika, stelde indertijd "de opdringende invloed" (o.c., 61) van de islam in bepaalde gedeelten van Afrika vast. -- Hij stelt daarbij als grote factor voorop "de merkwaardige aansluiting van de islam bij de neger-mentaliteit met haar animistisch-fetisjistische achtergrond" (o.c., 70). Of "de natuurlijke verwantschap van de negermentaliteit met de geesteshouding van de islam" (o.c., 72). Staan wij stil bij één steekproefje.

Gbarnga.-- Gesitueerd in Liberia. Een vrij groot dorp. Op enige afstand min of meer afgezonderd, de woon- en zakenwijk van Mandingohandelaars.

Steller bezoekt die wijk. -- De indruk: op de puinhopen van een oude nederzetting leek een nieuw dorp in opbouw. Inderdaad: bij nader onderzoek blijkt dat de wijk door “een ramp” getroffen werd.

Geen gewone brand. -- Als alle islamieten - de wijkbewoners - dakloos de plek verlaten hadden, dan lag dit aan “het dieptepunt van een economische crisis waardoor het hele Liberia tot grote armoede vervallen was” (o.c., 75). De islamieten zaten met grote voorraden goederen die onverkoopbaar werden “aangezien er in het binnenland praktisch geen geld meer in omloop was” (ibid.).

In deze nood namen de Mandingo's hun toevlucht tot een uiterste middel: zij besloten hun bezit aan Allah te offeren in de hoop dat Hij hun dit veelvoudig zou terugbetalen. Dus staken zij het dorp in brand.

Het was einde droge periode. Op tien, twaalf punten lekten op een hete middag de vlammen langs de strooien daken - door de blakende zon totaal verdord - zo dat weldra het hele islamitische dorp in brand stond.

Een groot aantal inboorlingen stond te kijken, eerst op afstand, dan om iets te redden maar niets van waarde kwam tevoorschijn. De islamieten hadden ervoor gezorgd dat niets van hun offer in vreemde handen zal vallen.

Voordat de brand af was, waren de Mandingo's weggetrokken, -- met uitdrukingsloze gezichten “terwijl de kralen van de gebedssnoeren - een soort rozenkransen door de islam in Afrika ingevoerd - door hun vingers gleden” (o.c., 76).

Zij hadden - om meer te ontvangen - hun bezittingen ‘geofferd’ (aldus steller).

NA53

52. Angst. Religieuze angst (53)

Bibl. St.: Dr. P. Julien, *Kampvuren langs de evenaar*, Baarn, 1993, 20/23.-

Steller, met een groep Negro-Afrikanen, is, in Sierra Leone, de gevreesde berg Kunon opgeklommen. Tot aan de heilige plek waar de voorouderzielen

vereerd worden. Maar de inwoners zeggen dat naar de top toe “demonen wonen die God zelf gemaakt heeft, -- “very bad devils”, zeer boze duivels.

“Ik zat aan de voet van een boom: geheel onder de indruk van de vreemde bekoring van de plaats (*opm.*: waar zo-even het offer t.e.v. de voorouders had plaats gehad). (...). Men maakte aanstalten bij de inboorlingen om naar het dorp af te dalen. De oudste: “Laten wij gaan (...). In zijn ogen lag de angst dat ik toch hoger zou gaan. (O.c. 20v.).

Steller zoekt een paar van de flinkste mannen uit en begint de beklimming. Zij viel volstrekt niet moeilijk uit, want telkens weer wordt een opweg gevonden. Op gegeven ogenblik werken zij zich met handen en voeten binnen iets als een nauwe schoorsteen langs de bergflank hogerop.

Tijdens die tocht leerde Julien welke angst een rol speelt in de primitieve mentaliteit (versta: axiomatic). Met elke stap hogerop nam de angst der inboorlingen toe: bevend blijven de mannen stilstaan, -- vallen schokkend over het hele lichaam neer op de helling. Opeens een snikken: een der dragers, een grote kerel, barst in tranen uit, trilt en klappertandt. Even later huilen alle dragers.

Steller klimt daarop zelf voorop omhoog doch niet zonder de rest te dwingen hem te volgen. Hij pakt er een aan doch deze gilt zo dat hij hem loslaat. De zwarte stort zich daarop met een vervaarlijke sprong in de bijna loodrechte ‘schoorsteen’ van zo-even, stort te pletter doch rent met wilde sprongen de helling af. Gevolgd door alle anderen.

Alleen met zijn jager legt steller de laatste honderden meter af. De top van de Kunon is een kleine hoogvlakte, gedeeltelijk met lage struiken begroeid. Wilde duiven vliegen er rond. Verder niets.

Beneden jaagt de opstekende avondwind de nevelflarden weg. Zij kunnen bijwijken de vlakte beneden zien.

De angst voor de geesten rond de top was bij de bevolking zo diep dat slechts zelden inboorlingen de berg een eindweegs bestegen.

NA54

53. Voorouderverering (manisme) (54)

Bibl. st.: Dr. P. Julien, *Kampvuren langs de evenaar*, Baarn, 1993, 13/23
(*De duivels die God zelf gemaakt heeft*).

Steller, antropoloog, voerde een reeks tochten uit - 1926+ - in W. Afrika (van Senegal tot Gabon).

De angstwekkende berg. -- Midden Sierra Leone. De berg Kunon: "Nog nooit was een mens op die berg geweest". Steller, benieuwd, gaat na. -- "Mijn jager bleef staan: "Ik hoor de inboorlingen zeggen dat zij nu bij hun offerplaats komen".

De offerplaats. -- Een klein - schemerachtig - plateau. Aan alle kanten hoog geboomte. Aan één zijde echter een ongenaakbare bergwand. Voor die bergwand een kleine vijver. Vol donker water. Daarin was een uitermate groot rotsblok neergestort. Aan weerskanten: twee offertempeltjes van ruw gekapte stammen en palmbladeren. Zij waren zeer bouwvallig.

Het ritueel. -- Houtkappers die steller, vol angst overigens, hielpen, gaan naar de vijver toe. Zij buigen zich over de donkere diepte. Wassen zich. Blijven met hun gelaat - stil - naar de rots gekeerd aan het water staan. -- Een ouder man verheft de stem. Roept met een onderdrukt geluid waarop de anderen met gemompel reageren. -- "Zij roepen hun voorouders" zegt stellers jager. -- De oudere roept weerom maar luider waarop weerom gemompel. Onderwijl staan de mannen roerloos en staan in het water te staren. Waarop weerom het roepen van de oudere en het gemompel als antwoord.

De sacrale voeding. -- De oudere treedt wat naar voren en werpt handvullen rijst in de vijver. Een tweede werpt wat cassada. Een derde bananen. -- Daarop komen vissen van onder het rotsblok tevoorschijn. Een twintigtal. Zij deden denken aan meervallen maar waren - aldus steller, monsterachtiger. Ja, weerzinwekkend. Groot.

De voorouders. -- Dit waren de voorouders. De geesten of zielen der doden gingen naar deze vijver "waar zij als vissen voortleefden". (O.c., 20). Van tijd tot tijd maar eerder zelden gingen enkele ouderen daar offers brengen.

Het sacrale geheim. -- Geen vreemd oog mocht doordringen tot waar de zielen der voorouders huisden van degenen die beneden leefden. -

Terloops: Van de demonische wezens die rond de top ‘dwaalden’, was voor steller, een westerling, niets te merken.

NA55

54. Het heidense meisje (spookfenomenen) (55)

Bibl. st. : *Extrait d’une lettre de Mgr Chatagnon, vicaire apostolique du Su-tchuen méridional* (1898), in : *Revue du monde invisible*, Paris, 1907, 1908, 1355.

Het gebeurt in China. -- Delolme, een katholiek missionaris, stelt vast dat in Kia-tin, in een meisjeswezenhuis, naast de kerk en zijn woning, “een menigte dingen” - “si ordinaires en Chine” - zich voordeden: bevreemdende geluiden, verplaatsingen en soms verzwindingen van voorwerpen.

Opm. -- Poltergeist, spookfenomenen, geheten.

Op zekere dag: terwijl de wezen - meisjes - de mis bijwoonden, verdwenen al haar kleren onder de plankenvloer zonder dat de planken ontnageld worden. Een groot meisje van achttien was onlangs opgenomen. De ‘duivel’ (*opm.*: aldus de geestelijke) nam de boeken van haar weg om ze te verbranden: men haalde er meerdere uit het vuur terwijl de rijst aan het koken was.

Delolme bezwoer met wijwater en médailles van de H. Benedictus doch de fenomenen namen toe. Telkens weer ontstond brand (hemelvuur) in het huis van buiten en binnenin (ook waar niemand aankon). De schade was niet groot. -

Op een nacht verbrandde een gedeelte van de poort van het huis. Daarop kwam “een menigte heidenen” toegestroomd. De onderprefect stuurde deskundigen die de fenomenen duiden als afkomstig van boosaardige geestjes, siao-chen-tse. Het gerucht liep dat zij zelfs christenen en Europeanen aanvielen wier faam luidde dat dezen ze niet vreesden.

Het gerucht zwol aan: men vertelde dat én het wezenhuis én de kerk én de priesterswoning platgebrand waren. Het werd tragisch.

Delolme had plots door dat het wel eens “dat grote meisje” kon zijn dat de aanleiding was: zij wist altijd met trefzekere kennis waar de verdwenen voorwerpen aantrefbaar waren. Meer nog: zij was tegen haar zin in het wezenhuis opgenomen. Haar ouders hadden ze uit nood doen opnemen. --

Het meisje werd voor een tijd weggestuurd: ineens verdwenen alle fenomenen. Het werd stil in het wezenhuis. -Tot daar letterlijk het relaas van de missionaris.

Opm.-- De duiding van de fenomenen is meervoudig: de missionaris zegt “de duivel”; de Chinese bezweerders zeggen “siao-chen-tse”. Anderen - occultisten - zeggen “mysterieuze krachten van een meisje in haar puberteit”. Ongewoon is het in alle geval en niet zo zeldzaam.

NA56

55. ‘Kumo’ (koemo) in Papoea-Nieuw-Guinea (56)

Bibl. st.: J. Sterly, *Kumo (Hexer und Hexen in Neu-Guinea)*, München, 1987.

Sterly (°1926) is etnoloog en verbleef o.m. vijf jaar in het hoogland Papoea-Nieuw-Guinea bij de Simbu (een stam). Doch terzake.

Model. -- O.c., 348 (*Die Hexe Mayugl*). -- 29.11.1985. -- Sterly onderweg, ziet mensen in een brede kring vóór het politiekantoor. In het centrum Mayugl, een vrouw, van rond de veertig. Op een taboeret. Heel rustig. Vóór zich uitstarend. Met niets opvallends aan zich. -- Tien meter van haar: een zwarte kip. Gebonden. -- Achter haar twee politiemannen en verscheidene aanzienlijken van de Giglkane (een stam). -- Iedereen zweeg, fluisterde nauwelijks iets.

Op een vraag van Sterly: “Ambu kumo” (= een heks). -- De kip zat gehurkt op de grond met ingetrokken nek. Na enige minuten begon zij te sidderen, trachtte rechtop te geraken, met de vleugels te slaan maar tuimelde, -- viel, bleef liggen, leek dood.

Een der politiemannen raapte ze op: “De kip is dood”. Iemand sneed daarop het dier open, terwijl de mensen zich nieuwsgierig verdrongen maar op afstand van Mayugl bleven. “Ye konduagl demkane bolkwa” (Zij heeft de ingewanden der kip uiteengerukt).

Ondertussen sprak een politieman met de vrouw: “Zij beweert dat zij driemaal toegeslagen heeft” (*opm.*: met haar denken als kumomachtig). Dat bleek waar want de lever, één der ‘geliefde’ organen der kumomachtigen, vertoonde drie scheuren.

Sterly klaagt er steen en been over dat “de blanken” (wetenschappers op de kop) nooit ernstig ingaan op de werkelijkheid (het is zijn term) van kumo.-
- O.c., 141ff., definieert hij kumo als het indringen van een kracht - levenskracht, natuurlijk - gebeurlijk, voor wie ‘ziet’, in de gedaante van een dier - in een slachtoffer zo dat de eigen levenskracht (gesitueerd in de ziel natuurlijk) van het mikpunt vernield wordt.

Met als zichtbare effecten - o.c., 143f. - een hele lijst kwalen, de dood inbegrepen. Centraal staat, zoals in alle archaïsche religies, de levenskracht in de ziel: “Ye kuiamo taia ongwa” (de levenskracht van het slachtoffer is verzwonden).

O.c., 349ff., verwijst Sterly naar de Russin Nina Kulagina, o.l.v. Dr Sergeiev, die zich concentrerend het hart van een kikker deed stilvallen, onder wetenschappelijke controle. Wat paranormologen ‘psychokinese’ (PK) heten.

NA57

56. Uittreding (gedaanten : ‘dubbelgang(st)ers’) (57)

Bibl. st.:

- J. Sterly, *Kumo*, München, 1987, 94ff. (Doppelgänger);
- C. Ginzburg, *De benandanti (Hekserij en vruchtbaarheidsriten in de 16e en 17e eeuw)*, Amsterdam, 1986 (vrl. 44vv.). -

De basis: de levenskracht, versterkt, gedynamiseerd door middelen (b.v. heksen-zalven), onder invloed van de denkkraft, treedt uit.

1. Sterly.-- Kumo, magie, vertoont twee verschijningsvormen die snel zwevend, vliegend zich verplaatsen. Het uitgetreden zielenlichaam of de schim:

a. neemt de gedaante van een dier aan, “het jong” of “het kind” van de magiër(in) geheten bij de Simbu,

b. neemt de menselijke gedaante aan (yagl kumo: mannelijk; ambu kumo: vrouwelijk) van de mens zelf.

De dwalende uittreding geschiedt om zich te informeren, om uit vrees te vluchten of om in een slachtoffer te dringen.

Gedurende een uittreding “ligt het biologisch lichaam star en verkilt in de woning” (o.c., 94). De Simbu zijn formeel: “Het is de magiër(in) zelf die (‘s nachts bij voorkeur) uittreedt, geen spook” (o.c., 95). --

Drie jongemannen ‘s nachts stoten op Thomas Siwl en diens zuster Mume. Deze laatste, verrast, zou zich daarop in haar kumo veranderd hebben, een varken, en weggevlucht zijn.

2. Ginzburg.-- Het landschap is vooral Friuli (N.-Italië). -- Zowel de heksen als de benandanti (tegenstanders van de heksen) treden niet uit in het biologische lichaam “maar in de geest terwijl zij het lichaam thuislaten” (O.c.,44). Zij treden uit na zich met zalf ingesmeerd te hebben en zich veranderd te hebben b.v. in een kat, het lichaam thuislatend (o.c., 45).

De geest (*opm.*: blijkbaar het uitgetreden gedeelte van het zielenlichaam) doolt rond (*ibid.*). Zij laten het lichaam achter en nemen een erop gelijkend (zielen)lichaam aan (o.c., 46).-- Ginzburg: de uittreding en zijn “volkomen reëel, ook al neemt slechts de geest eraan deel” (o.c., 48).

De gelijkenis - op zo verre afstanden in tijd en ruimte is meer dan treffend. Er is geen rationele maar onbevooroordeelde twijfel mogelijk: er is, behalve de grove (natuurkundige, biologische) stof een ‘ijle’, ‘fijne: ‘subtiële’, ‘geestelijke’ materie die uitzonderlijk sterk aan het denken en de verbeelding ineen onderhevig is.

NA58

57. Lotsworp gepleegd door gewetenloze magie (58)

Bibl. st.: A. de Rochas (1837/1914), Frans beroepsmilitair die op een zo wetenschappelijk mogelijke wijze paranormale fenomenen bestudeerde en ze experimenteel (binnen ‘de mogelijkheden) onderzocht, geeft in zijn *L’envoutement*, Seclé s.d., 41s., wat volgt.

Een voor hypnose goed vatbare persoon (pp) brengt men in diepe hypnose (de sterke vorm van suggestie of inboezeming) zo dat de zeer fijnstoffelijke laag in de levenskracht van zijn ziel - astraal (ziele)lichaam geheten - op een bevel het biologische lichaam verlaat (‘uittreding’) en op een als vijand(in) geduide persoon, het mikpunt, gericht wordt.

Zwarte magie werkt daarmee op minstens twee wijzen.

1. De uitgetreden 'schim' (astraallichaam) dringt in het mikpunt dat voorgespiegeld werd om zodoende - ingedrongen - b.v. door bewerking van hartstilstand het slachtoffer te verstikken.

2. De schim - geladen met de levenskracht of 'uitstraling' van materiële gifstoffen - vergiftigt het mikpunt.

Opm.-- Zoals men de levenskracht van een pp. kan doen uittreden, zo kan men ook meteen de levenskracht van een vergif doen uittreden en loskoppelen van de materiële gifstof. -- De twee loskoppelingen maken de levenskracht manipuleerbaar. Die manipulering is het werk van de magie. -

Slot. -- Eens dat de lotsworp voltrokken is, roept men de zielekracht terug in het biologische lichaam van de pp. en doet men hem uit de hypnose ontwaken.

Opm.-- In primitieve culturen vooral, in het kader van het manisme (voorouderverering), om uitlekken te voorkomen, roept men de levenskracht of schim van ... overledenen van wie men weet dat zij 'soepel' (tot zelfs misdaad bereid) zijn, op. Daarop gaat men te werk zoals hierboven beschreven.

Opm.-- De Rochas, o.c., 34, haalt zelfs een tekst van de *H. Thomas Van Aquino* (1225/1274; de grote filosoof en theoloog), *Summa theologica* p.1, a. 2, aan: "Ieder denkbeeld in de ziel is een bevel waaraan het organisme gehoorzaamt. Zo veroorzaakt een voorstelling in de geest in een lichaam ofwel een felle warmte ofwel koude. Zij kan zelfs ziekte verwekken of genezen (...).

S. Thomas leefde nog in een tijd waar de vooroordelen van het latere agressieve materialisme (de Franse XVIII-de eeuw) nog niet bestonden. Ofschoon reeds S. Thomas tekens van modern rationalisme begint te vertonen inzake paranormale fenomenen.

NA59

58. Nahualismen (59)

Bibl. st. : *R.P. Trilles, Chez les Fang (Quinze années de séjour en Congo français)*, Lille, 1912, 228ss. --.

Wat men in Midden-Amerika 'nahual' heet, heet men 'elangela' in Gabon, Waar Trilles 1892+ missionaris was.

Een bejaard hoofd biedt nachtverblijf aan Trilles en zijn catechisten in een grote tent. -- Plots, rond twee uur, hoor ik bij mijn bed een geritsel in droge bladeren. Geschud, getrokken wordt mijn muskietennet dat mij heel en al omgeeft. En plots wordt het muisstil. -- Uiterst voorzichtig treed ik buiten het net maar het was zo donker dat ik niets zag en ik een toorts aansteek. Want een eigenaardige geur dwaalde rond, -- geur die ik kende. Zie: een opgerolde slang, een zwarte van bijna drie meter, van het soort waarvan de beet binnen de drie minuten dodelijk is, ligt stil dicht bij mijn bed, de kop al opgericht en wiegelend, de ogen fonkelend van woede, gereed om toe te slaan.

Ik grijp mijn geweer en schiet maar de toorts dooft uit en het wapen wordt afgewend van zijn doel. "Schiet niet, missionaris, want door het dier te doden zoudt gij mij gedood hebben. Vrees niet: de slang is mijn elangela". Aldus het hoofd. Hij werpt zich op de knieën bij de slang en neemt ze in zijn armen, drukt ze tegen zich aan. Het dier gedraagt zich daarbij door en door rustig. Het wordt weggedragen en neergelegd waar de oude man slaapt terwijl het geliefkoosd wordt. "Het is gewoon een vergissing". De slang was gewend bij hem te slapen. Toen zij zag dat een vreemde in zijn bed lag, werd zij woedend. - Tot daar het verhaal.

Opm.-- Dit gebruik heet nahualisme (nagualisme) en is wijdverspreid in primitieve culturen. In een ritus wordt een wild dier - geen tam - magisch uit de wildernis gelokt en toont zich langzaam. Een snede wordt gepleegd én in het dier én in de inwijdeling zodat bloeditwisseling plaatsgrijpt, want het bloed van de ene wordt ingeënt (in het oor b.v. bij de andere. Van dan af is er levensgelijkloop: leeft en sterft de ene, dan leeft en sterft de andere gelijktijdig. -- De keuze van het dier hangt af van de hoofdbedoeling: wil men doden, dan kiest men een gevaarlijk roofdier b.v..

M.a.w.: uitwisseling van menselijk en dierlijk leven. Leven dat in primitieve culturen de hoofdrol speelt maar dan in een voor rationele, westerse mensen erg 'occulte' zin.

NA60

59. Een inwijding (60)

Bibl. st.: A. Gatti, *Mensen en dieren in Afrika*, Antwerpen/ Amsterdam, 1953, 159 / 187 (*De vrouwen de python*).

Steller, etnoloog jarenlang in Afrika bezuiden de Sahara, maakt kennis met een genezeres en haar opvolgster en maakt een onderdeel mee van de inwijding. - In het noordelijk gedeelte van Natal (Zuid-Afrika), in de Xosa-bergen, woont in een kraal Twadekili, een maagdelijke vrouw, Samen met een reusachtige python (6 meter) Telkens wanneer zij voor een moeilijk geval staat, betreft zij de python erin.

Opm. -- Dit samenleven is eigenlijk levensgelijkloop: als Twadekili sterft, sterft de slang mee. Beiden worden dan begraven in het midden onder de hut van de opvolgster - in dit geval Ramini - die van dan af slaapt boven die plek: de geest van de overledene en die van haar python blijven zo in en rond de opvolgster en h  ar slang.

De opvolgster. -- Zowat drieëntwintig jaar eerder wordt in het gezin van een Xosa-Kaffer een baby geboren. Hij is zelf genezer. Plots toont Twadekili - zij weet het - zich in de hut van toekomstige moeder. Kort daarop komt zij buiten met de baby en reikt het meisje aan de vader. -- "Deze uw dochter doopt Umkulu-Mkulu (*opm.*: Het opperwezen der Xoasa) met de naam Ramini. Voed ze met zorg op want zij zal een grote pythonwifvrouw worden. Wanneer het moment daar is, kom ik ze halen".

Wanneer Ramini zo'n acht tot negen jaar oud is, houdt de vader ze in de hut en voert lange gesprekken met haar. Andere genezers die op bezoek komen, moeten het meisje 'kennis' - oerwijsheid - bijbrengen. Op haar twaalfde komt Twadekili ze halen op bevel van de geest van de vorige pythonwifvrouw boven wier graf zij slaapt. Dit afscheid van de ouders is gepaard met een plechtige liturgie: Ramini wordt "de dochter van" Twadekili (*opm.*: verwerft dezelfde tweede natuur van haar voorgangster).

Jarenlang volgen dan in de hut, samen met de slang, uren daags lessen, met ritën, bereiding van dranken (kruidendranken), zingen van magische woorden.

Zo nadert de dag waarop Ramini 'rijp' wordt als wifvrouw en van Umkulu-Mkulu de raadgevende slang ontvangt die haar 'wijgezel' wordt. Eens zo ver - ingewijd - begint zij in haar eigen hut eenvoudige gevallen te behandelen tot op de dag dat haar voorgangster sterft, samen met h  ar python, en zij volwaardige genezeres wordt.

60. Inwijding, vervolg (61)

De afwerking. Gatti wordt op zekere dag gewaar dat de voleinding van de inwijding nabij is: “Wanneer de maan vol is, zien hààr ogen vele ding en die in Xosaland gebeuren. Ook andere ogen kunnen dezelfde dingen zien indien zij aan iemand behoren die zo waakzaam, geduldig en zwijgzaam als de maan is” (aldus Twadekili).

Opm. -- Dit is één aspect van de lunaire of maanreligies die over de hele aardbol sporen nalaten.

“Mijn zakkalender gaf de tijd van de volle maan aan: 12.51 h. (...) 12.53 h. (na middernacht) (...). In de zwarte duisternis achter de hut bewoog iets. (...) Een vrouw: stijf en kaarsrecht over de grond glijdend; de armen strak voor zich gestrekt. Zij sloop tussen de hutten door. (...). Het was Ramini. (...). Zij ging zeer dicht aan mij voorbij. Ik zag dat haar ogen open waren maar star voor zich heen blikten. (...). Toen begon ik te begrijpen dat zij, al dan niet bewust, naar het slangenleger toe schreed’.

Opm. -- Het slangenleger is een opstapeling van reusachtige granietblokken en kromgegroeide bomen waarvan de takken een dicht groen vormden. Deze donkere, geluidloze plaats werd nooit door mensen en slechts zelden door dieren bezocht. Daar huizen de pythons.

“Ramini leek slechts een ogenblik te aarzelen toen zij de diepste schaduwen achter de opeengestapelde rotsen bereikte. (...). Daarna bleef zij staan, onbeweeglijk, de armen nog steeds voor zich gestrekt (...). De doorheen gestrengelde takken boven haar hoofd. (...). Dan hoorde ik een ritselend geruis, vlak voor de nog steeds roerloze Ramini. (...). Een reusachtige python rees plots omhoog: van aangezicht tot aangezicht met het meisje. (...). Ramini stootte een krampachtige zucht uit. (...). De armen nog steeds strak uitgestrekt ging zij in de richting van de kraal terug. De python volgde haar op de hielen. Vijf tot vijfenhalf meter lang (...). Zij paste haar snelheid aan die van de slang verdwijnt in de hut.

De volgend morgen: geweldig gedrang van mannen en vrouwen, toestromend. Voor haar hut danste Twadekili een vreugdedans: “Een nieuwe pythonwijvrouw is geboren!”. De hele menigte viel haar vrolijk bij en zong de lof van het opperwezen: “Umkuli-Mkuli zij gedankt! Umkulu-Mkulu zij

gedankt!”. Men steekt dan de wijsvinger van de rechter naar de hemel omhoog: om de hemelgod te danken.

NA62

61. De python en de blinde (62)

Bibl. st.: A. Gatti, *Mensen en dieren in Afrika*, Antwerpen/ Amsterdam, 1953, 177/ 181.

Steller stelt zich de vraag naar de echte wijze van te werk gaan bij volgende “opzienbarende genezing”.

a. Twadekili, een pythonwifvrouw

In Natal (Z.-Afr.), krijgt zij bezoek van een Negro-Afrikaan met ontstoken en gezwollen ogen.

Diep voorovergebogen, de grond met zijn blindenstok betastend, geraakt hij tot bij de genezeres en Gatti (in gesprek). Zij: “De haan is gereed”. De inwijdelinge Ramini komt inderdaad met een witte haan buiten haar eigen hut.

Twadekili neemt hem, toverwoorden mompelend, om zijn kop op de grond te wrijven waarbij de snavel ingewikkelde tekeningen maakte. Totdat de haan volkomen “in haar macht” was en zij hem op het hoofd van de blinde zette waar hij als versteen bleef staan.

Toverwoorden mompelend voert Twadekili bewegingen uit tot plots een mes de haan onthoofde waarbij een bloedstraal over het gezicht van de onbeweeglijke patiënt vloeide. Ramini keerde terug met een houten schotel waarop een tamelijk dikke brei van gekookte kruiden een handvol ervan wordt op de met bloed besmeurde ogen uitgesmeerd.

b. Twadekili nodigt de patiënt en Gatti mee naar binnen.

Dàar rees de python hoger en hoger totdat de kop op dezelfde hoogte was van de blinde. Zij beheerste de slang want eens dat haar kop op de hoogte van het hoofd van de man was, hield zij zich stil op het voortdurend flitsen van de tong na.

Daarop houdt Twadekili op ze met haar blik (*opm.*: magnetische blik) bij te houden, neemt een kalebas met helder water, begint de blinde aan te

spreken (de slang verwaarloosde zij): eerst traag, dan sneller en sneller totdat de stem een schril-hysterische klank bereikte. Plots zweeg zij. Om onmiddellijk daarop “De python!” met een hyperschrille kreet uit te roepen terwijl zij het koude water van de kalebas tegen zijn gezicht wierp.

Opnieuw gilte zij: “De python! Daar is hij!”. Vlak voor uw gezicht! Kijk de python aan! De python komt op u af!” De man hijgde, schudde het hoofd, streek vlug met de hand over de ogen, opende ze, ziet de slang, glijdt op de grond neer. -- Twadekili zuchtte dan. Keek Gatti met een zeer moede blik aan. Glimlachend.

NA63

62. De python en de blinde, vervolg (63)

Daarop draaide Twadekili zich om naar haar python toe die nog steeds onbewogen op zijn plek gebleven was. Deze begon zeer traag te wijken, zo goed als onmerkbaar naar beneden te glijden. Totdat het dier heel en al opgerold in zijn nest lag in een donkere hoek: de ogen fonkelend.

c. - Wij gingen naar buiten.

Het licht en de warmte van de zon in. Stilzwijgend gingen wij aan weerszijden van de deuropening zitten. Ramini komt onmiddellijk met een blatend wit geitje onder haar linkerarm en een houten schaal in haar rechterhand, trad de hut van Twadekili binnen, sloot de deur achter zich. “Kort daarop hoorde ik een laatste verstikt ‘baa’, (*opm.*: het laatste geblaas van het geitje) en het onmiskenbare geluid van slikken (*opm.*: de python verslindt, als beloning zichtbaar, het beestje)”.

Opm. -- “Achter ons ging de deur open: de man kwam naar buiten. Alleen en kaarsrecht. De ogen bijna normaal. Zij waren schitterend en met tranen gevuld van onuitsprekelijk geluk. Ramini had hem schoongewassen. De pythonvrouw staarde in de verte,-- in haar eigen - voor ons onzichtbare - wereld.

De man dankte haar niet. Hij hurkte alleen maar naast haar op de grond neer. “Umkulu-Mkulu zij geloofd” sprak zij, nog steeds in de verte schouwend. “Umkulu- Mkulu zij geloofd” herhaalde hij. Zijn glanzende bruine ogen blikten op naar de blauwe hemel die hij opnieuw ontdekt had”. - Tot daar het relaas van een ooggetuige -etnoloog.

Het zij opgemerkt: Umkulu-Mkulu is het door de Xosa vereerde opperwezen - hemelgod, aan wie uiteindelijk de genezing wordt toegeschreven. --

Het is alsof wat steller ziet en weergeeft, slechts de voorgrond is, terwijl op de achtergrond”, de geest van de voorgaande genezeres met de geest van haar slang, onder leiding van het opperwezen - de Urheber (om het met N. Söderblom te zeggen) - eigenlijk aan het werk zijn.

Terloops gezegd: Gatti als goed etnoloog verwerpt de term ‘mirakel’ - het lijkt erop (zegt hij, o.c., 177) - en beperkt zich kritisch tot “opzienbarende gebeuren” (ibid.). Dat is ‘rationalistisch’. Maar gaat o.i. voorbij aan wat degenen die het doen - Twadekili, Ramini, de slang - en het ondergaan in geloof - diep geloof - de blinde - zelf als erin . Onmiddellijk betrokkenen zeggen. Maar ja: een rationalistisch mens weet het altijd beter dan die erin betrokkenen zelf.

NA64

63. “Vorstelijke zonde” (capacocha, capac hucha) (64)

Bibl. st.: P. Tierney, *The Highest Altar (The Story of Human Sacrifice)*, New York, Viking Penguin, 1989-1.

In 1954 ontdekken twee Chileense arbeiders “op zoek naar een schat” in de Andes, op de top van de Plomo (17.716 voet) een ooit ritueel ingemetseld jongetje (8 tot 9 jaar), uitstekend in het ijs bewaard. -

Geschiedkundigen ofwel hebben mensenoffers bij de Inca’s ontkend ofwel ze als een te verwaarlozen afwijking afgedaan. Sindsdien beseffen intellectuelen dat mensenoffers een centrale rol in de Inca cultuur speelden (o.c., 29). De naam voor zo’n kind: ‘capacocha’ of ook “capac hucha”.

Men geloofde de inquisitie niet. –

O.c., 33.-- Hernandez Principe, lid van de Spaanse inquisitie, rond 1621, vermeldt - net zoals Cristobal de Molina - de holocaust van “zorgvuldig uitgekozen kinderen” (o.c., 30) bij de Inca’s. De blindheid der intelligentsia was ooit zo groot dat de juiste historische waarde pas in 1978 door Thomas Zuidema ontdekt werd.

Tanta Carhua.-

Principe had de weergave der feiten uit de beschrijving van een bekeerd magiër, Xullca Rique. De inwoners van Ocros (Z.-Amerika) vereerden als godin een Tanta Carhua die, volgens de plaatselijke traditie, een paar eeuwen tevoren (men schat rond 1430) door haar vader, Caque Pomo (die er een voorname post in de maatschappij wou bekomen) aan “de Zon” (versta: de godheid) op een hoge berg geofferd werd na een maandenlange, streng voorgeschreven ritus (een reeks vieringen van dorp tot dorp). Zij werd levend op de Aixa ingemetseld. Nog steeds werd Tenta Carhua geraadpleegd (gezondheidsproblemen, landbouwproblemen) doorheen magiërs die via vervoering “de geest van de godin” in zich opnamen en hâar oplossingen “in een falsetto taal” aan mensen in nood doorgaven.

Opm.-- De Bijbel kent het gebruik uitstekend. -- *Deut. 18:10* (één van de mantische praktijken bestond erin zijn kind (jongen, meisje) door het vuur (holocaust, totale opbranding) heen aan de godheid Molek te offeren). Blijkbaar met analoge bedoelingen: probleemoplossingen allerhande!

In *Gen. 22:1/19* (Abraham die eerst Isaac moest slachtofferen om van “de engel van Jahweh” juist op tijd te vernemen dat dit voor Jahweh “een gruwel” was) blijkt dat de Jahwehreligie dit fundamenteel afkeurde.

NA65

64. De grondig-heidense en zwart-magische vorming (65)

Bibl. st.: H. Trilles, *Chez les Fang (Quinze années de séjour au Congo français)*, Lille, 1912, 190s

Steller stelt vast dat de gewone catechese der katholieke missie “geen vat heeft op” jongeren die een magische vorming (inwijding) hebben doorgemaakt. -- Ziehier wat hij daarover letterlijk zegt.

Iedere ngil (*opm.:* de in zijn missiestreken bekende maar gehate zwart-magiër) heeft het recht en de plicht zijn opvolger te vormen. Binnen zijn eigen stam - soms binnen een bloedverwante stam - ontwaart hij een kind van een jaar of tien. -- Vanaf dat moment kneedt hij het volgens zijn denkbeelden (*opm.:* axiomatic). Hij brengt het de eerste geheimen bij,-- leert het met de stem die als een ondergrondse grot weerklinkt, spreken zoals hijzelf. Het vergezelt hem tijdens zijn tochten, doet als een soort edelknaap dienst, gaat hem, doorheen berg en dal, met de klinkende fetisjbel vooraf.

Dergelijke kinderen hebben ononderbroken slechte voorbeelden voor de ogen, leven te midden van het weerzinwekkendste verderf en zijn dan ook op korte tijd in merg en been verdorven. Zij hebben “alles zien doen” zijn bekend met iedere gruwelijke menselijke perversie en zijn dan ook tot alle misdaden bereid.

Opm. -- Dit verklaart enerzijds de grote angst der mensen voor dergelijke magiërs en anderzijds het feit dat zij, geconfronteerd met zo'n graad van kwaad - occult kwaad - in nood maar één middel zien, nl. hun toevlucht nemen tot een zwart-magiër van hetzelfde occult niveau.

Onbekeerbaar. -

Vaak komen dergelijke kinderen op de missie: meegetrokken door een kameraadje, nieuwsgierig ook soms naar het onbekende dat de missie is. Soms houden zij het er uit tot het doopsel dankzij een diepe veinzerij die hun meesters verschalkt. Altijd keren zij nog boosaardiger terug van de missie dan zij er aangekomen zijn. “La formation chrétienne n'a sur eux aucune emprise” (De christelijke vorming heeft op hen geen vat).

Opm. -- Is dit niet het levend ‘bewijs’ dat occulte vorming een laag in de zielen bereikt die de lopende catechese niet eens vermoedt, laat staan aanpakt. Dit lijkt tot gevolg te hebben dat zo'n catechese slechts oppervlakkig christendom kweekt. Zo verklaren zich feiten als de islamisering van grote christelijke gebieden, - als de ontkerstening van het eens “zo christelijke” westen.

NA66

65. Het lied van de Ngil (66)

R.P. Trilles, chez les Fang (Quinze années de séjour au Congo français), Lille, 1912.-

Steller verbleef 1892+ o.m. in Gabon, bij de Fang. Pater Trilles is verder bekend al een der eerste specialist der Pygmeeën (hij leefde met hen in het oerwoud). -- Het lied dat volgt zing de ngil met het koor al dansend. Hij drukt zijn superioriteit uit. “Yô, Yô” betekent “Leve, vivat”.

180 QUINZE ANNÉES AUX PAYS NOIRS
OPROEPINGSLIED VAN DE NGIL, CHANT D' INCANTATION DU NGIL

E. RH. 65.

Hier volgt een uitreksel.

180

QUINZE ANNÉES AUX PAYS NOIRS

CHANT D'INCANTATION DU NGIL

Le Ngil.
 Par les ans des ans - ve - cés de la - vie - ti - au - sé - fer - te. Des es - pils ar - rent
 de la nuit, qu'on ne peut pas - voir la vie - lie - te - est, Sans se - rir, ja - mais.

Le Chœur.
 ja - mais.

Le Ngil.
 Es - pils des morts qui s'est pas - ve - cés de la - vie - ti - au - sé - fer - te.

Le Chœur.
 ja - mais.

Le Ngil.
 Mais qui s'est pas - ve - cés de la - vie - ti - au - sé - fer - te.

Le Chœur.
 ja - mais.

Le Ngil.
 La force des es - pils des es - pils.

Le Chœur.
 La force des es - pils des es - pils.

Le Ngil.
 Le feu - re de la nuit.

Le Chœur.
 Le feu - re de la nuit.

Le Ngil.
 Es - pils de la nuit, sans la - vie - ti - au - sé - fer - te.

Le Chœur.
 Es - pils de la nuit, sans la - vie - ti - au - sé - fer - te.

Le Ngil.
 Tol, mon fils, sans la - vie - ti - au - sé - fer - te.

Le Chœur.
 Tol, mon fils, sans la - vie - ti - au - sé - fer - te.

Opm.-- De ngil of zwart - magiër heeft steeds een schedel waarin de as (met de rest) van een of ander mensenoffer is opgevangen, bij zich. De geesten der doden die geen eeuwige rust vonden maar - 's nachts in het oerwoud - dwalen, zijn de beschermgeesten van de ngil. -- Hij roept ze op door de melodie en de tekst.

NA67

66. Primitieve moraal (67)

Bibl. St.: J. Hall, Sangoma, Utrecht, 1995, 185v..

Hall, een Amerikaans schrijver, laat zich in 1988+ tot sangoma, genezer, inwijden in Swaziland. Voor het Swazi volk is de sangoma een genezer met hoog aanzien. -

Terloops: de bezettende Britten hadden “de hele traditionele cultuur” (o.c., 185) moedwillig en zonder enig onderscheid veroordeeld en meteen sangoma’s verboden en ‘évolué’s’ hadden in hun spoor hetzelfde gedaan.

Umsakatsi (zwarte magie) is geen sangoma.

Zoals zowat overal ter wereld bij primitieven zo ook in traditioneel Swaziland: de bevolking heeft een dermate morele flair dat zij gewetenloze occulte praxis - umsakatsi - zeer duidelijk onderscheidt van gewetensvol genezen. -- Op zekere dag, in 1990, ‘ziet’ Hall via “botten werpen” (een mantische methode) ‘dood’ samen met ‘geweld’ (wat moord betekent).

Gelukkig: een paar weken eerder had men het verminkte, half ontbonden lichaam van een man van middelbare leeftijd uit de Komati (een rivier) getrokken en begreep hij de occulte aanduiding beter. Er waren stukken vlees uit het lichaam gesneden. Een sangoma zei dat “zwart-magiërs” (umsakatsi) menselijk vlees nodig hadden gehad met het oog op hun geneesmiddelen”. De kranten hadden deze lugubere praxis weergegeven als “rituele moord”.

Een andere sangoma zei: “Men zegt dat het een krachtig effect heeft op de voorspoed in je leven. Indien je het gebruikt, kun je veel vee en veel vrouwen krijgen. Indien je een vrouw bent, zul je de lievelingsvrouw van je man worden”.

Waarop Hall: “Hebben wij niet onze eigen kruidenwerkstoffen die hetzelfde doen?”. Antwoord: “Jawel, maar onze lidloti’s (genezende geesten) helpen niemand die slecht is. Zij kunnen niet helpen indien wat je wilt, alleen verkregen kan worden door anderen schade toe te brengen. Als je b.v. alleen op de eerste plaats kunt komen bij je man indien de anderen doodgaan”. Het gebruik verraste de naïeve rationele Amerikaan maar verminkte lichamen worden om de zoveel jaar in Swaziland gevonden. Sangoma’s schuwen dit als de pest.

Hier tasten wij de ethiek van primitieven die het radicale onderscheid tussen goed en kwaad kennen. Beweren dat zij als primitieven amoreel zijn gaat niet op. Wat zouden zij zeggen van de tachtig miljoen doden die de communistische staten rationeel uitgeschakeld hebben?

67. Bantoe filosofie inzake ethisch kwaad (68)

Bibl. st. : Pl. Tempels, *La philosophie bantoue*, Présence africaine, 1949 (// *Bantoe filosofie*, Antwerpen, 1946), 83/91 ; 106/109.

(Red.: Zie
<http://www.aequatoria.be/tempels/bantoe filosofie DeSikker.htm> of
www.aequatoria.be waar het boek van Tempels integraal kan worden geraadpleegd)

Ontologie voor de Bantoe is wijsheid inzake werkelijkheid. ‘Werkelijkheid’ is levenskracht. Hun ontologie is dynamistisch. God, de geesten, de mensen en zo zijn in wezen leven(skracht). De moraal is navenant. Wat levenskracht opbouwt, is goed; wat ze afbouwt, is kwaad.

1.-- De Bantoe stellen dat minachting voor God, voorouders, goede geesten, plegen van gewetenloze magie die noodlot schept, leugen en bedrog, diefstal, echtbreuk en andere seksuele wandaden “i bibi” (het is gewetenloos) omdat zo iets de levenskrachten aantast.

2.-- Staan wij stil bij types van gewetenloos gedrag.

2.a.-- Iemand wordt door gewetenloos gedrag aangezet, uitgelokt, door medemensen.

Tempels wordt kwaad doordat de inwoners van een dorp zijn verblijfplaats niet hadden ingericht. Hij valt uit in beledigingen en dreigingen.
-- Waarop ‘kufingulula’.

Het dorpshoofd: “Kokilokosyanya (trek uw ondoordachte en boosaardige woorden in opdat na uw vertrek het dorp niet onheil (*opm.*: in zijn levenskracht) lijdt”.

Het geldt als een “daad van een mens” (niet als een “menselijke daad”: de handeling ontspringt aan drift.) “Bulobobwamukwatwa” (De drift heeft zich van hem meester gemaakt. “Nakwatwa nsungu” (Ik ben door woededrift meegesleept).

M.a.w.: de uitwendige omstandigheden ‘handelen’ in zo iemand. Toch ofschoon onschuldig kan zo iemand de levenskracht aantasten.

2.b.-- In een dorp der Baluba is er een mismaakt geitje. De mensen: “De eigenaar zou beter het diertje doden want het gaat onheil (*opm.*: inzake levenskracht) over alle kudde aantrekken”.

In een dorp wordt iemand van “kwade invloed” beschuldigd die zich toont in ziekte, ja, in dood van medemensen. Dit zonder enige bewezen misstap of enige boze bedoeling. Ziekte, dood en dergelijke zijn tekens van gebrek aan levenskracht. Zo’n beschuldigde, in die mentaliteit (axiomatiek), verdedigt zich nauwelijks, -- onderwerpt zich aan zien(st)ers, ouden en wijzen, tot en met een ‘godsoordeel’ (ordalie, d.i. een occulte krachtproef). - Levenloze dingen, planten, dieren, mensen kunnen dus “bya malwa” (verdacht o.g.v. onheilsfenomenen enkel door zien(st)ers waarneembaar, althans in vele gevallen). –

NA69

68. Bantoe filosofie, vervolg (69)

Tempels: “Zo’n handelwijzen der Bantoe blijven onbegrijpelijk door Europese rechters. Ik denk dat ik een voldoende reden gevonden heb in de filosofie der Bantoes”. -- Dit verklaart waarom zij zieken tot buiten het dorp dragen om ze in de wildernis of in het woud te verzorgen totdat zij genezen zijn. Zelfs pasgeborenen die onheil uitstralen, werden vroeger in de rivier geworpen (als bedreiging voor de levenskracht der medemensen). De Bantoe handelen in zo ‘n gevallen “in staat van wettige zelfverdediging”(inzake levenskracht). Niet uit gewetenloosheid.

2.c.-- In een dorp wordt, na zijn dood, de hut en de hele inboedel van een bulo, een gewetenloos magiër, verbrand. Als de gemeenschap hem niet zelfs eerst gedood heeft. -- Hoe zoiets begrijpen?

Zoals in *Psalm 59* (58):3, waar over “bloedmensen als onheilstewerkers” gesproken wordt, zo ook hier.-- De bulo, mfisi, ndoki, d.i. de radicaal verdorvene, die zich ophoudt met het werpen van een noodlot (ziekte, kwetsuur, misrekening, dood) op medemensen of hun bezit en zo, is in de ogen van de Bantoe handelend vanuit een grondig vernietigende levenskracht, die levenskracht radicaal afbouwt. -- De baluba heten zoiets heiligschennis. Deze uit zich in nsikani, de perverse wil die met voorbedachten rade kwaad sticht.

Afkeer van medemensen, haat, nijd, afgunst, kwaadsprekerij en lastertaal, zelfs overdreven of leugenachtige lof worden afgekeurd als een

vorm van doding van levenskracht. Als een verzachte vorm van buloji tot iemand die afgunstig is, zegt men “Wilt gij mij doden? Hebt gij de buloji, de zwart-magiër, in het hart?”.

Neutralisering. -- ‘Kulobolola’. - De zwart-magiër(in) is niet enkel schuldig t.a.v. de gemeenschap, planten, dieren, bezittingen inbegrepen. Hij is het ook tegenover ‘God’, als schepper en beschermer der levenskrachten.

Gevolg. -- Zwarte magie moet in geweten uitgeschakeld worden - uit wettige zelfverdediging - door ombrenging, na berechting, en zelfs verbranding. Riten waaraan de hele groep deelneemt. Zwarte magie geldt immers als het kwaad bij uitstek.

Besluit. -- Men zegge dus niet te vlug, d.i. zonder grondig onderzoek, dat primitieven ‘onbeschaafden’ zijn. Hun cultuur is gewoon anders.

NA70

69. Mensendoden als punt van eer (70)

Bibl. st.: Dr P. Julien, *Kampvuren langs de evenaar*, Baarn, 1993, 167/179 (*Het beest van de rivier*) -.

In 1935 komt steller - antropoloog - in Opper-Volta (nu een deel van Ivoorkust), waar, in een onmetelijke savanne de Lobivolken huizen in ‘soukkala’s: lemen woningen, niet in dorpen bijeen maar gespreid volgens zeer gezagsloze families.

Een model. -- Twee jonge mannen op jacht in hun omgeving merken bij een beek een vreemdeling, een Birifor, op die zij, eens dat hij binnen hun bereik komt, doodgewoon met hun zware pijlen doorboren. Als onbekende laten zij hem liggen en gaan naar hun soukkala om de prestatie te vertellen.
-

Een aantal jonge meisjes hoort het verhaal: met haar stamphouten begeven zij zich naar de moordplaats. Daar bewerken zij het lijk tot “een onherkenbare massa” (o.c., 170) en slepen het aan een touw naar een verzamelplek waar “een groot feest” ingericht wordt.

Eigenaardig eergevoel. -- “In het Lobigebied wordt een moord - (opm.: wat wij moord heten) - niet of nauwelijks als misdaad beschouwd” (o.c., 169).

Een mensenleven heeft er weinig betekenis. De stammen zijn er wreed en moordzuchtig.

Een jongeman ziet er geen enkel 'bezwaar' (*opm.*: 'taboe') in om een willekeurig medemens - man, vrouw, kind - , met wie hij noch twist noch ongenoegen heeft, met enige pijlschoten uit de weg te ruimen. Of het slachtoffer nu in zijn omgeving woont of een toevallig in zijn streek geraakte vreemdeling is, heeft geen belang. Opvallen, de felbegeerde faam van mensendoder, d.i. belangrijk mens, verwerven is ofwel de bewuste beweegreden ofwel de onbewuste drijfveer (wie zal zulks uitmaken indien de axiomatic - etnologen heten dat "primitieve mentaliteit" - van kindsbeen af ingeprent wordt).

Een jong meisje wil enkel als toekomstig huwelijkspartner - daarover laat zij geen twijfel - iemand die het door "bloedige daden" (o.c., 170) tot mensendoder gebracht heeft.

Opm.-- Tot de Joden die hem willen doden (*Joh. 8:40*), zegt Jezus dat zij "de duivel tot vader, d.i. ingever (*Joh. 8:38; 8:44*), hebben", uitgerekend doordat zij moordzuchtig optreden tegenover Jezus die naar zijn hemelse Vader luistert. Hij heet de duivel "mensendoder" (*Joh. 8: 44*).

NA71

70. Seksuele magie (71)

Bibl. st.: *E. Wellesley, Sex and the Occult*, Corgi Book, 1973, 171ff.

Het boek haalt de psychanalyticus N. Fodor aan die in *Fate* (1964: Januari) *Dr. G. Kirkland*, gedurende jaren Government Medical Officer in Zuid-Rhodesië (Zimbabwe), aanhaalt en wel als "een uiterst geoefend waarnemer".

Dit was wat ik zag. -- Open plek in het woud. Helder maanlicht. Aangename nachtsfeer. -- Inlanders in een kring. Vrouwen enerzijds, mannen anderzijds. -- Zij nemen een soort stinkend vlees in. Zuipen! Zuipen! Want geen inlander is tot iets 'psychic' (*opm.*: paranormals) in staat zonder dronken te zijn. Toen de vereiste graad van dronkenschap bereikt was, begon "the fun" (de pret).

1. Om te beginnen een opvoering van seksuele perversie. Almaar door meer zuipend. Tot tenslotte: - wat veel tijd in beslag nam - de gezamenlijke effecten van seks en likeur de betrokkenen tot een bijna waanzinnige bende gemaakt hadden.

2. Toen stapte de nanga (magiër) in het midden van de kring. Hij begon te dansen. Onder dat dansen werd het geluid van zijn stem geleidelijk dierlijker, totdat het tenslotte niet meer te onderscheiden was van dat van een jakhals in zijn bronstoestand. -- Onderwijl waren alle inlanders poedelnaakt. -

Opm. -- De naaktheid heet “ritus paganus”, heidense ritus. -

De wangen hingen slap. De lippen van de mannen kwijlden en zeverden als die van dieren. Zij likten - rondkruipend -- mekaar als honden. De bronstgeluiden van jakhalzen huilden zij na. -- De nanga geraakte in een menonwaardige waanzin, viel op de grond, lag op zijn buik in het zand, zich kronkelend, schokkend over de ledematen als tijdens een aanval van vallende ziekte.

Ondertussen was er de perfecte nabootsing van de jakhalzenbronst. Niets van wat dieren doen - zelfbevlekking en homoseksualiteit inbegrepen - was er met de erbij horende geluiden niet bij.

Opm.-- Men denke niet dat deze ‘primitieven’ niet weten wat zij doen, Zij weten dat de echte zwarte magie de dierlijke laag in de menselijke ziel moet oprakelen (dynamiseren) en mobiliseren. Daardoor roepen zij dierlijke geesten op die door de seks gunstig gestemd worden en tot allerlei goede en boze daden mee bereid zijn.

Ps. 72 (71):9 noemt het geheel van de dierlijke godheden, geesten en zo “het dier”. Niet verwonderlijk wanneer men ze hierboven inspirerend aan het werk ziet.

NA72

71. Seksuele magie., vervolg (72)

3. **Het toppunt** -- De nanga stond op, voerde nog enkele spiraalbewegingen uit, viel daarop weer neer met op de lippen een grote stroom bloed en speeksel. -- Van buiten de kring kwamen geluiden van

jakhalzen zo werkelijk dat ik rond mijn boom draaide om deze honden te zien binnenkomen.

Een jong meisje - rond de zeventien voor zover ik toen kon nagaan - en een man slopen de kring binnen. Wat zij deden, kan ik eigenlijk niet zeggen. De vorige dieren-nabootsing was gelukt maar dit was buitengewoon. Onophoudelijk wreef ik mij de ogen uit. Een griezelig gevoel overkwam mij. (...). Er was een sterke dosis vrees mee gemoeid maar - gij zult met mij lachen - als ik mijn gevoelens 'buitennatuurlijk' heette.

Opm. De arts deelde blijkbaar in de sacrale huivering eigen aan zo'n riten.

Zeker werden mijn gevoelens onaangenaam toen, zo ineens en zonder enige waarschuwing, twee jakhalzen binnen de kring aan het copuleren waren. Er was daaromtrent in mijn geest niet de minste twijfel.

Opm.-- Dit is een voorbeeld van dematerialisering en hermaterialisering.

Er was de nanga liggend op zijn buik, als buiten bewustzijn, in een vervoerde toestand, enerzijds, en, anderzijds, waren er de jakhalzen die zelfs tot bij hem kwamen en hem besnuffelden met de welbekende nieuwsgierigheid van jakhalzen.

Daarbij is er een belangrijk punt zij gingen telkens weer door met hun seks zoals honden dat kunnen, niet mensen: het meisje - de vrouwelijke jakhals (heet ze zoals men wil) - omkneep hard de mannelijke penis (*opm.: penis captivus*)'. - Tenslotte gingen zij er gekoppeld vandoor het woud in.

De dag daarop. -- De volgende dag werd vanuit het district een jong meisje - zeventien - binnengebracht: verschrikkelijk uitgeput; klagend over ontvoering. Ik moest ze onderzoeken. De geslachtsdelen waren verschrikkelijk opengereten, gezwollen en gescheurd. Een reeks schrammen was op de borst en de dijen vaststelbaar.

Opm. -- A. Bertholet, *Die Religion des alten Testaments*, Tübingen, 1932, 131, ad a, zegt: "Op een mens(enzoön) lijkt het rijk van God, terwijl de rijken van deze wereld (*opm.: in de Bijbelse zin*) op dieren lijken". -

Dit thema komt ter sprake in *Dan.* 7:3; -- *Isaias* 13:21; 34: 14; *Jer.* 50:39; *Ezek.* 34:28; -- *Isaias* 27:1; *Apokal.* 13:1 en elders. Dat is het dier van *Ps.* 72 (71): 9.

NA73

72. Een heidense bezwering (73)

Ch. Keysser, Aus dem Leben der Kaileute, Neuhausz (Deutsch Neu-Guinée in: R. Thurnwald, Die Eingeborenen Australiens und der Südseeinseln, Tübingen, 1927, 19, zegt dat volgens de Kai (verleden eeuw) de 'geest' van een overleden Kai (een stam) - na de biologische dood - ook 'sterft', waarna die geest een dier wordt en zelfs tot insect verwant. -- Deze bewering kan absurd lijken maar zij heeft het over een verspreid fenomeen.

Bibl. St.: *Clara Gallini, La danse de l'argia (Fête èt guérison en Sardaigne), Lagrasse, 1988 (/ / La ballerina variopinta).*

Het boek wijdt ons in, in een nu grotendeels, door de modernisering nl., uitgestorven exorcisme op Sardinië.

Opm.-- Het fenomeen - bekend rondom de hele Middellandse zee als tarantisme (tarantulisme) - draait rond de 'argia', mv.: arge, de naam voor soorten giftige insecten, vooral de *latrodectus tredecimguttatus*, een spin die door haar steek of beet bij de mens een zeer pijnlijke vergiftigingstoestand verwekt. -- Behalve de biochemische inslag zien de aloude mediterrane culturen daarin een occult fenomeen, dat wij nu kort schetsen.

De mythe. -- Dat heet Gallini de verklaring die de bevolkingen geven. In een bezweringslied nl. luidt het: "(...). Keer terug onder de aarde in uw donkere wereld en berokken niemand kwaad" (o.c., 111). De argia is nl. een "anima mala" (slechte ziel), een "anima cundannada" (verdoemde ziel) die haar grondig onbehagen in de "andere wereld" wreekt op een levende. En meteen bij de omgeving ("de bezwerende groep" (o.c., 103/115: le corps exorciste) 'verlossing' uit de helse toestanden zoekt in de vorm van een door de argia, via de gebeten/ gestoken persoon die in haar naam spreekt, gevraagd, ja, geëist ritueel. Waarop de gebetene geneest.

Opm.-- De mythe zegt vooral dat de argia de ziel is van mensen die op H. Sacramentsdag weigerden Jezus in de hostie te vereren. Waarop zij na de

biologische dood in een argia veranderden en in een latroductus trekken om op het gepaste ogenblik een levende te steken.

Wie zoal? -- O.c., 107. -- Meisje, huwbaar meisje, gehuwde vrouw, senora (vrouw uit de stad), studentin, boerin, cantadora (zangeres), sonadora (musicienne), danseres, prostituee, echtbreekster, -- ook boer, priester enz. "De arge zijn als wij (...)" -- gewone mensen!

NA74

73. Een heidense bezwering, vervolg (74)

'Bezetenheid'. -- O.c., 39/94 (*La possession*). -- De gebeten persoon "bezit de argia in zich", "bezit de ziel van de argia in zich". Meteen heeft de gestokene er de 'sentidu', de (levers)aandrang van. Juist deze drijft de argia, meteen de bezetene, ertoe de levensgeschiedenis van de overleden maar gefrustreerde 'iemand' te raden in een reeks 'ondervragingen' of in een reeks 'gedragingen'. Totdat de argia 'tevreden' is en dit doorheen de zieke/ bezetene uit door diens plotse schaterlach.

'Carnaval'. -- O.c., 178 en passim. -- Op de meestal autoritaire eis van de ongelukkige ziel in de gebetene gaat men dan in met, sekspraat en obscene riten (die anders streng gebannen worden, tenzij in carnaval) alsook satires en rollenomkeringen (mannen/ vrouwen) (o.c., 167/181). Dit om een voor de argia leefbare sfeer te scheppen (wat op het peil van haar moraal wijst). - Dansen allerhande en muziek behoren natuurlijk tot die sfeerschepping.

Ernst. -- "Uw 'paza' ('stro', d.i. ijdelheid, nietigheid) uitdansen zo dat gij, argia, van uw kwaad bevrijd geraakt" ziedaar wat én de gebetene én vooral de betrokken dorpelingen die het exorcisme helpen uitvoeren naar aloude - heidense - gewoonte, zeggen en doen. De inzet (o.c., 117/139: L' enjeu) is immers én de troosting van de ziel, de argia, én de genezing van de gebetene. Mèt de actieve medewerking van de argia, die daarbij o.m. de essentialia van haar voorbije aardse leven herbeleeft.

Gevolg: de bezwerenden - hoofdzakelijk vrouwen - of mannen in vrouwelijke kleren en rollen - gaan een krachtmeting (met de levenskracht) aan in de vorm van bedreigen, vervloeken, doodsb bedreigingen uiten, -- wat uitloopt op lofprijzing, gebeden, uitingen van medelijden. Totdat de argia haar voldoening uit door de gebetene als totaal genezene in plotse schaterlach te laten schieten.

De argia als deeg uitbeelden dat tot brood gebakken wordt, -- ze via haar slachtoffer in een zak (met de kop eruit) in de mesthoop of de aarde 'begraven'. -- Ze in een waterkom 'onderdompelen' kan erbij horen.

Heidens. -- Nauwelijks is sprake van genezende heiligen of Nostra Signora (O.L. Vrouw) en Jezus. Eén keer wordt toch de "deus supremu", de opperste god, vermeldt. In te verwaarlozen rol. Niet verwonderlijk dat het Sardische episcopaat de priesters verbood aan zoiets deel te nemen.

NA75

74. "De groene gioconda" (75)

Bibl. st. : *S. et R. Waisbard, Mirages et indiens de la selva*, Paris, 1958, 196s.. -

Het koppel Waisbard verkent Peruviaans Amazonië. Zij komen in het gebied van de Shipibo-Indianen van de rio Tamaya.

Haar ogen richten zich star op de onze. Een soort 'perversie' moet men in haar vermoeden. -- De bevreemdendste onder alle Indiaanse vrouwen die wij ooit zagen. "De Groene Gioconda" fluistert Monique. De kledij is heel en al jadegroen. Zij is de enige in het groen uitgedoste Indiaanse in alle rancheria's van de rio Tamaya.

Overigens alles in haar is geheimzinnig. De glimlach die én zacht én wulps is. De lange, lange dunne aristocratische handen. De ogen volgen ons ononderbroken. -- "Waarom is zij in dat stralend groen gekleed? Waarom is haar linkerarm bloot en heeft haar bolero enkel één mouw? Waarom draagt zij geen sieraad - geen enkel - zoals alle andere Indiaansen? Zelfs niet de liaan rond de enkel! Geen meetkundige figuur op de kleren? -- Wie zou haar meester en heer zijn?".

Eén feit is overduidelijk: de Groene Gioconda leeft in afzondering.

Vrouwen zoeken ze niet op. -- "Heeft zij een dermate grote misstap begaan dat zij uitgestoten werd? Ofwel: is zij een soort heerseres die zich boven de kleine man in de jungle acht?". Haar tambo bevindt zich op enkele meters van de andere tambo's: dat soort 'verbanning' intrigeert ons ten zeerste.

De keukenarbeid verricht zij als andere Indiaanse vrouwen. De hele dag door. Haar fijngevormde hand roert de masato - gegiste drank - om in een kom vóór haar. Als een yogini zit zij daarbij op een mat van droge blaren.

Een meisje. -- Gekleed in een lang wit lijfje. Het meisje leunt bevreesd tegen haar aan. Het heeft dezelfde troebele blik. Meteen dezelfde allure van een gioconda. Ongetwijfeld haar dochtertje.

Opm.-- Het boek heeft een foto van haar. "De blik zwaar en troebel. Een enigmatische glimlach, een naakte arm, een kunstenaressenhand. De Groene Gioconda roert in de masato, een Indiaanse drank gemaakt uit gekookte maniok die door vrouwen - de Shipibo zijn matriarchaal - gekauwd wordt, uitgespuwd wordt en gist. Het is de drank der orgiastische vieringen".

NA76

75. Genesische of verwekkingsreligie(s) (76)

Gaan wij heel even in op een vaak door 'specialisten' geminimiseerd aspect, de genesische inslag van religie(s).

In de Bijbel treffen wij de term 'tôledôt' aan (*Gen.* 2:4 (de 'afstammingsgeschiedenis' van de hemel en de aarde toen zij 'geschapen' werden); 6:9; 25:19; 37:2). In *Efes.* 3:14 heeft Paulus het over de Bijbelse vervanging van de heidense 'genesische' religie door "de Vader die alle 'patria', naamdragende verwekkingsgroep, in de hemel en op de aarde zijn naam geeft".

Genesische religies. -- **Bibl. st.** : A. Lefèvre, *La religion*, Paris, 1921, 145/168 (*Le culte de la génération*); 248/262 (*Les génies*).

Steller begint met te stellen dat het hierbij om een slagader van de niet-Bijbelse religies gaat. Doch om het levend te maken een paar voorbeelden.

O.c., 147. -- In Frankrijk treft men bijna overal rechtopstaande stenen aan waaraan men een magisch vermogen inzake mannelijke levenskracht en verwekkingsvermogen toeschrijft. Onvruchtbare meisjes en vrouwen 'omarmen' ze in alle geheim.

Zo: in Saint-Ours (Basses-Alpes) is er de gewijde rots waarover meisjes zich laten glijden om aan een verloofde te geraken.

De menhir van Bourg-d' Oueil (Jura) is een steen waarrond men rondedansen uitvoert. De meisjes en vrouwen omarmen hem "op een welomschreven" (*opm.*: op erotische) manier.

De "pierre de Poubeau" wordt op Vastenavond in de vorm van "expressieve dansen" vereerd.

O.c., 149. -- De vrouwelijke levens- en verwekkingskracht (wat eigenlijk hetzelfde is) werd 'vereerd' in de gedaante van afgeronde, platte of van een groeve (schede) voorziene stenen alsook in die van heilige wouden, moerassige diepten of van afronden.

Opm.-- Lefèvre benadrukt: men treft dit over de hele aardbol aan.

Mannelijke en vrouwelijke verwekkingsgeesten. -- Beginnen wij met wat antieke Romeinen terzake zegden. -- Volgens hen beschikte iedere man over een genius en iedere vrouw over een iuno, tegenwoordigstellingen van Jupiter en Iuno, de afstammingsgodheden der Romeinen. (*P. Grimal, Dictionnaire de la mythologie grecque et romaine*, Paris, 1988-9, 165 en 244).

-

Opm.-- Goden en godinnen immers hebben een zeer verwekkingskrachtige 'geest' (genius, iuno), die bij ieder bevruchtingsproces actief optreedt. Zodat wij nu begrijpen waarom de 'heidenen' seksualiteit zo sacraal duiden.

NA77

76. De verwekkingsgeest (77)

Heidenen zagen ze zowat overal: in anorganische dingen (de verwekkingsrotsen bij de Australische Aborigines b.v.), in planten en dieren, in mensen, zoals gezegd, ook in instellingen (steden, de hele maatschappij, - het Romeinse keizerschap b.v.).

Zo'n wezens 'ontstaan' (worden gegenereerd) ineen met plaats, plant, dier, mens of instelling en waarborgen er het (voort)bestaan van. In al wat ontvangenis, geboorte, -- huwelijk en zo is, spelen zij een hoofdrol. Zo is er bij de antieke Romeinen een genius van het huwelijksbed, dat daardoor 'gewijd' wordt.

De inzet. -- Het dynamisme is weerom de sleutel. -- Vanaf het absolute oerkoppel (bij de Grieken Gaia en Ouranos b.v.) over de koppels van kleinere groepen (volken, stammen, families b.v.) tot het ouderkoppel van een enkeling is immers de bevruchtingsenergie aan het werk, verbijzondering van de bredere levensenergie.

Voorouderreligie. -- Iedere enkeling, iedere groep vereerde in de eigen verwekkers (koppels) de energie die zij van die verwekkende wezens gekregen hadden en die zij aan hun nakomelingen doorgaven (Lefèvre, o.c., 161). De overleden verwekkers hadden weliswaar het land der levenden verlaten doch die (louter biologische) dood trof niet de schim, de Ziel met haar zielenlichaam van subtiële of fijnstoffelijke aard: het (in het gewezen biologische lichaam doorkomende) vermogen te procreëren o.g.v. hun (verwekkings)energie werkte voort vanuit de andere wereld.

M.a.w.: hun genius of iuno kwam actief tussen bij de conceptie. -

Opm.-- Lefèvre merkt op dat de term 'genius' als wortelbetekenis heeft 'verwekking' (cf. Genus (Grieks: genos e.d.)). De manes, vooroudergeesten, ook 'penates' of 'lares' (goed) en 'larvae' (boos) geheten, werden 'genii', resp. 'iuones' geheten. -- Zij golden als het teken van het altijddurende kosmische leven.

Opm.-- Lefèvre, o.c., 248, zegt dat de Grieken de naam 'daimon', verwekkings- en dus geluksgeest, gaven aan dergelijke wezens. Zo had Socrates zijn 'daimon'. Denken wij aan 'eu.daimonia' (gelukt levenslot dankzij de eigen daimon) en 'kako.daimonia', mislukt levenslot o.g.v. een boosaardige lotsgeest of genius, resp. iuno.

Opm.-- De discussie omtrent 'totemisme' heeft hier misschien (een gedeelte van) haar oplossing: de totem -- voorwerp, plant, dier-- is, immers een soort naamgevende levenskracht sedert de verwekking.

NA78

77. Satan, satanie en satanisme(n) (78)

Wij zullen terzake kort zijn en het wezenlijke geven. -- In *Job 1:6, - 2:1/13* (de satan als afbouwer van aards geluk) is 'satan' één of meer 'godszonen' (hogere geesten of 'engelen'). Als dusdanig behoort hij tot Gods 'hofraad', d.i. die hogere, machtige wezens met wie God het heelal bestuurt. Satan is

‘tegenstander’ (1 Chron. 21:1; -- 2 Sam. 19:23) en wel als verleider (de ‘slang’ in Gen. 3:1vv.) èn achteraf als beschuldiger (Ps.109 (108): 6 ; Matth. 4:1 (diaolos, duivel)). - Ziedaar kort wat O. en N. testament zeggen.

Volgens *Etudes carmélitaines, Satan*, DDB, 1948, 252/267 (Chez S. Paul) is de nieuwtestamentisch geduide Satan “de god van deze aion”, de beheersers van deze wereld als tijdperk begrepen, -- centrum van “het lichaam der zonde”, -- lichaam: d.i. occulte groep, - ‘zonde’, d.i. (grondige) afwijking van de Tien geboden,- ‘zonde’, begrepen als iemand, d.i. het kopstuk van de groep, Satan, de Duivel.

Gevolg: deze aarde (en zelfs de hele kosmos) zijn de poorten der hel (Matth. 16:18) die de sfeer waarin wij allen leven, ‘verderven’ (wat de indruk, bij grondig onderzoek, wekt van de absolute leegte (mataiotes).

De strijd. -- “Jezus, in de woestijn door Satan op de proef gesteld, verbleef te midden van ‘dieren’ (Marc. 1:13). Tegen Hem, gediend door (opm.: gewetensvolle) engelen, komt het kopstuk der boosaardige krachten (opm.: levenskrachten en wezens), de Satan of de Duivel, op. Inzet van de strijd is de mens die gered wordt of verloren gaat.

De vorst van de demonen (opm.: gewetenloze godszonen of engelen) - de vorst van deze wereld - beheerst het rijk van de dood (opm.: samenvatting voor “al wat onheil (de biologische dood inbegrepen) is”). Jezus, de vorst van het leven (opm.: ‘leven’ begrepen als ‘vrede: d.i. “al wat heil is”’), komt om de heerschappij die hij zonder voldoende reden verworven heeft over de machthebbers van de aarde (opm.: Matth. 4:8/9), te ontnemen (Matth. 9: 34; Joh. 12:31; Hebr. 2:14; Hand. 3:15; Openb. 1:5). Aldus A. Lefèvre, *Ange ou bête? (La puissance du mal dans l’ancien testament)*, in: *Etudes carmélitaines*, G. Bazin e.a., *Satan*, 1948, 13.

Steller maakt overduidelijk, de Bijbel weergevend zoals hij geschreven is, dat de ‘heilige’ (sacrale, gewijde) geschiedenis strijd is.

NA79

78. Satan, satanie en satanisme(n), vervolg (79)

Deze grondstructuur van “de(ze) wereld” behelst dat Jezus niet in een heelal (aarde inbegrepen) terechtkomt dat enkel door de goddelijke voorzienigheid beheerst wordt maar mede door een steeds machtiger

wordende satanie. Jahweh (O.T.), de H. Drie-eenheid (N.T.) komen slechts door in onze 'duisternis' (*Luc. 22:53*) o.g.v. strijd (*Efes. 6:12*) met "de elementen (*opm.*: voorop te stellen levenskrachten en wezens) van deze wereld" (*Gal. 4:3; 4:9; Coloss. 6:8; 6:20*), d.i. al die mysterieuze 'gods-zonen' (hogere, machtvolle wezens) die de aarde zoals zij is, beheersen in zeer hoge en volgens de Bijbel steeds toenemende mate.

Het dier. -- Deze samenvattende term voor al wat 'tegenstander' is, komt voor in *Ps. 72 (71): 9* (èn *11*), in *Dan. 7:11/12*. -- *Alfr. Bettholet, Die Religion des Alten Testaments, Tübingen, 1932, 131, n.a.*, zegt: "Op een mens lijkt het rijk van God zoals de wereldrijken op dieren lijken". Steller zegt dit als commentaar op *Dan. 7: 9 / 14 (het laatste oordeel)*.

Dàar komt plots "met de hemelwolken" (*opm.*: niet uit de onderaardse rijken der satanie) iemand met het uitzicht (*opm.*: versta: met het wezen) van een mens, aan wie alle macht geschonken wordt. Jezus paste deze tekst op zichzelf toe. Hij is immers diegene die heelal en aarde en aardbevolking zal bevrijden (*Rom. 8:19/22*). Wanneer hij in heerlijkheid terugkeert. Nu bevinden wij ons in een tussenfase.

Satanisme(n). -- 'Satanisme' definiëren wij als de wil en praxis om al wat Satan en satanie is, als leiding op zich te laden. -- Dit geschiedt op eindeloos verscheiden wijzen.

Op één ervan gaan wij heel even in. - *J. Lignières, Les messes noires (La sexualité dans la magie), Paris, 1928.* Steller zegt: zwarte missen lijken de ritus bij uitstek waardoor men Satan en zijn satanie oproept als de macht die deze aarde beheerst. Het onmiddellijk begeerde (de begeerte is het motief of drijfveer bij uitstek (o.c., 112; 194)) is "le succès dan l'ordre matériel" (o.c., 13). In alle zwarte magieën speelt "un certain sexualisme" een rol (o.c., 17) en richt men zich tot buitennatuurlijke wezens ('élémentals') aardse wezens, hogere en lagere. Men verleidt ze door "une ambiance attractive" (o.c. 20) te scheppen. Het door steller benadrukte 'sexualisme' speelt daarin een hoofdrol. O.m. door "la nudité" (O.c., 23).

Opm.-- Wat de Bijbel verzwijgt (om voorzichtigheidsredenen), wordt hiermee duidelijk: satanie als dierlijk is door seks te verleiden.

NA80

79. De paradox van de eucharistie (80)

Om de eucharistie te begrijpen behoort men ze te situeren in de taal van de Bijbel. -Beginnen wij met een neutraal taalgebruik: 'Vlees' (= spierstelsel) en 'bloed' worden van 'gebeente' (stevigheid) onderscheiden bij dier en bij mens.

Metonymisch betekent 'vlees' soms het hele lichaam (*Lev. 13:13*). -- Noteren wij dat 'bloed' geduid wordt als 'zielestof' (levenskracht) bevattend. Wat in offers een hoofdrol speelt.

Ziel en 'geest' (goddelijke levenskracht). -

De ziel (nefesj, psuchè) maakt vlees en bloed tot iets levends (*Gen. 2:7*). Doch de ziel verwekt enkel natuurlijke (normale en paranormale (buitennatuurlijke)) vermogens. Het leven dat zij sticht wordt **a.** als bruut feit aanvaard, **b.** uitgezuiverd en **c.** op bovennatuurlijk vlak verheven door Gods geest (ruah, pneuma), die het eigenlijk door Jahweh, resp. H. Drie-eenheid bedoelde "eeuwige leven" verwekt.

Terloops: het hoofdstuk over de verrijzenis in *1 Cor. 15* (vooral *15:35/50*) staat of valt met het onderscheid tussen ziel en (goddelijke) geest of levenskracht. Vgl. *Joh. 5:29*.

Vlees en bloed. -- Onderscheiden wij een pejoratief en een melioratief taalgebruik. -

a.-- Pejoratief. -- *1 Kon. 22:38*: "De prostituees baadden in koning Achab's bloed" (om levenskracht te verwerven). -- *Ps. 16 (15):4*: "De bloedplengoffers (der heidenen) zal ik nooit plengen". Vgl. *1 Cor. 8:1; 8:7* (vlees en bloed aan afgoden geofferd).

Voor *Matth. 16:17*: "Petrus' geloofsinzicht in Jezus' ware wezen is er niet gekomen door vlees en bloed (*opm.*: gesitueerd binnen de poorten der onderwereldlijke wezens, zoals *Matth. 16:18* insinueert) doch door Jezus' Vader die in de hemelen is" (want vlees en bloed zijn enkel ziel terwijl de Vader 'geest' is). In *1 Cor. 15:50* worden "vlees en bloed" met 'bederf' en "rijk van God" met 'onbederfelijkheid' gelijkgesteld.

a.-- Melioratief. -- De eucharistie, vlees en bloed, is 'geest'. Jezus nam wel vlees en bloed (ziel) aan maar o.g.v. zijn goddelijke levenskracht ('geest') als tweede persoon van de H. Drie-eenheid, doorgebroken door zijn

verheerlijking (verrijzenis), zuivert hij vlees en bloed uit, verheft ze op bovennatuurlijk vlak.

Daardoor komt in de levenskracht voor de Bijbel een grondig nieuwe levenskracht (ruah, pneuma) die de voorbijbelse redt uit de greep van gewetenloosheid en 'sheol' (onderwereld).

NA81

80. De paradox van de eucharistie, vervolg (81)

In het licht van wat zo-even gezegd werd, lezen wij nu de Bijbel.

1.-- Marc. 14:22/24. -- "Jezus nam brood, zegende het, brak het en gaf het hun: "Neemt en eet: dit is mijn lichaam". Daarop nam hij een beker, dankte en gaf hem hun: "Dit is mijn bloed (...).

2.-- Joh. 6:54. -- "Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, bezit het eeuwige leven".

Opm.-- Het gaat hier over het verheerlijkte vlees en bloed van Jezus, natuurlijk, dat 'geest' in zich draagt en via de communie 'geest', goddelijke bovennatuurlijke levenskracht, schenkt. Dat is die fameuze 'transsubstantiatie' (omvorming van brood en wijn in Jezus' vlees en bloed). Cf. Ps. 16 (15): 9/10.

'Communie' (gemeenschap, deelname). - Paulus vergelijkt.

a. - 1 Cor. 10: 19. - "Het vlees dat men (in heidense tempels) aan afgoden offert. Het is aan demonen (boze geesten) en niet aan God dat men het offert. Welnu, ik wil niet dat gij in gemeenschap treedt ('communiceert') met de demonen".

b.-- 1 Cor. 10: 16. -- "De beker (*opm.:* der eucharistie) is hij niet gemeenschap ('communie') met Christus' bloed? Het brood (...): is het niet gemeenschap met Christus' lichaam?".

Onverenigbaarheid. -- **1 Cor. 10: 21.** -- "Gij kunt niet uit de beker van de Heer Jezus en uit die van de demonen drinken. Gij kunt niet aanzitten aan de tafel van de Heer en die van de demonen". -

De reden. - Zoals *Gen. 6:3* de axiomatische tekst van de hele Bijbel - zegt: demonen vertegenwoordigen, om reden van gewetenloosheid ("harmonie der tegengestelden" (*Gen. 2:9, 2:11, 3:5, 3: 22: kennis, d.i. thuis zijn en in goed en in kwaad*)), "vlees (en bloed)" (begrepen als gewetenloosheid en dus louter natuurlijk leven (ziel) en verderf, terwijl Jezus 'geest', goddelijke levenskracht (ruah, pneuma), vertegenwoordigt (vgl. *Gal. 5:16 16/*)

Godsoordeel.

1 Cor. 11:27. -- "Wie onderend het brood eet en uit de beker (der eucharistie) drinkt, bezondigt zich aan het lichaam en het bloed van de Heer".

-

1 Cor. 11:30. -- "Daardoor zijn er onder u, Corinthiërs, vele zieken en verziekten en zijn velen gestorven". Zoals *Gal. 6:7* zegt: "God laat niet met zich spotten".

Opm.-- De zwarte missen der satanisten zijn van zo'n onteling een opperste graad: zij willen de heilige levenskracht van de Heer zonder de gewetensvolheid die er de absolute voorwaarde van is. Altijd opnieuw *Gen. 6:3!*

NA82

4.-- Antieke religie. (82/98)

81. Religie is letten op het heilige (82).

Bibl. st.: *K. Leese, Recht und Grenze der natürlichen Religion, Zürich 1954, 195.* -- Seneca van Cordoba (1/65), Brief 41, zegt wat volgt.

Leidt uw weg toevallig tot in een woud met een dicht bestand van oude en boven de doorsnee hoogte uitreikende bomen die, door het vele ineen vergroeid zijn van de elkander verdringende takken, het zicht op de hemel beletten, dan zal de proceritas silvae, de verhevenheid van het woud, het secretum loci, het geheimzinnige van het oord, de admiratio, het wonderlijke, van dit dichte ononderbroken rijk van schaduwen niet nalaten in u de fides numinis, het geloof aan goddelijk heersen, uit te lokken.

Valt gij op een grot die diep in het erboven gesitueerde rotsgebergte neer reikt - niet door mensenhand gemaakt maar door natuurkrachten in zo'n

opvallende omvang geschapen -, dan zal quaedam religionis suspicio, een soort aanvoelen van het heilige (goddelijke), uw ziel doorvaren.

De bronnen van grote stromen zijn voor ons heilig. Waar op verrassende wijze - wij weten niet waarvandaan - een geweldige stroom opborrelt, daar zijn altaren opgericht. Heetwaterbronnen zijn voorwerp van verering en vele stille waters hebben een soort wijding opgedaan dankzij hun schaduwrijke omgeving of door hun ondoorgrondelijke diepte.

Ziedaar, in vertaling, de tekst van Seneca, die als stoieker de invloed van Poseidonios van Apameia (-135/-51; voorloper van het neoplatonische denken) onderging.

Commentaar. -- Leese. -- Er is niet enerzijds het doorleven van de natuur (woud, grot, stroom, heetwaterbron e.d.) en anderzijds geloof aan godheden als iets totaal apart. Wel is er natuurbeleving die tegelijk sacraal is en doorheen de natuurdingen het heilige (der antieke godheden) laat kennen.

Zo verstaan wij S. Paulus, *Rom. 1:20*, waar hij - maar ditmaal Bijbels en niet antiek-stoïsch - zegt dat de onzichtbare volmaaktheden van God, de Bijbelse God, kenbaar zijn doorheen “zijn werken”, d.i. de geschapen dingen. -- Wie niet (algeheel) geseculariseerd is ervaart nog in zijn zielenleven iets van die primitieve en antieke religiositeit.

NA83

82. ‘Heilige’ (sacrale) aardrijkskunde (83)

Bibl. st.: W.B. Kristensen, *Verzamelde bijdragen tot kennis der antieke godsdiensten*, Amsterdam, 1947, 254/ 260.

“De Griekse steden die Pulos, toegang, heetten, werden “poorten der hel” geheten”. (O.c., 255).

“Gij zijt Petrus, steenrots, en op deze steenrots zal ik mijn kerk bouwen en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen”, zei Jezus (*Matth. 16:18*).
- Wat betekent de uitdrukking?

Memphis (Egypte). -- Latere Griekse schrijvers zeggen dat de muren de stad beschermden tegen overstromingen en vijanden. Maar dit is een seculaire duiding.

Sokaris, Osiris, ptah, Sebek, Anubis, Neit, Hathor, de Nijlgod Hapi worden steeds met inbegrip van “de muur (domein)” gedacht. De tempel van Sebek, de krokodillen-god, heet “de muur van Sebek”, Of: “In de muur van Sebek gaat Ptah ten zuiden van zijn muur stralend op”. -- De seculaire (aardse) muren zijn tegelijk ‘heilige’ mythische muren.

Welnu, de hoofdgodheden van Memphis waren godheden van de aarde en de onderwereld (‘hel’). De stad was hun zichtbare woonplaats (domein, werkgebied) maar hun eigenlijke woonplaats was het dodenrijk. De stad en haar burcht - beide de muur geheten - zijn de zichtbare tegenwoordigstelling (“similitudo participata”, gelijkenis en samenhang) van “de hel”, de onderwereld.

Thebe (Griekenland). -- Niet alleen de Egyptenaren maar ook andere antieke volkeren hebben het dodenrijk als een door muren omringde burcht opgevat. Ja, zij hebben hun steden als ‘beelden’ (metaforisch en metonymisch) van dit land van ‘het eeuwige leven’ (*opm.*: ‘eeuwig’ niet in de Bijbelse zin, maar in de heidense zin van op- en ondergaand leven) beschouwd. Zoals Memphis.

Demeter (de hoofdgodin), Dionusos, de Kabeiroi (Cabiren), Harmonia met haar zoon Poludoros (Plouton) ‘woonden’ binnen Thebe. Demeter’s heiligdom stond op de burcht (Kadmeia) en heette “het eiland der gelukzaligen”, d.i. het land van het ‘eeuwig’ leven.

De dichter Pindares (-518/-438) zegt dat de bij de godheden geliefde gestorvenen het onvergankelijke leven bereiken “in de burcht (‘tursis’) van Kronos (*opm.*: een oppergod) op het eiland der gelukzaligen”.

Let wel: niet enkel Thebe’s burcht doch de gehele stad was de zichtbare tegenwoordigstelling van de ‘andere’ (onder de aarde gesitueerde) wereld. Zodat de inwoners eigenlijk in de onderwereld woonden, reeds nu op deze aarde. Meteen verstaan wij beter wat de kerk in Jezus’ geest eigenlijk betekende.

NA84

83. Het voedsel als 'heilig' voedsel (84)

Bibl. st.: W.B. Kristensen, *Verzamelde bijdragen tot kennis der antieke godsdiensten*, Amsterdam, 1947, 291/314 (*De rijkdom der aarde in mythe en cultus*).

Hoofdaxioma terzake: de onderaardse godheden zijn de bron van de rijkdom der aarde, op de eerste plaats van de voorraad levensmiddelen (plantaardig, dierlijk voedsel, die als dusdanig 'heilig' zijn).

De slaven/ slavinnen. - Cfr. o.c., 201/229 (De antieke opvatting van dienstbaar heid). -- De heiligheid van b.v. de krijgsgevangene werd niet opgeheven wanneer hij/ zij als slaaf/ slavin in 'dienst' genomen werd nadat hij/ zij "sub corona" bekranst, gekocht was: hij/ zij bleven aan de godheden gewijd, -- in Rome aan de Lares familiares (familiegeesten) en aan Saturnus, die met Dis Pater, bron van onderaards leven, gelijkgesteld werd. Saturnus werd zelf als slaaf uitgebeeld in de tempel bij de Capitolinus in de gedaante van een gebonden slaaf. Dat gebonden zijn betekende de dode toestand (neergang) waaruit het leven verrijst (opgang).

Goddelijke zegen rustte op de arbeid der slaven/ slavinnen als middelaars/ middelaressen, tussen godheid en mensen. Zij verzamelden de rijkdom der aarde in voorraadkamers en graanschuren en bereidden op de haard, waar het aardvuur brandde, d.i. het heilig haardvuur, het eten voor het gezin.

Mola salsa. -- De vestalinnen, maagden die het heilig haardvuur/ aardvuur van het Romeinse volk bewaakten, bereidden de mola salsa, een mengsel van ritueel op grove, primitieve wijze gemalen korenaren (geplukt op even rituele wijze bij de nieuwe oogst) en in water opgelost zout, - dat eveneens ritueel bewerkt werd. De mola salsa werd naar de penus Vestae, de voorraadkamer van de godin Vesta, godin der maagden, gebracht.

De oude Romeinen zagen in de mola salsa het heilig, d.i. energiegeladen, prototype van alle voedsel. "Iedere spijs was heilig doordat daarin een goddelijke energie - de energie van het zich vernieuwend leven - actief was". (O.c., 309). Maar de mola salsa was op uitmuntende wijze draagster van goddelijke kracht. De riten ter bereiding hadden immers tot doel in dit type van spijs de goddelijke energie tot onbelemmerde ontvouwing - 'dynamisering' - te doen komen. Als 'reine' belichaming van het opgaande leven der onderaardse godheden kon zij tot 'consecratio' van andere offergaven dienen.

84. Primitief denken: de mythe (85)

Bibl. st. : P. Grimal, *Dictionnaire de la mythologie grecque et romaine*, Paris, 1988-9, 308 (*Narcisse*), 312 (*Némésis*). -- Wij volgen één der versies van de narkissosmythe.

Narkissos (Lat.: Narcissus) stamt af van de god van de Kefisosrivier en de nimf Leiriopè. Bij zijn geboorte zegt de blinde ziener Teiresias: "Het kind, indien het niet zichzelf aanstaart, zal een hoge ouderdom bereiken". -- Volwassen geworden wordt Narkissos, om reden van zijn schoonheid, voor talloze meisjes en nimfen (natuur-geesten) voorwerp van verliefdheid. Maar hij ging daar nooit op in. -- Ook de nimf Echo (Weergalm) werd op hem verliefd. Zonder iets te bereiken. Wanhopig geworden werd zij eenzamer en eenzamer, -- magerder en magerder. Totdat van haar enkel nog een klagende stem als weergalm overbleef.

Nemesis. -- Nemesis is de godin die "wraak der godheden" is, -- vooral daar waar grensoverschrijding - 'hubris' - plaats grijpt die de goddelijk-demonische heealorde zou storen.

De afgewezen meisjes en nimfen wenden zich daarop tot Nemesis. Deze werkt een 'atè', godsoordeel, beter: goddelijke wraak als herstel van de orde, uit. Zij wacht op een stikhete dag. Narkissos gaat op jacht en valt ten prooi aan een hevige dorst. Over het water van een bron buigt hij zich en "staart zichzelf aan". Daarop wordt hij dodelijk verliefd op zijn eigen spiegelbeeld in het water. Hij wordt voor de omgevende wereld onverschillig en sterft ter plaatse. -- Waar hij stierf, ontstaat een bloem, de narcis. -

Opm. -- In een Boiotische versie is het een jongeman, Ameinias, die op Narkissos verliefd wordt en zich doodt met het zwaard dat Narkissos hem laat geworden. -- Dat toont aan dat de mythe vele vormen kan aannemen.

Structuur. -- Stuurkundig: normaal gedrag inzake liefde; afwijking ervan; herstel. Nemesis' rol in het heeal situeert zich hierin.

Inzet. -- Een mythe is natuurlijk een verhaal. In de sacrale zin - en niet als literair tijdverdrijf - is de inzet de levenskracht: Narkissos, door zijn stugheid, put de levenskracht van Echo uit (die door haar overdrijving ook

de eigen levenskracht helpt uitputten). Nemesis straft Narkissos niet om het even hoe: zij mikt op zijn levenskracht; de bron van zijn leven en zijn geluk. Maar dat is religie.

NA86

85. Gaia. De oermoeder (86)

Bibl. st.: C.J. Bleeker, *De moedergodin in de oudheid*, Den Haag, 1960, 25vv. (*De Oermoeder*).

Staan wij stil bij een thema dat nog steeds de aandacht van religie- en cultuurhistorici trekt, zoals blijkt uit R. Fester e.a., *Vrouw en macht (Vijf miljoen jaren oergeschiedenis van de vrouw)*, Helmond/Antwerpen, 1980 (// *Weib und Macht*, Frankf. a. M., 1979).

Het Helleense model. -- Voor de antieke, ja, archaische Hellenen was 'gè' of 'gaia', aarde, behalve wat wij heden "de aarde" heten, tevens de zichtbare tegenwoordigstelling van "de oudste godheid". Hesiodos, de dichtende denker (-800/-700), in zijn *Theogonia* (letterlijk: oorsprongsgeschiedenis der godheden), vertelt de mythe.

"In den beginne" (wat tegelijk betekent "in de tijdelijke aanvang" en "als blijvende oorsprong d.i. "als blijvende (beginsel) oorsprong vanaf het heelalbegin") was er enkel 'chaos' (leegte). Plots, binnen de lege ruimte, 'ontstonden' Gaia, de Aardgodin, en Eros, de erotische god. Dankzij een magere tussenkomst van Eros 'genereert' Gaia Ouranos, de Hemelgod, haar gelijke. Daarna ordent zij de "lege ruimte" of 'chaos' (verwar niet met 'wanorde') "de hoge bergen en 'Pontos', de Zeegod".

Samen met Ouranos baart zij zes mannelijke en zes vrouwelijke Titanen (te duiden als "wilde, cultuurloze, goden en godinnen", drie Cyclopen (eenogige monsters), drie honderdarmige monsters. -

Opm. -- Men vergete niet dat mensen als Hesiodos tegelijk 'zieners', mantisch begaafden, waren en niet zomaar iets uitvonden wanneer zij hun 'inzichten' inzake het heelal, d.i. "al wat was, nu is en ooit zijn zal" (een ontologisch begrip), in poëtische taal uitten. M.a.w.: wat Hesiodos 'ziet' (inziet), weerspiegelt werkelijk de oertoestand van het heelal. Althans zoals zijn mantiek hem waarneemt.

Demonisch. -- De omvattende Oergodin is een ‘demonisch’ wezen in de zin van W.B. Kristensen: zij is ‘dubbelhartig’, zoals Bleeker zegt. Zij “geeft-en-neemt” (heil-en-onheil). Zij wordt verzinnebeeld in “de doos van Pandora”, het recipiënt waarin de aarde, denk: de Aardgodin, “zowel leven als dood” (Bleeker, o.c., 28) als haar ‘geschenken’ opbergt.

Opm.-- “moeder Aarde”, -- Zoals *G. De Schrijver, Pachamama (Moeder Aarde en de strijd om democratische rechten in Peru)*, in: *Streven* 54 (1986): 3 (dec.), 223/236, zegt, wordt in Peru bij de buitenmensen de Aardmoeder nog met vrees-en-hoop vereerd. Net zoals in India b.v. of elders.

NA87

86. Themis, de oergodin der Hellenen (87)

Bibl. st.: *F. Flückiger, Geschichte des Naturrechtes, I (Die Geschichte der euro-päischen Rechtsidee im Altertum und im Frühmittelalter)*, Zollikon-Zürich, 1954, 17/34 (*Themis*).

Steller onderscheidt in de sacrale grondslagen van het oudste, archaische Helleens rechtswezen twee lagen, ‘themis’ (‘Themis’) en ‘dikè’ (‘Dikè’). Themis is ‘chthonisch’ (= tellurisch, aardgebonden), Dikè is ‘olympisch’, lichtgebonden.

Themis, de oergodin, in/ boven Themis, het rechtswezen. -- Themis, de oergodin, is een ‘moedergodin’, titanisch (ongecultiveerd) van aard, -- “dochter van” (wezens-gelijk) van Gaia, de oergodin bij uitstek, en haar oertelg, Ouranos (letterlijk: de Hemel). “Zij wordt soms zelfs met Gaia, Moeder Aarde, gelijkgesteld” (o.c., 29).

Opm.-- Dit betekent dat zij ‘geweten’ in onze zin niet kent, wel lotsbepaling (wat een irrationeel ‘geweten’ behelst). M.a.w.: zij volgt als lotsbepalende godin de irrationele impulsen (harmonie der tegengestelden) van haar ‘hart’ en is dus onvoorspelbaar. Dit is tevens goed-en-kwaad, heil-en-onheil, bezorgend.

Haar rechtswezen, Themis. -- Zij is zicht- en tastbaar aanwezig en actief in haar ‘domein’: allereerst bloedverwantschap (huwelijk, kinderrijkdom, bloedwraak (n.a.v. het vermoorden van vader/ moeder, zuster/ broer b.v. gastvrijheid, dan oerreligie (riten, vooral huiselijke ritens (offers), gastvrijheid, -- eed zweren. Dit alles betreft het aardse, ja, aardgebonden leven.

Maar haar domein betreft ook de dood: zij is thuis in de Hades, de onderwereld of 'hel' (niet zozeer in de Bijbelse zin), die én de doden én de titanische en aanverwante wezens behelst. De eredienst der voorouders behoort tot haar sfeer. Alsook de nacht, zowel als natuurlijk fenomeen als als Nachtgodin, die haar wezen zelf is.

Lotsgodin. Al wat de 'wijsheid' - obscure wijsheid - der helderziendheid (orakels, genezers/ genezeressen e.d. (vooral al wat verrijking of verarming is") is, legt zij bloot want zij beschikt over de 'a.lètheia', de onthulling (indien het met haar grillen overeenkomt), inzake lotgevallen.

Uxorisch recht. -- Gaat het over een dynastie, dan is hâar vertegenwoordigster de vorstin. Deze - en niet de mannelijke vorst - is het vorstendom. Zo werd Odusseus pas vorst door het huwelijk met Penelopeia.

Besluit. -- Men ziet dat de Oergodin a.h.w. het fundament is.

NA88

87. Odysseus' hellevaart (Homeros) (88)

Odysseus, vorst van Ithākè (heden Theaki), daalt in, de onderwereld der voorouders af o.m. om de waarzegger of ziener Teiresias te raadplegen. (Vgl. *1 Sam. 28: 3/15 (Saül raadpleegt Samuël)*). Bij zijn aankomst (op een plek op aarde daartoe geschikt, geheiligd) offert hij een ooi en een ram, beide zwartharig. -- Wij lezen gewoon het verslag van *Homèros* (Lat.: Homerus), *Odusseia XI:1vv.*

1. Nadat ik dus smekend de menigte der doden had opgeroepen, greep ik de schapen en slachtte ze allebei boven de kuil (*opm.*: laagaltaar): donker liep het bloed eruit en uit de Erebus (*opm.*: duistere onderwereld) kwamen vele zielen der indertijd ontslapenen opgerezen.

Bruiden en jonge mannen kwamen alsook met kommer beladen oude mannen en nog kinderlijk jeugdige meisjes met in hun hart een vroege treurnis. Velen ook kwamen op die door koperen lansen gewond waren: in de oorlog gesneuvelde mannen met door bloed bezoedelde wapenuitrusting. -- Dicht opeen verdrongen zij zich van alle zijden rond de offerkuil, -- met gruwelijke kreten. Bleke ontzetting beving mij. Snel gaf ik daarop bevel en dreef mijn goede makkers ertoe de beide schapen, geveld door het gruwelijke

erts (*opm.*: mes, zwaard), te stropen en te verbranden, terwijl zij daarbij luid de godheden aanriepen alsook de hoge macht van de Hades (*opm.*: de Onderwereld) en de schrikwekkende Persephoneia (*opm.*: Lat.: Proserpina de partnerin van de god Hades, of de Onderwereldgod). Onderwijl rukte ikzelf snel het zwaard van de heup en belette de wiegende hoofden der doden het bloed te benaderen voordat ik Teiresias raadpleegde. -

Opm.: Scherpe metalen voorwerpen, indien goed gericht met de gedachte, stoten zielen, schimmen, geesten af. Deze worden immers aangetrokken door niet het biologische bloed maar door de levenskracht die als een aura het bloed omgeeft en ‘voedend’ (opkikkerend) werkt.

2. Daar kwam de geest van Teiresias, de Thebaanse ziener, met gouden staf op. Hij merkte mij op en begon: “Edele zoon van Laertes, vindingrijke Odysseus, waarom, onzalige, hebt gij het zonnelicht verlaten en kwaamt gij hierheen om de doden te zien met het oord hunner treurigheid? Maar ga achteruit en verwijder het zwaard van de offerkuil opdat ik van het bloed drinke en u bedrogvrije dingen verkondige”. Zo sprak hij. Ik ging achteruit en stak het met zilver beslagene zwaard in de schede terug. Hij dronk van het zwarte bloed. Daarop begon de doorluchtige ziener (...).

NA89

88. Odysseus’ hellevaart (Homeros), vervolg (89)

3. Daar bespeur ik de ziel van mijn aflijvige moeder. Doch als sprakeloos zit zij bij het bloed. Haar eigen zoon wil zij niet aankijken. Zij gunt hem geen woord. -- “Zeg mij, vorst (*opm.*: Teiresias), hoe zou zij mij herkennen, -- zien dat ik het ben?”. Zo sprak ik.

Dadelijk antwoordde hij en zei tot mij: “Met verstaanbare woorden druk ik het voor u uit en geef het u te verstaan: al wie onder de aflijvigen toestaat van het bloed te drinken, zal u leugenvrij toespreken; maar al wie gij dat weigert, zal zwijgend opnieuw verzwinden”. Zo sprak de ziel van de vorstelijke Teiresias en verdween daarop snel het Hadestehuis in. Dit nadat zij (*opm.*: Teiresias’ ziel) mijn lot had voorspeld.

Ik bleef daar zitten en wachtte totdat eindelijk mijn, moeder opdaagde, van het donkere bloed dronk en mij onmiddellijk herkende. Met jammergeluid uitte zij de gevleugelde woorden: Mijn kind, hoe kwaamt gij

hierbeneden, -- in de nevelige duisternis, nog levend? Want moeilijk valt het levenden dit hier te zien (...).

Tot daar drie uittreksels die een zicht bieden op wat de archaïsche Grieken deden wanneer zij met resultaat, d.i. met offerbloedzielsenergieën (de vrouwelijke ooi en de mannelijke ram) verrijkt, doden opriepen om het lot - vooral het toekomstige lot - te leren kennen.

Opm.: -- Verlichte geesten - rationalisten van modern allooi - duiden Homeros' verhaal als 'fantasie', d.i. totaal uitgevonden inbeelding. Dit komt doordat zij die praxis niet zelf beoefend hebben en dus als buitenstaanders beoordelen.

Moderne spiritisten trachten dit na te bootsen. Vaak zonder succes, d.i. met als resultaat bedrieglijke doorgaven van zgn. geesten (liefst van de familie ofwel beroemdheden).

Let erop hoe Homeros' tekst zeer duidelijk stelt dat

- a. materie, hier: bloed,
- b. geladen met levenskracht (Gr.: *dunamis*),
- c. vatbaar voor het doorgeven van 'bedrogvrije' informatie de driedubbele structuur uitmaakt van een hellevaart, d.i. een 'zien' in de onderwereld.

Inderdaad Odysseus, gelijk de meeste archaïsche vorsten, moet zelf ook ziener geweest zijn. Zo niet kon hij gewoonweg noch de schimmen noch de ziener Teiresias noch zijn moeder 'zien'. -- Homeros veronderstelt een publiek dat met 'zien' en de sacrale voorwaarden ervan vertrouwd is.

NA90

89. Incubatie (genezingsruimteslaap., tempelslaap) (90)

Bibl. st.: C.A. Meier, *Antike Inkubation und moderne Psychotherapie*, Zürich, 1949. -- Wij ontnemen het bijzonderste.

Incubatie. —

'Incubare', in het Latijn, betekent "in de genezingsruimte slapen". Deze ruimte of plaats heette in antiek Grieks 'katabasion' plaats waarin men komt door afdaling. Immers, gewoonlijk onderaardse wezens - godheden, daimones (tussen godheden en lagere wezens in levende wezens) e.d.m. - verschenen ('epifāneia', epifanie, intrede) (domein) daar als antwoord op gebeden van een

zieke. Het communicatiemiddel bij uitstek tussen de genezende wezens en de zieke was de droom, maar dan een therapeutische (diagnose en therapieaanduidende) droom. De droominhoud werd daarop in het heiligdom uitgevoerd. Of: mèt de droom geschiedde de genezing of de droom leidde ze in.-- M.a.w.: men sliep in het onderaardse heiligdom om geïnspireerd te worden (een vorm van mantiek).

Similia similibus. (sympath(et)isch) –

Het gelijke (origineel) door middel van het gelijke (model). -- “In de antieke genezingsplaatsen werd een uitgesproken ‘homeopathie’ (*opm.*: in de brede zin) bedreven: het goddelijke (*opm.*: in de heidense zin), nl. de ziekte (*opm.*: door een hoger wezen veroorzaakt), wordt door het goddelijke, nl. de ziekte veroorzakende godheid of geest, genezen”.

M.a.w.: de heidense hogere wezens zijn “harmonie der tegengestelden”. Zij maken ziek en - indien gunstig gestemd, - genezen zij. “Heil en onheil waren van hen afkomstig” zegt W.B. Kristensen. En het opgaande leven en het neergaande leven komen uit één en dezelfde bron, die demonische wezens.

De grondregel. –

Het orakel (godsspraak) van de olympische god Apollon terzake luidde: “Ho trosas iasetai” (Degene die de kwaal verwekte, zal ze genezen). -- Meteen hebben wij te doen met een mysteriereligie: degene die ‘ziet’ (mantisch), is de incubant(e); dat wat hij/ zij ‘ziet’ (paranormaal waarneemt), is de droom (het genezingsproces); het ‘mustèrion’ de sacrale handeling of ‘mysterie’, is het genezingsproces in uitvoering. -- Dat heette ‘mystische’ genezing.

Opm.: Het beroemdste heiligdom was “Epidauros hiëra”, het heilige Epidauros, 9 kilometer van de stad Epidauros, in Argolis. Vanaf de zesde eeuw voor Christus tot de derde na hem. Maar iedere beduidende stad had haar asklepieion.

NA91

90. Nachtelijke demonie (91)

Bibl. st.: A. Bertholet, *Die Religion des alten Testaments*, Tübingen, 1932, 9 en 13 (Dämonistisches). Bertholet is ervan overtuigd dat volgende ‘woorden’ (geschiedenissen) met “hogere, goddelijke wezens” (el, elohim) te doen hebben. Wij lezen met hem.

Gen. 32: 25/32. -- Jakob bleef alleen over. -- Een mens worstelde met hem tot aan de dageraad en toen hij zag dat hij Jakob niet aankon, nam hij hem bij het heupgewricht zodat het ontwricht werd. De man: "Laat mij los. De dageraad is al aangebroken". Jakob: "Ik laat u niet los tenzij gij mij zegent". Hij: "Hoe heet gij?". "Jakob". "Men zal u voortaan niet meer Jakob heten maar Israël (letterlijk: gevecht. -goddelijk wezen) want gij hebt met een elohim, een hoger wezen, geworsteld en overwonnen". -- Jakob: "Uw naam?". Doch de man: "Waarom vraagt gij naar mij naam?".

Opm.-- *Exod. 3:13v., Ps. 54:3, Recht. 13:17v.* verraden dat de kennis van de naam (naam-en-rol) macht verleent.

En de man zegende hem ter plaatse. -- Jakob kleefde de naam peni.el (letterlijk: aangezicht goddelijk wezen) op die plek, "want - zo zei hij - ik heb een elohim, goddelijk wezen, gezien van aangezicht tot aangezicht en het overleefd"

. Sindsdien hinkte hij aan de heup.

Opm.-- De "mens-in-vlees-en-bloed" - een el of elohim - was blijkbaar een demonisch wezen dat Jakob als Jahwehgelovige aan de tand wou voelen, -- in een geïncarneerde en dus bedrieglijke gedaante.

Job 4: 12/16 (18) - Elifaz. -- Ik had ook een vluchtig gebeuren. Ik hoorde er het geritsel van. (...). Een ademtocht streek over mijn gelaat. Het haar van mijn lijf kwam recht. Iemand rees op. (...). Stilte. Tot een stem hoorbaar werd: "Is er één sterveling met God in orde? (...). Zelfs in zijn dienaren (*opm.:* engelen) heeft God geen vertrouwen en zijn engelen levert hij het overtuigend bewijs van fout (...)."

Deze twee teksten uit de Bijbel, in zijn oudste gedeelten, zijn getuigeresten van het zeer primitieve Israël. Bij alle primitieven is de nacht (*Joh. '13:30', "Het was nacht"*) het uur der demonische, deels goede deels boosaardige, "goddelijke, versta: hogere, machtige, wezens" die de mensen in het diepste van de slaap (*Job 4:13*) 'bezoeken'. Niet dat zoiets vaak voorvalt. Maar het gerucht daaromtrent is al voldoende om "angsttrillingen en beven" (*Job 4: 14*) te bezorgen.

NA92

91. De ethische revolutie van de Bijbel (92)

Bibl. st.: *K. Leese, Recht und Grenze der natürlichen Religion*, Zürich, 1954, 295ff.. -- In de heidense religies, voor zover natuurreligies, wekte de ontmoeting met het heilige in de natuur gemakkelijk erotiek op. Steller schetst als volgt de Bijbelse revolutie terzake.

De Vooraziatische Semitische religie der Kanaäneeërs was er een van akkerbouwers en wijngaardeniers. -- de oppergod was Baal, aanwezig in de vele plaatselijke Baals, d.i. Heren of bezitters van vruchtbare oorden of voorwerpen, zoals bomen en bossen, bronnen, vijvers meren en stromen. Zijn eredienst verliep bij voorkeur op 'hoogten' (heuvels, bergen) onder de blote hemel. Men offerde vruchten en opbrengsten van het land. Gedenkstenen in fallusvorm verzinnebeelden, nevens het altaar opgericht, de a.h.w. zichtbaar tegenwoordig gestelde vruchtbaarheid van de god. De jonge stier was verder ook zijn zinnebeeld.

Bij iedere Baal was de oppergodin, de asjera (Fenicisch: Astarte, Babylonisch: Ishtar, Zuid-Arabisch: Athtar, Syrisch: Athar of Atargatis) toegevoegd. Zij is de levengevende-en-levenvernietigende (wat W.B. Kristensen "harmonie der tegengestelden" heet) godin van de plantaardige en dierlijke alsook, natuurlijk, menselijke vruchtbaarheid in geslachtelijke praxis en eros. Zinnebeeld is de naakte, met beide handen de borsten vasthoudende vrouw.

Seksuele religie. -- Astarte werd bij de Babyloniërs "de hiërodoule der goden" geheten: op zoek voortdurend als ongehuwde vrouw naar "haar baal", haar geliefde-en-gemaal. Haar zinnebeeld is de asjera, de "houten paal" die de heilige boom, vruchtbaarheidssymbool, verbeeldt.

De gewijden. -- In dienst van de godin staan mannen en vrouwen (Hebr.: kedesj, Grieks: hiërodoule) die als wijmannen en wijvrouwen in de tempels sacrale seks plegen ter ere van Baal en Astarte. Bij het offer en offermaal hoorden wijndrinken, dans met muziek, roes en vervoering.

De Jahwehreligie. -- Buiten Israël en binnen Israël (syncretisme) werden de profeten geconfronteerd met dergelijke religie. Met de hun eigen scherpzinnigheid trokken zij het demonisme bloot van de natuurreligieuze praktijken. Zij voerden - trachtten in te voeren - Jahweh, Opperwezen boven alle godheden, in met de tien geboden, d.i. geweten.

92 De zwarte madonna's (93)

Bibl. St. : S. Cassagnes-Brouquet/ J.-P. Cassagnes, *Vierges noires (Regard et fascination)*, Rodez, 1990-2.

Uitgangspunt van het boek is het feit dat binnen de katholieke wereld, vooral in Frankrijk (binnen Frankrijk le Massif Central (+ Auvergne)), een aantal beelden vereerd werden (en nog worden) die een O.L. Vrouw met kind vertegenwoordigen maar waarvan gelaat en handen 'zwart' zijn. Het misschien bekendste bedevaartsoord is Rocamadour (Lot). -- Het probleem is de oorsprong.

Hypothesen.

a. De 'wetenschappelijke' (een of andere scheikundige inwerking maakte de beelden zwart; de rook der brandende kaarsen; rituele wassingen met wijn in een spons; toevallige zwartwording die navolging vond) blijkt met de feiten onverzoenbaar.

b. De 'esoterische' (de madonna werd zwart geschilderd als weergave van Maria's voorweten van Jezus' lijden en dood; het Hooglied dat een vers vertoont: "Zwart ben ik"; nog mysterieuzer theorieën) blijken eveneens ontoereikend.

c. De 'Keltische' ('Gallische') hypothese, die beweert dat de zwarte madonna een kerstening is van de aloude Keltische vruchtbaarheidsgodinnen, zittend op een troon, de borst gevend aan een baby. - Deze 'moedergodinneneredienst' is veel breder verspreid dan in het Keltische gebied. Feit is dat deze godinnen heel wat punten gemeen hebben met de zwarte madonna's: dieren worden ermee verbonden (Epona, beschermster der doden, is begeleid door een paard; 'Brigantia' (Brigitte) genaamd wordt zij als vruchtbaarheidsgodin der vrouwen en dieren vereerd); miraculeuze waterputten in verband met de moedergodin vertoonden genezende krachten; als 'paritura', die gaat baren, beschermt de moedergodin de barenden vrouwen.

Doch hoe verklaart men dan het feit dat in de Angelsaksische wereld (die Keltisch is) zo goed als geen madonna's die zwart zijn, aangetroffen worden?

d. Rest de 'antieke' (vooral Grieks-Romeinse) mediterrane hypothese: de Griekse zakenlui b.v. die in Zuid-Frankrijk (Marseille, Nice en zo) landden, brachten hun godinnen mee. Massalia, Marseille, was aan Artemis van Efese toegewijd. Artemis, Diana, is "potnia thèron", de vorstin der dieren (de wilde

dieren), godin van de gelukte jacht, maangodin (net als Epona), vruchtbaarheidsgodin, met Hera (Juno) beschermster der barende vrouwen. -- Kentrekken die de zwarte madonna's ook vertonen.

NA94

93. De mythen (94)

-- Wat vertellen de tradities rond de beelden? De mythen, gevarieerd als altijd, vertonen welomschreven gemeenschappelijke trekken.

a. Men vindt ze, brengt ze naar de kerk, doch op mysterieuze wijze trekken zij weerom naar de vindplaats, in de natuur.

b. Braamstruiken, bronnen, grotten (de volle aarde) - niet kerken b.v. - zijn vindplaatsen.

c. Dieren (stieren, ossen b.v.) en herders, doodgewone lui op afgelegen plekken wonend, zijn de vindende wezens.

d. Seizoenstrek ('transhumance') en reizen (in het hooggebergte), te midden van buitenmensen, zijn een vast bestanddeel. -- Alles wijst op een oeroude natuurreligie.

Appl. Model. -- In Sarrance (Aspevallei, Pyreneeën) luidt de mythe: iedere dag doorwaadde een stier de bergstroom ('gave') en knielde voor een zwarte steen die een maagd uitbeeldde. Men droeg het beeld tot in Oloron doch het keerde 's nachts terug naar waar men het gevonden had. In het water geworpen dreef het boven. Het werd een bedevaartsbeeld: "Notre-Dame-de-la-Pierre" (ook, om reden van de kleur, "Notre-Dame-de-la-Sarrasine; -- de sarrasine is een plant, "le blé noir" geheten): men smeekt(e) er de vruchtbaarheid van vrouwen en de dieren af.

De problematiek. -- Alle echte religie is het vatten van een situatie met problemen en het oplossen ervan. -- Welke problemen worden aan de zwarte madonna's voorgelegd?

1. Genezingen van ziekten en kwalen. Vooral ongeneeslijke kwalen (die b.v. de artsen niet aankonden). Wat - volgens stellers - bijzonder vastgesteld is in Rocamadour: *Livre des miracles de Notre-Dame* (1172). De onbekende schrijver gaat "met grote nauwkeurigheid en waarheidszin" te werk. In Rocamadour werden waanzinskwalen - melancholieën inbegrepen - genezen.

2. Vruchtbaarheidsproblemen (vrouwen, landschap (waaronder de dieren)). In Cucugnan (Pyreneeën) wordt de "Dei genitrix" (letterlijk: de van

God zwangere) vereerd. In Sarrance werd zij vereerd als vruchtbaarmaakster van het landschap dat dorre woestijn was.

3. Zeelui problemen. Nog steeds zo in Rocamadour ofschoon ver van iedere zee.

4. Bevrijdingsproblemen. De (krijgs)gevangenen (o.m. diegenen die door de islam gevangengenomen werden) waren het object van bedevaarten.

5. Oorlogsproblemen. Wanneer Karel de Grote in de Pyreneeën de oorlog dreigt te verliezen, richt hij zich tot Notre Dame de la Victoire in Thuir. De kruistochtenridders doen hem na.

NA95

94. Antieke theürgie (95)

In zijn *Der Fortschrittsgedanke in der Antike*, Zürich/ München, 1977 (// *The Ancient Concept of Progress* (1972)) behandelt E.R. Dodds, de classicus, paranormale fenomenen in de oudheid (o.c., 188/239) en onder meer theürgie (o.c., 230vv.).

Theürgie - Gr.: theourgia - definieert hij als “godgelovige magie beoefend door ontwikkelde mensen in de latere oudheid”, onder wie er zeker waren die uit eigen ervaring spraken en werkten.

Doorlopend vergelijkt hij theürgie met het spiritisme zoals het sedert de XIX- de eeuw bij ons gangbaar is: spiritisme is opzettelijk contact met zielen van overledenen (niet met hoge godheden, theoi, of hogere geesten, daimones, zoals de theürgen dat wilden).

Voor het overige heeft Dodds gelijk: heel wat paranormale fenomenen komen voor én in antieke theürgie én in hedendaags spiritisme.

E.R. Dodds, *The Greek and the Irrational*, Berkeley/ Los Angeles, 1966, 283/311 (*Theurgy*), behandelt zeer filologisch-historisch ontstaan en vormen van theürgie, vooral i.v.m. het neoplatonisme (250/600).

De baanbreker: Ioulianos.-- De eerste die ‘theürg’ kan heten, lijkt een zekere Ioulianos (Lat.: Julianus) te zijn over wie men danig weinig weet. Hij leefde onder keizer Marcus Aurelius (161/180). Hij tekende zich af tegen de

‘theologoi’, degenen die over godheid spreken: hij riep ze op en werkte erop in en misschien zelfs schiep hij ze.

Terloops: heden heet zo’n ‘scheppen’ (aan de hand van fijnstoffelijke materie) van onzichtbare entiteiten het aanmaken van “kunstmatige elementalen”.

Oracula chaldaica -- Ioulianos heeft werken nagelaten die onder de Latijnse naam “oracula chaldaica”, Chaldee(w)se godsspraken, minstens gedeeltelijk bewaard zijn. Die zeker grote invloed hebben uitgeoefend. Ioulianos steunt zich op openbaringen (apokalypseis) van ‘godheden’, waarover Dodds zegt dat zij oorspronkelijk “bizarre and bombastic”, “obscure and incoherent” zijn maar enigszins op verhevener peil gebracht door in verzen omgezet te zijn.

Opm.-- Dodds is rationalist en dus laten wij zijn waardeoordelen terzake voor zijn rekening.

Communicatie- en interactievormen. -- Met hogere wezens communiceert de laatantieke theürg hetzij doorheen media, daartoe geschikte personen hetzij doorheen beelden waarin magische voorwerpen geplaatst worden.

NA96

95. Antieke theürgie. (vervolg) (96)

(1) ‘Eiskrisis’, inlijving. -- De theürg als ‘klètôr’, oproeper, of ‘theagôn’, beheersers van godheid, zoekt daartoe geschikte personen, -- in ons huidig taalgebruik ‘media’ geheten, om een opgeroepen godheid of daimon te doen inlijven. Zo ‘n ‘dechomenos’, opvanger, ‘docheus’ ook geheten of nog ‘katochos’, gegrepene of zelfs bezetene, is dan de spreekbuis van de beheerste godheid. -- Dit kan ofwel in trance (apolusis) ofwel bij volle bewustzijn (‘parakolouthèsis’).

Opm.-- Net zoals heden! Ofschoon onze cultuurcontext zeker niet meer de laatantieke is. Wat wijst op een soort eeuwige ‘theürgie’.

(2) ‘sunthèma’ of ‘sumbolon’, geladen voorwerp. -- De ‘teletè’, inwijding, kan ook behalve via een persoon via een beeld verlopen. Geladen voorwerpen - gesteenten, planten, dieren, -- wieroken - die ‘sympath(et)isch’ (beantwoordend) zijn m.b.t. een godheid of hogere daimon, worden binnen

een beeld van de godheid of daimon verborgen (enkel de leider kent ze). Eens gewijd dient het beeld als “sprekend beeld” tot spreekbuis.

Tekens (*‘dunameis’*). -- Men denke niet dat de toenmaligen geen ‘bewijzen’, beter: ‘tekens’, machts- of levenskrachstekens dan, vroegen. Deze variëren: levitatie, volumeverandering van het medium, lichtfenomenen, fluïdieke uitwasemingen (‘ectoplasma’s’ of ‘teleplasma’s nu geheten) en zo.

De waarnemingen, resp. gewaarwordingen ervan zijn ofwel ‘autoptisch’ (man-tisch) (er zijn er die ze met het ‘derde’ oog, d.i. hun paranormaal vermogen, ‘zien’, ‘voelen’) ofwel ‘epoptisch’ (de anderen geloven de weergaven van wat de ‘autoptoi’ zien).

Opm.-- Wat Dodds niet schijnt te merken, is dat er hylich pluralisme mee gemoeid is: alle occulte fenomenen staan of vallen met fijnstoffelijkheid (‘bio-energie’).

Opm.-- Het Neo-platonisme heet men ook ‘theosofie’, d.i. wijsbegeerte die holistisch is, d.i. het Griekse verlichte rationalisme aanvult met (door rationalisten geheten) ‘irrationele’ gegevens en axioma’s.

Proklos van Konstaninopel (410/485), een Neo-Platonieker (Atheense school), zegt: “Theürgie vertegenwoordigt een levenskracht die alle menselijke wijsheid te boven gaat. Zij omvat de zegeningen van het wichelen, de reinigende (‘katharsis’) krachten van de inwijding. In één woord: de prestaties eigen aan de bezetenheid door godheden”.

NA97

96. Nog eens : “primitieve moraal” (97)

Bibl. st. : *Christian Dedet, La mémoire du fleuve*, Paris, 1984, 438s.

Steller kent én het westen én vooral Negro-Afrika door en door. Hij is gewogen en getogen in Gabon uit deels Franse deels Negro-Afrikaanse ouders. Op het einde van zijn leven mijmert hij.

“In de brousse, de wildernis, stelde ik altijd voorop dat het leven mooi is, vol goede dingen. Vooral dacht ik lang dat de mens de broer is van de mens. -- Later werd ik gewaar dat in Gabon evenveel onbetrouwbare mensen waren als elders.”

“Maar zeker is dat, indien een Negro-Afrikaans smeris u in zijn netter vangt op een zeker ogenblik, hij achteraf beschaamd zal zijn: ziet gij hem later, dan neigt zijn hoofd neerwaarts. Hij heeft nl. een smerigheid gepleegd doordat hij in nood was.

In het westen echter ziet gij mensen die geen nood kennen, niets mankeren maar u toch zoeken te bestelen. Zij zijn het gewend. Doordat de ondeugd het haalt. Zij zullen u zeggen: “zaken zijn zaken”. Waarop men ze zou willen een geweerschot toedienen, maar dan denkt men : “Zij zijn zoiets niet eens waard”.

De wereld van heden doodt de Negro-Afrikaanse cultuur. (...). “Les curés” (de priesters) hadden indertijd de verdienste te spreken over de goddelijke wet. Wie heeft het daar nu nog over? Stelen, doden: dat wordt normaal. Er is geen respect meer. -- Het valt voor dat het uitgerekend de arme Negro-Afrikaan zonder ‘opvoeding’ is die in zijn logica tot de blanke zegt: “Zoiets moet men niet doen. Dat is niet goed. Dat is niets voor u”.

Inwijding om te overleven. -

Onmiddellijk na deze tekst wijdt Dedet uit over de in Gabon, tot op heden, goed gekende bwiti-inwijding, die o.c., 177ss. wat uitvoeriger beschreven wordt (op zoals in alle primitieve initiatieriten geheim te houden ‘mysteriën’ na, natuurlijk). Waarom? Omdat hij, als bwiti-ingewijde, uit eigen ervaring weet dat zo iemand, onder invloed o.m. van de iboga (een hallucinogene wortel), “de plant die inzicht verschaft”, zoveel dingen in de loop van zijn ritën gezien heeft dat hij/ zij “in niets meer verschiet” eens dat hij/ zij b.v. in een moderne stad met haar deconstructieve sfeer aankomt. Het staat uit het hele - overigens zeer boeiende - boek vast dat Dedet “het overleefd heeft” dankzij zijn bwiti-inwijding.

NA98

97. Het overwicht der westerse cultuur (98)

Bibl. st.: J. Hall, *Sangoma*, Utrecht, 1995. -- Steller is een Amerikaans katholiek met universitaire opleiding. Aanvankelijk, -- zelfs in zijn adoptieland, Swaziland, was “de enige werkelijkheid” (o.c., 253) het materiële, aardse leven. Na zijn inwijding tot genezer, sangoma, “had hij het gevoel dat de schellen van het zogenaamde rationalisme van zijn ogen gevallen waren”. Hij ervoer zijn “verruimde visie” als een bevrijding.

Primitieve voornaamheid. -

a.c., 62. -- Het oeroude Swazi-gebruik de ouderen niet direct in de ogen te zien vond Hall niet een slaafse vorm van schroom maar “in zekere zin verfrissend”. Vooral door het contrast met Amerika “waar het egalitarisme wordt gebruikt als verontschuldiging voor slechte manieren”. “Nu ik hier woonde, werd ik er bovendien aan herinnerd hoe grof-in-de-mond Amerikanen zijn. Ik had nog geen enkele Engelssprekende Swazi de vuile taal horen spuien die Amerikanen regelmatig op elkaar afvuren. Het SiSwazi (de taal aldaar) kent geen equivalent voor deze woorden”. Daarin ziet Hall een symptoom van een soort geestelijk welzijn van de cultuur aldaar.

De aftakeling. -

Eens, na een keiharde inwijding opgenomen in een primitieve cultuur, kon Hall er de aftakeling van waarnemen. “Het bewijs was overal aanwezig: het oerwoud waarin wij onze (geneeskrachtige) wortels opgroeven, was aan het verdwijnen; invloedrijke religieuze groeperingen die elkander niet konden aanvallen, vonden in de sangoma een gemakkelijk doelwit dat zij als satanisch konden veroordelen omdat er met de doden werd gecommuniceerd. Het overwicht van de westerse cultuur breidde zich uit door de wetenschap, het materialisme, de commercie, de industrie die alle vijandig stonden tegenover het ‘anachronisme’ van de traditionele genezer. Steeds meer patiënten verschenen midden in de nacht, in het donker, omdat zij zich ervoor geneerden ons te raadplegen. (o.c., 253).

Opm.-- Hall is formeel: “Er zijn - wat hij noemt - spirituele krachten”. Hij heeft iets gevonden waarvan hij als westerling niet had geweten dat het bestond: “magie op aarde”. (O.c., 254). Sangoma's genezen werkelijk. Ook daar waar westerse geneeskunde niets vermag. Hij ervaart de aftakeling door het westen des te pijnlijker. “Wat zou er gebeuren als de verbinding met deze krachten werd verbroken?” (Ibid.).

NA99

5. New Age (nieuw tijdperk) - (99/150)

98. Het Lentepunt (99)

Bibl. st.: *L'ère du verseau (Pourquoi tout va profondément changer)*, in *L'autre monde*, Paris, hiver 1994 / 1995.-

I.p.v. 'geleerde' uiteenzettingen over Nieuw Tijdperk, kiezen wij opzettelijk een bijzonder nummer van een tamelijk bekend blad dat typisch New Age is. Immers veel te veel intellectuelen - rationalisten, katholieken en zo meer - schrijven over iets dat zij maar van buiten uit kennen. Dezen vallen onder het adagio "Worüber man nicht reden kann, darüber soll man schweigen".

Het hoofdthema is "de overgang van een tijdvak naar een ander". En wel als gebaseerd op "de aantrekking van de zon en de maan uitgeoefend op de aarde alsook op de beweging van de aarde in de kosmische ruimte". Dit sterrenkundig fenomeen is gebaseerd op de bijna onwaarneembare verplaatsing van het lentepunt (precessiebeweging der nachteveningen). - Tot daar reine astronomie.

Het lentepunt, d.i. de plek waar de zon opgaat op het ogenblik van de lentedenachtevening, doorloopt een dierenriemteken - steeds vanuit onze aarde, geocentrisch dus, gezien - in min of meer 2.160 jaren. Bijgevolg het doorloopt de 360 graden van de gezichtseinder in 25.920 jaren.

Hiparchos van Nikaia (Grieks astronoom) ontdekte de beweging in - 128. Het vissentijdperk begon in het jaar 1 van onze tijdrekening en zou eindigen in 2.160. Aldus een mening. Het tijdperk van de waterman - aquarius - volgt daarop en luidt zich stilaan in. Dat is dan "het nieuwe tijdperk" of New Age (Nouvel Age in het Frans).

Het hele bijzondere nummer van *L'autre monde* staat of valt met de bewering - het axioma - dat aan de verschuivingen van het lentepunt verschuivingen in de menselijke cultuur beantwoorden. "Volgens sommigen sedert zowat twee eeuwen en volgens velen - hun aantal neemt toe - sedert een goede eeuw is de kosmische fase ook een werkelijkheid eigen aan de geschiedenis der mensen" (*R. Amadou, L'ère du verseau (Mythe et réalité)*, in: *L'autre monde*, p. 60).

M.a.w.: hier gaat de wetenschappelijke sterrenkunde, over in de omstreden astrologie of sterrenwichelarij.

Het hele nummer tracht elementen uit onze cultuur (techniek, geneeskunde, bio-communicatie, genetische manipulatie, wetenschappen, religies, mythen, 'goeroes' e.d.m.) aan te wenden om die typisch astrologische stelling waar te maken.

99. Occultisme (hermetisme, esoterisme) (100)

Deze termen zijn in omloop. De enen vereenzelvigen ze; de anderen niet -
- Dr R. Frétigny, *Les sciences occultes*, in: M. Verneuil, *Dictionnaire pratique des sciences occultes*, Monaco, 1950, 11/41, meent dat het occultisme de 'primitieve' - verwarde, ondoordachte - vorm van hermetisme is dat hij definieert als het occultisme voor zover het op inwijding steunt

Beide - occultisme en hermetisme - zijn dan twee vormen van esoterisme, d.i. het voorbehouden van wat occultisme en hermetisme als object hebben, aan strikt-ingewijden.

Opm.-- Dit alles vanaf +/- 1880.

'Wetenschap' -- Frétigny weet natuurlijk dat de term "occulte wetenschappen" niet in de zin van de rationalistisch opgevatte term 'wetenschappen' te verstaan is. Zijn preciseringen omtrent het verschil zijn nogal aarzelend. Wetenschap voorziet. Wetenschap boekt resultaten. Ziedaar de twee opvallendste kentrekken die hij meent te moeten aanhalen.

Vijf domeinen (objecten). -- In die occulte wijsheden (een betere tem dan 'wetenschappen') ziet Frétigny vijf types.

1. De strikt wetenschappelijke richting. -- Van b.v. de traditionele astrologie (waarvan hij, o.c., 35, zegt dat "geen twee astrologen het eens zijn inzake de duiding van een thema waarbij het altijd intuïtie is o.g.v. een menigte voorschriften") wil de wetenschappelijk-astroloog tot een strikt wetenschappelijke astrologie komen.

2. De psychische richting. -- Deze neemt als object de studie van de paranormale vermogens. Daarin, met M. Verneuil, meent hij dat de mantiek, het vermogen te zien, centraal staat.

3. De mantische richting. -- Dat lijkt - de tekst van Frétigny is duister - de mantiek te zijn voor zover steunend op een onderbouw ('support') die aanleiding ('prétexte') is tot 'zien'. Zo b.v. bij het pendelen.

4. De magische richting. -- Deze neemt als object het (willen) inwerken op iets (mens, voorwerp) met occulte middelen.

5. De filosofisch-religieuze richting. -- Deze tracht - b.v. uitgaande van de traditionele mythen - tot een soort metafysiek of ontologie van het heelal te komen met inbegrip van wat de “occulte wetenschappen” of althans praktijken ons kunnen leren.

Besluit. -- Het esoterische domein is zo ingewikkeld dat iedere indeling mank gaat. Maar ... beter met een verbeterbare indeling werken dan met geen indeling. Er is immers zo een begin van ordening.

NA101

100. *Le matin des magiciens* (101)

Bibl. st. :

-- J. Bergier, *Je ne suis pas une légende*, Paris, 1977, 203/211 (*Le matin des magiciens*); -

-- J. Dumur, *Entretiens avec Jacques Bergier (Le dernier des magiciens)*, Lausanne, 1979, 53s.

-- Met Louis Pauwels schrijft Bergier ‘*Le matin des magiciens*’ dat in 1961 verschijnt. Sindsdien werden ruim twee miljoen exemplaren verkocht (waarvan ruim vierhonderdduizend in de Sovjet-Unie).

Terloops: Bergier spreekt elf talen waaronder Hebreeuws en Russisch. Was op zestienjarige leeftijd prof aan een universiteit. Hij is bovendien snellezer.

“Al wat *Le matin des magiciens* vertelt, is waar maar geeft verre van alles weer”.-Inderdaad: het boek onthult zeldzame dingen. Wij laten Bergier aan het woord.

Na wereldoorlog II (1940/1945) hebben alle regeringen die Hitler bestreden, mij haar “FF-dossiers” laten raadplegen. “FF” is de verkorting van het Engels “*File and Forget*”: “Plaats in een dossier en vergeet”.

Zo’n dossiers behandelen dingen die men niet begrijpt. Alle regeringen hebben er en ik ben één der zeldzamen die ze alle heb kunnen raadplegen.

Gevolg: dat maakt heel wat inlichtingen uit! -- Ik heb immers onder wereldoorlog II een aantal diensten bewezen. Daardoor kon ik de kopstukken der inlichtingendiensten als mijns gelijken behandelen. -- De FF behandelen eigenlijk dingen die niet landsverdediging aangaan en dus heeft iedereen me

ze laten raadplegen. Zij bevatten werkelijk bevreemdende dingen. Daarin heb ik de stof gevonden voor *Le matin des magiciens* en ... voor omtrent vijftien andere boeken.

Opm.-- Een aantal lezers/ lezeressen beweren dat *Le matin des magiciens* fantastische dingen verkoopt. Bergier die dat weet, reageert met zijn ware bronnen aan te halen.

Een wereldsucces. -- *Le matin des magiciens* is één der basiswerken van New Age. -- “Waart gij een half uur eerder aangekomen, dan hadt gij een jonge man drie dozijnen van *Le matin des magiciens* zien kopen om ze aan zijn vrienden uit te delen” zei de directeur van Brentano’s, Fifth Avenue, New York, afdeling pockets, tot Bergier.

Een Russisch astrofiscus organiseerde gespreksgroepen om over het boek te discussiëren zodra uittreksels in Russisch verschenen waren in *Wetenschap en religie* (een Sovjet-tijdschrift).

NA102

101. Een goeroe (102)

Bibl. st.: A.J.D., *Le mahatma Agoumya Paramahansa et ses pouvoirs occultes*, in : *Revue de monde invisible* 1907/1908, 126/130.

Wij kiezen opzettelijk oudere voorbeelden om te bewijzen dat de problematiek van het occultisme vooral sedert de tachtigerjaren van de 19de eeuw inzette en niet dateert van een eeuw later met New Age.

Steller haalt *The Progressive Thinker* (Chicago) aan, die een lang artikel besteedt aan een Hindoe die in New York ophef maakte. Paramahansa is goeroe, wijsheidsleraar. Het heet ‘mahatma’ (letterlijk: maha, grote, atman, ziel), een titel voorbehouden aan “grote meesters” in het Oosten. Denken wij aan mahatma Gandhi b.v. -- Paramahansa is thuis in de Veda’s, de heilige schriften in India.

***The thinker.* -**

Hij was nauwelijks in New York aangekomen, toen een arts - een gekende - hem een onderhoud vroeg: hij wou de macht die Paramahansa beweert te hebben over zijn polsslag, toetsen. Uit eerbied voor gemeenschappelijke vrienden ontving de goeroe de arts. Hij legde zijn hartslag stil. Totdat de

sceptische arts - verschrikt - hem smeekte daarmee niet verder te gaan uit schrik dat hij zich de dood zou aangedaan hebben. -- Dat amuseerde de goeroe zeer.

Waarop de goeroe. -- Zijn wil was 'absoluut'. Hij werkte samen met "een kracht die alles in deze wereld beheerst". Dankzij "de bron van het weten" staat alle kennen voor hem open alsook alle macht dankzij "de alom aanwezige wil". -

Opm. -- Dergelijke abstracte begrippen worden wel eens meer door oosterse denkers gehanteerd. Zij blaken van ontoetsbaarheid.

The thinker.-

Het Chicago-blad legt een harmonie der tegengestelden bloot. Enerzijds gedraagt hij zich, binnen zijn demonstratief optreden met een 'oosterse' kalmte en innerlijke vrede. Maar anderzijds is hij "aan verschrikkelijke woede-aanvallen onderhevig zodra er een... schijn van miskenning van zijn 'waardigheid' aanwezig is. Met name: een vriend van steller van het artikel in *The Thinker*, die één van zijn leerlingen is, vertrouwt hem toe: "Terwijl hij voor de buitenstaander eruitziet als iedereen, nl. prikkelbaar en rusteloos, blijft zijn innerlijke vrede rein en zuiver (...)". Zo'n gedrag is maar begrijpelijk voor degenen die zijn graad van wijsheid bereikt hebben (zegt de leerling).

NA103

102. Castaneda. De 'goeroe' van New Age (103)

Carlos Castaneda (1925/1998) was Braziliaan maar week uit naar de VSA. Studeerde etnologie aan de universiteit van Los Angeles.

1968.-- Met een boek - *Het duivelskruid en de kleine rook* - werd hij ineens wereldberoemd. Het is het 'verhaal' van zijn ontmoeting met een oude Indiaan in Mexico, Juan Matus, die hem inwijdde in een meer dan tweeduizend jaren oude occulte wereld d.m.v. hallucinogene drugs Hij 'zag' doorheen vervoeringen en panieken b.v. reusachtige insecten of veranderde in een raaf.

Hij drong in ons Nederlandstalig gebied door o.g.v. *C. Castaneda, De lessen van Don Juan*, Amsterdam, De Bezige bij, 1972, en id., *Een aparte werkelijkheid*, in 1973.

Opm.-- In bepaalde groepen van Indianen stond de kennis en de teelt van drugs-bevattende stoffen op een zeer hoog peil (vgl. *Furst, Flesh of the Gods*). Men verwarre dus niet het gebruik van psychedelische werkstoffen met een 'primitieve' of zelfs ontaarde levenswandel. Daarvan gaat Castaneda door als één van de bewijzen. -- Wat niet belet dat *Timothy Leary, De psychedelische ervaring*, Amsterdam, 1969, aanleiding gaf tot voorbehoud.

M.a.w.: niet iedere 'bewustzijnsverruiming' o.g.v. b.v. de amanita muscaria, nachtschade, doornappel, papaver e.d.m. staat borg voor enkel hoogstaande ervaringen, zgn. piekervaringen. -- Castaneda in alle geval ziet er de "hoogste graad van wijsheid en weten" in, die hem "verscheidene toestanden van "de aparte werkelijkheid" leerden kennen.

Onthaal. -- Dankzij de psychedelische (letterlijk: toestanden der ziel (psuchè) tonende (dèloo)) generatie of liever laag bij de beatniks en de hippies der zestigerjaren werd Castaneda een bestseller. Hij heeft miljoenen aanhangers de wereld rond. Na 1968 ging hij met experimenteren door en publiceerde nog negen boeken, vertaald in 17 talen.

Zijn antropologische collega's echter vonden er een mengsel van etnologie, paranormologie en boeddhisme in. Meer nog: zij vonden nooit de Yaqui-indiaan Juan en beschuldigden hem van fictie.

"De dood is de grootste vorm van vreugde. Daarom stelt men de dood uit tot op het levenseinde" zei Castaneda. Hij stierf zoals hij leefde: teruggetrokken, geheimzinnig, mysterieus. In Californië. Zijn as werd in de Mexicaanse woestijn verstrooid.

NA104

103. "Geen religie. Wel spiritualiteit" (Paulo Coelho) (104)

Bibl. st.: Paulo Coelho, in: *Le courrier de l'Unesco* 1998: mars, 34 / 37.--

Wij vatten het interview samen. - P. Coelho, *L'alchimiste*, Paris, 1992, van de Braziliaanse schrijver Coelho, is een wereldsucces geworden met zijn tot op heden zowat tien miljoen exemplaren. Samen met de daaropvolgende werken (o.m. de geromanceerde biografie van de profeet Elias (1 Kon. 17/19) in *La cinquième montagne* (1998)) heeft dit hem (nov. 1997) gebracht tot "bijzonder raadgever (inzake "Wegen van het geloof" (vooral inzake religie-oorlogen))" van de algemene directeur van de Unesco.

1. De ‘existentialistische’ vrijheid van de gewezen hippie en gauchist.

Rebellie - niet voor het hele leven of zonder voldoende reden of rem, wel tegen de vrees voor iedere verandering die het banen van de individuele weg afremt - is het hoofdmotto van Coelho.

‘Existentialistisch’ is vrijheid voor zover - zoals J.-P. Sartre indertijd voorstond - de mens als wezenlijk vrij wezen gedefinieerd wordt. Wat ertoe aanzet de geworpenheid, d.i. de feitelijke situaties die onze bestaanswijze definiëren, welbewust te trachten te relativiseren om zich ertegenover ‘vrij’ te weten.

De strijd, door dat type van vrijheid te voeren, begint in het eigen gezin: “Mijn moeder heeft zich altijd verzet tegen mijn persoonlijke lotsbestemming”. -- “Ik ben door de jezuïeten opgevoed. Dat is de beste manier om het geloof totaal te verliezen omdat God u opgelegd wordt. Ik heb het katholieke geloof verlaten uitgerekend omdat het mij opgelegd werd”.

Opm.-- Wie herinnert zich hierbij niet de levensloop van talloze jongeren, inzonderheid die van rock- en popfiguren? Hiermee baadt Coelho in het anarchistisch klimaat van heden.

‘Religie’. -- Coelho heeft zo zijn eigen definities. -- ‘Religie’ is, in zijn taalgebruik, enkel het collectief aspect van zijn ‘spiritualiteit’.

Op zekere ogenblikken voelt men een behoefte aan b.v. in groep bidden of aanbidden. “Doch het is niet die religie die ons de weg naar God toont”. “Volgens de Bijbel behoort men God als Vader te aanvaarden. Ik ben er eerder toe geneigd tegen hem te vechten (...) om beetje bij beetje tot bij hem te geraken”.

Besluit. -- Men ziet het: het typisch moderne individualisme (weliswaar in de postmoderne graad ervan) is hier aan het werk.

NA105

104. De spiritualiteit van “de alchemist” (105)

Volgens één duiding is de traditionele alchemist weliswaar met b.v. metalen bezig buiten hem om ze om te vormen terwijl in feite het om de omvorming van hemzelf gaat. Coelho zegt dat de basisstructuur van *De*

alchemist door hem aangetroffen werd in Duizend en één nachten: een held zoekt ver van zichzelf weg een verborgen schat om deze te langen laatste in zichzelf te (her)vinden. -- Dit model draagt Coelho over op 'spiritualiteit', d.i. de individuele religie.

De individuele 'legende' (zo zegt hij het) volgen. -- In eerder magisch-poëtische taal brengt Coelho in het boek ons vier hoofdthema's bij.

1. De individuele legende. -- Dit is buiten de rabbijn, de imam, de priester om op eigenmachtige wijze "de transcendentie" (versta: het heilige) of 'God' (wat dat in de vage taal van Coelho ook mag zijn) zoeken.

2. De wereldziel. -- De wereld is meer dan wat b.v. louter fysische wetenschappen zien. Hij is een alomvattend ontastbaar geheel, d.i. de wereldziel.

Opm.-- Hiermee gebruikt Coelho een traditionele term die eigenlijk het alom aanwezige fluïdum in de kosmos aanduidde. Meteen is dit de naam voor zijn holisme.

3. De taal der tekens. -- De 'droom' die ieder van ons met de wereldziel 'verbindt', kan zich voeden aan de tekens waarmee de weg tot 'God' is bezaaid. Tekens die ons direct contact met 'God' verzekeren.

4. Het eigen hart volgen. -- Geleid door de droom die ons met het geheel verbindt, is het noodzaak de eigen individuele weg te volgen.

Ziedaar - in de hem eigen termen, zoveel mogelijk - wat Coelho aan boodschap te bieden heeft. Hij heeft, als anarchistisch schrijver, afkeer van mensen die zich in een veilige sociale positie laten vastroesten en het geheel waarin zij eigenlijk leven als spirituele mensen, 'vergeten'. Hopelijk doet hij dit niet als raadgever bij de Unesco!

Opm.-- Als Bijbels gelovigen kunnen wij verwijzen naar *Jer. 31: 29/34*, waar de grote profeet een tijdperk voorspelt waarin de mensen God direct (zonder religie-leraars) zullen kunnen 'kennen' (d.i. intiem omgaan),- doordat God zelf in hun ziel zelf aanwezig zal zijn. Had Mozes, vóór hem, niet reeds uitgeroepen: "Ach! Kon heel het volk maar profeet (intiem vriend van God) zijn doordat God het zijn 'geest' (levenskracht, eigen aan al wie intiem met God omgaat) schenkt"? Wat ook *Joël 3:1/2* zegt.

105. Alchemie (alchimie) (106)

Bibl. st. :

-- J. Bergier, *Je ne suis pas une légende*, Paris, 1977, 167/180 (*La sainte alchimie*) ;

-- J. Dumur, *Entretiens avec Jacques Bergier (Le dernier des magiciens)*, Lausanne, 1979 ; 70ss. (*L'alchimie*).

De alchemie lijkt een oeroude natuurkundige activiteit geweest te zijn die haar 'geheimen' goed wist te bewaren. Wij beperken ons tot J. Bergier (1912/1978), afgestudeerde van de Faculté des sciences en de Ecole nationale supérieure de chimie, thuis in vorserswerk (1947: eerste brevet inzake elektronische afkoeling van kern-zuilen).

1938.-- Helbroner overtuigt de zeer sceptische Bergier, die alchemie 'bijgeloof' heette, van de werkelijkheid ervan door naar het Genootschap der Negen Onbekenden in India te verwijzen die aan Yersin de formule en de stalen van serums tegen pest en cholera bezorgd hadden. Bergier begeeft zich daarop aan alchemie (leert o.m. Fulcanelli kennen).

Bergier: de alchemie is een echte wetenschap in de zin van "activiteit inzake materie en energie, formuleerbaar in structuurformules en voor toetsbare voorspellingen vatbaar".

"Ik had een algemene theorie omtrent de alchemische ervaring uitgewerkt. De Tsjechische Academie voor wetenschappen nam ze over die het noodzakelijk katalytisch (scheikundig proces beïnvloedend) product ("de filosofale steen") aanmaakte en opstuurde. - Ik deed de proeven over: ik vormde natrium (Na), in gewoon keukenzout, om in een zeldzaam metaal beryllium (Be, vroeger glucinium).-- Na zes maanden van zo'n proces besloot ik: beryllium is het basisbestanddeel van smaragd (emerald). Het basisdocument van de alchemie heet "De tafel van smaragd". - Wat verklaart dat de oude Egyptenaren helmen hadden in berylliumbrons".

Bergier.-- Hij verwijst naar de golfmechanica die stelt dat een natuurkundig iets niet op gewone wijze kan gelokaliseerd worden: zo b.v. elektronen buiten het atoom bevinden zich eveneens binnen de kern. Gevolg: d.m.v. scheikundige bewerkingen kan men de kern omvormen (Mössbauer).

Opm.-- Goud aanmaken op alchemische wijze valt veel te kostelijk uit: het is simpeler het in de natuur op te sporen.

Levenselixir. -- “Zoiets bestaat zeer waarschijnlijk. Eugène Consiliet beweert dat hij ‘onsterfelijken’ o.g.v. zo’n door de alchemisten begeerd elixer ontmoet heeft”. Aldus Bergier.

NA107

106. Bio-energie (1047)

Bibl. st.: G. Hadjo/ R. Sünder, *La nouvelle frontière de l’invisible*, Paris, 1991.

De bio-energetiek bevindt zich op het snijpunt van al wat occulte materie, energie en informatie geldt, enerzijds, en, anderzijds van de gevestigde natuurkunde.

Het Kirlian-effect. -- Bekend is, in beperkte open middens, het voorval.

1939.-- In Krasnodar herstelt de Russische elektriciën Semyon Kirlian de elektriciteit in een ziekenhuis. Vanuit de pas herstellende hoogfrequente generator doorvaart hem plots een ontlading. Zij deert hem in niets maar ontwikkelt een bundel kleurige stralingen. -- De dag daarop doet hij het experiment over: op een fotografische plaat legt hij zijn hand. ‘s Avonds stellen hij en zijn vrouw Valentina vast dat de hand perfect is afgebeeld maar met een stralingengordel omgeven. -- Later proberen de Kirlian’s het uit met bladeren van planten b.v.

Bio-energie. -- Deze ‘elektronfotografie’ (Navratil in 1889) legt een soort wetmatigheid bloot: “Een biologisch lichaam (plant, dier, mens), indien gesitueerd binnen een elektromagnetisch veld (geproduceerd door een elektrische generator), werkt in op de stralingen ervan”.

Modulering. -- De stralingen verschillen al naar gelang van de toestand van het biologisch lichaam. Inzake mensen: goede of slechte gezondheid, psychisch evenwicht of onevenwicht, volkomen kalmte of gemoedsschok, verliefdheid of niet e.d.m. doen de omvang, de kleuren en de richting der stralingen verschillen (‘modulering’).

Informatie. -- Ofschoon de wetmatigheden van enkeling tot enkeling kunnen verschillen - éénzelfde rode kleur b.v. kan bij het ene individu iets anders betekenen dan bij een ander -, toch - mits deskundig geduid - verschaffen de bio-energetische foto's echte informatie.

Onthaal. -- De gevestigde vakwetenschappers - op uitzonderingen (Rémy Chauvin b.v.) na - beschikken niet over de nodige openheid van geest (= de noodzakelijke en voldoende axiomata) om de bio-energetische fenomenen werkelijkheidsgetrouw te duiden (o.c., 20/24). Wel kennen de VSA en de gewezen Sovjetstaten baanbrekende figuren en instituten (vaak niet ver van de staatsveiligheden) die aan - wat Angelsaksers heten - "bioenergetic analysis" doen.

NA108

107. Sovjetwetenschappers en inwerken op dieren en mensen (108)

Bibl. st. : *J.P. Girard, Psychic, Le pouvoir de l'esprit sur la matière*, Paris, 1996, 193.

Steller, een zeer begaafd psychokinetisch baanbreker, bevindt zich in Bratislava (juni 1983) te midden van sovjetwetenschappers. Onder wie Yuri Sjestov.

In een hospitaalcenrum werd het effect van elektromagnetische stralingen op het bewustzijn onderzocht. Met een oscillator met eigen frequentie (18 kHz (kilohertz)), gemoduleerd door verschillende soorten onvoorzienbare geluiden. -- Indien men dat apparaat in de nabijheid van patiënten brengt, veroorzaakt het in hen wat op religieuze of mystische ervaringen lijkt.

Indien men met een elektromagnetische generator inwerkt op ratten, komt men ertoe **a.** ervoor vatbare ratten hartcrisissen te bezorgen, **b.** bij van zuurstof beroofde ratten hypoxie (zuurstofgebrek) te verminderen. Meteen verneemt Girard dat gelijkaardige experimenten met succes uitgevoerd werden op mensen die men aan hevige elektrische schokken onderwierp.

Beïnvloeding via paranormale weg van politieke leiders.

O.c., 184/185. -- Op 04.10.1985 vroeg men Girard op Mikhail Goroatsjev (toen algemene secretaris van de Russische communistische partij) die op die

dag in Parijs was, d.m.v. paranormale inwerking gunstig in te werken op afstand.

“Ik weiger. -- Desniettegenstaande vraagt men mij hetzelfde op 20.11.1985, toen M. Gorbatsjev Ronald Reagan, toen president van de VSA, in Genève ontmoette. Nieuwe weigering. Het betrof een gezamenlijke inwerking van meerdere ‘psychics’ (*opm.*: Engels voor paranormaal begaafden) in Europa en de VSA.

Het lijkt erop dat, indien men zich tot de feiten beperkt, die inwerking gelukt is. Met name: een analyse van Gorbatsjev’s gedrag in de loop van de weken daarop verraadt een echte gedragsverandering die toentertijd weinig voorzienbaar was. De geschiedschrijving zal het element ‘psychic’ moeten uitmaken”.

Opm.-- Wat Girard, die er iets van afweet, telkens weer opvalt, is dat de staatsveiligheden - KGB en CIA o.m. - zich intensief met paranormologie op wetenschappelijk niveau bezighouden en vooral met de wijze waarop op mensen via die wegen kan ingewerkt worden.

NA109

108. Transpersonale psychologie (109)

Bibl. st. : E. Pigani, *Interview* (Stanislas Grof, *La dimension spirituelle de la psychologie*), in : *Psychologie* 65 (1989 : mai), 22/25.

New Age verruimt het bewustzijn. Maar dit stelt een ‘verruimde’ psychologie voorop. Eén voorbeeldje.

Opm. -- Praag 1956: Dr. St. Grof onderzoekt de werkingen van psychedelische drugs (‘psychedelisch’, o.g.v. drugs verruimend).

1967/1973 in Spring Grove Hospital (Baltimore, VSA): als verantwoordelijke inzake psychiatrische vorsing zet Grof het onderzoek voort. -- Met een groepje beroepspsychologen (Abraham Maslow o.m.) sticht hij the Association for Transpersonal Psychology.

‘Transpersonaal’

1. ‘Persoon’, is hier - niet zoals bij de personalisten maar - in de zeer enge zin van “het ik voor zover het zich situeert binnen de smalle wereld van het

dagdagelijkse of eenzijdig rationele bezig zijn” gebruikt. Grof’s psychologie overschrijdt dit en dus heet ‘trans.personaal’ het enge ik van alle dagen overschrijdend.

2. De gevestigde - erg rationalistisch - verlichte psychologie (psychiatrie psychotherapie) - staat ‘exclusief’ t.o.v. al wat de horizon (versta: de axiomata) van de moderne, seculaire valwetenschappen overschrijdt of geraakt hoogstens tot een ‘reductieve’ i.p.v. een ‘instauratieve’ duiding ervan. De transpersonale psychologie is inclusief: zij staat open voor:

a. natuurwetenschap (kwantatheorie (Planck), relativiteitstheorie (Einstein)) -- moleculaire biologie en genetica, -- informatie- en communicatiewetenschappen, -- ecologie,

b. maar ook voor paranormologie en mystiek.

Grof: “Net zo goed als de mystici kunnen wij uitzonderlijke peilen van bewustzijn bereiken. Zonder daardoor abnormaal te zijn” (zoals rationalisten zo gemakkelijk beweren).

Humanistische. ja, transhumanistische psychologie. -- De humanistisch gerichte psychologie sloot zich, vooral in Californië, in de jaren na 1960 aan bij de stromingen die de spirituele dimensie van de ziel insluiten. Van die dimensie getuigen de ASC (altered states of consciousness) als b.v. yoga, boeddhisme, soefisme (Islamitische mystiek), kabbalistiek (Joodse mystiek) e.d.. Wat transhumanistische psychologie geeft.

Men kan New Age niet algeheel typeren zonder bij dat type van begrip van het zielenleven stil te staan.

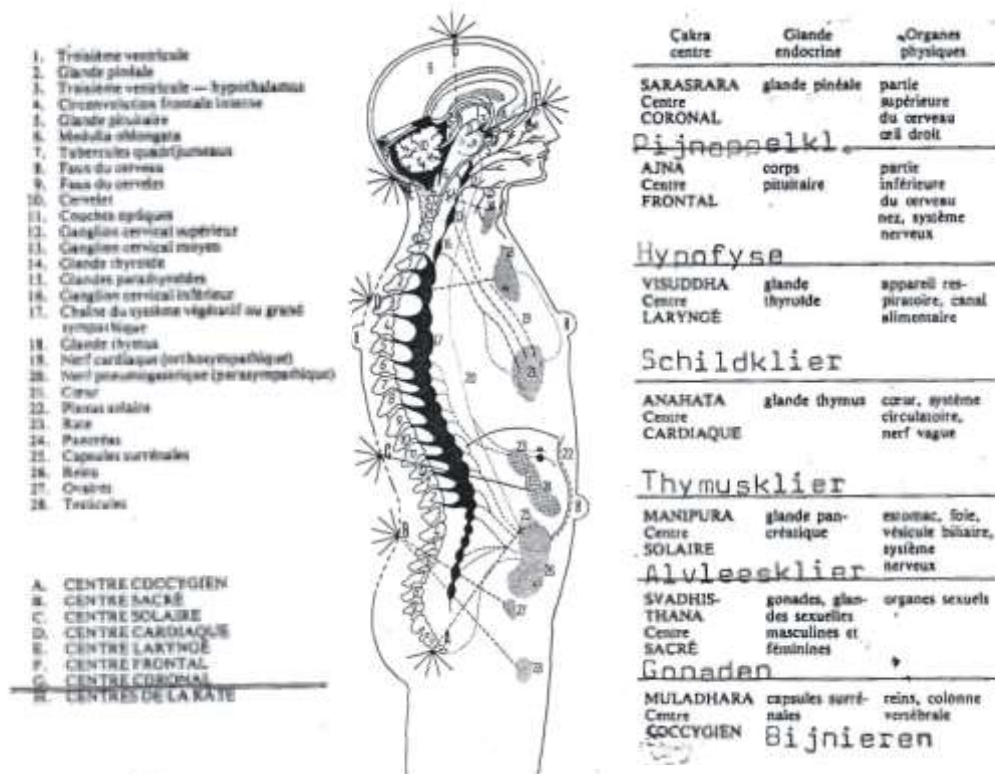
NA110

109. Laya yoga, de occulte structuur van het (ziele)lichaam (110)

Bibl. st. : M. Cocquet, *Les çakras (L'anatomie occulte de l'homme)*, Paris, Dervy, 1982.

Steller voegt er de oosterse namen bij. Want het boek is een versimpelde weergave van laya yoga (yoga der chakra's). -- De oosterse term, die men meestal niet vernederlandst, betekent 'wiel', beter 'wervelkanaal' (omdat de chakra's kanalen zijn waardoorheen het (ziele)lichaam of 'schim' (ijlstoffelijk lichaam der ziel) communiceert met het heelal (in beide richtingen). Men geeft daarvan in het Oosten vaak een afbeelding, een 'padma', lotusbloem (indien actief bedoeld), nl. in de vorm van een denkbeeldige bloem

Aantal. -- Oosterlingen en Theosofen zien er zeven: kruin (coronal), voorhoofd (frontal), keel (laryngé), hart (cardiaque), zonnevlecht (solaire), heiligbeen (sacré), stuit (coccygien). Een Japanse school - shigon - slaat het heiligbeen over maar let op de schouderchakra en de chakra's in de beide knieën. Nog andere strekkingen nemen kruin en voorhoofd voor één chakra. -- Dit zijn de voornaamste chakra's. Er zijn er nog gemiddelde en lagere. Men beperkt zich vaak tot de voornaamste.

110. Laya yoga, vervolg (111)

Opm.-- Cocquet's schema vertoont een tweeledige miltchakra (H).

Terloops: een middeleeuws exorcisme hecht aan de milt belang.

Prana.-- Het systeem der chakra's (of shakra's) geldt als een occult ademhalingssysteem dat 'prana' ('pra', buiten, en 'na', levensadem) uitwisselt met de omgeving van het biologische lichaam, ja, met het heelal. En wel zo dat, indien b.v. een chakra niet (goed) werkt, het biologische lichaam, minstens na een zekere tijd, kwalen vertoont.

Om het heilige, object der religies, goed te begrijpen, moet men prana, alom aanwezige (godgegeven) levenskracht, vooropstellen. Zoals gezegd (in onze algemene ontologie): het is een ijle (subtiele) stof, die een eveneens ijle energie (kracht, levenskracht) is en een structuur (informatie) bevat. Helderzienden 'zien' ze. Helder-gevoeligen (sensitieven) 'voelen' ze.

Opm.-- In de Bijbel komt prana ter sprake als 'ruah', gewoonlijk vertaald door 'geest' (denk aan geestrijke dranken) - *Gen. 6: 3; Gen. 6:17* - of als 'nefesjr ziel(estof)' die het biologische lichaam tot een levend lichaam maakt - *Gen. 2:7* -. Zie ook *Ps. 6:5* en vooral *Ps. 16 (15):10*. In *Wijsh. 12:1* luidt het: "Uw onbederfelijke 'geest', levenskracht, bevindt zich in alle dingen". Ons zielenlichaam 'ademt' letterlijk in Gods alom aanwezige levenskracht of "heilige geest".

Het zielenlichaam beheerst het biologische lichaam. -- Cocquet, o.c., 14, zegt dat de chakra's o.m. het endocriene klierenstelsel beheersen, d.i. tot stand brengen en gezond moeten houden. Of ook het zenuwstelsel, zoals hij beweert, datzelfde systeem beheerst, laten wij voor zijn rekening. Wel is er beïnvloeding natuurlijk.

Zielelichaam en bewustzijn. -- Levenskracht is beïnvloedbaar door ons denken, -- bewustzijn, aandacht (intentionaliteit). Vooral in de zin van "positief denken". Het oosterse samayamasysteem omvat trataka, het leren de aandacht op één gegeven richten. Dit ontwikkelt zich driedelig dharana, de versterkte graad van trataka, -- dhyana, de mediterende stap ervan, -- samadhi, de hoogste graad van mediterend bewustzijn.

In de verbinding van laya yoga (bewustzijnsoefening) en tantra (seksuele meditatie) stijgt de levensenergie van het geslacht, kundalini, omhoog.

Opm.-- Ons westers zich versterven (ascese) en mystiek (mediterend doordringen tot de andere wereld) betreffen hetzelfde zielelichaam maar bij ons werd daar zo goed als nooit verder op ingegaan.

NA112

111. Beendermagie(en) (112)

Bibl. st.: *M. Chia/ M. Chia, Nei kung de la moelle des os*, Paris, Trédaniel, 1991 (het Amerikaans origineel dateert van 1988).

Nei kung is een taoïstische methode waarvan de oorsprong teruggaat op de VII-de eeuw voor Christus in China (Laotse). -- “Nei kung” betekent “met de innerlijke energie te werk gaan”. In het Chinees “met tsji (sji, shi) werken”. De levensenergie in en rondom ons staat centraal. Ademhalingsoefeningen zijn er niet bij. Wel bewustzijnsconcentratie, voorstellingen koesteren samen met - typisch voor beender(merg)-magie - diepgaande kennis (liefst wetenschappelijk) en aanvoelen van lichamelijke en zielenprocessen, -- vooral voor zover het beendermergstelsel op het spel staat.

Opm.- Wij laten een heel stel meningen der beide stellers voor hun rekening en beperken ons tot het voor ons, westerlingen, zinnige.

Iets over het beenderstelsel. —

Beenderen als zeer doorlatend ‘ademen’ o.m. zuurstof, voedsel, bloed maar ook levensenergieën in en uit. Dit doorheen huid, spieren, pezen. -- In de eerder ‘lange’ beenderen - armbeenderen, dijbenen, scheenbenen - ontstaan rode bloedcellen. In de eerder ‘korte’ beenderen - schedel, schouderbladen, borstbeen, bekken - ontstaan witte bloedcellen. Beide soorten worden in het merg aangemaakt.

Beenderen, indien gezond, bevatten meer rood merg dat bloedcellen aanmaakt, terwijl het gele merg vet aanmaakt. Het ‘vet’ situeert zich in het midden van een been, terwijl het rode merg zich in de beide uitersten situeert.

rood geel rood

Hoe ouder men wordt des te meer het gele merg (vet) plaats inneemt. -- De taoïsten hadden sinds lang door dat veroudering kan tegengewerkt worden door het 'ademen' der beenderen met het bewustzijn en diens beheersing van 'tsji' (levenskracht) vooral (dieet b.v. heeft natuurlijk ook belang) te beïnvloeden. Dat uitgerekend is het axioma.

O.c., 26s., zegt: "De verzorging van de levenskracht is het hoofddoel van tao (Chinees: 'daoe', 'daü') voor zover genezend". Met de innerlijke kracht te werk gaand (nei kung) wordt dit axioma op het beendermergssysteem geconcentreerd. Zo dat meer rood merg aangemaakt wordt en geel merg vermindert. -- Verder gaan wij daar hier niet op in gezien de zeer ingewikkelde methode(s). Hier gaat het om 'het principe' of axioma.

NA113

112. Holistische geneeswijzen (113)

Bibl. st. : J. V.- Manevy, *Nouveau (La médecine holistique)*, in: Vital (Paris 106 (1989 : juillet), 45.--

"Gedurende de voorbije lente was de holistische geneeskunde voorpaginanieuws. Vooral op "le Congrès des médecines douces de Lausanne" (Mednat). Ook n.a.v. le Salon des médecines douces de la Porte-de-Versailles (Paris) Maar het blad vertelt meer.

De eerste holistische kliniek. -- In het kasteel van Cambous (nabij Montpellier) opende de eerste kliniek in holistische zin haar deuren.

a. Het is een feit dat "genezers/ genezeressen", magiërs, esoterisch-verzorgers, -- kwakzalvers ook, inspelen op de klaarblijkelijke leemten van de gevestigde geneeskunde. Daarin treedt een heropleving van het obscurantisme (achterlijkheid) aan de dag.

b. Daarom grijpen echte artsen naar een uitbreiding van de geneeskundige vorming: zij worden homeopaten, acupuncturisten, mesotherapeuten, osteopaten, naturopaten, fyto- en aromatherapeuten. Zij wenden muziek licht en kleuren als therapie aan. Zij leren "de nieuwe

diëtetiek”. “Une médecine qui réconcilierait la science et l’empirisme (*opm.*: voorwetenschappelijke ervaring), le rationnel et irrationnel, le savant et le mage”.

M.a.w.: de keiharde, sterk natuurkundig gerichte medische wetenschap gecombineerd met de “zachte/ alternatieve/ natuurlijke geneeswijzen”. Typisch New Age en holistisch.

Opm. -- Er zij verwezen naar *P. van Dijk, Geneeswijzen in Nederland en Vlaanderen*, Deventer, 1976-1, 1986-7.

Acupunctuur, antroposofische geneeskunde, auriculotherapie, celtherapie, chiropractie, christian science genezing, elektro-acupunctuur, enzymtherapie, gebedsgenezing (o.m. pinksterbeweging (charismatische beweging)), homeopathie, hydro- en balneotherapie, iriscopie, kruidengeneeskunde, manuele therapie/ geneeskunde, massa-ge, mazdaznan, medische astrologie, natuurgeneeskunde (een veertigtal methoden), neuraaltherapie, oosterse geneeskunde (waaronder macrobiotiek, shiatsu, drukpuntmassage, yaya, do-in, tai tsji), paranormale geneeskunst, voedingstherapieën (o.m. moerman en vele andere vormen), volksgeneeskunst, yogatherapie,-- een verzamel-hoofdstuk waarin b.v. ayurveda, sofrologie, autogene training, Tibetaanse geneeskunst e.a. ter sprake komen.

Een merkwaardig procent der bevolking raadpleegt én medische wetenschappen én alternatieven.

NA114

113. Feng shui (ruimte-acupunctuur) (114)

Bibl. st.: *I. Cerboneschi, Le Feng Shui*, in: *Le Temps* (Genève) 26.03.1998. Voor een grondige studie: *A. Thompson, Feng Shui*, New York (St. Martin's Griffin).

De New-Agers voerden deze mode in de VSA in alsook enkele sterren. Niemand minder dan Bill Clinton, de president, veranderde de beroemde ovale zaal in het witte Huis volgens Feng Shui. Volgden Engeland (Feng Shui for Modern Living is het blad), Frankrijk, Duitsland, Zwitserland. Zo in Genève waar Piaget International de hoofdzetel (uurwerkmakerij) - onder invloed van de algemene directeur die vijf jaar in Hongkong woonde, “waar

Feng Shui tot het dagelijkse leven behoort” feng shui inrichtte (bureeldeuren veranderen, planten plaatsen, muren verplaatsen, bureel zo plaatsen dat men het oosten aan zijn rechterzijde heeft). Zo deed British Airways nog meer: de nieuwe hoofdzetel werd radicaal feng shui ingericht (het glazen dak alleen kostte 250.000.000 pond sterling). -- Men ziet het: New Age grijpt om zich heen.

Een definitie. -- Feng Shui (uitspreken: Fong Shoi of ook Fung Shway) beantwoordt aan wat in India Vastu Shastra en bij ons geobiologie heet. De term vertaald luidt “Wind en water”. -- Uw huis, uw bureel b.v. situeren zich in een (kosmische) configuratie. Wanneer uw huis of bureel niet goed gesitueerd is in die configuratie stoort dit het juiste, harmonieuze doorstromen van ‘tsji’ (ook: chi of shi) de alom aanwezige levenskracht. -- De aarde immers is een netwerk van energiestromen - de acupunctuur leert hetzelfde maar op kleine schaal omtrent ons lichaam - die men behoort te stimuleren om tot de ‘volheid’ of de ‘harmonie’ te komen. -- Dat verhindert b.v. depressies, ruzies, slechte levens- of werksfeer.

Feng Shui gebruikt als symbolen met levenskracht mythische dieren. Zo b.v. de tijger of de draak wier aders beantwoorden aan de aardenergielijnen (denk aan de “tellurische stromen” der geo-biologen). .

Opm.. -- De enen lachen ermee; de anderen nemen Feng Shui ernstig. Onder deze laatsten nemen de enen er enkel de voor westerlingen verteerbare elementen over (nogal wat architecten), terwijl de anderen er de hele religie of - als men wil - mystiek ook bijnemen en zo ‘orïentaliseren’. Er is dus uit het oosten meer dan yoga of acupunctuur overgewaaid.

NA115

114. Psychometrie: Wat een voorwerp ‘vertellen’ (prijsgeven) kan (115)

Bibl. st. : A. Puharich, *Les états seconds (Biologie du paranormal)*, Paris, 1976 (// Beyond Telepathy (1962)).

“Etats seconds” betekent “paranormale toestanden” van begaafden inzake buitennatuurlijke (en - in Bijbels verband - bovennatuurlijke) vermogens. Deze kunnen ingedeeld in:

a. Paragnosie (wichelend kennen) en **b. parergie** (wichelend inwerken op materiële (en andere) dingen). Puharich, als vakwetenschapper trachtte tot een biologische theorie terzake te komen. -- Staan wij stil bij wat hij vertelt inzake psychometrie, kennis via een voorwerp, o.c., 49ss.

1958.-- *Peter Hurkos* (1911/1988), ooit zeeman en huisschilder, ontdekt in 1941, na een ernstige val, dat hij buitennatuurlijk begaafd is. Hij is auteur van *Psychic* (1961). -- Men legt hem een verzegelde kartonnen doos met 'iets' in voor. Wij vatten zijn 'bevindingen' enigszins verkort samen.

1. Het sprong stuk. Explosie.
2. Lang geleden. Ik hoor een vreemde taal. Het is zeer oud.
3. Het heeft iets met water te maken. -- Ik weet niet wat het is. -
4. Ik zie een donkere kleur.
5. Het is niet rechtlijnig; wel onregelmatig.
6. Het heeft de vorm van zaagtanden. Zeer scherp.
7. Drie personen hebben het in hun bezit gehad. Ik ben er zeker van dat Ducasse het niet gekocht heeft. Men heeft het hem geschonken.
8. Het was hersteld.
9. Het is een aandenken.
10. Ik ben er zeker van dat de eigenaar van deze cilinder dood is. Niet Ducasse. Die stelt het goed.

De toetsing. -- Wijlen Dr St. Smith (Univ. of Washington) schonk aan Dr Ducasse (Univ. of Brown) het object. Ducasse vertrouwde het in een hermetisch gesloten verpakking toe aan Mr. Loring om P. Hurkos te laten psychometrisch optreden. Het was een kruikje in terracotta. Gebroken maar aaneengelijmd. Afkomstig uit de puinen van Pompei dat in 79 onder de assen van de vulkaan Vesuvius bedolven werd.

Benaderend juist. Of het een kruik was, kon Hurkos niet uitmaken. - Beweren dat hij meer wist dan Ducasse, gaat niet op". Aldus Puharich, die als hypothese stelt: Hurkos bezit het vermogen de geest van Ducasse te doen 'trillen' (*opm.*: informatie prijsgeven) via het voorwerp (in gesloten recipiënt dan nog) dat hij met de handen vasthield. -- Men ziet nu wat "wichelend kennen" is: het lijkt op cognitief aftasten.

NA116

115. 'Channeling' (mediumschap) (116)

Bibl. st.:

- E. Pagani, *Channels (Les médiums de Nouvel Age)*, Paris, 1989, 19s.
-- J. Verweyen, *Die Probleme des Mediumismus*, Stuttgart, 1928, gebruikt nog het gevestigde woord 'medium' (bemiddelaar/ bemiddelares):

"Mediumisme hetzij als algemeen occultisme hetzij als spiritisme behoort als deelfenomeen tot een strekking heden ten dage (*opm.*: 1928) die als mystiek (*opm.*: gezonde vorm van religie) of als mysticisme (*opm.*: de bedenkelijke vorm van religie) kan aangeduid worden". Verweyen, als prof aan de Universiteit van Bonn, besteedt een uitvoerig, wijsgerig boek van hoog niveau aan het fenomeen 'medium(n)isme' of bemiddelingsrol inzake religieuze en occulte informatie. Immers 'meson', Lat.: medium, betekende tussenterm, schakel, kanaal dat verbindt. Dit laatste vindt men terug in het modewoord van New Age in 'channel' dat eigenlijk 'kanaal' betekent,

Pagani. -- Rekening houdend o.m. met Jon Klimo, *Channeling (Investigations on Recieving Information From Paranormal Sources)* (1987) definieert 'channel' (gebruiken wij voorlopig dat modewoord) als iemand die ertoe in staat is informatie (versta: inzicht, waarheid omtrent gegeven 'data') **a.** door te krijgen en **b.** door te geven die als oorsprong heeft een ander niveau van bewustzijn (besef) dan dat eigen aan onze dagdagelijkse bewustzijnsvorm. De toestand waarin een channel doorkrijgt en doorgeeft, is ofwel een trancetoestand (vervoering) ofwel een meditatietoestand waarin een channel geheten persoon zijn (gewoon) ik en diens bewustzijnsvorm overschrijdt (*opm.*: bewustzijnsverruiming) zo dat die persoon het bewustzijn van andere wezens ontmoet (ontmoeting) of zich buiten hem bevindende energiebronnen in zijn lichaam laat indringen.

Bij dit laatste is het channel het instrument, kanaal, waardoorheen energieën van buiten hem/ haar zich veruitwendigen. -

Opm. -- Wat eigenlijk ook geldt van het bewustzijn van andere wezens (die zich via het channel veruitwendigen). Zo dat medemensen - al of niet occult begaafd - informatie en energie kunnen vaststellen e.d.m..

Opm. -- Contacten met het bewustzijn van andere op aarde levende personen of met het on- en onderbewuste gedeelte van die personen horen niet bij channeling. Zo b.v. telepathisch contact.

M. a.w.: de oud-Griekse term 'apokalupsis', Lat.: revelatio, krijgt in channeling een nieuw kleedje. Typisch voor New Age.

116. “De kleine stem” (117)

Bibl. st.: Eileen Caddy, *La petite voix (Méditations quotidiennes)*, Barret-le-Bas, 1994 (// *Opening Doors Within*, The Findhorn Press, The Park, Forres (Scotland), 1986).

Indien een punt op de aardbol in New Age ooit aantrok had (en nog heeft), dan het Schotse Findhorn, o.m. bekend en zelfs omstreden inzake zijn groentetuin die in armzalig zand tot verwondering van de omwoners toch lukte.

Doch hier gaat het om één der drie stichtende figuren: Eileen Caddy was inderdaad één der drie die de gemeenschap van Findhorn stichtten. (zij woonde er in 1994 nog steeds overigens). Adres: Findhorn Foundation, Accomodation Secretary, Cluny Hill College, Forres iv ORD, Scotland.

Een innerlijke stem. -- 1953. -- Eileen verneemt voor de eerste keer een boodschap en wel van binnen' uit. Een vredig stemmetje in haar is de bron.

-

Opm. -- Het fenomeen “innerlijke stem” is veel meer vaststelbaar dan de doorsnee mens bij ons vermoedt. De meesten die zoiets hebben, zwijgen om niet als ‘abnormaal’ of ‘opscheppend’ of zo afgemaakt te worden natuurlijk. - Eileen zelf heet die stem “de innerlijke god(heid)”.

De boodschap. -- Het boek bevat 365 mededelingen van de stem. Goed voor een meditatie iedere dag. In een heel simpele taal. Op het eerste gezicht erg bijbels maar vatbaar door ieder huidig mens met religieuze behoeften. Daarvandaan het succes.

06.07.-- “Vestig uw geloof en uw vertrouwen in mij en besef dat ik tegenover u nooit in gebreke zal blijven of u in de steek laten”.

02. 05.-- “Zonder liefde in het hart kunt gij deze ‘geestelijke’ weg niet vervolgen, want de liefde is de sleutel”. -- Deze twee uittreksels geven de grondtoon aan: de innerlijke God(heid) en de liefde.

Holistisch. -

21.03.-- “De lente is daar. Het nieuwe tijdperk (New Age) is er”.

26.10.-- “Er is niet juist één weg die de juiste is terwijl al de andere wegen vals zouden zijn”. Wat het holistisch pluralisme vertolkt.

14.08.-- “Zoals gij met uw gaven en specifieke talenten aan het geheel bijdraagt, zo ook ieder onderdeel van de puzzel van het leven dat, eens ineengestoken, het volmaakte geheel uitmaakt”.

13.08. “Leer aan de anderen denken, met hen delen, hun bezorgen wat gij graag zouwt hebben dat zij voor u doen”.

NA118

117. Zelfs een sacrament kan in hoge mate afgebouwd worden (118)

Bibl. st. : *F. Sagnard, intr., Clément d’Alexandrie, Extraits de Théodote, Paris, 1970.*

De H. Klemens v.an Alexandrië (+- 150/ 215), platoniserend kerkvader, las een werk of werken van een voor de rest onbekende Theodotos, een leerling van de Egyptische gnostieker Valentinos, wiens onderwijs zich situeert tussen 140 en 160. Klemens noteerde daar uittreksels uit, soms vermengd met eigen commentaren.

Gnosticisme. -- *J. Ries, Gnosticisme, in: P. Poupard e.a., Dictionnaire des religions, Paris, 1984, 644/658, zegt dat ‘het’ gnosticisme of kort weg ‘gnosis’ (wat ‘inzicht’, hier zelfs “dieper inzicht” betekent) een zodanig verscheiden fenomeen is dat strikte definitie ondoenlijk is.--*

Ondertussen staat vast dat:

- a.** gnosis is religie maar verdiept tot het occulte domein,
- b.** gnosis praktisch altijd ‘antikosmisch’ is (verwerping van deze duistere wereld in naam van de andere, lichtvolle wereld. Kentrekken die men ook in New Age terugvindt. -- Lezen wij.

Uittreksel 83. -- Normaal was het met vreugde het doopsel tegemoet te gaan. -- Maar vaak dalen tegelijk met sommige doopleerlingen in het water onreine geesten (akatharta pneumata). Zij vergezellen de gedoopte en met hem ontvangen zij het merkteken (*opm.*: occult kenteken). Iets dat die geesten voortaan onbeheersbaar maakt. - Daarmee mengt zich met de vreugde vrees.

-- Opdat nu alleen een reine (katharos) het water ingaat, zijn er vastentijden, smekingen, gebeden, (hand)opleggingen, kniebuigingen, want zodoende wordt de ziel uit “deze wereld” (...) gered. - De invloed der onreine geesten verklaart ook waardoor er onmiddellijk bekoringen zijn: zij ontspringen aan de bitter teleurgestelde geesten uit wier greep de ziel losgemaakt is (...).

Opm.-- Dat Theodotos als met gnosis begaafde zoiets ‘ziet’ (met een paranormaal zien), is binnen de gnosis normaal. Want gnosis is juist tot de paranormale uitgewerkte religie (o.m. sacrale kennis).

In alle geval: indien hij gelijk heeft dan verklaart dit het feit dat miljoenen christelijk-katholiek gedoopten van een doopselsacrament getuigen dat sterk indruist tegen de verwachtingen die de Bijbelse openbaring daarvan koestert. Het is alsof een mysterieuze factor ‘x’ het hele sacramentensysteem afbouwt. De ontkerstening die voor iedereen zichtbaar is, kan toch ook ergens een verklaring hebben die de sociologische overtreft.

NA119

118. Sjamanisme (119)

Bibl. st. :

-- M. Mercier, *Chamanisme et chamans (Le vécu dans l'expérience magique)*, St-Jean-de-Braye, 1987-2 ;

-- E. Dodds, *The Greeks and the Irrational*, Berkeley/ Los Angeles, 1966, 135 / 178 (*The Greek Shamans and the Origin of Puritanism*).

-- Zoals uit Mercier, o.c., 159/181 (*Le voyage*), blijkt, beoefent steller zelf de ‘reis’ (versta: zielereis of uittreding), eigen aan sjamanisme. Dat is de reden waarom wij hem bij voorkeur aan het woord laten inzake een praktijk die centraal is in New Age.

Steller haalt Ivar Lissnar, *Dieu était déjà là*, Paris, 1965, aan: “*Sjamanisme is het stel vele millennia oude kundigheden inzake:*

a. De ziel, de menselijke psyché, en

b. De uitingen van de levende natuur.

In dit heelal moet de sjamaan eerst thuis zijn vooraleer echte mirakels aan te kunnen”.

M.a.w.: de magie, bewerkster van ‘mirakels’, heeft als oorsprong “thuis zijn in het heelal”, d.i. de onderwereld, deze aarde en de hemel-ruimten.

Geografisch domein. - Noord-Siberië, waar de Siberische of Altaïsche volkeren zich situeren (Samoyeden, Toengoezen b.v.), geldt als de bakermat. Maar de Lappen, de Eskimozen, de Alaska-Indianen vertonen zeer gelijkaardige trekken terzake. Ook de Noord-Amerikaanse Indianen en de archaïsche stammen in Indonesië en Oceanië benaderen die religie.

Terloops: sjamanisme gaat samen met allerlei religies.

Inlijving en vervoering. -- De sjamaan/ sjamane is een 'channel', een medium. -- Bij inlijving treden geesten in het lichaam van de sjamaan. Doch, waarbij niet-ingewijden (die de keiharde toetsing overleefden maar met grote schade, gelijken daarop) zo'n inlijving op bezetenheid uitloopt, daar beheerst de sjamaan radicaal zijn ingelijfde geesten.

De geesten bedienen zich wel van hem maar misbruiken hem niet. Daarbij wordt de sjamaan begeleid door beschermgeesten. -- Bij vervoering 'reist' de uitgetreden ziel van de sjamaan in de onderwereld of in de hemelruimten (helle- en hemelvaart) b.v. om een zieke te genezen. In deze 'dissociatieve' (uiteengaande) toestand krijgt de sjamaan energieën (èn in formatie natuurlijk) die hem toelaten een zieke te (helpen) genezen. Dergelijke indrukwekkende magische prestaties werden door absoluut betrouwbare ooggetuigen (Sjirokogorov, Rasmussen b.v.) vastgesteld.

NA120

119. Sjamanisme, vervolg (120)

De sjamane. -- O.c., 33s..o -- De sjamanistische mythologie zegt dat de "eerste sjamaan" die op aarde verscheen, een vrouw was. Dat, oorspronkelijk, de "verwonderlijke krachten of vermogens" in de handen van het vrouwelijk element waren.

De Jakoeten, Ostiaken, Boeriaten en Toengoezen - bij wie de sjamanes talrijk waren - waren van oordeel dat de sjamane onbetwifelbaar superieur is t.o.v. de man inzake het bewaken van de gezondheid van de clan en de genezing van welomschreven ziekten (b.v. geestesstoornissen).

Toch zijn er bij de Siberische bevolkingen minder sjamanes dan sjamanen. Reden: de vrouw is op praktisch terrein minder beschikbaar. Zij heeft als strikte plicht het huishouden te doen (haar sjamanisme wordt niet

als verontschuldiging aanvaard). Verder: zij is regelmatig zwanger. Ook zij heeft perioden van 'onreinheid'.

De mythe dat de eerste sjamanistisch begaafde een vrouw is, zou kunnen verklaren waarom op de kledij - de liturgische kledij - van de mannelijke sjamaan een verwonderlijke versiering prijkt: een paar gewelfde metalen schijven, aan de borst opgehangen. Daar waar bij de vrouwen de beide borsten zijn. -

Opm.-- Waarschijnlijk als zichtbare tegenwoordig stelling van de eerste sjamane die nog steeds werkt. En wel doorheen vrouwelijke en ook mannelijke sjamanen.

In vele sjamanistische groepen toont dit mythisch feit zich op verrassende wijze. -- Men hecht veel belang aan de begaafdheden die bijzonder ontwikkeld zijn bij homoseksuelen.

Opm.-- Dit knoopt aan bij de mythe van de androgyn, de tweeslachtige eerste of oermens.

Verdere verrassende tekens: bij de Tsjoechtsjen zijn er de "zachtaardige mensen", een bijzondere klasse van sjamanen, aan wie de godheden, die de roeping van sjamanisme op autoritaire wijze opleggen, bevel gegeven hebben zich als vrouwen te kleden en vrouwelijke gedragsvormen na te bootsen.

Bij de Tonga kleden de sjamanen zich als vrouwen, laten zich het haar kappen als vrouwen, wrijven zich met oker in als vrouwen.

Besluit. -- Het lijkt erop dat sjamanisme en vrouwelijke levenskracht zeer nauw samengaan. Niet verwonderlijk dat waarnemers - Russen vooral vaststelden dat sjamanen, gesteld voor een zeer moeilijke opdracht, b v. het slipje van een zestienjarig meisje aandoen vooraleer de opdracht uit te voeren.

NA121

120. De godheid als mannelijk en vrouwelijk geduid (121)

Bibl. st. : Susan M. Setta, *quand le Christ est une femme (Théologie et pratique dans la tradition des Shakers)*, in: N.A. Falk/ R.M. Gross, *Le religion par les femmes*, Ed. Genève, 1993 (// *Unspoken Worlds* (1989)), 351/ 368.

Het boek omvat vierentwintig artikels die de sacrale rol van de vrouw in religies (van de oudste tot de recentste) spelen, belichten. Wij staan stil bij de theologie der Shakers.

Shakers. -- 1747. -- Jane en John Wardley stichten een basisgroep waar in de vervoering ('enthusiasm') een hoofdrol speelt (wat niet zonder beven en schokken verliep, vandaar de naam 'shakers').

Eindtijdleer. -- De klassieke Bijbel is het voetstuk. Maar omgeduid in radicaalfeministische zin. De shaker eschatologie beweert dat de terugkeer van 'Christus' nadert. 'Christus' is eerst eeuwen geleden, verschenen in de historische figuur van Jezus. Shakers verwachten dezelfde 'Christus' in de persoon van een vrouw. Om de verlossing af te maken.

Ann Lee (1736/1787). - Met haar man, Abr. Stanley, wordt Ann Lee lid in 1758. Zij begon als gewone leerlinge. Doch alras beweerde zij, o.g.v. "goddelijke openbaringen" als medium, dat zij de tweede en dus vrouwelijke 'Christus' was.

Let wel: Ann was zeer occult begaafd: zij was genezeres en vooral bezat een verpletterende gave om de ware bedoelingen van (soms hypocriete) medemensen te doorgronden. Wat niet weinig haar gezag onderbouwde.

Sinds Eva en haar zondeval die "de man", Adam, meesleurde, was de vrouw aan de man onderworpen. Met reden. Doch Ann Lee, als de eindtijdopenbaring van 'Christus', zou gelijkberechtiging doordrukken en de eerste zonde (een zonde van seks) ongedaan maken in het kader van "het rijk Gods op aarde". -- Zo werd mettertijd Ann Lee geduid als medeverlosseres met Jezus.

Theologisch fundament. -- Shakers gaan terug op *Gen. 1:27 (5: 1/2)*. - - "God schiep de mens naar zijn beeld. (...). Als man en vrouw schiep hij hen". Volgens de Shakers kan dit maar indien God zelf én mannelijk én vrouwelijk is.

Opm.-- In Engeland begonnen werd het shakerism in de VSA verder keihard in bovengenoemde zin uitgewerkt. Nog heden bestaat het in de vorm van communes.

121. Astrologie (122)

De term “New Age” is van astrologische oorsprong. Dat alleen al zou een reden kunnen zijn om er even bij stil te staan want de stelling is dat wij, geleidelijk, in “een nieuw tijdperk” komen, planetair en misschien kosmisch gezien.

Doch er is meer: astrologen stellen dat zij o.g.v. ons individueel sterrenbeeld, d.i. het dierenriemteken waarin de zon zich bevindt op het juiste moment van de geboorte, aangevuld met zoveel mogelijk andere gegevens, “heel wat” (karakter, lotgevallen) kunnen ‘wichelen’ (gissen).

Wij zeggen wel ‘wichelen’, want “astra inclinant sed non dictant” (hemellichamen neigen maar leggen niet op). Anders gezegd: eventualisme (“Het kan eventueel zo zijn”).

Zoals *D. Martin, Psycho (Une question de karma)*, in: *Femina* 22.11.1991, 66, zegt, i.v.m. Hindoe astrologie (die weer een ander accent legt dan de onze), dat “er slechts stukjes informatie uit de bus komen bij een horoscoop”. In termen van logica: **a.** Steekproeven, **b.** die een gedeeltelijke kennis van de totaliteit van het gevraagde (karakter, lotgevallen) verschaffen.

Geocentrisme.-

Sedert Galilei vooral spotten natuurkundigen (sterrenkundigen) met het geocentrisme der astrologen. Alsof dezen dit niet zouden weten! Immers welbewust identificeren astrologen zich, kosmisch, met ruimtevaarders die zich altijd al ergens binnen het natuurkundige heelal situeren. Praktisch: wij beleven het heelal der natuurkundigen “vanuit de aarde”. Al de steekproeven dus die vanuit dat zeer beperkte standpunt en interpretatiepunt genomen worden in b.v. ons karakter of onze lotgevallen (of die van b.v. planten, dieren, -- dingen), zijn aan voorbehoud onderhevig. Dat weten alle astrologen sinds eeuwen zeer goed.

Fatalisme? Neen! Eventualisme? Ja! -

Zoals een astroloog, op een papiertje (een reclame), zelf zegt: “Het is verkeerd te menen dat “de Astrologie” (*opm.*: met een hoofdletter) u zou kunnen voorspellen wat fataal moet gebeuren. Zij zegt enkel wat eventueel - gebeurlijk - allemaal kan gebeuren. Want de mens b.v. is ook vrij en bouwt zelf mede aan zijn lot!

Opm.-- Er zijn natuurlijk ook fatalistische astrologen maar van hen uit veralgemenen, zoals b.v. veel wetenschappers doen, is al louter inductief fout. De meesten onder de astrologen zijn zich van de menselijke vrijheid terdege bewust om van alle andere karakter- en lotsfactoren te zwijgen die zij gewoonlijk goed beseffen.

NA123

122. Astrologie, vervolg (123)

Een horoscoop. -- De doorsnee astroloog of sterrenwichelaar zal een horoscoop, indien men een korte definitie vraagt, definiëren als “een weerspiegeling (*opm.*: model) van:

- a. een karakter (persoonlijkheidsstructuur) en
- b. ineen daarmee een aantal lotgevallen (levenslooptendensen).

Men heeft het dus wel uit de mond van de doorsnee astroloog gehoord: lotstendenzen. Niet lotgevallen tenzij men daaronder eventuele lotgevallen verstaat. Zoals meestal bij het cliënteel gebeurt dat zich meestal zeer goed van het gebeurlijke bewust is.

Slotsom. -- Karakteranalyse ineen met lotsanalyse, die draaien rond:

- a. geboortedatum,
- b. geboorteplaats,
- c. geboortemoment (d.i. zo juist mogelijk geboorteogenblik).

“Draaien rond” betekent niet “totaalidentisch met”! Zoals critici al te vaak menen. Iedere astroloog, tenzij gij hem wilt toetsen, zal u zoveel mogelijk niet-astrologische data vragen. Wat behelst dat er zo goed als altijd:

- a. astrologie is maar
- b. aangevuld of aanvulbaar met niet-astrologie.

Of: reine astrologie is in feite zeer zeldzaam. Al was het maar doordat, bij uw binnenkomen, de astroloog, gewoon als mensenkenner, uit uw uitwendige verschijningswijze en uw woorden al “een en ander” afleidt en dus met de astrologische intuïtie mengt”. - Ook al zal hij telkens weer beweren dat hij ‘rein’ astrologisch te werk gaat. Dat is een retorisch aspect: om een zekere, van zijn subjectiviteit onafhankelijke, objectieve indruk te wekken. Wat meer een kwestie van vertrouwenssfeer scheppen is dan van “objectieve wetenschap”.

Opm.-- Nu het juiste beeld van de astrologie geschetst is (wat critici aanvallen is meestal een karikatuur), kunnen wij even stilstaan bij de soms enorme invloed der astrologie.

Een voorbeeldje. -

Na de dood van president Fr. Mitterrand (1916/1896) lekte het uit dat de beruchte Franse astrologe Elisabeth Teissier hem jarenlang “bijstond in zijn politieke beslissingen”. Volgens zijn eigen woorden “wou hij eerst en vooral de vrouw leren kennen”. Doch ondertussen toetste hij zijn buiten iedere astrologie of wat ook te nemen beslissingen aan wat zij als astrologe daarvan dacht o.g.v. haar horoscopen. -- Zo doen heden nog anderen: dokters, zakenlui, advocaten, -- ja, geleerden (die dit meestal zedig verzwijgen uit menselijk opzicht t.o.v. collega's die, te sterk vooringenomen als zij zijn, ze zouden “uit de geleerdengemeenschap stoten”).

NA124

123. Grondslagenonderzoek (124)

De ‘kritische’ rede dringt soms ook door in de traditionele astrologie.

Bibl. st.: Dr. M. Millard, *Gevalen uit de praktijk van een medisch astroloog*, Amsterdam, Schors, 1984 (// *Casenotes of a Medcal Astrologer* (1980)).

Schrijfster is arts maar tegelijk astrologe. Kindercardiologe die een grote verzameling horoscopen van ziektegevallen achter zich heeft. -- Haar vriend, J. Addey, schrijft een inleiding. staan wij daarbij stil.

1. Twee hoofdrichtingen. -- Astrologen beschikken over een aanzienlijk corpus inzake traditionele informatie. De XX- ste eeuw ziet een astrologische heropleving die daarvan leeft.

Een aantal astrologen echter stelt dat de traditionele informatie “te veel twijfelachtigheden en vertekeningen” bevat. Zij neigen tot een radicale herstichting.

2. Stellers stellingname.

a. Veel eerbied voor Millards werk;

b. toch wil hij een astrologie “met zo weinig mogelijk veronderstellingen”. M.a.w.: hij tast de axiomatic der astrologie aan. Hij is voor “een open standpunt inzake de herwaardering der astrologische grondregels” (o.c., 8).

“Ondanks mijn diepe overtuiging dat de astrologie behoefte heeft aan een drastische herwaardering en fundamenteel onderzoek, heb ik mij toch nooit kunnen scharen aan de kant van degenen die het verstandiger vinden om de traditie te verwerpen.

Indien een groot aantal horoscopen in dit boek (Elisabeth Teissier Millards werk) - in combinatie met de bijbehorende ziektegeschiedenissen - alleen maar zouden dienen om mij ervan te overtuigen dat wij nog erg weinig weten en de uitgangspunten van ons vak opnieuw dienen te onderzoeken, dan heeft dit boek zijn doel al ruimschoots bereikt”. (Ibid.).

Besluit. -- Ziedaar wat een echt kenner van astrologie zegt. -- Laten wij samenvatten.

a. Astrologie is praktisch nooit rein astrologie zoals hierboven gezegd.

b. Haar axiomata zijn zeer vlottend (“Wij weten nog erg weinig”).

c. Toch is het een feit dat astrologen, indien deskundig inzake het vak, soms zeer treffende informatie verschaffen. Dat loochenen is het zonnelicht loochenen.

d. Waarvandaan komt dat kennen? Van een min of meer paranormale intuïtie (zij is wichelen).

e. Daarin spelen wellicht godheden een rol en zijn echt lukkende astrologen geïnspireerden, -- behalve echte mensenkenners. Niet zonder reden had b.v. de Griekse oudheid het over astro.theo.logie en niet simpel, over astrologie.

NA125

124. Wat kaartleggen eigenlijk is (125)

Houden wij voor ogen dat in de mens een dierlijke en dus menselijk-primitieve of oerlaag nog steeds nawerkt.

De antiloop - lang voordat de gevoelige wetenschappelijke instrumenten iets weten - vlucht voor de naderende orkaan. Een duif, een paard: op honderden kilometers vinden de weg naar huis terug (zelfs bij nacht). Lang voordat de seismograaf een aardbeving ‘voelt’, begint de hond al te huilen.

De primitieve vormen van weten liggen blijkbaar op het verlengde van dergelijke “uitzonderlijke vermogens” (uitzonderlijk in de moderne mensheid).

Luisteren wij naar degenen die kaartleggen beoefenen. -

J. Pancrazi, La voyance en héritage, Paris, 1992. -- De vrouwen van die stamboom gebruiken het tarotstelsel (78 kaarten). -- “Deze kaarten zijn die van mijn grootmoeder. (...). De duizenden bewerkingen hebben de meeste figuren uitgewist. (...). De vorm ervan is niet meer rechthoekig maar onregelmatig ovaal.

Meer dan een eeuw was nodig om - wat wij, ziensters, heten - “onze onderbouw” (“notre support”) zo om te vormen. -- Soms hebben cliënten (...) mij gevraagd hoe ik de kaarten nog kon lezen die (...) zonder tekening zijn. (...). “De kaarten zijn slechts een middel om onze concentratie te kalmeren, ze te richten. Iets dat ons de nodige tijd verschaft om het fluïdum (levenskracht) dat iedereen uitstraalt, op te vangen. -- Men zou evengoed een kristallen bol, koffiedik - zoals anderen dat doen - kunnen aanwenden. Dat heeft geen belang. (O.c., 22.)

Men behoort de weerslag van zo’n vermogen (Elisabeth Teissier, om met de kaarten karakters en lotgevallen te wichelen) aan te kunnen. Vele vrouwen van mijn familie die als ziensters leefden, zijn niet zo ver geraakt: gebrek aan weerstandsvermogen (‘fragilité’), hevige passie: sommigen ervan werden a.h.w. gedrogeerd door de uitoefening van het ‘zien’, want zij kenden geen grenzen, gebruikten hun krachten op zonder het te beseffen. Andere familieleden (...) ofschoon begaafd, weigerden. Zij wilden zich niet belasten met de last die onvermijdelijk alle raadplegenden iedere dag aandoen. Want de mantiek, het zien, komt erop neer dat men het lijden van de anderen doorleeft”.

Inderdaad: het gros van de problemen zijn belastend: een gebroken huwelijk, geen werk, teleurstellingen e.d. - om van ziekten te zwijgen - stralen een negatief fluïdum uit zodat ine zien(st)er trekt dat zij te verwerken heeft.

NA126

125. ‘Positief’ denken; (visualiseren) (126)

Bibl. st. : Shakti Gawain, *Techniques de visualisation créatrice*, Genève, 1978-1, 1988-6.

Opm.-- ‘Positief’ denken kan bij A. Comte (1798/1857) - Cours de philosophie positive (1830/1842) - aansluiten (vakwetenschappelijk, op feiten gesteund denken) of bij Fr. Schelling (1775/1854) - Positive Philosophie - aansluiten (van de feitelijke religies uitgaand denken in mythen en openbaringen).

Hier, in New Age, gaat het over de techniek die een innerlijk zo nauwkeurig mogelijk voorgestelde inhoud der verbeelding aanwendt om wat echt verlangd wordt, te bereiken. Hierbij wordt de intentionaliteit bewustzijn geactiveerd (dynamisering). Men let op iets zo scherp mogelijk om het verwezenlijkt te zien. “Uw leven is uw kunstwerk” (o.c., 184).

Faseologie. -- Vier fasen worden onderscheiden.

a.1. Zet u met uw wil vast op een te bereiken resultaat (b.v.: werk vinden, gezondheid bevorderen, mentaliteit veranderen). Begin daarbij met gemakkelijk te bereiken doelstellingen. Een vorm van pragmatisme!

a.2. Schep daarvan een zo nauwkeurig mogelijke voorstelling in uw verbeelding alsof het resultaat reeds bereikt was. De toekomst is in het heden. Zo gedetailleerd mogelijk.

a..3. Concentreer u dikwijls op dat resultaat. Gedurende kalme momenten. In de loop van een (desnoods oosterse) meditatie. -- Zonder zich op te spannen maar met aandacht (intentionaliteit).

b. Voed het te bereiken resultaat met positieve energie. Uw levenskracht ter zake is wezenlijk. Zo niet blijft het abstract denken. - Sluit iedere twijfel uit, althans wanneer gij u concentreert. Zeg met het innerlijk denken “Het resultaat is er al”. “Ik ben al zo ver” “Het is nabij”. Dat heet men “positief denken”.

Proces. -- Vaak verandert de voorstelling van het te bereiken resultaat o.g.v. menselijk situatief evolueren. Indien het resultaat u niet meer interesseert, begraaf het dan en wijzig de voorstelling.

Opm.-- Zoals Joan Wester Anderson, *Quand les miracles arrivent*, Paris, 1995 (// *Where Miracles Happen*, New York, 1994), 21/72 (*Les miracles de la prière*), aantoont, is echt gelovig smeekgebed steevast “positief denken” in de bovenstaande zin.

126. De aanmaak van een talisman (127)

Bibl. st. : *J. Pancrazi, La voyance en héritage*, Paris, 1992, 90. -- Julia Pancrazi is te situeren binnen de stamboom die sedert 1830 telkens weer begaafde vrouwen vertoont. Augusta, Florence, Anne, Yolande en Clemence, Jeanne: allen vrouwen, allen begaafd. Kaartlegsters, handlezers, -- bij gelegenheden spiritistes, alsook maaksters van talismans. -

Wij weten allen hoe sommige tijdgenoten zo'n mensen a-priori minachten zonder ooit ernstig in te zijn gegaan op wat zij eigenlijk zijn en doen. Iets wat wij nu niet gaan doen.

Talisman. -

Van het. Grieks 'telesma', sacrale ritus. Volgens *le Petit Larousse en couleurs*, Paris, 1991: ieder voorwerp (desnoods afbeelding) op rituele wijze aangemaakt, met de bedoeling geluk te brengen ('geluksvoorwerp'). - In het zog van New Age kan men nu op markten b.v. 'geluksstenen' (*Spreuken 17:8* (toverstenen)) kopen zelfs voor een paar honderd franken, tenzij verschalkende mensen er duizenden voor vragen. Om de onbekendheid van de mensen uit te buiten. -

Wij laten haar aan het woord:

"De fetisjen of talismans werden achter gesloten deuren aangemaakt. Gedurende uren laadden mijn moeder en haar zusters - in een diep stilzwijgen - de voorwerpen die geluk zouden brengen en ongeluk afwenden, op met haar 'fluïdum', levenskracht. (...). Later vernam ik dat de aderdoorlopen keien uit Saoedi-Arabië en Yemen kwamen. Dat de vrouwen van de familie sedert lang een filière kenden via zeelui (Marseille)".

"Aan iedere man die naar de oorlog moest - familielid, naastbestaande - hebben de vrouwen een talisman toevertrouwd. Allen hadden er natuurlijk de spot mee gedreven. Toch heeft geen enkele hem thuisgelaten. Allen zijn teruggekeerd. (O.c., 90).

"Voor het vertrek van Bastien (als soldaat) heb ik mijn eerste fetisj aangemaakt. Twee steentjes (...). Ik voegde er enkele korrels grof zout aan toe alsook stukjes eikenblad (dingen gekend voor hun weldadige werking). Ik herinner mij nog de raadgevingen van Julia: "In een zakje naaien maar vooral geen nylon of gekleurde stof daarbij gebruiken want zoiets belet de

‘stralingen’ (*opm.*: de in de talisman opgestapelde levenskrachten die geluk stichten en ongeluk vernietigen) door te werken”. Dat moesten de dragers ervan in hun kleren inwerken. - Iedere brief die naar het front gestuurd werd, kuste Clémence overvloedig en hield zij een hele nacht op zich, “om hem met fluïdum op te laden”.

NA128

127. De suggestieve blik (128)

Bibl. st. : H. Durville, *Le regard magnétique*, Idégraf, 1987.-

Steller geeft een aantal praktische raadgevingen terzake. Doch wat ons hier vooral interesseert, is zijn onderscheid tussen twee soorten suggestie:

a. de magnetische en **b.** de hypnotische. Zie hier hoe hij, o.c., 38, het verschil typeert.

De hypnotiserende blik is hard, brutaal, ‘inquisiteur’ (*opm.*: gaat te werk als de kerkelijke inquisitie), beheerst met aanmatiging en zoekt op de eerste plaats gehoorzaamheid, terwijl hij daarbij gevoelens kwetst en als een inbreker in de innerlijkheid van het denken intreedt.

De magnetische blik (*opm.*: althans zoals H. Durville hem definieert, want men kan de magnetische blik ook anders aanwenden) is vol zachtzinnigheid, van een zekere verhevenheid getuigend. (...). Hij wil niet bevelen maar overtuigen (...).

Fascinatie. -- Steller, o.c., 33, onderscheidt binnen het hypnotiseren meer dan één type: “De indringende en brutale blik van de hypnotiserenden - vooral van diegenen die willen fascineren - is een zeer werkelijk fenomeen”.

Opm.-- De fascinatie is een sterkere graad van hypnose. De greep op én de bewuste wilsvrijheid én de on- en onderbewuste ziel is bij fascinatie veel groter, doordat hij met de doordringende blik werkt.

Hypnose. -- O.c., 30. -- Wanneer wij een pp. hypnotiseren, dan brengen wij hem/ haar, indien hij/ zij erin toestemt (want de PP. behoudt altijd zijn/ haar wilsvrijheid), in een toestand van lijdelijkheid (‘passivité’) in een of andere graad. Wij vernietigen zijn wil (“Nous annihilons sa volonté”). (...). Het gehypnotiseerde subject is een automaat, die des te gewilliger is naarmate

hij vertrouwen koestert in de hypnotiserende. (...). Zolang de PP. in die toestand wil blijven, zal hij niet tot enige besluitvorming (*opm.*: die van hem alleen uitgaat) geraken. (...). Hypnose lijkt onder alle oogpunten op dromen (...).

Magnetisme. -- Geschiedt, natuurlijk, ook bij de hypnose, vooral de fascinerende hypnose, overdracht van levenskracht - “les effluves magnétiques” (de magnetische of levenskracht bevattende uitwasemingen - , dan geschiedt in hoofdzaak overdracht van levensenergieën bij het magnetiseren. Of dat nu geschiedt door pure lijfelijke aanwezigheid (aura, uitstraling), handoplegging (ja, ook voetoplegging) of andere directe of indirecte aanraking (denk aan kleren), levenskracht verplaatst zich.

NA129

128. Heksen/ heksers (129)

New Age, Nieuw Tijdperk, omvat het fenomeen “heks/ heksers”. Staan wij stil bij juist één exemplaar.

Bibl. st.: *Interview: Hexe Petra S., in Cosmopolitan 1985: 10 (Okt.), 30/35.*

Wij interesseren ons niet zozeer voor het punkachtige type dat Petra is als wel voor sommige zeer nauwkeurig weergegeven kentrekken. Deze worden b.v. ook door *C. Ginsburg, De benandanti (Hekserij en vruchtbaarheidsriten in de 16e en 17e eeuw)*, Amsterdam, 1986, o.m. 41vv., vastgesteld. Zodat wij voor een traditie staan.

Terloops: *G. Graichen, De nieuwe heksen (Gesprekken met heksen)* Baarn/ Antwerpen, 1987, handelt over de sedert ± 1975 heroplevende traditie.

Wij luisteren. Petra Singh is in 1985 “een 21-jarige Münchnerin”. Gekend in de disco- en punkwereld.

1. Haar type van heks zijn is “zichzelf zijn”. Met al wat dat, desnoods doding, behelst. Of ziekmaking. Of ongelukverwekking. Wat insluit dat ‘geweten’ in b.v. de Bijbelse zin Petra volkomen koud, ‘cool’, laat.

2. Haar type is verder “magische macht” uitoefenen. Wat zich in telepathie, in naar de heksensabbat gaan, in een lot werpen b.v. uit.

3. Haar type is verder 'kruidenvrouw' zijn. Plantenkennis is voor haar beslist noodzaak. O.m. om "naar de sabbat te vliegen". Wat, terloops gezegd, zeer traditioneel is.

De heksensabbat. - Zeer zelden. Men wrijft zich met een heksen-zalf, van de taille omhoog tot de hals, in. Het biologische lichaam wordt a.h.w. stilgelegd doordat de ziel, in haar astraal (*opm.*: uiterst fijnstoffelijk, subtiel, zielenlichaam of schim) lichaam, uittreedt, d.i. het lichaam verlaat. Blijft als verbinding met het biologische lichaam "ein ganz dünner Faden" (een heel en al dun draadje, het zilveren koord, zie *Prediker 12:6*)

Opm.-- Ginzburg stelt hetzelfde vast. -

a. Men kan, eens uitgetreden, in bloemen, bomen, ook in mensen intreden. Maar

b. men kan ook naar de sabbat gaan, d.i. een bijeenkomst van uitgetreden.

Opm.-- Petra stelt zelf de zalf uit kruiden samen. (Dynamiseren van de levenskracht d.m.v. de levenskracht van kruiden) De voorschriften krijgt zij door door geesten op wie zij zich, in de geest, concentreert. Zij heeft "ein Geist, eine Frau", als persoonlijke geest. Deze leefde rond 1500, was lesbienne, werd als 24jarige door de inquisitie veroordeeld en opgehangen. Uiterekend van haar eigen geest ontvangt zij "vele waardevolle voorschriften", o.m. inzake dosering. Te weinig geeft niets; te veel kan u het leven kosten. -

NA130

129. Heksen/ heksers, vervolg (130)

De lotsworp. -- "Iedereen kan zich tot mij wenden (*opm.*: om energie te krijgen). Vervloeken echter doe ik niemand die ik niet zelf haat. Ziedaar de regel. -- wát iemand met die energie aanvangt - goed of kwaad -, (harmonie der tegengestelden (Kristensen)) belangt Petra niet meer aan.

Een heks, type Petra, is een kruidenkenster wier wilskracht en energie (*opm.*: occulte en energie) bijzonder sterk toegenomen is (dynamisering). Juist dat is het tweeledige instrument waarmee zij te werk gaat. Vooral wanneer iemand haar "iets aandoet". "Ik wreek mij". Wraak oefen ik uit doordat ik mij waanzinnig sterk op de bewuste persoon concentreer. Ik

visualiseer (*opm.*: stel mij in mijn verbeelding voor) wat ik aandoe, -- b.v. een ongeval, een ongelukkige val e.d.m.. Dit ingebeelde maar waanzinnig sterk gewilde voorval - lot - hou ik ononderbroken voor de ogen. Ik denk er onophoudelijk aan. Totdat het voorval zich voordoet. -- Ziedaar haar beschrijving.

Drie jaar geleden in Berlijn. -- Een wildvreemd man lachte ze uit om haar punkuitzicht. -- “Ik bleef cool. Ik liet hem een menigte beledigingen uiten. Twintig minuten later was ik zo ver dat ik hem liefst gedood had.

Daarop ben ik de man gevolgd. Hij woonde enkel twee straten verder. Veertien dagen lang sloop ik hem achterna, terwijl ik mijn blikken in zijn rug ‘boorde’ (*opm.*: de magnetische blik). Tenslotte kwam hij op een middag het huis uit. Hij wou de straat oversteken. Ik heb mij als waanzinnig geconcentreerd. En zie: hij wachtte totdat een auto naderde. Hij is rechtstreeks op de wagen ingegaan. Met als resultaat: hersenschudding. En beenbreuk: viervoudige breuk tot omhoog aan de dij. Ik heb mij ingelicht.”

Doding. -- In Londen werd zij om reden van diefstallen in warenhuizen door iemand gevolgd. “Ik was zo woedend omdat hij mij gemeld had, dat ik er bijna door verstikte. Ik concentreerde mij (...). ‘s Nachts stond ik onder zijn venster en ‘schoot’ mijn haatenergie zuiver op hem af. (...). Ongeveer drie weken later is de man van een trap gevallen met een gebroken nek als resultaat.

Volgens Petra duurt het gemiddeld twee tot drie weken totdat een ‘vloek’ (*opm.*: onzalig lot) werkt. Tot zolang moet men zich concentrerend verwensen totdat nl. de natuurlijke beschermingslaag rondom het mikpunt vol gaten zit”. Dan pas is zijn levensenergie uitgeput en treft hem “een lot”.

NA131

130. Heksen/ heksers, vervolg 2 (131)

Seks? -- “Reeds voor mijn samenleving met een man. Ik ben er zeer vroeg mee begonnen: aan mijn twaalfenhalf begon ik mijn eerste ‘betrekking’. Niets heb ik terzake overgeslagen in de jaren daarop: mannen, vrouwen, “alles kam dran”. Heden echter voel ik mij oeroud en uitgeklaard. -- (...).

De mens is volgens zijn eigenlijke bestemming biseksueel. Toch heeft op dat gebied niets mij een duurzame bevrediging bezorgd. Een goede,

geestelijke vriendschap betekent voor mij wezenlijk meer: ik ben totaal asexueel geworden”.

Terloops: zij leeft met haar ‘vriend’, Jorgen, samen. Hij is een jaar jonger dan zij. “Unsere Beziehung ist eine rein geistige” (Onze verhouding is een rein geestelijke verhouding).

Kabbala. -- “Ik zou graag de kabbala ontraadselen, het grote werk der Joodse mystiek. Zoiets lukte tot op heden niemand. -- Mijn moeder is een Jodin die een stel vooraanstaande rabbi’s kent met grote waardevolle bibliotheken. Af en toe mag ik erheen en napluizen (...). -

Opm.-- Het grote verschil met de traditionele heksen - volkswrouwen gewoonlijk - zit hier: New Age is bezig de traditie te herstichten. Heden is al wat neo-sacraal is, ontwikkeld(er) in vergelijking met vroeger.

“Mijn vader is een fantastisch man: een tamelijk hoog werknemer in een overheidsorgaan (...). Ik heb hem waanzinnig lief. -- Mijn moeder beschikte zelf ook reeds over “besondere Kräfte” (*opm.*: bijzondere energieën). Zij is een helderziende vrouw en vervloeken kan zij ook goed. Dat heb ik drie- of viermaal meebeleefd. De vloek heeft altijd gewerkt. -- Het verschil met mijn moeder: ik weet wie ik ben; zij is er nooit toe gekomen te beseffen dat zij een heks is”.

Opm.-- Hiermee tasten wij het verschuiven van pretentieloos begaafd zijn en welbewuste occulte cultuur.

Opm.-- Petra. -- “De huidige trend (*opm.*: inzake occultisme) gaat zeer duidelijk in de richting van de zwarte (*opm.*: gewetenloze) magie. Dat is immers “viel interessanter” en “der Nervenkitzel ist stärker”. Het kleine aantal dat aan zwarte missen (*opm.*: demonisch omgekeerde missen) deelneemt, zijn duidelijk echte heksers of heksen”. Toch waarschuwt Petra: “De omgang met dranken en heksendrugs is nu eenmaal “extrem gefährlich”.

Men moet weten hoe men de demonen die men oproepen heeft, weer kwijt kan geraken. (...). Men kan - bij gebrek aan kundigheid - zijn verstand verliezen. Dat verloopt snel. (...)”.

NA132

131. Tantrisme als geheim genootschap (132)

Bibl. st. : S. Hutin, *Les sociétés secrètes d'hier à aujourd'hui*, Ed. J. Bouilly, 1989, 173/178.

Hutin is intellectueel van hoog peil maar onderschrijft niet zomaar de dogma's van de gevestigde intelligentsia.

Eén type van "geheim genootschap". -- Wat is een geheim genootschap? Volgens steller die er zich grondig in verdiepte, is niet het zich willen verbergen voor een publieke opinie kenmerkend. Wel het vergaderen (voor niet-ingewijden ontoegankelijk) in de vorm van riten die enkel door ingewijden gekend zijn. -- Zo verschilt de Siciliaanse maffia van een gewoon spitsbroedersverbond door de geheime riten.

Soorten. -- Er zijn politieke, juridische, beroepsmatige, filosofische, religieuze e.d. geheime genootschappen. - Staan wij kort stil bij de tantrische.

Tantrisme. -- Binnen hindoeïstische en boeddhistische axioma's ontwikkelde zich, vooral in Tibet, een religie die het 'ontwaken' (bewustzijnsverruiming) situeert in de eenheid van vrouwelijke en mannelijke levenskracht die in riten, denkbeelden en vooral seksuele eenwording tot volle uitwerking komt.

Volgens Hutin komen analoge strekkingen voor binnen de Joodse kabbala en sommige christelijke geheime genootschappen. Waarbij uiteraard de bijbel eigenzinnig geduid wordt.

Kundalini.-- Dankzij geslachtsgemeenschap - met sacrale achtergrond, waarbij vooral de identificering van het tantrische koppel met een of ander goddelijk koppel de hoofdrol speelt - komt "de verwonderlijke energie" (o.c., 174), 'kundalini' geheten, letterlijk tot leven(skracht) (dynamisering).

Alle mensen bezitten onbewust deze energie (bij het begin van de onderrug) maar enkel d.m.v. rituele activering komt deze 'slangenkracht' tot volle ontwikkeling. Zij is dan de basis van een hoger menstype.

Twee hoofdtypes:

Het rechtshandige tantrisme beoefent een streng ascetisme (versterving) en 'sublimeert' (verheft op hoger, sacraal-intellectueel peil) de seksualiteit.

Het linkshandige wil tot beheersing van de seksuele, occulte levenskracht komen door het tegengestelde (althans schijnbaar).

Beide vormen kunnen zich tot één koppel beperken of in groep te werk gaan.

Opm.: - Hutin werd ooit verweten door ‘intellectuelen’ dat hij aannam dat tijdens de geheime rituelen “hogere wezens” intreden in de leden.

NA133

132. Tantra (tantrisme), Het wilde ‘ik’ (133)

‘Tantra’ betekent in Sanskriet ‘leer(stelsel)’, Het tantrisme, o.g.v. Hindoeïstische, Jainistische en Boeddhistische axiomata, wil “het heil” (der ziel op de eerste plaats) bereiken via esoterische en magische praxis, -- inzonderheid seksuele praxis.

Zo’n thema lokte natuurlijk heel wat literatuur van bedenkelijk allooi uit, -- nevens technische werken als b.v.

-- P.B. Randolph, *Magia sexualis (Sublimation de l’énergie sexuelle, force dynamique de la nature)*, St-Jean-de-Braye, 1991 (// *Magia sexualis*, Boston, 1872).

-- Indien wij stilstaan bij Margo Anand, *La magie du tantra dans la sexualité*, Paris, Trédaniel, 1997, dan is dat omdat schrijfster het tantrisme perfect kent (al sticht zij het op haar wijze). Vooral leggen wij met haar de nadruk op “het wilde ik” waarin zij de grondslag ziet van tantrische mystiek (vooral in de vorm van meditatie (op zijn oosters)) en tantrische magie (o.m. in de vorm van exorcisme (bezwinging van boze wezens en energieën)).

Terloops: zij is aan de oorsprong van de in vele landen verspreide Instituten voor SkyDancing. Dit is één type tantra, door haar uitgevonden, waarbij de betrokkenen in de loop van een seksuele vervoering die tot diepgaande meditatie verheven wordt, de indruk hebben “in de hemelen (Sky) te dansen (Dance)”.

De goddelijke gek. (paranormaal begaafden) -

Haar historisch toonbeeld (van “wild ik”) ziet zij in Drukpa Kunle, een seksueel-magiër die leefde in de XV-de eeuw (o. c., 131ss.). Nog heden beschrijft men hem in liederen en verhalen in Tibet, Bhoetan en Nepal. -- Wij geven haar twee ‘verhalen’.

Verhaal 1. -- Op de markt in Lhassa (hoofdstad van Tibet) roept Drukpa Kunle uit: “Luistert allen naar mij! Ik ben Drukpa Kunle die hier heden ben om u te helpen uw zieleheil te bewerken. Zeg mij dus vlug waar ik de beste wijn (geestrijke drank) en de mooiste vrouwen kan vinden”.

Stilzwijgen. Ergernis. Doch een oude vrouw: “De mooiste vrouwen wonen in het land van Kongpo. Onder haar Sumchok, nog maagdelijk en uiterst mooi”. -- Hij vertrekt onmiddellijk, treft Sumchok aan bij het opdienen van het eten van een machtig stamhoofd. Haar ter ere draagt hij liederen voor waarin hij in bedekte termen haar een hoger type van ‘inzicht’ belooft. Waarop zij in een geestdriftig lied haar verlangen naar het Boeddha-peil van inzicht uitzingt.

NA134

133. Tantrisme, vervolg (134)

Hij lokt het stamhoofd buiten het slot: hij heeft de schone voor zich alleen, die hem thee aanbiedt. Maar hij neemt ze bij de hand, strekt ze in het bed van haar heer uit, heft haar hemd op “en aanschouwt haar lagere mandala” (tantrisch: geometrische tekening die het heelal vertegenwoordigt en als infrastructuur der meditatie fungeert). Hij plaatst zijn geslacht tegen het hare, pleegt eenwording. -

Wanneer Drukpa Kunle wil vertrekken, wil zij met hem mee. Hij brengt ze tot in een grot, leert ze mediteren en laat ze verder alleen. Sumchok legt zich op meditatie toe: na vier dagen bevrijdt zij zich (= boeddhisme) van de teleurstellingen van het leven en bereikt zodoende - in “een lichtend lichaam” (een soort fluïdieke schim in haar) - de Boeddha-toestand der bewustzijnsverruiming. (Helderziend, gevoelig, sensitief, magie).

Verhaal 2. -- Een gezin wiens woning gepest werd door demonische wezens, smeekt Drukpa Kunle ze te exorciseren. Hij vraagt de mensen een opening in de deur te maken op de hoogte van zijn geslacht, hem daarop alleen te laten met een paar tonnetjes wijn. Hij voert natuurlijk een magische bezweringsritus uit. ‘s Avonds bedrinkt hij zich, zingt met een rauwe, luide stem zo dat de demonen aangetrokken worden. Daar zij, o.g.v. zijn ritus, niet binnen geraken, worden zij woest: “Laat ons binnen. Dit huis is van ons!”. Hij beveelt ze zich vóór de deur te plaatsen.

Daarop steekt hij zijn “gloeiende wijsheidsbliksem” (fallus) door de opening en schiet zijn energiegeladen sperma op hen af. Op de slag onderwerpen zij zich: vreedzaam, gedienschtig stellen zij zich in dienst van het welzijn van het gezin dat voortaan in de woning in vrede leeft.

Duiding der twee verhalen. -- Het eerste legt de nadruk op de mystiek (seksuele energie als basis van meditatie);

Het tweede op de magische toepassing (de seksuele energie als middel ter oplossing van problemen).

De levenskracht voor zover seksueel (al of niet geactiveerd (gedynamiseerd) door seks) is de energetische basis der twee, meditatie en magie.

Margo Anand -- Eigenzinnig (en zelfs gedeeltelijk rationalistisch), herleidt zelfs de demonen van het volksgeloof in Tibet tot louter ‘psychische’ energieën’. Zij beveelt “het wilde ik” der seksuele begeerten aan als bron van haar type van tantrisme. Kali, de Indische godin, -- de Griekse menaden, (dyonysische vrouwen), Medeia, de magiërin (medea) dienen haar tot andere modellen van vrouwelijk “wild ik”. -- Wat zelfs de boeddhisten niet zomaar bijvallen, natuurlijk.

NA135

134. Catherine peyretone. De menseneetster van Montpezat (135)

Bibl. st. :

-- J. Durand, *Les Sorcières, Pont-Saint-Esprit*, Mirandole, 1990, 63 / 71.

-- M. Anand, *La magie du tantra dans la sexualité*, Paris, 1997, 157, zegt dat “sjamanen/ sjamanes levenskracht, inzicht en esoterisch weten, aan een machtsdier ontleenden”. Zij ziet dit volgens haar systeem als onderdeel van “het wilde ik”: men beeldt zich tijdens seks in dat men een dier wordt en met een dier één wordt.

De traditionele heksen beleefden in alle geval iets analoogs zoals blijkt uit volgend uittreksel. Wij geven het enigszins verkort.

Opm.- Durand is een septisch historicus die een Catherine beschrijft volgens de documenten der inquisitie: “L’ ogresse de Montpezat” (een menseneetster). Titel die verwijst naar de riten - al of niet tijdens de sabbat der heksen - die het eten van o.m. baby’s omvatten.

Terloops: Montpezat ligt ten Z.-O. van le Puy-en-Velay, ten noorden van Thueyts (Ardèche). In le Vivarais.

1490/1519 -- Catherine, vol wrok tegen jan en alleman in Montpezat, is op zoek naar geneeskrachtige kruiden in le Roux. Zoals gewoonlijk ging zij mompelend (vgl. petra 130) rond. Deze keer had zij het op Champalbert, haar buur, gemunt. -- Aan de Col du Villaret (le Coulet) ziet zij opeens de weg versperrend, de lange oren gespitst met vlamme oogen een zwarte haas. "Catherine, gij hebt iets tegen uw buurman. Ik zal u een poeder bezorgen. Gij zult ermee zijn vee doden". De 'haas' (in feite een verschijningswijze van een boosaardig demon) bezorgt het poeder alsook een zwarte stok om het vee aan te raken. "Doe wat ik u zeg. Eens dat gij over "het bewijs" van mijn macht (levenskracht) beschikt, keert gij hier terug. Ik verwacht u hier". --Catherine voert uit.

Een week later. -- Zij is er weer. Ook de 'haas' was er weer. "Catherine, indien gij God die u in het doopsel herschiep, wilt afzweren en mij tot heer nemen - ik heet Barraban (fantasiennaam), dan zal ik van u een rijke dame maken en u op uw vijanden wreken".

Zij stemt in: zij tekent een kruis op de aarde en verplettert het met de voeten. "Ons pact is meteen bezegeld". De 'haas' legde haar o.m. de ontwijding n.a.v. Pasen van een hostie op die zij te midden van het kerkhof weer moest uitspuwen, Zij: "Ik zal het doen". Daarop verandert de 'haas' zich in een demon met menselijk uitzicht. Hij pleegde meteen eenwording met haar (van dan af is ze occult gezien een heks).

NA136

135. De menseneetster van Montpeza, vervolg (136)

De demon werd weer een 'haas': "Nu zijt gij van mij met uw lijf maar (cfr. 131, Petra: ik leef met iemand, maar er is niets tussen ons) ook met uw ziel. Lichamelijk zult gij nooit meer van een man zijn". Tenzij zij meestal gedurende de diabolische bijeenkomst (*opm.*: de heksensabbat) (...) 's nachts met de 'duivel' sodomie o.m. pleegde" (zegt het Latijnse verslag). "Barraban voegt daaraan toe: "In de plaats van de hostie zult gij menselijk vlees eten, - - het vlees van de kinderen die de personen (die ik zal opdracht geven) in de loop van de sabbatvieringen waaraan gij om mij te vereren zult deelnemen, u zullen bezorgen".

“Zo werd de heks-mensenvleeseetster van Montpezat begaafd met buitennatuurlijke en boosaardige vermogens die zij waarmaakte volgens de voor schriften van de zwarte haas”. Aldus stellers duiding, o.c., 67. Om haar tegenstanders ziek te maken of zelfs te doen sterven, bediende de demon zich van haar linkerhand (nauwkeurig: hij situeerde zich op de bovenkant ervan). Daarmee raakte zij de linkerkant van het slachtoffer aan.

Besluit. -- De demon, in de gedaante van een zwarte haas, was werkelijk haar machtsdier. Daarin gelijkt zij op de sjamanen/ sjamanes die echter - althans volgens de volkse tradities terzake - geen kwaad opzet koesterden. Of dezen ook via een ritueel-fluïdieke wijze één werden met het machtsdier, is de vraag.

In alle geval: in vele traditionele geneeswijzen spelen dierlijke levenskrachten een soms zeer beslissende rol. Zo o.m. in Noord-Siberië.

Aanraking. -- Ook hier weer voor de zoveelste keer: overdracht van levenskracht - ten goede of ten kwade - geschiedt o.m. door aanraking. Zij het met een ‘machtgeladen’ stok. Het aanraken is schering en inslag in de tradities terzake. Ook Jezus raakt aan: door handoplegging b.v.

De sabbat. -- De sabbat is allereerst een ritueel-fluïdieke gebeurtenis o.g.v. uittreding. Dat daar ‘kinderen’ gevreten werden, betekent allereerst dat de uitgetreden zielen dezer kinderen ‘gevreten’ werden. Waardoor zij normaal op mysterieuze wijze dood gevonden werden.

Gedurende decennia gold Catherine als ‘masque’, heks. Zij zaaide angst over de hele streek. Op 25.09.1519 werd zij door de inquisitie aangehouden. Zij bekende alles. Ook dat men in de loop van de sabbat kinderen vrat. Op 12.10.1519 werd zij levend verbrand ... volgens de gewoonten van die tijden.

NA137

136. ‘Noula’ (anneke), de dubbellgangster (137)

Bibl. st. : Chanoine Gombault, *La ‘Noula’ de M. de Rochas*, in : *Revue du monde invisible*, Paris, 1907/1908, 153/167.

In *Annales des sciences psychiques* 1907: juni haalt kolonel de Rochas een brief aan van een Russische, een jonge weduwe. -- Zie hier de interessantste uittreksels.

“Ik ben twintig. Mijn man is gestorven. Sedert vijf jaar verstaan de artsen niets van wat ik vaststel”. Wanneer zij alleen is, d.i. niet in actief gesprek met iemand, ziet zij als totaal werkelijk maar voor anderen onwaarneembaar tenzij bij uitzondering “iemand anders” die **a.** van mij verschilt maar **b.** in stilzwijgen tot de minste gebaren die ik stel nabootst. Ik ben blondharig: zij bruinharig. Ik ben mager: zij mollig;

Een fotograaf neemt van haar een foto en stelt verrast vast dat een mysterieuze gedaante, vaag maar waarneembaar, nevens haar staat. -- Gevolg: in haar omgeving duidt men ze als waanzinnig.

“Het is vreselijk wanneer men iemand anders hoort ademen wanneer ik in bed ben”. - “Mijn man zag ze ook niet maar wanneer hij in mijn kamer kwam en ik was slapend, zag hij “een vage gedaante” verzwinden.

In een volgende brief zei de Russische: “Ik heb altijd al geleefd met deze dubbelgangster. Ik heet ze ‘Noula’ (Anneke). Toen ik kind was, zag ik ze niet maar had telkens weer de indruk (...) dat ik niet alleen was. (...). Maar ik zag Noula wanneer ik jong meisje werd”.

Steller haalt een analoog geval aan dat ruchtbaarheid kreeg: Emilie Sagée (in Baltisch Rusland). -- “Op zeker dag zagen de leerlingen (van de school voor meisjes waar Emilie werkte) haar prof aan het zwarte bord bezig en bij haar haar dubbelgangster die dezelfde gebaren en dezelfde bewegingen maakte.

Op een andere keer maakten tweeënveertig leerlingen het mee: zij waren bijeen in een zaal en zagen voor haar de dubbelgangster van Emilie terwijl zij de werkelijke Emilie bloemen zagen plukken in de tuin met merkwaardig trage en zwaar aandoende bewegingen. (...). Een leerlinge trad dwars door de schim die daarop verzwond, waarop Emilie’s plukken van bloemen weerom geschiedde met de haar eigen levendige bewegingen”. (Uit: *The Fantasm of the Living*).

Opm. -- Let erop hoe terwijl de schim-dubbelgangster - er is, de persoon van wie die schim is, mager of althans vermoeid, ja, uitgeput te werk gaat.

137. Bewuste uittreding (138)

(Reis in de astrale, buitenlichamelijke projectie).

Bibl. st. : J. Bergier, *Je ne suis pas une légende*, Paris, 1977, 221/231 (*Par-delà l'invisible frontière*). -

Het hoofdstukje vertelt, zomaar, het ene na het andere. Eén episode is belangwekkend.

Rond 1950 zoekt Bergier, thuis in bevreemdende zaken ("le fantastique"), de natuurkundige Coustal op, die beweerde dat hij regelmatig "de doodservaring" (uittreding) eigenmachtig uitvoerde. Coustal leed aan de ziekte van Parkinson (beef-kwaal). Niettegenstaande die vreselijke kwaal trachtte Coustal het fenomeen 'uittreding' te doorgronden. Eén van zijn ervaringen - 'experimenten', als men wil - verdient een bijzondere aandacht. Hij 'projecteerde' (deed uit zijn lichaam treden) zijn ziel tot in de zaal waar een vergadering van de Raad van de Unesco bezig was.

In die 'projectie' trok hij aan het kinbaardje van een bekend rationalist. "Coustal - of de geest ('esprit') van Coustal of de ziel van Coustal - 'zag' (*opm.*: bij zo'n type van uittreding bewaart de uittredende én het volle bewustzijn én meteen het geheugen) hij de wetenschapper opspringen. Daarop gaf hij van dit gebeuren een zeer nauwkeurige weergave". (O.c., 224).

Het voorval werd Bergier bevestigd door mensen die aan de bewuste vergadering deelnamen.

Bergier.-- "Aangezien het maar een menselijk getuigenis is, werkt dit niet als een wetenschappelijk bewijs" (*ibid.*).

Opm.-- Bergier maakt een opmerking die misschien ooit van belang is. Na de ontmoeting met de door de Parkinsonziekte getroffen Coustal stelde Bergier analoge gevallen vast: "Ik acht mij nu ertoe in staat te beweren dat al wie zich aan uittreding waagt, het gevaar loopt de ene of andere dag met de Parkinsonziekte te zitten". (O.c. 223). De gevestigde geneeskunde beweert dat een letsel aan de hersenen en het zenuwstelsel de oorzaak is. In geen geval iets psychosomatisch. "Ik trek geen enkele conclusie - zegt Bergier - want het is niet uitgesloten dat zo'n letsels door 'spirituele' (*opm.*: in de geest

gesitueerde) fenomenen veroorzaakt worden (die de medische wetenschap niet - nog niet - erkent)".

Bergier vindt dat zoiets - "zoals honderden andere fenomenen" - zou moeten wetenschappelijk bestudeerd worden.

Opm.-- Bergier, ofschoon occult zeer geïnteresseerd, blijft radicaal vakwetenschappelijk. Wat typisch is voor het beste gedeelte in New Age.

NA139

138. Vampirismen (139)

'Vampier' kan betekenen "vleermuis, thuis in tropisch Amerika (en b.v. Indonesië), insectenetend maar desnoods zich voedend met het bloed van ingeslapen zoogdieren". 'Vampier' kan ook betekenen "man of vrouw bij wie bloeddorstigheid en seksuele perversie samengaan" (zoals *R. Delorme, Les vampires humains*, Paris, 1979, 17 zegt) zo dat het gerecht ze vangt en berecht.

Terloops: "Peter Kürten, de vampier van Düsseldorf (1883/1931), had altijd bij vrouwen een succes waaraan zijn vampirisch gedrag niet vreemd was" (o.c., 91): toen zijn halsrechting naderde, verdrongen talrijke vrouwen zich bij de ingang van het gevang om liefdebrieven, bloemen en gedichten te laten afgeven" (o.c., 86). 'Vampier' kan ook betekenen "een levende maar vooral een gestorvene die (vanuit zijn graf) 's nachts op de eerste plaats vrouwen (of, indien de gestorvene vrouw was, mannen) bespoken zo dat dezen haar levenskracht verloren zien gaan".

M.a.w.: iemand die - levend of dood - het op de algehele levenskracht of fluidum van anderen gemunt heeft. 'Vampier' kan ook betekenen "iemand die een huidkwaal vertoont die door porfyrie veroorzaakt wordt" (zoals *D. Starenskyj, L'allergie au soleil (La photosensibilité, les porphyries et la carbothérapie*, Richmond (Québec)/ St - Fargeau Ponthierry, 1986, uiteendoet). Een buitenissige hoeveelheid porfyries (= een soort moleculen) in de weefsels spelen, biologisch, een hoofdrol.

Fluïdieke vampirisme. -- Ons interesseert hier het derde (en enigszins vierde) type. Hoofdwerk: *R. Arnbelain, Le vampirisme (De la légende au réel)*, Paris, 1977 Etnologisch raden wij aan *A. Douglas, The Beast Within*, London, 1992 (de ondertitel "A History of the Werewolf" verradt dat de vampier vooral als 's nachts uitgetreden levende bestudeerd wordt.

De beruchtste vampieren zijn de in de Balkanlanden aangetroffen gevallen. Dat dit nog doorgaat, na de val van het communisme, bewijst *Ioanna Andreesco, Où sont passés les vampires?*, Paris, Payot, 1997, waarin de bloedzuiger, in Roemenië, ‘moroi’ geheten, in interviews ter sprake komt.

Opm. -- Dat de lezer/ lezeres a.u.b. de fantasmen van filmmakers (denken wij aan de Dracula-figuur) uit het hoofd steken. Er is al te veel op sensatiebeluste en ongezone neiging aan het werk in zo’n voorstellingen. Wel kan de film *Silver Bullet* van Daniël Attias (VSA 1985) aanbevolen worden.

NA140

139. Vampirismen, vervolg (140)

“De aluka, bloedzuig(st)er, heeft twee dochters: “Bezorg mij! Bezorg mij!”. Er zijn nl. drie onverzadigbare dingen (...): de sheol (de onderwereld, ‘hel’), de onvruchtbare baarmoeder, de aarde die nooit met water te verzadigen is (...). (*Spreuken 30:15v.*). De ‘hel’ of onderwereld is in de ganse Bijbel a.h.w. het fundament van deze wereld die de naam “poorten der hel” (*Matth. 16:18*) draagt, d.i. stad waarover de machten van het kwaad dat het op de levenskrachten der schepselen gemunt heeft, ‘heersen’.

Tastbaar, althans voor zienden of sensitieven, wordt dit feit vooral bij valavond, zoals *Ps. 59 (58): 7* zegt: “Zij (de bloedmensen) zijn er telkens weer ‘s avonds. Als een hond grommen zij. Zij maken de stad onveilig”. En *Ps. 59 (58):16* voegt daaraantoe: “Zij zijn daar; op jacht naar voedsel. Zolang zij niet verzadigd zijn, grommen zij”. Terecht haalt R. Ambelain, o.c., 22s., dit uittreksel van de H. Schrift aan.

S. Augustinus, Apuleius, De gouden ezel, aanhalend, zegt: “Apuleius zegt dat de zielen der mensen ‘demonen’ zijn. Dat zij na de dood lares worden, voor zover zij weldadig zijn, lemures of larvae, voor zover zij kwaadaardig zijn. Dat men ze “dii manes”, als goddelijk vereerde zielen der gestorvenen, heten voor zover men niet weet tot welk type zij behoren”. Daarmee bewijst de heilige enkel dat hij de begrippen der antieken terzake kent.

Vampieren in de strikte zin. -

De schrikwekkendste onder de manes of schimmen van gestorvenen zijn die welke vanuit hun graf uittredend (immers zij zijn nog steeds met hun

stoffelijk overschot dat niet echt dood is, verbonden) in de omgeving op zoek zijn, onverzadigbaar als de hel zelf, naar levenskracht, vooral voor zover deze zich in het bloed ('bloedziel(estof)' geheten) bevindt.

Bij voorkeur hebben zij het gemunt op jongeren of bloed- en aanverwanten (hun gewezen vrouwen b.v. of hun minnaressen inzonderheid) tijdens de slaap. Indien de bloedzielzuiging lang genoeg duurt, krijgen de slachtoffers bloedarmoede en zo en sterven van uitputting.

Eens begraven worden deze slachtoffers op hun beurt vampieren, doordat zij (o.g.v. bloedvermenging) eveneens onverzadigbaar worden. Dat heet Ambelain "de keten der vampieren".

Het gebeurt dat het slachtoffer via de eerste nachtmerries zich van het gevaar bewust wordt zo dat dankzij aangepaste riten de vampier afgeweerd, 'bezwoeren', wordt.

NA141

140. Vampirismen, vervolg 2 (141)

Zwart-magiërs, zelfmoordenaars, door de kerken geëxcommuniceerden, heiligschenners, gewelddadig gedoden, degenen die geen rituele uitvaart gekregen hebben, occultisten en dergelijken gelden als kandidaten-vampieren bij voorkeur.

Toetsing. -- Degenen die vampieren in de striktere zin 'zien', zeggen dat zij iets voor de dageraad hun graf weerom ingaan, -- niet gaande doch 'glijdend'. -- Eens dat graf zo b.v. aangeduid wordt, gaat de gemeenschap over tot het ontgraven. Indien het stoffelijk overschot gaaf aangetroffen wordt, soepel, met graflinnen dat mooi rood bloed bevat (haimatodrosia), doorsteekt men het hart of onthoofdt men en verbrandt men het lijk. Althans in de Balkanlanden.

Eén methode om te toetsen bestaat er in een paard (al of niet bereden door een naakte jongeman die nog geen seksueel contact heeft gehad) tot bij het verdachte graf te brengen: indien het dier begint te zweten en trillen, dan ziet men daarin het teken dat onder die aarde een echt gevaarlijk vampier het vertrekpunt van zijn nachtelijke uittredingen heeft.

Grafleven. - Ambelain, o.c., 195/200 (*La vie possible dans le tombeau*) heeft het over dieren - b.v. kikkers - die in gesteenten levend aangetroffen worden (zo b.v. wanneer werklui in steengroeven erop stoten). Eeuwen leven zij daarin zonder lucht! -- Er zijn ook mensen bekend - 'heiligen' geheten - die jarenlang leven zonder voedsel (behalve b.v. de H. Hostie). Zodat, volgens Ambelain, de bloeddruipende goed bewaarde lijken van vampieren van het gevaarlijkste soort 'waarschijnlijker' worden door zulke ontdekkingen.

Levende 'vampieren'. -- O.c., 201/206 (*Le vampirisme des vivants*).- Ook levenden 'zuigen uit'. Men wordt dit o.m. gewaar doordat, na een langdurig contact (een lang bezoek b.v. of een langere behandeling), men zich opmerkelijk 'doodmoe' voelt. Zonder merkbare reden!

Sommige oud wordende mensen stralen iets dergelijks uit. Daardoor voelen zij zich tot "jong leven" aangetrokken, vooral tijdens de bijslaap. De jongeren verlengen zo het leven der oudwordenden maar verzwakken zelf door die overdracht van levenskracht.

Een voorbeeld: 1 Kon. 1:1/40. Koning David wordt oud (en 'koud'). De hovelingen bezorgen hem "een uitzonderlijk mooi meisje" (Abisjag) dat hem dient en bij hem slaapt (zonder eenwording) ... om zijn leven te verlengen. Aldus Ambelain, o.c., 201.

NA142

141. Lorelei (142)

Bibl. st.: R. Foncke, *Honderd Duitse balladen in originele versie*, Antwerpen, 1944, 105; 35. Een lorelei is een balladeske vrouw. Wat 'balladesk' is, zal uit wat' volgt blijken.

A. Mussche, *Nederlandse poëtica*, Brussel, 1948, 177, zegt dat de ballade - zoals hij ze definieert - een hoofdzakelijk in de noordelijke landen gepleegde dichtvorm is.

Voegen wij daaraan toe dat het een verhaal is en dus een volgorde van voortekenen en vervolg. Zo b.v. ontmoet een ridder de heks lorelei (voortekenen waarop hij er verliefd op valt (vervolg). -- Het typisch balladeske verhaal inzake lorelei is dat zij een vrouw is die erotiseert (voortekenen) in de vorm van harmonie der tegengestelden: het onmiddellijke vervolg is de ondergang van wie aan haar op erotisch vlak roert.

Slotsom: de heks als heks erotiseert om te doden. Eros en thanatos lopen ineem.

Jos. von Eichendorff (1788/1857). -- Deze romantische dichter heeft ons in balladevorm de tragedie verwoord.

“Es ist schon spät. Es ist schon kalt. Was reitest du einsam durch den Wald?

Der Wald ist lang. Du bist allein. Du, schöne Braut, ich führ’ dich heim”.

“Grosz ist der Mënner Trug und List. Von Schmerz mein Herz gebrochen ist.

Wohl irrt das Waldhorn her und hin. O Flieh! Du weisst nicht, wer ich bin”.

“So reich geschmückt ist Rosz und Weib. So wunderschön der junge Leib. Jetzt kenn ich dich! Gott steh’ mir bei! Du bist die hexe lorelei!”

“Du kennst mich wohl. Von hohem Stein schaut still mein Schlosz tief in dem Rhein.

Es ist schon spät. Es ist schon kalt. Kommst nimmermehr aus diesem wald”.

Opm.-- Eenzelfde structuur - lieflijk voorteken/ tragisch vervolg - vertoont Die Nonne: de graaf zoekt ze in het klooster op uit verliefdheid maar “zij biedt hem een gouden bekertje aan”. “Er hat kaum ausgetrunken, springt ihm sein Herz entzwei”. Waarop zij hem lieflijk ter aarde bestelt.

Opm. -- Eichendorff schreef ook Die Waldfrauen. De jager, beneden, valt op één ervan verliefd, springt van zijn ‘ros’ om ze op het slot omhoog te gaan halen: “Weisz Keiner wo er blieb”. Een woudvrouw is één type lorelei.- Typisch, occult gesproken, is dat de lorelei u, indien gij ze erotisch benadert zonder hâar instemming, uw hele levenskracht ontnemt. Een proces dat meestal voor het slachtoffer ongemerkt verloopt. Wat de drie vermelde gedichten als “het on gezegde” vooropstellen.

NA143

142. Liefdesmagie (143)

Bibl. st.: R. Arvigo, *Sastun (Mon apprentissage avec un chaman maya)*, Paris, 1995 (// *Sastun (My Apprenticeship with a Maya Hailer)* (1994)).

Rosita is een bekende Amerikaanse etnobotanica in Belize. Don Eljio Panti, een traditioneel genezer - H'men, een door Maya geesten geïnspireerd

wijman - wijdt ze in in de geneeswijzen van Ix Chel, de Maya godin der genezing. --'Sastoen'. -- In Maya. -- Sas: licht, rein, spiegel. Toen: gesteente, tijdvak. Samen: sastoen (Engels: sastun, zasztun, sastoon).--

Het is een voorwerp, b.v. een stuk kwarts, dat als onderbouw dient bij mantiek (helderziendheid) en magie (occulte veroorzaking). Denk aan de pendel of glazen bol. "Sastoen, Sastoen, dankzij uw oneindige levenskracht..." is een gangbare inleiding tot een Maya gebed.

Maya erotische magie. -

O. c., 168/170. -- Een man toont een foto van een mooi meisje: "Ik wil dat zij van mij is". -- Don Elijio pleegt een encanto (/ / Frans: enchantement) op de foto. Met zijn sastoen: "Draag dit gedurende negen vrijdagen op uw hart terwijl gij herhaalt: "Gij zijt van mij. Kom hierheen. Zit neer. En blijf".

De reactie van een moderne vrouw. -

Rosita Arvigo: "Wat betekent dat?". Doet gij zoiets dikwijls: op vrouwen met uw magie spelen ten voordele van mannen?". -- "Ja, mamasita. Dikwijls. Maar een encanto, lotsworp, werkt slechts zes maanden: de tijd die hem toegemeten wordt om te bewijzen dat hij zijn vriendin waard is. Bij de minste woedeaanval b.v. spat de toverkracht uiteen. (...). Ik bied hem enkel een kans om zijn waarde te tonen".

"Maar zij kan intussen toch zwanger geraken (...). Uw doenwijze bevalt mij niet! Werpt gij ook het lot op mannen?". -- "Indien een vrouw het mij vraagt, ja. Het is echter zeldzamer (...).

"Ik wist dat H'men verleidingsencanto plegen sedert onheuglijke tijden. Voor mijzelf was het uitgemaakt: zoiets doe ik nooit. Zo'n praxis is tegen al mijn vrouwelijke vooropstellingen".

Opm.-- Nu zij zijn gewetensvolheid had leren kennen, bleef zij bij hem. Toch is zij naïef: onder een laagje katholieke moraal gaat vaak bij zo'n 'toonbeeldige' wijmannen en wijvrouwen die fundamenteel de voorbijbelse traditie doorzetten, een diep heidendom schuil. Dit echter komt maar bloot in grenssituaties die b.v. zijn veroudering (minder zelfbeheersing) of heftige woedes.

NA144

143. Etnopsychologie, resp. Etnopsychiatrie (144)

Bibl. St.: Ch. Wooding, *Geesten genezen (Etnopsychiatrie als nieuwe richting binnen de Nederlandse antropologie)*, Groningen, 1984.

Het boek handelt over transculturele (cross-cultural) behandeling van 'functionele' (d.i. niet-organische, op letsels aan hersenen en zenuwen gebaseerde) stoornissen.

Onder 'etnopsychologie' verstaat steller die een praktijk terzake heeft, de studie van het zielenleven voor zover dit verweven is met het mens- en heelabeeld dat de metafysica van niet-rationalistische, niet-westerse culturen kenmerkt.

Terloops: Parijse etnopsychiaters als G. Devereux (*Mohave Ethnopsychiatry and Suicide*, Washington, 1961) stellen vast dat zowat 80% van de wereldbevolking nog steeds metafysisch denkt en dat daardoor de typisch westerse psychiatrie in de behandeling van mensen uit zo'n culturen dreigt te falen.

Dit blijkt vooral uit het behandelen van migranten die van buiten Europa komen. -- De "traditionele genezingsmethoden" zijn terzake veel efficiënter. Men heet ze dan ook 'etnopsychiatrie'.

Wooding's boek is een niet-simpel boek zowel in de uiteenzetting van de axiomata als in die van de 'case-studies' (steekproeven uit zijn praktijk). Toch dit.

O.c. 72/ 77 (De geest die zich god waande).

Een Surinaamse komt bij Wooding terecht. -- Na een lang verhaal (klinieken, operaties vooral doch zonder echte genezing) in Nederland en Suriname stelt Wooding voor één van haar 'winti' (een onzichtbaar wezen heet 'winti') op te roepen. (*Opm.:* wat hier een vorm van 'spiritisme' zou kunnen heten) "aangezien de winti precies weten wat er aan de hand is" (o.c., 75).

M.a.w.: steller werkt zich gewoon in de metafysiek van de vrouw in. Zij stemt in. Hij past het ritueel met de kom water toe. Een kommetje wordt tot bijna boordevol met water gevuld en in de hand van de vrouw gelegd. De therapeut stelt vragen. Bij een bevestigend antwoord door de winti via de kom

helt het kommetje over en loopt er water uit. Bij een ontkennend antwoord gebeurt er niets.

Steller begon met aan de winti te vragen of één onder hen in het lichaam wilde intreden ('inlijving'). Langzaam helt de kom. "Na twee à drie minuten veranderde het gezicht van de vrouw en dat interpreteerde ik als een teken van inbezitname". (O.c. 75) Daarop gaat de communicatie "vraag antwoord" door totdat een therapie door de geest aangeduid wordt (zoals bij de oude Grieken).

NA145

144. "Mind power" (145)

Bibl. st.: *E.M. Monahan, The Miracle of Metaphysical Healing, West Nyack (New York), 1978-2.*

Schrijfster begint met te zeggen dat "positief denken" (versta: hoopvol denken) weliswaar in vele werken behandeld wordt - het is één de hoofdthema's van New Age - maar zo goed als nooit o.g.v. "de kracht die alles aankan, in onze geest". Aan the energized mind (de gedynamiseerde geest) én de technieken ervan besteedt zij haar boek.

Een korte schets om te doen aanvoelen wat zij bedoelt. Bij een ongeluk liep zij een hoofdkwetsuur op: niet enkel bleef zij blind achter maar leed meteen aan epilepsie (tot zo'n tiental aanvallen per dag). Vier jaar later een nieuw ongeval: sindsdien was haar rechterarm verlamd. -- Voor alle drie de aspecten bleek, na wetenschappelijke behandelingen allerhande, haar ongeneeslijkheid.

"Metafysische genezing." -

De term 'metafysisch' staat bij Monahan voor 'alternatief'. -- Na vijf jaar "met de kop tegen de muur lopen" staat haar besluit vast: "Ik word weerom "a completely independent individual" (een volledig onafhankelijk individu)".

"Sinds mijn kinderjaren had ik de geschiedenissen horen vertellen van mensen die, toen artsen en geneeskunde geen hoop meer lieten, "received miraculous healings" (gered werden door miraculeuze genezingen). Ik was altijd geïnteresseerd geweest in "the occult" (het occulte)". (O.c., 3).

Schrijfster zet zich daarop aan het werk. Vraagt aan twee bevriende personen of zij haar wilden helpen bij het ontwikkelen van technieken terzake. Tien dagen later begon al het genezingsproces: naeen verdwenen blindheid, epilepsie, armverlamming.

“Ik had meteen zoveel redenen om dankbaar te zijn en een massa dingen om over na te denken. Ik had geheimen, eigen aan metafysische genezing ontdekt en mijn besluit stond vast: ik zou die geheimen ter beschikking stellen van iedere man, vrouwen kind op deze planeet”(ibid.).

Schrijfster verwierf daarop een diploma van psychologie en sociologie aan the University of Tennessee. Op zijn Amerikaans zet zij haar wil door: zij haalt het op de onmacht én van de geneeskunde én van het positieve denken dat met “mind power” de mysterieuze maar, eens technisch beheerst, efficiënte geesteskracht, geen rekening houdt.

NA146

145. “En allen die hem (Jezus) aanraakten, werden genezen” (146)

Met deze tekst uit *Mark. 6: 56* kunnen wij dit hoofdstukje inleiden.

Om te begrijpen wat er echt gebeurt, lezen wij *Luk. 8:46*: “Wie heeft mij aangeraakt? (...). Iemand heeft mij aangeraakt want ik heb een ‘dunamis’ (lat.: virtus), kracht, van mij voelen uitgaan” (nadat een vrouw die jarenlang aan bloedvloeïng leed, de zoom van Jezus’ kleed had aangeraakt).-

Wat toentertijd de Bijbelse mensen nog wisten, komt met New Age, hoewel meestal zeer eigenmachtig (niet van de H. Drie-eenheid uitgaande), weerom aan het licht.

Bibl. st. : *Guide des techniques du toucher*, Genève, 1989.-

Dit op eerste gezicht waardeloze boekje doet ons letten op zo’n tweeëntwintig technieken van overdracht van levenskracht. Wij sommen op: voetretlexologie (Dr W. Fitzgerald/ Eunice Ingham), lymfedrainage (Em. Vodder), gepolariseerde energie (Dr R. Stone), shiatsu (shi = vinger; atsu = druk) (W. Oashi e.a.), californische massage, metamorfosemassage, ayurvedische massage, Trager (Dr M. Trager), gezondmakings-aanraking (J.F. Thie), kinesiologie (Dr Goodheart), coreaanse relaxatie, reiki (rei = levenskracht; ki = individuele levenskracht) (Dr Usui), biodynamische

massage (Gerda Boyesen), babymassage (Dr Fred. Leboyer), inwijdingsmassage (Alejandro Jodorowski), rolfing (Ida Rolfing), houdingsintegratie (prof. Jack Painter), ortho-bionomy (Dr A.L. Pëuls), chiropractie (D.D. Palmer), ethiopathie, osteopathie (Dr Still), do-in (do = methode; in = levenskracht) (J.-B. Rishi; J. Rofidal).

Onmogelijk ook maar iets afzonderlijks mee te delen in deze inleidende cursus dat een echt licht werpt op elk van deze tweeëntwintig op aanraken gefundeerde methoden. Wat echter wel opvalt, is het meestal filosofisch en vakwetenschappelijk ondoordachte inzake de axiomatic ervan. De aandacht gaat allereerst naar het vatten van een (lichamelijk en psychisch) probleem en het aankunnen van de oplossing ervan.

Speculaties interesseren meestal niet de initiatoren ervan. Wat in zekere zin spijtig is want zolang de axioma's niet grondig beheerst worden, weet men eigenlijk niet heel en al wat men doet. Meestal blijft het dan ook bij 'aanbevelen' (zonder te verwijzen naar de onvermijdelijke mislukkingen). Maar goed: denken wij 'positief' en energetisch!

NA147

146. Charismatische beweging (147)

S. Paulus, in *1 Cor. 12/14*, wijdt nogal uitvoerig uit over de geestesgaven, -- als bisschop. Hij vangt aan bij de H. Geest, de Heer (Jezus, de Zoon), God (onderverstaan: de Vader), die elk op hun wijze actief zijn in de charismata. Paulus denkt radicaal trinitair. Charismata zijn o.m. 'wijsheid' (hoger inzicht), 'wetenschap' (catechetische begaafdheid), 'geloof' (in een opvallend echte graad), genezingskracht (paranormale begaafdheid maar radicaal trinitair), profetie (helderziendheid, zoals *Joh. 4:19* nog duidelijk zegt), glossolalie (het spreken in onbekende talen), duiding van glossolalie. Op een andere plek vermeldt hij wonderen verrichten, genezingskrachten, wonderbare weldadigheid, leiding inzake kerkelijke organisatie, talen (*1 Cor. 12:28v.*).

Voor wie de schrift een beetje kent, is het duidelijk dat *Gen. 6:3* hierbij in omgekeerde zin alles verduidelijkt. -- Jahweh ziet dat de feitelijke mensheid 'vleselijk' (zondig, d.i. gewetenloos) wordt. Waarop hij reageert met: "Dat mijn geest (*opm.*: goddelijke levenskracht) niet zonder meer verantwoordelijk zij voor de mens voor zover hij vlees is".

M.a.w.: indien gewetenloos (in een grensoverschrijdende graad), dan terugtrekking van Gods geest, d.i. van diens altijd reddende levenskracht die als hoofdvoorwaarde heeft: de decaloog (tien geboden), volkse samenvatting van gewetensvol gedrag. Zoals Petrus te Jeruzalem zelf zegt: wat de talensprekende apostelen als spektakel te zien geven, is de verwerkelijking van Joëls voorspelling.

Spektakel. -- Te Jeruzalem waren er die de glossolale apostelen voor op een te vroeg uur dronkenen aanzagen! Lezen wij *P. Beijersbergen, Hindernissen*, in: *Bouwen aan de Nieuwe Aarde* (Eindhoven). 1975: sept 18/23.

In *New Covenant* 1975: juli vertelt een schrijfster, *M. Drahos*, haar ontwikkelingsgang t.a.v. de charismatische (in protestantse kringen: pinkster-) vernieuwing. Enerzijds achtte zij de mensen als echt Godbewogen. Anderzijds was zij ervan overtuigd dat men pas 'godsdienstig' kan zijn "als het allemaal op verstandelijke manier uitgerafeld en beredeneerd is". Haar zoon: "Uw geloof is helemaal geen geloof tenzij gij redeneert met uw hart". Waarop de moeder, -- "een beetje in haar trots gekwetst", begon aan een gewetensonderzoek inzake haar graad van geloof. Toen keerde in haar hart het getij.

NA148

147. Mirakel (definitie) (148)

Bibl. st.: *C. Hirshberg/ M. Barasch, Guérisons remarquables*, Paris, 1998, (// *Remarkable Recovery*, New York, 1995). Wij staan stil bij o.c., 51/56 (*Miracle*). Merkwaardige genezingen definiëren is een bijna ondoenlijk iets.

Stellers steunen zich op *Shapiro*, in: *Eye, Ear, Nose, Throat*, 1967: oct.. Dr. Shapiro begint met te herinneren aan de H. Peregrinus, de beschermheilige tegen kanker, die zelf ervan genas.

Daarop heeft hij het over de beroemde genezing van Zr. Gertrudis. Gehospitaliseerd in New Orleans 27.12.1934. De laatste maanden was zij snel achteruitgegaan en leed enorm: zware koorts met overgeven en rillen. Dr. J. Nix, die ze al geopereerd had aan de galblaas, verzorgde ze. Diagnose: pancreaskanker (de pancreas was driemaal groter dan normaal). Gezwel dat niet te opereren viel.

De zusters van de Congregatie der liefde richtten haar gebeden tot Moeder Seton, de stichteres: in novenen vroegen zij “het leven van Zr. Gertrudis te sparen opdat zij God verder zou dienen”. De zuster begon zich beter te voelen, herstelde geleidelijk, verliet de kliniek 01.02.1935, hernam haar werk 01.03.1935. Zij stierf schielijk 20.08.42 waarbij de autopsie (36 uren later) - door Dr W. Siebert - aantoonde dat de doodsoorzaak een massieve longembolie was. Van haar pancreaskanker was geen spoor meer.

Opm.-- Wat is hier de ware oorzaak der genezing die door artsen als “merkwaardige genezing “geduid wordt? De gebeden mèt het zeer omliggende gevraagde? Haar eigen positief denken? Of de twee samen? Of wat anders?

Ann O'Neill. -- Op vierjarige leeftijd komt zij in de kliniek terecht om reden van hevige lymfeleukemie in de loop van de Goede week 1952. -- Toentertijd was de ziekte totaal ongeneesbaar. Nu zowat 73%. -- Haar ouders - op zeker ogenblik - wikkelen het kind in een deken, trokken ermee bij regenweer naar het graf van Moeder Seton waar kloostervrouwen aan het bidden waren.-- Enkele dagen later was er van kanker in haar bloed geen spoor meer.

Opm. -- Het Vaticaan liet de zaak onderzoeken, vroeg negen jaar later dat Ann zich zou onderwerpen aan een pijnlijke biopsie van het beendermerg om de genezing te toetsen. De biopsie verliep o.l.v. S. Farber, prof pathologie aan Harvard University (bekend om de eerste doeltreffende behandeling van leukemie).

De paus verklaarde daarop de genezing voor echt, canoniseerde moeder Seton: zij werd zo de eerste Amerikaanse vrouwelijke heilige.

NA149

148. Mirakel, vervolg (149)

De verklaring

Stellers zien er meer dan één.

1. Wetenschappelijk. -- M. Sacks, Ann's arts, één der uitstekendste hematologen van de VSA, getuigde voor het Vaticaanse gerecht dat, gezien de bloedende wonden in de nek en de rug, haar anemie en een koorts van meer dan 40° zij zo'n dodelijke ziekte niet kon overleven.

2.1. Psychologisch. -- Allen die het meemaakten, herinneren zich hoezeer Felixana O'Neill, Anns moeder, zielsveel aan haar dochtertje gehecht was. Zo herinnert Dr J. Healy zich nog zeer duidelijk haar onwrikbaar geloof (versta: overtuiging): "Zij heeft er nooit aan getwijfeld - zelfs geen vijf seconden, dat Ann zou genezen". (Tamara Jones in *The Washington Post* 03.04.1994). Zij was voor de derde maal zwanger. Toch waakte zij dag en nacht bij haar kind - het koortshete voorhoofdje afvegend - en verliet het pas wanneer zij naar de kraaminrichting moest.

Opm.- Wat men nu, in New Age, positief denken zou heten, kan mede de oorzaak van de 'merkwaardige' genezing zijn. 'Positief' betekent hier "zich de afloop gunstig voorstellend" (wat een vorm van visualiseren is, d.i. met de verbeelding zich het kind als genezen durend voor de ogen houden).

2.2. Biologisch. -- Toen Ann doodziek was, kreeg zij windpokken en een zware longontsteking (pneumonie).-- Meerdere artsen stellen zich de vraag of juist dat niet Ann's weerstandssysteem ('immuunstelsel') - in de taal Van Franse artsen "le terrain" - geprikkeld heeft zo dat een -- zeer mysterieuze, genezende energie loskwam. Maar daartegen pleit dat zo'n type van terugloop ('remissie') nooit blijft duren.

Ann O'Neill nu. -- Hoe dan ook: Ann is nu (1995) kapster en moeder, ja, grootmoeder op haar zesenvestigste. Zij heeft zware problemen achter de rug en zeer onlangs nog een echtscheiding en de moord op haar oudste zoon door een zestienjarige te verwerken gehad.

Meerdere malen woont zij de mis bij en gaat twee keren naar de mis op zondag. Zij beweert: "Onder de mis voel ik mij geëlektriseerd". Zij schrijft dit mysterieuze fenomeen toe aan "de H. Geest". Voor de rest leeft Ann als iedereen.

Opm.-- De 'elektrisering' die zij waarneemt, lijkt erop te wijzen dat zij 'sensitief' (heldervoelend) is. Ook een New-Age fenomeen

NA150

149. Het feitelijke functioneren der (wetenschappelijke) rede (150)

Beginnen wij met een boutade van W. James.

"Iedere nieuwe leer gaat door drie fasen.

1. Men valt ze aan door ze als absurd af te doen.
2. Dan aanvaardt men ze als waar maar zonder veel draagwijdte.
3. Tenslotte erkent men haar ware betekenis en maken de tegenstanders ervan er aanspraak op ze ontdekt te hebben”. –

Ofschoon boutade, toch herhaalt wat James zegt, zich nog dagelijks. Zelfs, ja, vooral in wetenschapsmiddens.

Dr. Larry Dossey. -- In het voorwoord van *C. Hirshberg/ M. Barasch, Guérisons remarquables*, Paris, 1996 (// *Remarkable Recovery*, N.Y., 1995), 7/ 13, zegt Dossey wat volgt.

In het begin van mijn loopbaan zag ik een longkanker met metastasen verdwijnen zonder medische behandeling. Daarop ondervroeg ik twee van mijn professoren.

1. De ene: “Dat gebeurt”. Hij ging weg.
2. De andere: “Dat is het natuurlijke verloop van de ziekte”.

Ofschoon verrast door de merkwaardigheid der genezing stelden beiden mij min of meer gerust.

a. Net als mijn professoren achtte ik mij door dergelijke fenomenen a.h.w. bedreigd. In het besef dat ik ze niet kon duiden noch beheersen, wou ik er mij niet verder mee ophouden. Want “een kanker die vanzelf verdwijnt”, herinnert er de arts aan dat hij niet alles weet. Daarmee nam ik de klassieke houding van het medisch corps aan: doen alsof zij niet eens bestaan.

Heden acht ik zo’n houding wetenschappelijke geest onwaardig. -- Met een wezenlijk minimum aan wetenschappelijke nieuwsgierigheid zou iedereen die wetenschappelijk ingesteld studeert, in “spontane teruglopen” van kanker een echte goudmijn van aanduidingen voor een behandeling kunnen zoeken en vinden. Net als het placebo-effect echter zijn dergelijke opvallende genezingen een zwakke plek in de theorie.

Dossey is directeur Alternatieve geneeswijzen, mede-president van verscheidene organisaties voor alternatieve geneeswijzen, gewezen hoofd van de kliniek van Medical City Dallas Hospital. Wat betekent dat hij er iets van afweet.

Opm.-- “De meeste vergissingen der mensen zijn niet zozeer te wijten aan het feit dat zij, uitgaande van ware vooropstellingen, verkeerd redeneren maar van het feit dat zij, uitgaande van onjuiste - *opm.*: voor verbetering

vatbare - oordelen of vooropstellingen, juist redeneren”. (Logique de Port-Royal).

NA151

150. “Ik wilde niet zien” (Torey Hayden) (151).

“Zij ging krom” (Luc. 13:11). Met deze zin als motto vatten wij *T. Haden, L’enfant qui ne parlait pas*, Paris, 1992 (/ / Ghost Girl (1991)), aan.

Torey, Hayden, wereldbekende psychologe, specialiste inzake (o.m. autistische) kinderen, krijgt, in 1987, in Pecking (Canada) een klas met “moeilijke kinderen”, onder wie Jade die “krom ging” en niet praatte.

Het gegeven. -- Hayden vangt het kind op na de klasuren. Op school. Zodat het op de duur zijn geheimen loslaat. Jade heeft het o.m. over Tashee, een kindje dat gruwelijk de dood inging.

Een groot gedeelte der verhalen verwijzen onmiskenbaar naar de praxis binnen een gedeelte der occultistische groepen (o.c., 220). Zo: bloedriten (mèt “de macht die de groep verwerft dankzij het offer van een zesjarig kind”); “666” (in *Apoc. 13:18* de naam van Satan); de keling van Tashee met een lange offerdolk (versierd met een soort maansikkel) en andere dingen die het kind niet uit zichzelf kon halen.

Het gevraagde (de duiding).-- O.c., 221. -- De politie van Pecking en Falls River nam wat Jade zei, ernstig op. Men vindt immers vaak het stoffelijk overschot van kinderen (o.m. in de USA). Doch alle mogelijke opsporingen leverden niets op.-- Hayden ziet een drietal hypothesen.

a. Psychologische hypothese. -- Zijzelf is beroepspsychologe. De sociale assistenten en psychiaters zijn grondig overtuigd: het is een psychologisch, resp. psychiatrisch verklaarbaar geval. Nl.: abnormaal gedrag.

b.1. Pedofiele hypothese. -- Wat Jade zegt over video (en haar doodsschrik voor filmen) alsook over ‘magnetoscoop’ (toentertijd zeldzaam), wijst op pedofilie en porno (kinderporno dan).

b.2. Satanistische hypothese. -- Hayden verkiest de pedofiele hypothese. Maar zij bekent:

a. onkunde inzake occulte fenomenen,

b.1. Specialistische blindheid (vakidiotie (McLuhan)): “een zekere verblinding”. “Ik duidde alle gedrag in termen van (*opm.*: de wetenschappelijke) psychologie en psychiatrie”. “Ik wilde niet zien”. (O.c., 219).

b.2. “Ik was nog jong en mijn loopbaan was kwetsbaar. (...). Het leek mij gevaarlijk zo mij als specialiste op het spel te zetten”. (O.c., 220).

Zelden is iemand uit de wetenschappelijke wereld zo “eerlijk bekennend” geweest.